

Lander Van de Sompel

De Westland New Post: Pop-up van een veranderende samenleving?

De WNP herbekeken.

Masterproef voorgelegd aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte voor
het behalen van de graad van Master in de Geschiedenis

Academiejaar 2016-2017

De auteur en de promotor(en) geven de toelating deze studie als geheel voor consultatie beschikbaar te stellen voor persoonlijk gebruik. Elk ander gebruik valt onder de beperkingen van het auteursrecht, in het bijzonder met betrekking tot de verplichting de bron uitdrukkelijk te vermelden bij het aanhalen van gegevens uit deze studie.

Het auteursrecht betreffende de gegevens vermeld in deze studie berust bij de promotor(en). Het auteursrecht beperkt zich tot de wijze waarop de auteur de problematiek van het onderwerp heeft benaderd en neergeschreven. De auteur respecteert daarbij het oorspronkelijke auteursrecht van de individueel geciteerde studies en eventueel bijhorende documentatie, zoals tabellen en figuren. De auteur en de promotor(en) zijn niet verantwoordelijk voor de behandelingen en eventuele doseringen die in deze studie geciteerd en beschreven zijn.

Voorwoord

Iets dat ik afgelopen jaar geleerd heb, is dat een thesis niet alleen geschreven wordt. Ik ben dan ook een aantal mensen een woord van dank verschuldigd. Als eerste dien ik Hilde Geens te bedanken. Ik herinner me nog goed de eerste ontmoeting met Hilde, onderzoeksjournalist op rust. Zij was door Rudi Van Doorslaer aangewezen als de contactpersoon bij uitstek voor een doorgedreven onderzoek naar de WNP. Ze staat bekend als expert op vlak van de WNP en de Bende van Nijvel. Zij duidde aan hoe complex het dossier was, waar de valkuilen lagen, wat/wie (on)betrouwbaar was, welke pistes interessant waren en welke niet... En ze stond me niet alleen bij voor de praktische kant van het onderzoek, maar ook de bemoedigende mails/woorden deden deugd. Hilde, bedankt.

Ook mijn promotor Rudi Van Doorslaer krijgt een dankwoord. Niet in het minst om mij de kans te bieden dit uitdagende onderzoek uit te werken. Zijn welgekomen advies, tips en interessante pistes werden met plezier ontvangen. Hij las verschillende versies van het onderzoek na en duidde aan waar nog verbetering mogelijk en vooral nodig was.

Verder stonden de archiefdienst van HUMO, het rijksarchief van Beveren-Waas en het universiteitsarchief van de KU Leuven steeds paraat om te antwoorden op mijn vragen. Daarenboven verdient ook de onderzoeksjournalist Guy Bouten een vermelding. Hij overhandigde mij een aantal documenten met onder andere een samenvatting van de verhoren van sommige protagonisten.

Bedankt aan mijn vrienden, zij stonden steeds klaar om voor de nodige ontspanning te zorgen. Daarnaast wil ik dit voorwoord aangrijpen om mijn ouders te prijzen voor de blijk van steun, vertrouwen en interesse doorheen de gehele opleiding. Vooral mijn vader ben ik zeer erkentelijk voor het nalezen van het onderzoek. Ook Stan moet ik danken voor zijn alziende ogen en verbeterwerk. Zonder hem had dit werk er helemaal anders uitgezien. Als laatste vermeld ik mijn vriendin Lotte. Haar aanstekelijk enthousiasme en opgewektheid, en dat terwijl ze zelf een thesis te schrijven had, sleurde me door moeilijke momenten.

Lijst van afkortingen

A.C.C.:	Allied Coordination Committee
Adg.:	Administrateur-directeur-generaal
Agalev:	Anders Gaan Leven
BOB:	Bewaking- en Opsporingsbrigade
BRD:	Bundesrepublik Deutschland
BROC:	Brussels Reserve Officers Club
BTK:	Bijzonder Tijdelijk Kader
BURAFEX:	Bureau des Affaires Extérieures
BQS:	Bureau pour les Questions Zionistes
CADBA:	Le Comité d' Action et de Défense des Belges d' Afrique
CCC:	Cellules Communistes Combattantes
C.C.U.O.:	Geheim Comité van de Westerse Unie
cdH:	Centre Démocrate Humaniste
CD&V:	Christen-Democratisch en Vlaams
CEDI:	Centre Européen de Documentation et d'Information
CEGESOMA:	Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij
CEPIC:	Centre Politique des Indépendants et Cadres Chrétiens
CIA:	Central intelligence Agency
CIDEP:	Compagnie Internationale d'Édition Populaire
Comité I:	Vast Comité van Toezicht op de Inlichtingendiensten
C.P.C.:	Coordination and Planning Committee
CVP:	Christelijke Volkspartij
DIA:	Defense Intelligence Agency
EPE:	Europese Partij/Parti Européen
FBI:	Federal Bureau of Investigation
FJ:	Front de la Jeunesse
FNET:	Front National Européen du Travail
FOD:	Federale Overheidsdienst
GP:	Gerechtelijke Politie
KGB:	Komitet Gosoadarstvennoj Bezopasnosti = Comité voor Staatsveiligheid

KPB:	Kommunistische Partij van België
MAC:	Mouvement d'Action Civique
NAVO:	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
NEM:	Nouvel Europe Magazine
NCTV:	Nederlandse Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
OPC:	Office of Policy Coordination
PDG:	Promotion et Distributions Générales
PK:	Parket van de Procureur des Konings
PLC:	Parti Liberal Chrétien
PNB:	Parti National Belge
PRL:	Parti Réformateur Liberal
PS:	Parti Socialiste
PSC:	Parti Social Chrétien
PVDA:	Partij Van De Arbeid
RVA:	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
SDRA:	Service de Documentation, de Recherche et d'Action
SGR:	Service Général du Renseignement et de la Sécurité.
SHAPE:	Supreme Headquarters Allied Powers Europe
SIPO:	Sicherheitspolizei
SS:	Schutzstaffel
SSP:	Service Section Spéciale
STC/Mob:	Sectie Training, Communicatie en Mobilisatie
TMB:	Tripartite Meeting Belgium/Brussels
VDB:	Vanden Boeynants
Verdinaso:	Verbond van Dietsche Nationaal Solidaristen
VIP:	Very Important Person
VMO:	Vlaamse Militantenorde
VNV:	Vlaams Nationaal Verbond
VSSE:	Dienst voor de Veiligheid van de Staat/Sûreté de l'État
VU:	Volksunie
WNP:	Westland New Post

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	v
Lijst van afkortingen.....	vii
Inleiding.....	1
a. Situering van het onderzoek	1
b. Methodologie	5
1. Het verhaal van de Westland New Post	9
1.1. Ontstaan en organisatie van de WNP	9
1.2. Moord in de Herdersliedstraat – De Pastorale moorden.....	13
1.3. De diefstal van de NAVO-telexen.....	16
1.4. De verklaringen van Latinus bij Marnette	17
1.5. Latinus en Smets	19
1.6. Barbier bekent, Justitie en politie blunderen	21
1.7. Financiers van Latinus en de zijnen	25
1.8. Dood van Latinus	27
1.9. Conclusie verhaal van de WNP	30
2. Extreemrechts in België.....	33
2.1. Definiëring extreemrechts	34
2.2. Ontwikkeling van het extreemrechtse gedachtegoed in België	36
2.2.1. Vlaanderen	36
2.2.2. Wallonië/Brussel.....	38
2.3. Voorgangers van het Front de la Jeunesse en de Westland New Post	39
2.3.1. CADBA en MAC	40
2.3.2. Jeune Europe	41
2.3.3. De CEPIC (nota)	42
2.4. De CEPIC, de Bonvoisin en de WNP.....	46
2.5. De WNP als reactie tegen de veranderende samenleving?.....	47
2.5.1. André Moyen en Julien Lahaut	50
2.5.2. Extreemrechts en de WNP	51
3. Rol van de Veiligheid van de Staat	55
3.1. Samenstelling en geschiedenis van de Veiligheid van de Staat	55
3.1.1. Hervormingen.....	56
3.2. De Veiligheid en de WNP	58
3.2.1. Perscampagne.....	61
3.3. Albert Raes: breuk met traditie?.....	63
3.3.1. Raes en de Amerikanen	64

3.3.2. Raes en de WNP	67
3.5. Slaagde de WNP in zijn opzet?	69
4. PIO (Public Information Office)	75
4.1. PIO en de WNP	76
5. Stay Behind-netwerken	79
5.1. Strategie van de spanning	80
5.2. Ontstaan van de Stay Behind-netwerken	81
5.3. Uitbouw van de Belgische Stay Behind-netwerken	82
5.4. WNP en Stay Behind-netwerken	85
5.4.1. WNP als parallele Stay Behind-cel?	87
5.5. De militaire connectie van de WNP	90
6. Conclusie	93
6.1. Hypothese.....	95
7. Opgave van bronnen en literatuur	97
7.1. Archivalia.....	97
7.2. Eigen verzameling van de auteur	99
7.3. Parlementaire onderzoekscommissies.....	100
7.4. Literatuur	100
7.5. Internetbronnen.....	103
7.6. Documentaires.....	104
8. Bijlages	105

(Aantal woorden: 49.746)

Inleiding

a. Situering van het onderzoek

Op 18 februari 1982 werden Fons Vander Meulen en Francesca Arcoulin dood aangetroffen in hun flat in de Herdersliedstraat in Anderlecht. Al snel werd duidelijk dat dit geen ‘gewone’ moorden waren. Het spoor wees in de richting van extreemrechtse kringen. Wat begon als een doodgewoon moordonderzoek verwerd al snel tot een bizar schouwspel. Zo kwam een tot dan toe onbekende organisatie voor de eerste keer op de radar van de politiediensten. Het bleek te gaan over de WESTLAND NEW POST (WNP). Bij huiszoeken bij Marcel Barbier, één van de vermoedelijke daders van de moord en WNP-lid, en Michel Libert, ook een WNP-lid, lag het hele WNP-archief open en bloot te wachten op ontdekking. Het onderzoek naar de moord, werd nu *in se* een onderzoek naar de WNP. Het zal doorheen dit werk duidelijk worden dat de politiediensten heel wat steken laten vallen hebben. De WNP werd in 1981 opgericht door Paul Latinus, samen met leden van het *Front de la Jeunesse* (FJ), een voormalige privé-militie. In 1984 viel de organisatie uiteen nadat de leider van de groep - Paul Latinus - dood werd teruggevonden. De WNP heeft alles samen nog geen vier jaar bestaan en echt veel hebben ze niet op hun kerfstok; enkele diefstallen, spionagegevalletjes en een dubbele moord.

Het verhaal van de WNP is reeds verschillende malen gepubliceerd, maar een echte wetenschappelijke aanpak kreeg de organisatie nog niet. Het is een hiaat dat dit onderzoek tracht te dichten. Over de WNP zijn duizend en één verschillende theorieën, hypothesen en complotten. Het zal zaak zijn om de verschillende theorieën te duiden en te evalueren. Het meest plausibele verhaal zal vervolgens weergegeven worden. Het zou zeker kunnen dat binnen een aantal jaar, wanneer meer archieven vrijkomen, dit verhaal vanuit een volledig ander perspectief zal bekeken worden. Waar velen zich focussen op de rol van Veiligheid van de Staat of op het onderzoek naar de dubbele moord, zal in dit werk geprobeerd worden om de WNP in een bredere context te plaatsen dan voorheen vanuit journalistiek standpunt is gedaan. Over dit onderwerp is dus geen uitgebreide wetenschappelijke literatuur beschikbaar. Veelal van wat beschikbaar is, is journalistiek van aard. Het is dus zo dat deze studie hoofdzakelijk op secundaire literatuur steunt. Doorheen deze inleiding zullen reeds kort de gebruikte archieven, bronnen, parlementaire commissies, artikels en literatuur aangeduid worden.

In het eerste hoofdstuk zullen we ons vooral toespitsen op het verhaal van de WNP. *Grosso modo* nemen we als startpunt daarvoor de dubbele moord in de Herdersliedstraat, als eindpunt wordt gekozen voor de dood van het hoofd van de organisatie, Paul Latinus. Let wel, het opzet van dit onderzoek is niet om de daders van de dubbele moord te ontmaskeren. Het is in de eerste plaats een historisch werk, waarbij het eerste hoofdstuk eerder moet beschouwd worden als een stand van zaken waarbij, alles dat geloofwaardig was, gelezen en naast elkaar afgewogen werd. Het is een stand van zaken, omdat delen van de gerechtelijke dossiers omtrent de WNP nog steeds in het Bende van Nijvel- onderzoek vervat zitten. Er is nog geen volledige beschikking over alle dossiers. Wat wel beschikbaar is, is het dossier over de dubbele moord, de WNP als privé-militie en de diefstal van de NAVO-telexen. Er werden stukken van bekeken, maar het bleek dat Hilde Geens haar boek *Beetgenomen* (2012)¹ enkel en alleen op basis van de gerechtelijke dossiers schreef. Zij kent de dossiers door en door. Met haar werd veelvuldig gecommuniceerd. Het zou dubbel werk en

---

¹ H. GEENS, *Beetgenomen: zestien manieren om de Bende van Nijvel nooit te vinden*, Antwerpen, Manteau, 2013, 432 p.

weinig origineel geweest zijn om opnieuw alle dossiers door te nemen. Geens slaagde erin om de protagonisten (Michel Libert, Karl De Lombaerde, Marcel Barbier...) te interviewen in 1986-1987 en verwerkte dat in haar artikelenreeks over de WNP in HUMO. Ze schreef haar boek pas in 2012 en gebruikte de reeds afgenomen interviews van 1986-1987, maar ontmoette ondertussen ook nieuwe mensen. Haar voordeel was dat zij op dat ogenblik reeds beschikking had over de gerechtelijke dossiers. Ze kon de woorden van de geïnterviewden verifiëren en indien nodig corrigeren. Verder kon ze meer afstand bewaren van de zaak. Waar vele journalisten focusten op de rol van de Veiligheid van de Staat, ging Geens op zoek naar de fouten in het onderzoek. Zij ging na waar de politiediensten steken lieten vallen. Het boek van Geens bleek voor deze thesis het perfecte startpunt. Verder werd er voor het verhaal van de WNP beroep gedaan op het werk van wijlen *Le Soir*-journalist René Haquin. Er dient wel meegedeeld worden dat er moet opgepast worden met het boek van Haquin. Hij schreef ‘*Operatie Staatsveiligheid. De staatsveiligheid en de WNP*’ (1984)² reeds in 1984, enkele maanden na de dood van Paul Latinus. Hij baseerde zijn boek veelal op interviews met de betrokkenen en niet op de gerechtelijke dossiers. Die dossiers zijn belangrijke filters en Haquin had er op dat moment nog geen beschikking over. Haquin slaagde er wel in om Latinus enkele keren te ontmoeten. Ook met Marcel Barbier en Michel Libert voerde hij gesprekken. Het was opvallend dat een clandestiene organisatie als de WNP opeens naar buiten kwam met zijn geheimen. Later bleek dat Latinus via een groots opgezette perscampagne het doel van zijn organisatie wereldkundig trachtte te maken.³ Opvallend, veel van wat Latinus en de zijnen verkondigden, was erop gericht de top van de Veiligheid van de Staat in diskrediet te brengen. Dat lijkt dan ook het doel van de organisatie geweest te zijn. Ook dat zal onderwerp zijn van een uitgebreid hoofdstuk (cfr. infra).

Hoofdstuk twee zal zich vooral focussen op de zoektocht naar het historisch belang van extreemrechtse organisaties, zoals de WNP. Het gedachtegoed van de WNP komt immers niet uit het niets. De WNP zal in perspectief geplaatst worden en er zal gekeken worden naar de continuïteit van rechtsextremistische bewegingen. De aaneenschakeling van *faits divers* (de dubbele moord, diefstal, spionage, verzamelen van inlichtingen...) lijken in een groter kader gepast te hebben. Het extreemrechtse gedachtegoed was al jaren wijdverspreid binnen het Europa na WOII. Het doctoraatswerk van Klaartje Schrijvers ‘*L’Europe sera de droite ou ne sera pas! De netwerking van een neo-aristocratische elite in de korte 20ste eeuw*’ (2012) weet die situatie goed te schetsen.⁴ Hoewel zij vooral focust op de kiemen van het gedachtegoed en de situatie in het interbellum, raakt zij ook de naoorlogse situatie aan. Over de ontwikkeling van het extreemrechts gedachtegoed in België is er reeds heel wat gepubliceerd⁵, maar Schrijvers’ werk is baanbrekend omdat ze erin slaagt om de netwerkvorming van de Europese rechtse, aristocratische elite die samenkwamen rond een gemeenschappelijk anticommunisme, in kaart te brengen. Het bleek dat een beperkte groep van notoire, elitaire industriëlen deze netwerken sponsorden. Ook de Koude Oorlog speelde daar een belangrijke rol in.

---

² R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid. De staatsveiligheid en de WNP*, Berchem, EPO, 1984, 211 p.

³ C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid. Geschiedenis van een destabilisatie*, Leuven, Uitgeverij Kritak, 1994, pp. 260-263.

⁴ K. SCHRIJVERS, *L’Europe sera de droite ou ne sera pas! De netwerking van een neo-aristocratische elite in de korte 20ste eeuw*, Gent (Proefschrift ingediend tot het behalen van de graad van Doctor in de Geschiedenis Universiteit Gent), 2008, 511 p. (promotor: G. Deneckere).

⁵ Voorbeelden zijn: W. DE BOCK, *Extreemrechts en de Staat*, Berchem, EPO, 1981, 252 p. en E. VERHOEYEN en F. UYTTERHAEGEN, *De kreeft met de zwarte scharen*, Gent, Masereelfonds, 1981, 174 p. Recenter en uitgebreider is: B. DE WEVER, *Greep naar de macht: Vlaams-nationalisme en nieuwe orde: het VNV 1933-1945*, Tielt/Gent, Lannoo, 1994, 701 p. Deze laatste publicatie focust vooral op de Vlaamse casus. Voor de Waalse casus werd vooral gebruik gemaakt van het werk van Klaartje Schrijvers: K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, 511 p.

Over die Europese elite, netwerken en organisaties bestaat amper wetenschappelijke literatuur. Daar is zeker nog een inhaalbeweging nodig. Ergens hoeft dat geen verrassing te zijn. De betrokken organisaties, bewegingen, bedrijven en personen streefden geen openbare rol na. Ze vormden eerder een lobby en handelden via subtiele manipulatie. Het doctoraatswerk van Schrijvers deed een meer dan goede poging om die lacune in de wetenschappelijke literatuur op te vullen. In dit onderzoek zal worden nagegaan of en op welke manier de WNP in deze (politieke) context past. Vaak geeft de politieke context een antwoord op het waarom. De reeks van *faits divers* zullen op die manier in een groter geheel geplaatst worden. Schrijvers' werk is grotendeels gebaseerd op het archief van wijlen Walter De Bock (cfr. infra).

Hoofdstuk drie zal zich voornamelijk toespitsen op de rol van de Veiligheid van de Staat. Het is namelijk zo dat een commissaris van de Veiligheid, Christian Smets, infiltreerde in de WNP. Hij leerde enkele leden spionagetechnieken aan. Het is opvallend dat zo'n kleine groepering, met vandaag de dag een beperkte bekendheid, zoveel losmaakte bij de politiediensten en de Veiligheid van de Staat. Wat maakte dat de WNP belangrijk genoeg geacht werd om te infiltreren? Daarbij zal eerst, kort, het ontstaan, doel en werking van de dienst weergegeven worden. Echt veel wetenschappelijke werken werden over de Belgische Veiligheid niet gepubliceerd. Er werd voor de ontstaansgeschiedenis hoofdzakelijk beroep gedaan op *'De Staatsveiligheid: essays over 175 jaar Veiligheid van de Staat'* (2005).⁶ Het boek is opgebouwd rond vier grote thema's: het historische, juridische, functionerings- en het sociaalwetenschappelijk en bestuurskundig kader. Om de situatie ten tijde van de WNP te schetsen werd er in de eerste plaats geput uit *'De Staatsveiligheid. Geschiedenis van een destabilisatie'* (1994) van Christian Carpentier en Frédéric Moser.⁷ Zij achterhalen waarom sinds het begin van de jaren '80 er ineens zoveel te horen is over een dienst die voordien steeds in de schaduw opereerde. De Veiligheid werd gelinkt aan de Bende van Nijvel, de CCC en de WNP. De auteurs gaan na of de Veiligheid slachtoffer of dader was, en plaatsen alles in zijn context. Verder werd er voor dit hoofdstuk beroep gedaan op twee onderzoekscommissies. Het gaat over het *'Parlementair onderzoek naar de wijze waarop de bestrijding van het banditisme en het terrorisme georganiseerd wordt'*⁸, beter bekend als de 'Eerste Bendecommissie' en het *'Parlementair onderzoek naar de noodzakelijke aanpassingen van de organisatie en de werking van het politie- en justitiewezen op basis van de moeilijkheden die gerezen zijn bij het onderzoek naar de Bende van Nijvel'*⁹, beter gekend als de 'Tweede Bendecommissie'.

In hoofdstuk vier en vijf vestigen we de aandacht op het karakter van de WNP. We gaan dieper in op vragen wat de WNP juist was. De WNP leek immers veel meer op een operatie dan op een neonazimilitie. De organisatie had, tot in 1983, een goed afgeschermd structuur, toegang tot vele (financiële) middelen en blijkbaar ook internationale contacten. Het lijkt dat er achter de WNP veel meer geld en hersenen zaten dan steeds gedacht. Verder verzamelden ze inlichtingen over allerlei personen en trokken, zo zal blijken, ten strijde tegen het communisme. Ook andere organisaties, zoals het in 1974 opgerichte PIO (*Public Information Office*) hielden er dezelfde taken op na. Paul Latinus had verder ook contacten met personen rond PIO. Er

---

⁶ M. COOLS, ed., *De Staatsveiligheid: essays over 175 jaar Veiligheid van de Staat*, Brussel, Politeia, 2005, 383 p.

⁷ C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid. Geschiedenis van een destabilisatie*, Leuven, Uitgeverij Kritik, 1994, 293 p.

⁸ *"Parlementair onderzoek naar de wijze waarop de bestrijding van het banditisme en het terrorisme georganiseerd wordt"*, verslag namens de onderzoekscommissie uitgebracht door de heren Van Parys en Laurent, 26 april 1990, IV + 1014 p. (Hierna verkort Verslag Eerste Bendecommissie).

⁹ *"Parlementair onderzoek naar de noodzakelijke aanpassingen van de organisatie en de werking van het politie- en justitiewezen op basis van de moeilijkheden die gerezen zijn bij het onderzoek naar de Bende van Nijvel"*, verslag namens de onderzoekscommissie uitgebracht door de heren Landuyt en Viseur, 14 oktober 1997, II + 218 p. (Hierna verkort Verslag Tweede Bendecommissie).

zal nagegaan worden wat die banden waren en of de WNP, net als PIO, als een clandestiene inlichtingendienst kan beschouwd worden. Een initiatief dat ook gericht was tegen het communisme, waren de door de MI6, CIA en de NAVO opgerichte *Stay Behind*-netwerken. Deze geheime netwerken hadden als doel verzet te bieden bij een eventuele bezetting/invasie van de Sovjets. Hoewel het *'Parlementair onderzoek met betrekking tot het bestaan in België van een clandestien internationaal inlichtingennetwerk'*, beter gekend als de *'Commissie Gladio'*¹⁰, stelde dat er geen linken werden gevonden tussen de misdaden van de jaren '80 en *Stay Behind*-netwerken, zal er nagegaan worden of de WNP gemeenschappelijke kenmerken had. Naast de *'Commissie Gladio'* als uitstekende bron, zal ook hier weer gebruikt gemaakt worden van het archief van De Bock. Verder waren er hier wel uitstekende werken over de netwerken te vinden.¹¹ Een wetenschappelijk werk is dat van de Zwitser Daniele Ganser met als titel: *'Nato's secret armies: operation Gladio and terrorism in Western Europe'* (2005)¹². Hoewel het werk niet door iedereen even goed werd ontvangen, is het een uitstekende bron voor wie wil schrijven over de *Stay Behind*-netwerken. Ganser weet als eerste het volledige *Stay Behind*-netwerk in Europa in kaart te brengen. Wel dient gezegd te worden dat dit huzarenstuk niet op archiefbronnen gebaseerd is, simpelweg omdat er over de netwerken nog geen archieven zijn vrijgegeven.

In sommige affaires blijken de Amerikanen een grote rol gespeeld hebben. Maar 'de Amerikanen' bestaan niet. De nadruk zal steeds liggen op de Amerikaanse inlichtingendiensten, met op kop de CIA die verantwoordelijk is voor buitenlandse operaties. Toch zijn ook binnen die inlichtingendiensten verschillende tendensen. De opeenvolgende presidentiële administraties zijn hier niet vreemd aan. Doorheen dit werk zal aangeduid worden hoe we de rol van deze Amerikaanse diensten moeten interpreteren. Ook het waarom dat België een strategisch belang had, zal van naderbij bekeken worden.

Het onderzoek zal dus uiteenvallen in vier grote hoofdstukken en thema's, die allemaal gelieerd zijn aan één groep: de *Westland New Post*. Een centrale onderzoeksvraag stellen, bleek in dit onderzoek moeilijk. Het zou de organisatie te veel in een keurslijf dwingen, en dat terwijl de WNP in zijn context moet bekeken worden. We zouden dus kunnen stellen dat dit onderzoek uiteen valt in verschillende onderzoeksvragen. In de eerste plaats zal het verhaal van de WNP verteld worden. Het moet beschouwd worden als een inleiding. Grootste doelstelling is om de WNP in bredere context in te kaderen. Daar ligt in het tweede hoofdstuk de nadruk op. In het derde hoofdstuk gaan we dieper in op de rol van de Veiligheid van de Staat. De Veiligheid hield er van bij de start van de affaire WNP een dubieuze rol op na. Ze waren ook slachtoffer van herhaaldelijke aanvallen uit de hoek van de WNP. Het vierde en vijfde hoofdstuk gaan dieper in op het karakter van de groepering. Was het een parallelle inlichtingendienst? Een uitloper van PIO? Past het in de gehanteerde omschrijving van *Stay Behind*-netwerken? Let wel, niet elke naam, piste, gebeurtenis of link werd uitgespit. Het doel is om net dat feitelijke te overstijgen en een analyse te maken van de bredere context. Uit welke kringen kwamen de militanten? Welk gedachtegoed waren ze genegen? Maakten ze inderdaad deel uit van *Stay Behind*-netwerken? Daarbij zal getracht worden om het steeds in zijn historisch perspectief te plaatsen. En dat bleek nodig in de affaire WNP, want het zal opgemerkt worden dat de materie heel erg complex is. Doorheen het onderzoek zullen veel namen gebruikt worden, daarom is er een niet-exhaustief

---

¹⁰ *"Parlementair onderzoek met betrekking tot het bestaan in België van een clandestien internationaal inlichtingennetwerk"*, verslag namens de onderzoekscommissie uitgebracht door de heren Erdman en Hasquin, juni 1991, 250 p. (Hierna verkort Verslag Commissie Gladio).

¹¹ We hebben het hier over de publicaties van H. GIJSELS, *Netwerk Gladio*, Leuven, Kritak, 1991, 174 p. en J. WILLEMS, *Gladio*, Berchem, EPO, 1991, 190 p.

¹² D. GANSER, *Nato's secret armies: operation GLADIO and terrorism in Western Europe*, London, Cass, 2005, 315 p.

persoonsregister als bijlage bijgevoegd. Enkel de protagonisten die doorheen dit onderzoek meerdere malen aan bod komen, zullen, kort, beschreven worden.¹³ Er zullen vragen en hypothesen gesteld worden, maar mogelijke antwoorden mogen nooit als honderd procent zeker worden beschouwd. Tijdens het onderzoek was het zaak om niet mee te gaan in allerlei complottheorieën en insinuaties. Wanneer dergelijke hypothesen gelezen werden, was het zaak om steeds enkele vuistregels in acht te nemen: wat is het argument, hoe wordt het onderbouwd, wat zijn de bronnen, hoe specifiek is het verhaal en wat kan er geverifieerd worden? Het WNP-verhaal wemelt van de wilde verhalen. Dat zijn verhalen waarvan niet kan bewezen worden dat ze waar zijn, maar langs de andere kant kan ook niet bewezen worden dat ze niet waar zijn.

Het dossier WNP is zo uitgebreid en wordt vaak gelinkt met de Bende van Nijvel. De Bende houdt tot op de dag van vandaag de samenleving bezig. Vaak wordt de WNP nog eens opgerakeld als het over de Bende van Nijvel gaat. Journaliste Hilde Geens zei naar aanleiding van een nieuw onderzoek naar de Bende van Nijvel dit: *“Van een afstand leek het onderzoek naar de WNP de generale repetitie van het Bende-onderzoek: de speurders die het gebeugen van het dossier vormden, werden weggevoerd, een nieuw team treedt aan dat de achtergronden niet kent, en de WNP wordt erop losgelaten. Fiasco verzekerd. Zo was het gegaan met de dubbele moord in de Herdersliedstraat. Het kon toch niet opnieuw die kant opgaan.”*¹⁴ Toch moet er opgelet worden om de WNP steeds samen met het Bende-onderzoek te bekijken. Vaak kan het zicht van de onderzoeker vertroebeld worden door beiden steeds naast elkaar te plaatsen. Het is daarom de bedoeling van dit onderzoek om de zaak van het WNP in de eerste plaats afzonderlijk van de Bende van Nijvel te behandelen. Dat hadden de onderzoekers beter ook gedaan, want een doorwinterd Bende-speurder verklaarde aan Geens dat de WNP een bewust en systematisch georganiseerd dwaalspoor was in het Bende-onderzoek. Het slechte onderzoek naar de WNP in Brussel is een van de grote oorzaken dat het Bende-onderzoek compleet in het slop is geraakt.¹⁵ Let wel, de focus van dit werk ligt hoofdzakelijk op de WNP, maar hier en daar zullen er, als het verhaal het nodig heeft, eventuele linken worden aangeduid.

b. Methodologie

Naast secundaire literatuur, die in voorgaand stuk reeds kort werd besproken, werd ook gebruik gemaakt van archiefmateriaal en interviews. In dat kader kan er verwezen worden naar de parlementaire onderzoekscommissies (cfr. supra), ook archiefbronnen. Daarnaast werd er ook inzage gevraagd en verkregen in drie documentatiedossiers, samengebracht door de GP (Gerechtelijke Politie) van Antwerpen. Het bevat voornamelijk (kranten)artikels die werden neergelegd in het Rijksarchief te Beveren-Waas. Deze geven een chronologisch geheel weer van de daden van de organisatie en het verloop van de verschillende rechtszaken. Bij gebrek aan andere literatuur, zal er dankbaar gebruik gemaakt worden van de bijna 210 gebundelde artikels.¹⁶ Toch moet deze vaak gedateerde informatie getoetst worden aan de latere literatuur (zoals het werk van Hilde Geens). Hier en daar zitten in het dossier aantekeningen van de rechercheurs zelf en is er ook een ledenlijst bijgevoegd.¹⁷ De artikels zijn moeilijk te beschouwen als primaire bron of echt archief, maar ze zijn een schat aan informatie.

---

¹³ Zie bijlage 1.

¹⁴ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 229.

¹⁵ Persoonlijk archief, interview van Lander Van de Sompel met Hilde Geens, 20 december 2016.

¹⁶ Rijksarchief Beveren-Waas, *PK Antwerpen 2001 C*, nrs. 6294, 6295 en 6296. Het gaat veelal om uitgegeven krantenartikel, ze zullen dus als zodanig worden weergegeven in verdere voetnoten. Voor de volledige toegang en naam van de bestanden zie: ‘Opgave van bronnen en literatuur’.

¹⁷ Zie bijlage 2.

Ook werd het archief van onderzoeksjournalist wijlen Walter De Bock geraadpleegd. Het archief werd geschonken aan het universiteitsarchief van Leuven. Grote delen van het verhaal over de rol van de Veiligheid van de Staat werden gebaseerd op zijn artikels, interviews en verzamelde documenten die terug te vinden zijn in het archief. De Bock schreef aan de vooravond van de start van de 'Eerste Bendecommissie' een reeks in de krant *De Morgen* over de Veiligheid van de Staat. Hij interviewde ook een (anoniem) lid van de dienst. In een gesprek met onderzoeksjournalist Guy Bouten zei die hierover: *"Dat zogenaamde interview is fake. De Bock stond op de payroll van de Veiligheid."*¹⁸ Door die uitspraak verliest het archief van De Bock en het gebruikte materiaal heel wat geloofwaardigheid. Stel dat De Bock inderdaad op de betalingslijst van de Veiligheid prijkte, dan verliest ook dit verhaal heel wat krediet. Bouten claimde dat hij documenten gezien had van leden van de Veiligheid, die aantoonde dat er een zevental, vooral Franstalige journalisten, op de payroll van de Veiligheid stonden. Naast De Bock had hij het ook over journalisten Jan Willems en Serge Dumont.¹⁹ Ook in zijn tweede boek over de Bende van Nijvel verwijst hij naar de dubbele rol van pers en media.²⁰ Hij zou die documenten gezien gekregen hebben van Michel Dufrane.²¹ Deze agent werd bij de Veiligheid ontslaan wegens zijn banden met extreemrechts. Op zijn dubieuze figuur zal in de thesis dieper ingegaan worden. Toch is het opvallend dat de linkse, progressieve en kritische journalisten (zoals Walter De Bock en Jan Willems) van de jaren '80 aangevallen worden. Bouten geeft verder geen argumenten en bronnen weer om zijn beweringen te staven. Het is belangrijk zich af te vragen op wat hij zich dan baseert. Zijn bron, Dufrane, heeft weinig geloofwaardigheid en Bouten geeft in zijn boek geen documenten weer die zijn beweringen kunnen staven – terwijl sommige passages wel gestaafd zijn met goed bronnenmateriaal. Waarom dit, belangrijke stuk, niet?

De verklaring van Bouten over journalisten die voor de Veiligheid zouden werken, dateert van de heisa rond de CEPIC-nota. Kort gesteld onthulde deze nota van de hand van de Veiligheid, de Brusselse politie en het kabinet van PS'er Philippe Moureaux bindingen tussen extreemrechts en baron Benoit de Bonvoisin. Na de bekendmakingen begon de baron zijn kruistocht tegen de Belgische Veiligheid van de Staat, pers en media. Op baron Benoit de Bonvoisin zal dit onderzoek uitgebreid ingaan. De klacht werd onderzocht door het Hof van Beroep van Brussel. *"Volgens het zesde onderzoekspunt van zijn arrest verzocht het Hof de rechter in de boekhouding van de Staatveiligheid uit te zoeken of de journalisten De Bock Walter in 1980 en 1981, Paul Geerts in 1981 en 1983 en Jacques Offergeld in 1983 en 1984 door de Staatsveiligheid betaald werden, hoeveel zij ontvangen zouden hebben, en, indien zij inderdaad iets ontvangen hebben, of dit was voor de publicatie van artikels betreffende de burgerlijke partij en/of leden van de CEPIC. (...) Wat de drie journalisten betreft die volgens de Bonvoisin door de Staatsveiligheid betaald werden: het blijkt dat het om drie personen gaat die op verschillende tijdstippen met de baron in conflict zijn gekomen."*²² Nergens werden tijdens dat onderzoek sporen gevonden naar journalisten op de loonlijst van de Veiligheid. Opvallend genoeg ging het om journalisten die schreven over de dubieuze rol van de baron.²³ Waarom hecht Bouten dan wel geloof aan het verhaal? Het is Geens die hier met een hypothese komt. Ze vermoedt dat Albert Raes, toenmalig hoofd van de Veiligheid, en Christian Smets, commissaris van de Veiligheid, steeds weigerden om met Bouten te spreken. Bouten had wel goede contacten met de baron.²⁴ Laat het net

---

¹⁸ Persoonlijk archief, interview van Lander Van de Sompel met Guy Bouten, 4 mei 2017.

¹⁹ Persoonlijk archief, interview van Lander Van de Sompel met Guy Bouten, 4 mei 2017.

²⁰ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, Leuven, Uitgeverij Van Halewyck, 2011, p. 73.

²¹ Persoonlijk archief, interview van Lander Van de Sompel met Guy Bouten, 4 mei 2017.

²² C. CARPENTIER EN F. MOSER, *De staatsveiligheid*, p. 255.

²³ *Ibidem*, pp. 255-260.

²⁴ Persoonlijk archief, interview van Lander Van de Sompel met Guy Bouten, 4 mei 2017.

de baron zijn die journalisten als De Bock beschuldigde van voor de rekening van de Veiligheid te schrijven.²⁵ Het is zelfs De Bock die ontdekt dat er zich een grootschalige perscampagne tegen de Veiligheid ontplooidde in de nadagen van de dubbele moord.²⁶ Er zal in het hoofdstuk 'Rol van de Veiligheid van de Staat' dieper op ingegaan worden. De beweringen van Bouten dienden eerst uitgeklaard te worden, anders zou het verhaal heel wat van zijn geloofwaardigheid verliezen.

Bovenstaande bewijst dat mondelinge bronnen niet altijd even betrouwbaar zijn. Haquin erkende dat probleem reeds in 1984 toen hoe zijn boek '*Operatie Staatsveiligheid*' (1984) voornamelijk baseerde op interviews met de protagonisten. Ook Geens en Bouten slaagden erin met WNP-militanten te praten. Langs de ene kant is het een groot voordeel om personen aan het woord te laten die er middenin zaten, maar langs de andere kant kunnen in verklaringen steeds (moedwillige) fouten sluipen. De WNP-militanten stonden erom bekend om zich groter en belangrijker voor te stellen dan het in werkelijkheid was. In de verschillende getuigenissen bij Haquin, Bouten en Geens zitten, zo zal blijken, ook heel erg veel tegenstrijdigheden. Er werden, zoals reeds gezegd, ook zelf gesprekken gevoerd met Hilde Geens en Guy Bouten. Bij Bouten is oplettendheid geboden. We hadden het in dat kader reeds over de opvallende geloofwaardigheid die hij geeft aan baron Benoit de Bonvoisin en Michel Dufrane. Verder is het ook opvallend dat hij in gesprek met mij, de auteur van dit werk, beweerde dat de baron nooit veroordeeld werd. Hij werd voor zijn bindingen met extreemrechts inderdaad nooit veroordeeld (door verjaring), maar in 1984 kreeg de baron wel een jaar voorwaardelijk in het kader van fraude.²⁷ Het is een illustratie van de moeilijkheidsgraad van het onderzoek, van de verschillende visies en versies en de welig gezaaide complottheorieën. Bouten geeft op vele vlakken zeer interessante info, die ook hier en daar zal weergegeven worden, en zijn dossierkennis is ongelooflijk, maar als kritisch historicus moet een rode lijn getrokken worden door beweringen, stellingen, theorieën en hypothesen die niet geverifieerd kunnen worden.

Hoewel er zeker beperkingen zijn met mondelinge bronnen, zijn ze een rijke aanvulling voor het historisch onderzoek. Jan Vansina was één van de eerste onderzoekers die deze methode naar waarde weet te schatten. Hij gebruikte het in zijn studie naar de beschavingen in Sub-Sahara-Afrika. Door het gebrek aan geschreven bronnen was het daar vrijwel onmogelijk om zonder mondelinge bronnen vooruitgang te maken in het historisch onderzoek.²⁸ Hoewel dit onderzoek hoofdzakelijk steunt op literatuur en archief, zou het in een volgende fase nog verder aangevuld kunnen worden met interviews. In dit geval was het eerst zaak de hele context en complexiteit van het dossier te kennen, vooraleer men over kon gaan tot interviews met de protagonisten. De gesprekken met Geens en Bouten waren er vooral op gericht om een zeker startpunt te hebben. Vooral Geens stuurde in de juiste richting en stipte aan wat nog interessant zou kunnen zijn. Toch is het al opvallend dat journalisten als Bouten en Geens tegenstrijdige verklaringen aflegden. Bewust of onbewust, dat wordt in het midden gelaten. Ook de getuigenissen van WNP-leden bij Haquin, Geens, Bouten... zoals die van Paul Latinus, Marcel Barbier, Michel Libert, Eric Lammers... staan vaak bol van de overdrijvingen en tegenstrijdigheden. Een voorbeeld: Lammers verklaarde in een interview met de RTBF dat hij warenhuizen heeft geobserveerd voor de Bende van Nijvel. Hij gaf geen details over welke warenhuizen, van wie instructies kwamen, wie er allemaal aan deelnam, wanneer het plaatsvond, enzovoort.

---

²⁵ Persoonlijk archief, interview van Lander Van de Sompel met Guy Bouten, 4 mei 2017.

²⁶ C. CARPENTIER EN F. MOSER, *De staatsveiligheid*, pp. 253-260.

²⁷ *Ibidem*, p. 257.

²⁸ J. VANSINA, *Kingdoms of the Savanna*, Madison, The University of Wisconsin Press, 1966, 364 p.

Niets was specifiek.²⁹ Maar historicus Luise White stipt aan dat het ook verrijkend kan zijn om de verschillende versies met elkaar te confronteren en te achterhalen waarom correspondenten leugens vertellen of elementen verzwijgen.³⁰

---

²⁹ S. N., *Extreemrechts werkte mee aan overvallen Bende van Nijvel*, in:

<<https://www.youtube.com/watch?v=Mv7pCZyqbTk>>, geraadpleegd op 12/02/2017.

Hij herhaalde zijn woorden ook in een interview met *De Post*: R. DRIESMANS en J. LAGASSE, "Michel Libert bekennt", in: *De Post*, 24/11/1989.

³⁰ L. White, "Telling More: Lies, Secrets, and History", in: *History and Theory*, 39 (2000), 4, pp. 11-22.

1. Het verhaal van de Westland New Post

In de inleiding werd het reeds gesteld: de WNP heeft nog geen vier jaar bestaan, en de rij door hen begane misdaden blijft al bij al beperkt. Toch trok de groep al snel de aandacht van de politiediensten. De WNP staat bekend voor de diefstal van NAVO-telexen uit het transmissiecentrum van de Generale Staf te Evere, voor een dubbele moord, voor een inbraak en vooral voor het verdacht overlijden van hun leider Paul Latinus. Met zijn overlijden viel de WNP uiteen. Het lijken *faits divers*, maar de aaneenschakeling ervan en het karakter van de groepering deed ze op de radar van de Veiligheid van de Staat verschijnen. Zo was er de infiltratie in de groep door Christian Smets (alias *Canard*), een commissaris van de Veiligheid van de Staat. Hij gaf lessen schaduwtechnieken aan leden van de *West*. Het is belangrijk zich af te vragen waarom zo'n relatief kleine organisatie toch zoveel aandacht kreeg. In ieder geval werd de WNP dus door de Veiligheid als een bedreiging voor de Belgische staat gezien.

In wat volgt is het de bedoeling om het *verhaal van de Westland New Post* te reconstrueren. Dat gebeurt bij wijze van inleiding, want in de hierop volgende hoofdstukken zal de nadruk vooral liggen op het breder kader waarin de WNP kan worden ingepast. Dit verhaal is grotendeels gebaseerd op de boeken en artikels van Hilde Geens. Zij kent de dossiers door en door en schreef haar boek *'Beetgenomen'* (2013) enkel en alleen op basis van de gerechtelijke dossiers en haar eigen interviews.³¹ Kranten of boeken raadpleegde ze niet (cfr. supra). Ook het archief van onderzoeksjournalist wijlen Walter de Bock van *De Morgen* hielp de feiten op een rij te plaatsen. Daarin bevinden zich ook grote delen van het gerechtelijk onderzoek naar de daden van de WNP. In mindere mate zal ook worden verwezen naar de publicaties van Guy Bouten³² en René Haquin. Zoals reeds gezegd moet er met de publicaties van deze journalisten voorzichtig en kritisch worden omgesprongen en dat is in het bijzonder het geval met het werk van Haquin. Hij schreef zijn boek *'Operatie Staatsveiligheid. De staatsveiligheid en de WNP'*³³ (1984) reeds in 1984, enkele maanden na de dood van Paul Latinus. Hij baseerde zijn boek veelal op interviews, ook met Latinus, en niet op basis van de gerechtelijke dossiers. Daar moet mee opgelet worden. Niettemin vallen er uit de talloze interviews heel wat interessante elementen te filteren. Van Guy Bouten kreeg ik wel enkele dossiers toegestopt met samenvattingen van de verhoren van de protagonisten. De onderzoeksjournalist kreeg het dossier op zijn beurt van onderzoeksrechter Lyna, die verantwoordelijk was voor de *Pastorale Moorden* en het WNP-dossier. Ook uit deze dossiers zal er veel informatie geput worden.

1.1. Ontstaan en organisatie van de WNP

Begin 1981 keerde Paul Latinus terug naar België. Hij was bijna twee maanden voordien naar Chili gevlucht als gevolg van enkele bezwarende artikelen in het linkse weekblad *Pour* over zijn extreemrechtse sympathieën en na een huiszoeking in het kader van een moordzaak van het *Front de la Jeunesse* (FJ). Na zijn verblijf in het Zuid-Amerikaanse land richtte Latinus bij zijn thuiskomst de *Westland New Post* op. De groep bestond reeds voor de vlucht van Latinus, maar kreeg pas in 1981 zijn naam. In de publicaties van Bouten, Haquin en Geens wordt gesteld dat de groep bestond uit de radicaalste leden van het extreemrechtse *Front de la Jeunesse*

---

³¹ H. GEENS, *Beetgenomen*, 432 p.

³² G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel: het dossier, het complot, de leden*, Leuven, Uitgeverij Van Halewyck, 2008, 552 p.; G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, Leuven, Uitgeverij Van Halewyck, 2011, 344 p. en G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel. Verraad, manipulatie en geheime diensten*, Leuven, Uitgeverij Van Halewyck, 2015, 276 p.

³³ R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, 211 p.

(FJ), dat algemeen als voorloper mag beschouwd worden. Het *Front* was een privé-militie, opgericht in 1973 door de zogenaamde NEM-clubs. Dat zijn groeperingen rond het blad *Nouvel Europe Magazine*. Dat op zich al het vervolg was van *Europe-Amérique* en *Europe Magazine* dat niet lang na het eind van WOII verscheen als drukingsblad om een harde Atlantische en anti-linkse koers te propageren. Eén van de medewerkers was toen ‘journalist’ André Moyon, leider van een clandestien anticommunistisch netwerk gefinancierd door de belangrijke financieel-economische groepen (cfr. infra).³⁴ Dit is niet onbelangrijk om de continuïteit van deze Belgicistische extreemrechtse tendens aan te wijzen. Er wordt in een volgend hoofdstuk dieper op ingegaan. De leider van het *Front* was Francis Dossogne en hun bekendste wapenfeit was een brandstichting bij het reeds vernoemde *Pour*. Dit blad onthulde naast de dubieuze praktijken van Latinus ook de interne structuren van het *Front de la Jeunesse*.³⁵ Verder werd een lid van het FJ veroordeeld voor een moord op een Algerijn in café ‘*La Rotonde*’ in Laken. Latinus zou de dader onderdak gegeven hebben, maar ontkende. Het is in dat kader dat er bij Latinus een huiszoeking werd verricht, waardoor hij ook naar Chili vluchtte.³⁶ Ook folterden leden van het *Front* een linkse militant in hun gebouwen. Marcel Barbier, later veroordeeld voor de dubbele moord, zou daarbij aanwezig geweest zijn. De daden van het FJ kregen veel aandacht en de Senaat werd belast met een commissie die de toepassing van de wet op de privé-milities moet onderzoeken en de werking van de bevoegde overheidsinstanties op het gebied van de ordehandhaving moet nagaan.³⁷ De Senaatscommissie krijgt in de volksmond de naam ‘Commissie Wijninckx’, verwijzend naar de voorzitter Jos Wijninckx, een socialist. Het onderzoek van de Senaat zorgde ook voor een gerechtelijk onderzoek. In 1981 stond het FJ samen met de VMO (Vlaamse Militantenorde) terecht, vooral op basis van de wet uit 1934 op privé-milities. Het is deze wet die de militie verbiedt. Het FJ als organisatie werd nooit veroordeeld, maar veertien leden ervan wel. Het VMO als organisatie werd wél veroordeeld als privé-militie. Opvallend, Latinus en Barbier werden nooit gestraft en zetten hun parcours voort na het proces.³⁸ De WNP is dus een afsplitsing/opvolger van het FJ en hield er nog radicaal rechtser sympathieën op na dan het FJ en vertoonde een duidelijk paramilitair karakter.

De WNP had volgens Latinus een dubbel doel. Langs de ene kant wou men de KGB’ers uit de Veiligheid van de Staat krijgen. Langs de andere kant was het doel van de WNP om het land voor te bereiden op verzet bij een communistische invasie.³⁹ Frédéric Saucez, ook een lid van de WNP, vertelde gelijkaardige dingen in zijn verhoor. Saucez: “*Le but était de lutter contre le communisme*”⁴⁰. Latinus, die binnen de organisatie ook als *De Maarschalk* gekend stond, richtte de *West* natuurlijk niet alleen op. Andere prominente leden waren Michel Libert, alias *Von Graffenberg*, Marcel Barbier, alias *Von Salza* en Karl De Lombaerde. Libert was het hoofd van de inlichtingendienst van de WNP, terwijl De Lombaerde bekend stond als de ideoloog. Deze laatste gaf vorm aan het heidens-filosofisch imago van de groep. Barbier op zijn beurt was het hoofd van de afdeling

³⁴ Er wordt in het hoofdstuk ‘Extreemrechts in België’ dieper op ingegaan. Voor meer info zie: E. GERARD, W. DE RIDDER en F. MULLER, *Wie heeft Lahaut vermoord? De geheime koude oorlog in België*, Leuven, Davidsfonds uitgeverij, 2015, 335 p.

³⁵ REDACTIE SITE BENDE VAN NIJVEL, *Het Front de la Jeunesse*, in: <<http://bendeannijvel.com/andere/extreem-rechts/front-de-la-jeunesse/>>, geraadpleegd op 22/02/2017.

³⁶ R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, p. 11

³⁷ “*Parlementair onderzoek betreffende de problemen in verband met de ordehandhaving en de private militie*”, verslag namens de bijzondere commissie uitgebracht door de heer Gramme, 24 juni 1981, 259 p. (Hierna verkort Verslag Commissie Wijninckx).

³⁸ R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, p. 29.

³⁹ *Ibidem*, p. 43.

⁴⁰ Persoonlijk archief, samenvattingen verhoren voor onderzoeksrechter Francine Lyna, documenten verkregen van Guy Bouten, *Verhoor Frédéric Saucez*, nr. 116 II.

‘spieren’.⁴¹ Hij werd later tot levenslang veroordeeld voor zijn aandeel in de dubbele moord in de Herdersliedstraat. Zowel Libert, als Barbier, Latinus, De Lombaerde en ook nog bijna alle andere leden van de WNP, hadden een verleden in het leger. Volgens journalist René Haquin hoort dat bij het traditionele schema van relaties tussen extreemrechts en het leger langs de ene kant en de rijkswacht langs de andere kant. Haquin: “Niet dat we kunnen spreken van samenbeulen in de eigenlijke betekenis van het woord; maar wel van een soort *compagnons de route* die meer dan één standpunt gemeen hebben.”⁴² Het is een gegeven waar we later nog op terugkomen.

De Lombaerde werd volgens René Haquin reeds op zijn tiende ingelijfd als cadet in het leger, daarna werd hij officier. Aan de start van de Tweede Wereldoorlog sloot hij zich aan bij de *Waffen SS* en werd hij majoor bij de *Luftwaffe*.⁴³ Verder vocht hij ook aan het Oostfront. Na de oorlog opgesloten en veroordeeld tot de doodstraf, kwam hij in 1951 terug vrij. Zijn idealen was hij ook na zijn opsluiting nog steeds genegen. Latinus zag in hem dan ook de perfecte ideoloog.⁴⁴ Pas een jaar na de oprichting van de WNP vervoegde De Lombaerde de groep. Hij introduceerde Keltische rites en symbolen. Er was zelfs een studiedienst, CEDIRE, waar WNP-militanten cursussen Keltische filosofie gedoceerd kregen. Verder onderhield hij contacten met oudgedienden van de *Waffen SS*. De politie stelde bij huiszoekingen bij Marcel Barbier vast dat er Keltische kruisen en nazisymbolen ophingen. Verder hing er een foto van een bruiloft volgens de rituelen van *Orde van de Tutoonse Ridders* waar Barbier en zijn Marcelle Gobert opstonden.⁴⁵ Getuige daarvan zijn enkele foto’s in het documentatiedossiers van de Gerechtelijke Politie van Antwerpen.⁴⁶ Deze orde kent haar oorsprong in een Middeleeuws broederschap van hospitaalridders. Naast de WNP zou ook nog een Keltische sekte bestaan, die *Irmisul* of *Iggdrasil* werd genoemd. Beiden verwijzen naar en betekenen ‘levensboom’. *Irmisul* werd geleid door Herman Wachtelaer, een voormalig lid van de VMO (Vlaamse Militantenorde). Wachtelaer had contact met zowel De Lombaerde als Michel Libert. *Irmisul* stamt af uit de tijd van de Saksen en was daar een afgod. De nazi’s hebben achteraf de leider van de Saksen en de *Irmisul* uitgeroepen tot de mythische voorlopers van hun Germaanse rassendoctrine. Bovenstaande wijst erop hoe het religieuze/ideologische/filosofische aspect een zekere rol speelde. Het is hier niet de bedoeling om nog veel dieper in te gaan op de rituelen en de religieuze basis, maar het geeft een goede indicatie welke mensen zich in de WNP ophielden. Het mag duidelijk zijn dat de nazi-idealen hoog in het vaandel gedragen werden. Haquin wijdt in zijn boek zelfs een hoofdstuk aan de gelijkenissen tussen de SS en de WNP. De Lombaerde mag gezien worden als de man die er een nostalgisch verlangen naar een terugkeer van het *Himmleriaanse* systeem op nahield.⁴⁷ De meer hedendaagse werken van Bouten en Geens gaan veel minder in op het occulte en mystieke dat rond de groep hing.

Geens had eind 1986 en begin 1987 een serie gesprekken met Michel Libert. Hij was de man die vormgaf aan de inlichtingendienst van de *West*. In 2014 kwam hij nog eens in het nieuws, nadat zijn persoon gelinkt werd aan de Bende van Nijvel. Niet voor het eerst. Libert was de nummer twee van de WNP. Hij had, volgens De Lombaerde, alles op papier gezet van hoe de WNP zou gaan moeten functioneren.⁴⁸ Aan Geens

---

⁴¹ Voor een duidelijke structuur van de groep, zie bijlage 3.

⁴² R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, p. 81.

⁴³ W. DE BOCK, “De zoete wraak van de echte nazi’s”, in: *De Morgen*, 11/7/1989.

⁴⁴ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 235.

⁴⁵ H. GEENS, “Operatie catacomben”, in: *HUMO*, 30 (1987), 4, p. 30.

⁴⁶ Rijksarchief Beveren-Waas, *PK Antwerpen 2001 C*, nr. 6296.

⁴⁷ R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, p. 85.

⁴⁸ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 279.

probeerde Libert de indruk te wekken dat de organisatie erg groot en sterk georganiseerd was. Hij beschikte over een enorm adressenbestand dat de *fine fleur* bevatte van extreemrechts van Zwitserland tot Canada. Hoewel hij het adressenbestand en de WNP-agenda's, lopende van 1981 tot de arrestaties in 1983, op eigen initiatief kopieerde en doorspeelde naar de rijkswacht, werd hij er nooit over ondervraagd. Het hele WNP-archief werd gestolen in 1983 gestolen door ene Fons Jacobs, toen Libert opgesloten zat in het kader van de diefstal van de NAVO-telexen – waarover later meer.⁴⁹ Het is vreemd dat Justitie nooit de kans greep om via Jacobs, voormalig Oostfronter door te dringen naar de organisatie achter de WNP.

Voordat Libert zijn WNP-activiteiten van start gingen, werkte hij bij de zeemacht in Gent, Oostende en Knokke en later in Evere op het transmissiecentrum van de Generale Staf van het leger (waar hij ook de NAVO-telexen stal).⁵⁰ Hij was ook werkzaam als informant van de Veiligheid van de Staat. Volgens Bouten maakte Libert ook deel uit van de geheime sectie SDRA van het leger⁵¹, maar dat gegeven werd niet teruggevonden in het strafdossier.

Libert werd vaak verhoord in het kader van de Bende van Nijvel en hoewel hij in interviews straffe uitspraken deed, werd hij nooit veroordeeld. Hij verklaarde bijvoorbeeld in *De Post* dat de raids op de grootwarenhuizen voorbereid werden door de WNP. Verder staat in dat interview ook te lezen dat Libert halftijds in de GB in Kraainem werkte. *“Kraainem was een van de mikpunten van de Bende. Men verwachtte er zich aan een overval. Er zaten scherpschutters op het dak. Toen is daar een Golf GTI met vier man aan boord komen opgereden. Zij aarzelden, maakten rechtsomkeer en gingen er vandoor (...) Voordien was de WNP ingeschakeld. (...) Wij hadden het bevel gekregen informatie te verzamelen over grootwarenhuizen.”*⁵² In juni 1992 herhaalde Michel Libert in de reportage van de BBC over het *Stay Behind*-netwerk dat hij in opdracht van de Veiligheid van de Staat tussen 1982 en 1985 verschillende operaties uitvoerde waaronder het in kaart brengen van warenhuizen.⁵³ Het zijn onthullingen die ook door Eric Lammers (cfr. infra) bevestigd werden, maar onmogelijk te controleren vielen. In 1988 kwam Libert dan toch voor de rechter voor beschuldiging van bendevoering, maar werd hij niet veroordeeld omdat de feiten verjaard waren. Ook voor zijn aandeel in de diefstal van de NAVO-telexen, nochtans hoogverraad, kreeg hij geen straf. Ook hier waren de feiten verjaard, omdat het parket van Brussel de zaak naar de verkeerde rechtbank stuurde.⁵⁴

De WNP bevatte dus alle elementen van een uitgebalanceerde, goed georganiseerde groepering. De organisatie had een ideoloog, een algemene leider en verschillende afdelingen met elk hun eigen organisator. Toch lijkt het sterk dat Latinus dit allemaal alleen georganiseerd kreeg. Naar eigen zeggen kreeg hij zijn opdrachten van een buitenlandse dienst. Hij zou opgeleid zijn in technieken voor contraspionage en inlichtingenwerk. Zijn mentor was een NAVO-officier. Haquin interviewde hem omstreeks 1981-1984 een keer of vier. Tijdens deze gesprekken vertelde Latinus: *“Mijn chefs vertelden me dat KGB-agenten in de Staatsveiligheid geïnfiltrerd waren en dat deze KGB'ers het Front manipuleerden met als uiteindelijke bedoeling door te stoten tot de CEPIC, de conservatieve vleugel van de PSC.”*⁵⁵ Over de CEPIC later meer, maar het is duidelijk dat Latinus

---

⁴⁹ H. GEENS, “WNP: De Vlaamse tak”, in: *HUMO*, 30 (1987), 6, p. 7.

⁵⁰ Privé-archief Hilde Geens, *verhoor van Michel Libert door BOB van Waver op 09/04/1986*.

⁵¹ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 53.

⁵² R. DRIESMANS en J. LAGASSE, “Michel Libert bekent”, in: *De Post*, 24/11/1989.

⁵³ BBC, *Operation Gladio*, in: <<https://www.youtube.com/watch?v=yXavNe81XdQ>>, geraadpleegd op 23/10/2016.

⁵⁴ W. DE BOCK, “WNP-leden gaan vrijuit”, in: *De Morgen*, 02/10/1990.

⁵⁵ R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, p. 21.

veronderstelde dat er KGB'ers in de Veiligheid waren geïnfiltrerd. Het zou zijn taak geweest zijn om deze uit te roken. Dat zou het uiteindelijke doel geweest zijn. Latinus had volgens Libert tussenpersonen die zijn contacten met het buitenland verzorgden. Deze tussenpersonen maakten deel uit van een soort departement voor buitenlandse zaken, BURAFEX genaamd. BURAFEX is een afkorting voor *Bureau des Affaires Extérieures*. Het zou een overkoepelende organisatie van de WNP geweest zijn. BURAFEX moet beschouwd worden als een soort van generale staf die de buitenlandse zaken van de WNP behartigde en dus in contact stond met gelijkaardige organisaties in het buitenland.⁵⁶ Paul Latinus zou als schakel tussen BURAFEX en de WNP geopereerd hebben. Het is geen piste die terugkomt in *'Beetgenomen'* (2013) van Hilde Geens, maar wel in de publicaties van Guy Bouten. Marcel Barbier heeft het erover in een interview met de onderzoeksjournalist.⁵⁷ Verder verklaarde Libert aan Haquin in 1984 dat de WNP afhing van een *Centre-Europe leiding* (COMCENTRA).⁵⁸ Het lijkt alsof de organisatie met BURAFEX en COMCENTRA internationaal geworteld was.

Zoals reeds gesteld zou de top van de WNP driedelig zijn: de afdeling 'spieren' en 'inlichtingen' waar respectievelijk Barbier en Libert leiding aan zouden gegeven hebben, en een soort van studiedienst (CEDIRE) waar De Lombaerde vorm aan gaf. Deze drie organen overkoepelden elk op hun beurt nog een aantal cellen. Zo was er bijvoorbeeld sprake van het BQS (*Bureau pour les Questions Zionistes*). Vertaling: een bureau voor zionistische problemen. Het bureau zou onder toezicht gestaan hebben van de studiedienst CEDIRE. Verder was er volgens Latinus zelf een dienst die militanten in de pas lieten lopen, de *SIPO*.⁵⁹ Het gold als een soort geheime politie en verwees naar de *Sicherheitspolizei* uit de Nazitijd. In *'Operatie Staatsveiligheid'* (1984) van Haquin staat de gehele organisatie nog verder uitgelegd. Hij baseerde zich daarvoor op verklaringen van Libert en Latinus. Toch moet er opgelet worden, want de twee WNP-topmannen vertelden enkel wat ze wilden. Het is een gegeven waar Haquin reeds in 1984 van bewust was. Het is ook opvallend dat ze net op dat moment met de openbaringen kwamen, net op het moment dat Barbier een tweede keer opgepakt werd. En het is verder ook frappant dat een geheime organisatie alles zelf op tafel gooide en zelf met onthullingen kwam. Ze kozen daarvoor zelf ook het moment. Commissaris Willy Meurillon had Libert immers anderhalf jaar eerder ondervraagd (na de dubbele moord) over zijn contacten met hoofdverdachte Barbier, die op zijn adres ingeschreven stond. Libert zweeg toen in alle talen over de WNP.⁶⁰ Hier moet meer achter zitten. In wat volgt zullen de belangrijkste wapenfeiten van de WNP geschetst worden. Het zal duidelijk worden dat bij de WNP niets is wat het lijkt.

1.2. Moord in de Herdersliedstraat – De Pastorale moorden

Op 18 februari 1982 worden Fons Vander Meulen en Francesca Arcoulin dood aangetroffen in hun flat in de Herdersliedstraat in Anderlecht. De media hebben het al snel over de *Pastorale Moorden* door de Franse benaming van de straat: *Rue de la Pastorale*. Het bleek ook een goede benaming om het rituele karakter van de afslachting te vatten. Fons en Francesca hadden naar elkaar moeten knielen, vervolgens werden ze doodgeschoten en hun keel werd overgesneden, of omgekeerd. De autopsie bracht geen uitsluitel. Het leek de perfecte moord. Het onderzoek kwam in handen van commissaris Willy Meurillon van de sectie Moord.

---

⁵⁶ *Ibidem*, p. 43.

⁵⁷ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 50.

⁵⁸ R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, p. 45.

⁵⁹ *Ibidem*, p. 37.

⁶⁰ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 236.

In eerste instantie focuste hij zich op de privé-situatie van het koppel.⁶¹ Zo leidde hem dat al snel naar Marcelle Gobert, Fons' ex-vrouw met wie hij eigenlijk nog steeds getrouwd was. Man en vrouw leefden al jaren gescheiden en hadden beiden reeds een nieuwe partner. Marcelle haar nieuwe geliefde luisterde naar de naam Marcel Barbier. Bij het koppel werden wapens aangetroffen, ze bleken van Barbier te zijn. Barbier werd gebombardeerd tot hoofdverdachte nummer één, alleen herkenden de getuigen – de burens van het vermoorde koppel – hem niet. Barbier bleek ook een alibi te hebben. Hij werd vrijgelaten. Enkele dagen nadien werd een tweede verdachte opgepakt. Het ging over een zekere P. Deze had eerder een relatie gehad met Marcelle Gobert. De beklaagde bleek de week van de moord te zijn weggebleven op het werk en had een gerechtelijk verleden. De getuigen herkenden hem en in zijn auto werden bloedsporen aangetroffen. Later werd hij vrijgelaten als blijkt dat deze niet van de slachtoffers zijn en als zijn vrouw hem een alibi verschaftte.⁶² Wanneer ik Hilde Geens er naar vraag, kan ze zich herinneren dat P. stond voor Pavlov. Volgens haar informatie heette Pavlov zijn schoonbroer Saucez. Het zou niet gaan om Frédéric Saucez - die lid was van de WNP – maar het is opvallend dat Pavlov nooit heeft moeten verschijnen of getuigen op het proces over de dubbele moord. Hij was wel opgeroepen.⁶³ In het rijksarchief van Beveren werd in het dossier met de gebundelde krantenartikelen een *'mug shot'* teruggevonden van Pavlov. Het zou gaan om Christian Pavlov, afkomstig uit Charleroi.⁶⁴ Meer informatie werd over zijn persoon niet teruggevonden. Frédéric Saucez zelf kwam in 1988 voor bendevorming voor de rechter, maar werd niet veroordeeld omdat de feiten verjaard waren.⁶⁵ Wanneer het spoor van Pavlov ook vast komt te zitten, wendde Meurillon zich terug naar de piste van de privé-situatie. Marcelle Gobert, Fons Vander Meulen ex-vrouw, had immers recht op een levensverzekering, omdat Marcelle en Fons nog steeds wettelijk getrouwd waren. De verzekering was rond de 150 000 euro waard, een aanzienlijk bedrag. Het lijkt een perfect motief, maar speurders vonden geen bewijs dat Gobert weet had van de verzekering. Ook deze piste werd verlaten.⁶⁶

Het onderzoek leek zo op een dood spoor te zitten. Maar dan werd Marcel Barbier in de zomer van 1983 opnieuw gearresteerd in Vorst.⁶⁷ Hij schoot op voorbijgangers en probeerde zijn broer overhoop te rijden. Wanneer de politie arriveerde, gaf hij zich, zonder verzet, meteen over. Het was commissaris Georges Marnette van de sectie Banditisme die Barbier ging arresteren. Op die manier verhuisde het onderzoek van Meurillon naar Marnette. Volgens commissaris Meurillon was Latinus een informant van Marnette en was deze laatste reeds op de hoogte van Barbier zijn scène. Over commissaris Marnette heeft Geens in haar boek *'Beetgenomen'* (2013) geen goed woord over.⁶⁸ Ze fileert zijn onderzoek (cfr. infra). Geens volgde het proces van de dubbele moord dag na dag. In 1987 schrijft ze daarover in HUMO een artikelenreeks. Ze heeft eind jaren '80 al haar bedenkingen bij de rol van de politie. Ik citeer: *'Het lijkt alsof de politie weet dat er straks iets uit de bomen zal vallen, en daarop wacht.'*⁶⁹ In hetzelfde artikel schrijft ze dat de betrokken politieagenten van Brussel en Nijvel blijkbaar hun best deden om de waarheid niet te vinden.

---

⁶¹ *Ibidem*, p. 235.

⁶² H. GEENS, "Operatie catacomben", p. 34.

⁶³ Persoonlijk archief, interview van Lander Van de Sompel met Hilde Geens, 20 december 2016

⁶⁴ Zie bijlage 4.

⁶⁵ W. DE BOCK, "WNP-leden gaan vrijuit", in: *De Morgen*, 02/10/1990.

⁶⁶ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 238.

⁶⁷ Voor het *mug shot* van Marcel Barbier na zijn arrestatie zie: bijlage 5.

⁶⁸ H. GEENS, *Beetgenomen*, pp. 240-249.

⁶⁹ H. GEENS, "Operatie catacomben", p. 30.

Geens duidt de aanhouding van Barbier aan als een onderdeel van *Operatie Catacomben*. Die term heeft ze rechtstreeks uit de agenda's van Michel Libert. Ze kon Libert eind 1986 enkele keren interviewen en kreeg kopieën uit zijn agenda in handen. Hij ging ze zelf op het kantoor van HUMO kopiëren.⁷⁰ Daarin is er sprake van de operatie. Het lijkt inderdaad alsof een tot dan toe onbekend gebleven groep opeens uit de catacomben kwam gekropen. Barbier, die volgens de dokter die erbij gehaald werd helemaal niet zo dronken was op het moment van zijn aanhouding, begon tijdens zijn verhoren honderduit te vertellen over de *Westland New Post*. Over de moord zweeg hij in eerste instantie in alle talen. Na zijn aanhouding volgden er huiszoeken bij hem en Libert. Bij Barbier werden nazisymbolen aangetroffen. Het bleek ook dat hij lid was van de Belgische tak van de *Teutoonse orde*. Hij had de graad van baljuw. Verder vonden ze wapens, een adresboek, een kaart van de *Sicherheitspolizei*, fiches met persoonlijke gegevens over extreemrechtse en rechtse figuren... Het bleek dat Barbier ook gedomicilieerd stond in Sint-Gilles samen met Michel Libert. Daar stuitte de politiediensten op de zakken met de gestolen NAVO-telexen op zolder.⁷¹ Het lag gewoon te wachten op de rechercheurs. De kranten pikten het verhaal op en de WNP leek in zijn eerste opzet geslaagd: het bekend maken van hun organisatie. Later bekende Barbier bij Bouten dat hij het bevel kreeg van Latinus om te bekennen. Barbier: "Ik sluit niet uit dat hij (Latinus, nvdv.) hierdoor commissaris Christian Smets van de Staatsveiligheid en zijn réseau wou kelderen."⁷² Waarom hij net Smets en de Veiligheid viseerde, zal in het hoofdstuk 'Rol van de Veiligheid van de Staat' uitvoerig behandeld worden.

Barbier gaf zich meteen over, was blijkbaar niet zo dronken en ging vrijwel direct over tot onthullingen over de WNP. Het was alsof hij wou opgepakt worden om op die manier zijn organisatie bekend te maken. Het toneelstuk van Barbier was immers niet de eerste poging van de WNP om de aandacht te trekken van de politie. Libert had in februari 1983 reeds een brandje gesticht in zijn appartement en hoopte op die manier dat Justitie de gestolen NAVO-telexen zou vinden, niemand reageerde. Daarna ging een getuige naar de politie en vertelde die dat Libert en Barbier actief waren in een extreemrechtse organisatie, maar opnieuw bleef het stil aan de kant van de politie. Vervolgens werd er getracht een perscampagne op te zetten over de WNP en de rol van de Veiligheid van de Staat daarin (cfr. infra). WNP-leden hadden het over de Belgische Veiligheid die gemanipuleerd werd door de KGB. Een journalist van *Pourquoi Pas*, Christian Souris, publiceerde het verhaal echter niet. Volgens Souris werd het mogelijk tegengehouden door Albert Raes (de toenmalige baas van de Veiligheid) en enkele politici.⁷³

Ook bij journalist René Haquin van de krant *Le Soir* trachtten ze hun verhaal te slijten. Libert, Latinus en De Lombaerde ontmoetten hem enkele keren en bezorgden hem informatie over schandalen van de Veiligheid en seks en corruptie van politici. Na de dood van Latinus goot hij het verhaal in boekvorm.⁷⁴ Emile Lecerf, hoofdredacteur van het rechtse blad *Nouvel Europe Magazine*, pakte in 1981 wel uit met grote koppen die de Veiligheid in diskrediet bracht. Ze schreven zelf over een extreemrechtse *coup* die voorbereid werd door de Veiligheid.⁷⁵ Over deze perscampagne wordt er dieper ingegaan in het hoofdstuk 'Rol van de Veiligheid van de Staat'. Het was pas met de arrestatie van Barbier, zijn onthullingen over de WNP en de relatie met de Veiligheid van de Staat en zijn latere bekentenis van de dubbele moord, dat de kranten pas

---

⁷⁰ Persoonlijk archief, interview van Lander Van de Sompel met Hilde Geens, 20 december 2016.

⁷¹ H. GEENS, "Operatie catacomben", pp. 28-32.

⁷² G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 50.

⁷³ Privé-archief Hilde Geens, *verhoor van Christian Souris door BOB'er Guy Dussart op 13/08/1985*.

⁷⁴ Het boek waarover het hier gaat is dat van R. Haquin, *Operatie Staatsveiligheid*, 211 p.

⁷⁵ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 50.

echt uitvoerig berichtten over de zaak WNP. Vooral de rol van de Veiligheid werd uitvoerig belicht. De zaak van de *Pastorale Moorden* waarbij twee saaie, gewone mensen werden vermoord, werd zo een spannende spionagezaak vol met intriges. De media smulden ervan. Ook op politiek niveau maakte het heel wat los. Reeds op 2 december 1983 interpelleerde Serge Moureaux tot minister van Justitie Jean Gol in de Senaat over “*het misdadig optreden van splintergroepjes die georganiseerd zijn als privé-milities en die connecties schijnen te hebben, met name bij het leger, bij sommige politiediensten en bij wezenlijke rijksdiensten verbonden met de staatsveiligheid.*”⁷⁶ Op de verwevenheid met de Veiligheid, het leger en sommige politiediensten waarvan sprake, wordt verder in dit werk nog uitgebreider ingegaan.

1.3. De diefstal van de NAVO-telexen

Bij de huiszoeking bij Libert werden op zolder dus plastic zakken vol met confidentiële NAVO-telexen gevonden. Hij had, zoals gezegd, reeds getracht om de NAVO-telexen te ‘laten ontdekken’ aan de hand van een brand in zijn appartement, maar die poging mislukte. Het was pas met de aanhouding van Barbier dat ze uiteindelijk aangetroffen werden. De telexen waren gestolen van het transmissiecentrum van de Generale Staf in Evere. Daar kwamen voornamelijk militaire gecodeerde berichten van de NAVO toe. Opvallend genoeg wist niemand van het transmissiecentrum in Evere dat er überhaupt telexen ontvreemd waren. Michel Libert was de sleutelfiguur in de diefstal. Hij werkte bij de decoderingsdienst van het transmissiecentrum en had zo toegang tot de geheime documenten. Hij slaagde er in 1981 in om enkele documenten naar buiten te smokkelen en te laten zien aan Paul Latinus. Latinus toonde ze op zijn beurt aan Christian Smets, commissaris van de Veiligheid van de Staat.⁷⁷ Bij onderzoeksrechter Coppieters ‘t Wallant zei commissaris Smets dat Latinus hem in 1981 telexen getoond had. Hij had die niet goed bekeken en Latinus wilde niet onthullen waar hij ze vandaan had. Begin 1982 had Latinus hem *Althing* getoond, *Althing* was een soort van magazine van de WNP, waarin hij een artikel stond over de positie van Sovjetschepen. Hij had toen geverifieerd of de Veiligheid op de hoogte was en dat bleek het geval.⁷⁸

Volgens Latinus wist Smets maar al te goed de herkomst van de documenten. *De Maarschalk* rapporteerde, naar eigen zeggen, ook aan zijn buitenlandse, Amerikaanse chefs. Deze zouden hem aangespoord hebben om verder telexen te stelen. Libert bleef samen met nog een vijftal handlangers gedurende twee jaar documenten verder buitensmokkelen. De inhoud ervan werd gepubliceerd in *Althing*. Het blad werd gepubliceerd op helrood papier, zodat het niet gekopieerd kon worden. Een rode achtergrond heeft immers een volledig zwarte kopie als resultaat.⁷⁹ *Althing* bleef op die manier enkel circuleren in een kleine groep van ingewijden. Haquin heeft toch zo’n exemplaar kunnen inkijken. Hij beschrijft: “*ligging Sovjetschepen in de Middellandse Zee in april-mei 1982; bijzonderheden over de stationering van Oost-Duitse jachtbommenwerpers in Polen; inlichtingen in verband met plannen over terroristische aanslagen op leden van de SHAPE in België (met name generaal Rogers, maarschalk Tercy, generaal Kussberg, generaal Lawson, brigade-generaal Garibaldi, luitenant-generaal Mack), gevolgd door een actie tegen de NATO. Volgens Althing kaderen deze plannen in een offensief dat Europa wil destabiliseren. Andere inlichtingen gaan over Vietnam, China, over het conflict rond de Malvinas, over de NAVO-maneuvres in West-Berlijn, onder Frans opperbevel gehouden. Verder; details over de rekrutering van soldaten in Kitona (Zaire), over de desertie en ondervoeding*

---

⁷⁶ Archief Walter De Bock, verslag plenaire vergadering van de Senaat op 3 december 1983, doos 6.10, rubriek 9.

⁷⁷ R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, p. 85-94.

⁷⁸ Privé-archief Hilde Geens, verhoor van Christian Smets door onderzoeksrechter Coppieters ‘t Wallant op 11/10/1983.

⁷⁹ R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, pp. 85-94.

in het Zairese leger, over de oppositie tegen het Mobutu-regime in de grensgebieden met Angola en Zambia, over de rebellen in Zuid-Kivu.⁸⁰ Volgens Barbier kon de dubieuze figuur en opdrachtgever Faez Al Ajjaz de documenten verkopen voor veel geld aan de Argentijnen. Die lagen op dat moment overhoop met Engeland over de Falklandeilanden.⁸¹

Het stelen van militaire geheimen staat gecatalogeerd als hoogverraad. Waarom namen de WNP-leden zo een risico? Latinus vertelde later dat het om aan te tonen was hoe slecht de beveiliging in het transmissiecentrum van de Generale Staf in Evere was. Ze wilden het gebrek aan efficiëntie van de in België genomen veiligheidsmaatregelen aan de kaak te stellen. Volgens hem was het om te voorkomen dat de communisten geheime documenten zouden kunnen stelen, door zelf te stelen wilden ze aantonen dat de beveiliging niet goed genoeg was.⁸² Zijn Amerikaanse opdrachtgevers wilden op die manier een verhoging van de beveiliging bekomen. Het zou kunnen dat de WNP gemanipuleerd werd door een vreemde dienst. Het is een thema waar nog dieper op ingegaan zal worden. Latinus, Barbier en Libert lieten meermaals verstaan dat ze werkten voor een internationale organisatie (cfr. infra).

Eigenlijk slaagde de WNP wel in hun opzet om aan te tonen hoe slecht de beveiliging was. Opvallend is dat er pas aandacht aan werd geschonken op het moment dat Barbier opgepakt werd en er huiszoekingen kwamen. Zonder dat feit waren de diefstallen nooit uitgekomen. Er startte een gerechtelijk onderzoek. Daaruit bleek dat er amper controle was op de werknemers. En als er al eens controle was, dan gebeurde dat via een steekproef. Fouilleringen gebeurden weinig of niet. Meestal werden de telexen ontvreemd wanneer ze vernietigd moesten worden. De persoon die daarvoor bevoegd was, moest vaak helemaal alleen naar de versnipperingsmolen. Het bleek het perfecte moment om wat naar buiten te smokkelen. Bij de huiszoeking werden niet alleen de NAVO-telexen gevonden, maar ook blanco toegangskaarten van het transmissiecentrum. Blijkbaar werd de voorraad blanco toegangskaarten weinig gecontroleerd. Niemand had de verdwijning van die kaarten gemeld.⁸³

Er waren een zevental militairen bij betrokken, waaronder Libert die in deze zaak het langst in voorhechtenis heeft gezeten. Ze worden aangeklaagd voor landverraad. In juni 1985 verwees de Brusselse raadkamer Libert en de rest naar de correctionele rechtbank. In 1988 verklaarde die rechtbank zich echter onbevoegd inzake landverraad van beroepsmilitairen. In 1989 stelt het Hof van Beroep dat de zaak verjaard was. Maar de beschuldiging van landverraad verhuisde tenslotte toch nog naar de militaire rechtbank. Ook de Krijgsraad stelde vast dat de zaak verjaard was. De militairen werden op die manier nooit veroordeeld.⁸⁴ Over het algemeen is er weinig actie ondernomen om de daders te straffen. De meesten van hen waren net na de ontdekking van de diefstal nog steeds in functie, maar werden overgeplaatst naar andere eenheden.

1.4. De verklaringen van Latinus bij Marnette

In eerste instantie zweeg Barbier over zijn aandeel in de moorden en had hij het enkel over de WNP en commissarissen bij de Veiligheid met codenamen als *Canard* en *Lapin*. Maar wanneer Paul Latinus binnenliep bij Georges Marnette in september 1983 kwam alles in een stroomversnelling. Vanaf dan was hij het die het

---

⁸⁰ *Ibidem*, p. 79.

⁸¹ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 56.

⁸² C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid*, p. 148.

⁸³ R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, pp. 85-90.

⁸⁴ W. DE BOCK, "WNP-leden gaan vrijuit", in: *De Morgen*, 02/10/1990.

onderzoek stuurde en de bewijzen aanleverde. Latinus richtte in 1981 de *West* op uit de assen van het *Front de la Jeunesse*. De technisch ingenieur maakte een snelle opgang in het extreemrechtse wereldje. Wanneer hij, via aanbevelingsbrieven van toenmalig minister van defensie Paul Vanden Boeyants, eind jaren '70 kabinetsmedewerker werd van Cécile Goor (PSC) werd hij in 1978 opgepikt als informant van de Veiligheid. In 1979 wordt hij door Victor Massart, chef van de brigade B2 en belast met binnenlandse subversie, voorgesteld aan Christian Smets. Smets was op dat moment net gepromoveerd tot commissaris en hoofd van de sectie Brussel van de B2 (B2-C). De sectie van Smets was naast de opvolging van de linkse subversie ook bevoegd voor extreemrechtse bewegingen.⁸⁵ Massart en Smets veronderstelden dat hun nieuwe informant overhoop lag met zijn extreemrechtse vrienden van het FJ en zagen hem als de perfecte kandidaat om te infiltreren in linkse bewegingen. Zijn job op het kabinet van de PSC hielp hem hierbij: als RVA-ambtenaar volgde hij BTK-projecten op en had hij toegang tot alle gegevens van linkse, subversieve bewegingen.⁸⁶ Hij leek de perfecte infiltrant. Massart en Smets beseften op dat moment nog niet dat ze op dat moment een fout maakten die hen nog lang zal achtervolgen. Hoewel Latinus in 1978 nog één van de leidende figuren was binnen het *Front de la Jeunesse*, was er van hem op het proces tegen de extreemrechtse organisatie in 1979 geen sprake. Iedereen was zijn voorgeschiedenis vergeten. Als RVA-ambtenaar stond hij trouwens op een goed blaadje bij de links progressieve bewegingen in Brussel. Dat hij betaald werd door de Veiligheid om te rapporteren over al wie betrokken was in de BTK-projecten van progressieve bewegingen in het Brusselse, bleef tot in 1983 geheim.⁸⁷ Latinus slaagde zelf ook voor de testen van de eerste schiftingsproef van de Veiligheid. Het leek hem voor de wind te gaan. Maar dan volgden er onthullingen in het linkse weekblad *Pour* over zijn extreemrechtse levenswandel. Latinus zag Smets als het lek. Volgens Latinus zelf zou Smets niet gewild hebben dat hij deelnam aan de tweede proef van de Veiligheid. Latinus bleef weg op zijn werk als kabinetsmedewerker en verloor zo zijn job. Daar bleef het niet bij. Doordat hij zijn werk bij de RVA kwijt was, was zijn infokanaal opgedroogd en verloor hij dus ook zijn werk als informant voor de Veiligheid.⁸⁸ Na de snelle opgang was de neergang eind 1980 even snel. Latinus vluchtte naar Chili. Na bijna twee maanden keerde hij terug en richtte hij bij zijn thuiskomst de *Westland New Post* op.

Latinus deed bij Marnette heel het doel van de organisatie uit de doeken – KGB'ers in de Veiligheid van de Staat ontmaskeren – en verkondigde dat hij gestuurd werd door 'de Amerikanen'. Wie de Amerikanen zijn, is een belangrijke vraag, waar later nog op wordt teruggekomen. Om zijn woorden kracht bij te zetten, deed hij details over de moord uit de doeken die alleen insiders konden weten. Barbier zou hem alles opgebiecht hebben. Latinus wist te vertellen dat Barbier zijn pistool in een panty wikkelde om de kogelhulzen op te vangen. Toen Marnette bij een verhoor van Barbier een panty bovenhaalde, bekende Barbier de dubbele moord. Hij sleurde er meteen Eric Lammers bij als mededader. Verder wist Latinus ook de volgorde van de liquidatie. Volgens hem werden Fons en Francesca eerst neergeschoten, pas daarna werd hun keel overgesneden. Het waren details die zelf de wetsdokter niet zeker was.⁸⁹ Ook vertelde Latinus dat hij, op vraag van Barbier, het moordwapen (pistool 7.65 FN) had laten verdwijnen en dat ze samen de bebloede kleren van Barbier hadden verbrand. Het is hier niet de bedoeling om het hele verhoor van Latinus weer te geven, maar het mag duidelijk zijn dat met de revelaties van de leider van de organisatie *Operatie Catacomben* (cfr. supra) een volgend hoofdstuk kreeg. De buurman van de moeder van Latinus bevestigde dat hij de

---

⁸⁵ W. DE BOCK, "Massart en Smets: de handige tegenstellingen", in: *De Morgen*, 05/07/1989.

⁸⁶ W. DE BOCK, "Via scherpschutter Robert Thomas naar de Staatsveiligheid", in: *De Morgen*, 04/07/1989.

⁸⁷ W. DE BOCK, "Informateur Latinus. De linkse vertrouwensman", in: *De Morgen*, 07/07/1989.

⁸⁸ R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, p. 22.

⁸⁹ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 273.

verbrandingsscene gezien had. In zijn verhoor van 18/02/1982 vertelde hij dat hij gezien had hoe Latinus, Libert en De Lombaerde dingen verbrandden in een ton. Hij wist niet dat het om kleren ging. Opvallend: Latinus vertelde in andere verhoren dat enkel Barbier en hijzelf aanwezig waren bij de verbranding.⁹⁰

1.5. Latinus en Smets

Wanneer Barbier na het zien van een panty de dubbele moord bekende, was het tijd voor Latinus om de volgende fase aan te vatten. Latinus deed niet alleen onthullingen over de WNP en de dubbele moord, maar linkte de hele zaak ook aan de Veiligheid. *De Maarschalk* vertelde wel veel over de organisatie van de WNP, maar dat was er vooral op gericht om de Veiligheid erbij te betrekken. Vooral Smets, alias *Canard* zoals de WNP-leden hem noemden, werd op alle mogelijke manieren in diskrediet gebracht. Latinus hield een zekere aversie over aan zijn samenwerking met Smets. Smets zou de man geweest zijn die, volgens Latinus, *Pour* inlichtte over zijn sympathieën met extreemrechts. Het deed Latinus naar Chili vluchten en bijgevolg zijn tweede test voor de Veiligheid missen. In Chili zou hij de opdracht gekregen hebben om een nieuwe groep op te richten, een mix van nostalgische nazi's en harde elementen van extreemrechts, die zo veel indruk moest maken op de Veiligheid dat de leiding uitgedaagd zou worden tot fouten die haar fataal zouden worden. De groep moest een voldoende solide indruk maken op de Staatsveiligheid om de KGB-ambtenaren tot fouten te verleiden, die henzelf fataal zouden worden. In het eindstadium zou de operatie zo veel weerzin moeten opwekken dat ze onmogelijk in de doofpot kon worden gestopt.⁹¹

Op welke fouten doelde Latinus? En wat zou het eindstadium kunnen zijn? Verklaringen van Latinus en andere leden van de WNP verduidelijken dat commissaris Smets, codenaam *Canard*, lessen spionagetechnieken heeft gegeven aan leden van de WNP. Het betroffen twee theoretische lessen en één praktische. Het kreeg de naam *Operatie Esperanza*. Smets gaf later toe dat hij de lessen heeft gegeven op verzoek van Latinus, die zijn informant was geweest. Smets droeg een bivakmuts, maar de WNP-militanten ook. Identificatie bleek onmogelijk en daarom organiseerde Smets ook nog een praktische les zodat ze hun bivakmuts niet konden opzetten. De praktische les was in open lucht, en zo moest Smets zichzelf ook blootstellen. Latinus liet uitschijnen dat het door Smets' schaduwlessen was dat de moord gepleegd kon worden. Frédéric Saucez en Marcel Barbier verklaarden zelf dat ze Fons Vander Meulen (het latere slachtoffer) hebben moeten schaduwen in opdracht van Michel Libert, omdat Fons een KGB-agent was. De rapporten moesten volgens Barbier doorgespeeld worden aan Smets: "*Les rapports de la Pastorale ont été remis dans une enveloppe brune avec un code à Smets qui les corrigéait.*"⁹² Volgens Libert moesten er wel meerdere schaduwopdrachten gebeuren voor de Veiligheid.⁹³ Smets reageerde: "*Je n'ai jamais été au courant de la filature de la Rue de la Pastorale comme le prétend Libert en Barbier.*"⁹⁴ Volgens Barbier waren deze praktische oefeningen bedoeld om de theoretische schaduwcursus van commissaris *Canard* uit te testen.⁹⁵ Libert gaf toe dat de

---

⁹⁰ Persoonlijk archief, samenvattingen verhoren voor onderzoeksrechter Francine Lyna, documenten verkregen van Guy Bouten, *verhoor van Guy Van Vinck*, nr. onbekend.

⁹¹ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 243.

⁹² Persoonlijk archief, samenvattingen verhoren voor onderzoeksrechter Francine Lyna, documenten verkregen van Guy Bouten, *verhoor van Marcel Barbier*, nr. 96 G.

⁹³ Persoonlijk archief, samenvattingen verhoren voor onderzoeksrechter Francine Lyna, documenten verkregen van Guy Bouten, *verhoor van Libert*, nr. 137 H.

⁹⁴ Persoonlijk archief, samenvattingen verhoren voor onderzoeksrechter Francine Lyna, documenten verkregen van Guy Bouten, *verhoor van Christian Smets*, nr. 135 II.

⁹⁵ H. GEENS, "Moorden in de mist", in: *HUMO*, 30 (1987), 5, p. 40. Barbier legt jaren later dezelfde verklaringen af bij Bouten: G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 61.

WNP mensen schaduwde op verzoek van de Veiligheid. De vermoorde Fons en zijn vrienden waren agenten van de KGB, zo werd verteld. Libert, op zijn beurt, dacht dat die opdracht uitging van Smets. Hij baseerde zijn vermoedens op basis van verklaringen van Latinus. Ook Barbier verklaarde dat Latinus Fons en Francesca gekozen had als doelwit voor een oefening in een vergadering met hem en commissaris Smets. “*Il est exact que les filatures ont été organisées Rue de la Pastorale. Cela avait été dicté par Latinus, Smets et moi-même.*”⁹⁶ Maar Barbier werd hierover niet geconfronteerd met Latinus en Smets en die twee ontkenden dat.⁹⁷

Je ziet, heel veel verschillende versies over hetzelfde feit. Opvallend is dat alle informatie afkomstig was van één man: Paul Latinus. De rest wist eigenlijk niet echt wat er zich achter de schermen van de WNP afspeelde. Geens ging op onderzoek en ontdekte dat er iets niet klopte aan de verklaringen. Latinus en de zijnen suggereerden dat de moorden een soort van uiteindelijk stadium van de oefeningen van Smets waren. Maar volgens de WNP-agenda’s van Libert gebeurde de dubbele moord vóór de praktische schaduw oefening van de commissaris en zelfs voor diens tweede theorieles. Het zou toch logischer zijn dat eerst het theoretische zou komen, dan het praktische en daarna pas het echte werk. Dat klopt hier niet en zo komen sommige verklaringen op losse schroeven te staan.⁹⁸ Een beetje onderzoek door de politie had al deze verschillende versies kunnen filteren. Hoe het ook zij, de commissaris werd op die manier gelinkt aan de moord. Later ontkende hij dus niet dat hij de oefening *Esperanza* gaf, maar hij heeft altijd tegengesproken dat hij iets afwist van de Pastorale schaduwopdracht. Smets zag in dat zijn infiltratie stom was geweest en ook gevaarlijk, want zo had hij langs de ene kant krediet gegeven aan het verhaal van Latinus dat de WNP’ers werkten voor de Veiligheid in hun strijd tegen het rode verhaal. In de media werd het verhaal breed uitgesmeerd. Smets werd voorgesteld als een neonazi die de groep inzette voor zijn eigen manoeuvres. Ook de Gerechtelijke Politie maakte zich de bedenking of de commissaris lid was de organisatie. Ze plaatsten zijn naam toch op de ledenlijst die samengesteld werd in 1986.⁹⁹ Smets zei dat hij had geïnfiltreerd met medeweten van de dienst. Er waren op dat ogenblik lekken van binnen de Veiligheid naar extreemrechts. De infiltratie was buiten het medeweten van de collega’s van Smets, van wie het lek afkomstig moest zijn.¹⁰⁰ Maakte Smets de fout om te ijverig te infiltreren en werd hij zo verdacht dat de Veiligheid in diskrediet werd gebracht? En was de dubbele moord het eindstadium waardoor de top van de Veiligheid zou vallen? De kans is groot.

Zou het kunnen dat Smets naar het extreemrechtse spectrum verschoof en inderdaad sympathiseerde met de WNP? Het is niet onlogisch te denken dat een dubbelagent in een grijze zone belandt. Ligt de uiteindelijke loyaleiteit nog bij de Veiligheid of heeft de agent te veel sympathie gekregen voor degenen die hij moet spioneren: met andere woorden werd *Canard* na verloop van tijd zelf een overtuigd neonazi die essentiële gegevens over WNP achterhield bij zijn bazen in de Veiligheid? Het verhaal van de schaduwlessen doet die vermoedens alleen maar versterken, want Latinus was op dat moment eigenlijk al ongeveer een jaar niet meer de informant van Smets. Het was Joseph Kausse, alias *Lapin*, die nu verantwoordelijk was voor *De Maarschalk*. Smets en Kausse waren verre van goede vrienden, zo zal later nog blijken. Ook Walter De Bock had die bedenkingen, maar voor hem was het al snel duidelijk dat de WNP Smets in de val gelokt heeft. Smets was immers erg loyaal aan Albert Raes, hoofd van de Veiligheid van de Staat, en hij had in 1981 de

---

⁹⁶ Persoonlijk archief, samenvattingen verhoren voor onderzoeksrechter Francine Lyna, documenten verkregen van Guy Bouten, *verhoor van Marcel Barbier*, nr. 65 H.

⁹⁷ Persoonlijk archief, correspondentie met Hilde Geens, 12 mei 2017.

⁹⁸ H. GEENS, *Beetgenomen*, pp. 248-255.

⁹⁹ Zie bijlage 2.

¹⁰⁰ Er wordt dieper op ingegaan in het hoofdstuk ‘Rol van de Veiligheid van de Staat’.

bindingen tussen het FJ en de CEPIC blootgelegd. Tel dat op bij het feit dat de aanwezige WNP-leden de cursussen kinderachtig vonden, en de these ‘Smets is een neonazi’ kan als dwaasheid beschouwd worden. De kans is groot dat hij overrijverig geweest is in zijn poging de extreemrechtse elementen in de Veiligheid te achterhalen. Verder valt de verklaring dat Smets een neonazi zou zijn, niet te rijmen met Latinus die zei dat de top van de Veiligheid doordrongen was van de KGB-agenten. Ook Smets zou een KGB-agent zijn – hij stond zelf op de lijst als *numero duo* van de Sovjetspionnen. Toch werd hij neergezet als een neonazi. Jean-Louis Nemry (ex-FJ) had ooit meer uitleg gevraagd aan Latinus en die had geantwoord dat Smets voor de Russen werkte en hij hem daarom betrokken had in een neonazigroep. Als de commissaris zou vallen als neonazi, zou niemand hem durven redden. Latinus wilde de top van de Veiligheid ten val brengen via een assisenzaak. De WNP diende als lokkertje om de KGB’ers binnen de Veiligheid mee te slepen in een assisenzaak. De dubbele moord was een assisenzaak.¹⁰¹ Smets was voor Latinus de man die hem zijn carrière kostte. Smets was ook de man die de bindingen tussen de CEPIC, de rechtervleugel van het PSC, en het *Front de la Jeunesse* blootlegde. Hij werd aanzien als vijand van extreemrechts. In het hoofdstuk ‘Rol van de Veiligheid van de Staat’ wordt daar verder op ingegaan. Smets maakte met zijn infiltratie deontologische fouten en daardoor werd het onderzoek naar de WNP en de dubbele moord, al snel het onderzoek naar de rol van de Veiligheid van de Staat. Het is zonder meer duidelijk dat de hoogste leiding van de Belgische Veiligheid om politieke redenen tot ontslag zou gedwongen worden indien Smets effectief schuldig zou blijken. Hij werd echter gedekt door Albert Raes, de toenmalige baas van de Veiligheid en Jean Gol, minister van Justitie.¹⁰² De Veiligheid kwam door de affaire in moeilijk vaarwater, dat er met de Bende van Nijvel niet beter op zou worden.¹⁰³

1.6. Barbier bekent, Justitie en politie blunderen

Het echte onderzoek naar de moorden viel stil na de bekentenissen van Barbier. Waar Latinus alludeerde dat de moord er kwam door een uiteindelijk stadium in schaduwlessen gegeven door commissaris Smets, hing Barbier een verhaaltje op dat zijn nieuwe vriendin, Marcelle Gobert, haar kinderen kwijt zou zijn aan Fons Vander Meulen. Daarom had Barbier besloten om iets te doen. Dat ‘iets’ doen, leidde tot de dubbele moord. Hij leende een wapen van Eric Lammers, terwijl Barbier zelf genoeg wapens had, en reed met Lammers naar de Herdersliedstraat.¹⁰⁴ Voor Marnette was de zaak opgelost en de focus van het onderzoek verschoof naar de infiltratie van commissaris *Canard*. Hoewel veel ongerijmdheden in de verklaringen van Barbier en Latinus, achtte Marnette het niet belangrijk om nog verder spoorwerk te verrichten. Hij had de daders te pakken en werd een echte mediaster. Geens had in haar boek *Beetgenomen* (2013) geen goed woord over voor de rechercheur. Voor Marnette was de WNP spannend. Fons en Francesca waren dat niet. Het onderzoek naar het allerbelangrijkste: de daders, het wapen, de kogels en hun leverancier, was stilgevallen sinds het team van Meurillon eruit was gewerkt.¹⁰⁵ Geens beschrijft in haar boek diepgaand wat de fouten waren die de politie en Justitie maakten. Wat hieronder volgt is dan ook in grote mate op haar onderzoek van de gerechtelijke dossiers gebaseerd.

Geens merkte reeds in 1987 op dat de vrienden- en werkkring van Francesca Arcoulin, één van de slachtoffers, niet eens ondervraagd werd. Verder waren bij Francesca een jaar voor de moord sleutels

---

¹⁰¹ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 273.

¹⁰² R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, p. 250.

¹⁰³ Cfr. supra: hoofdstuk ‘Rol van de Veiligheid van de Staat’.

¹⁰⁴ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 255.

¹⁰⁵ *Ibidem*, p. 253.

gestolen. Geens vraagt zich af of dat daar misschien de moord reeds gepland werd. Die diefstal vond plaats in de zomermaanden nadat de CEPIC werd opgedoekt als gevolg van het onderzoek van de ‘Commissie Wijninckx’.¹⁰⁶ Het is een kwestie waar nog op teruggekomen wordt. Ook het onderzoek naar het moordwapen en de kogels was een klucht. Marnette heeft nooit gezocht naar het moordwapen hoewel Latinus hem exact aanwees waar hij de stukken van het pistool in de Dijle gooide. Marnette heeft er nooit duikers op afgestuurd. Geens vroeg aan Belgische en buitenlandse wapenspecialisten of de kogels inderdaad konden opgevangen worden door een panty. Dat werd nooit getest door de politie. Het resultaat: blijkbaar kon een panty soms kogels opvangen. Het is een belangrijk detail dat op die manier overeind blijft. Verder kwam ze tot de constatacie dat de gevonden wapens bij Barbier niet die van een echte professional zijn. De kogels die gebruikt werden voor de moord waren dat wel. Het betrokken artisanale kogels die enkel gemaakt konden worden wanneer je het juiste materiaal voorhanden had. Barbier had dat materiaal niet. De leverancier van de kogels werd nooit gevonden. Meurillon zocht hem maar vond hem niet, en Marnette vroeg er niet eens naar toen Barbier de moord bij hem bekende. De dubbele moord werd beraamd door een wapenfanaat, iemand die wist hoe je een ballistisch onderzoek kon moeilijk maken én die het juiste materiaal had om de kogels te persen. Op die manier komt de naam Madani Bouhouche voor het eerst naar voor. Deze ex-BOB’er stond bekend als een echte wapenfreak en beschikte over de apparatuur om dat soort artisanale kogels zelf te fabriceren. Hij wist beter dan wie dan ook, hoe je met zulke details een onderzoek in de war kunt sturen. Bouhouche zou goede contacten gehad hebben met Latinus en zou een assistent van de WNP geweest zijn.¹⁰⁷ Zijn naam loopt ook als een rode draad door het Bende-onderzoek. Hoewel verscheidene feiten in zijn richting wijzen, werd de rol van de ex-BOB’er in de affaire WNP nooit uitgeklaard. Hij stierf in Frankrijk bij een houthakkersongeval. Volgens de klusjesman van Bouhouche in Frankrijk ‘ontplofte’ de stam in Bouhouche zijn gezicht. Hij werd de dag erna reeds gecremeerd en is dus nooit geïdentificeerd.¹⁰⁸ Volgens sommigen is Bouhouche dus nog steeds in leven en kreeg hij een nieuwe identiteit.

Vanaf het moment dat Georges Marnette het onderzoek overnam van Willy Meurillon werd de WNP een hoofdpunt in de pers. Nieuws over de groep stond dagenlang in de kranten en hield ook de politiek bezig.¹⁰⁹ Het was het hoogtepunt van de commissaris zijn carrière. Maar Marnette sloeg alle regels in de wind en voerde hij het onderzoek niet zoals het hoorde. Waarom zocht hij niet naar het moordwapen en de leverancier van de kogels? Onkunde? Of zat er meer achter? Meurillon vertelde dat Marnette contacten had met Latinus. Maakte Marnette deel uit van de WNP? Dat gaat veel te ver. Niets wijst in die richting. Het enige dat hem zou kunnen linken, was Meurillon die zei dat Latinus een tipgever van Marnette was. Voor de rest zijn daar geen bewijzen voor. Zijn collega’s beschreven hem tegenover Geens als heel erg ambitieus. Het zou kunnen dat hij met de bekentenis van Barbier zijn volgende promotie al klaar zag liggen, en dat hij daarom de basis, het onderzoek naar het moordwapen, ‘vergat’. Het kan ook zijn dat hij zich gemakkelijk liet manipuleren. Niet alleen met de zaak WNP, maar misschien ook met de zaak Di Rupo en de vermeende pedofilie. Marnette was één van de eersten die Di Rupo onterecht aanklaagde voor pedofilie. Wat Geens schrijft in *Beetgenomen* (2013) lijken die vermoedens te bevestigen: “*Wat het onderzoek duidelijk maakt is dat een beetje manipulator een makkelijke job krijgt om alles in de soep te laten lopen als overbelaste magistraten overambitieuze*

---

¹⁰⁶ H. GEENS, “Moorden in de mist”, p. 43.

¹⁰⁷ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 295.

¹⁰⁸ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 26.

¹⁰⁹ Hierbij kan gedacht worden aan de interpellatie van Serge Moureaux in het parlement (cfr. supra): Archief Walter De Bock, *verslag plenaire vergadering van de Senaat op 3 december 1983*, doos 6.10, rubriek 9.

*politie mannen die het dossier niet kennen de vrije hand geven, en dat is wat er in de zaak van de dubbele moord gebeurd lijkt te zijn.*¹¹⁰ Hij bekende in de ‘Eerste Bendecommissie’ dat hij de zaak WNP en dan vooral de rol van de Veiligheid van de Staat lekte naar de pers.¹¹¹ Daarmee deed hij eigenlijk wat Latinus beoogde: de WNP uit de *catacomben* halen. Het zou kunnen dat daardoor de jacht op commissaris Smets geopend werd, en dat zo de top van Veiligheid werd gecompromitteerd. Het is toch erg opvallend dat Marnette in de jaren ’90 opnieuw in opspraak kwam met de zaak Dutroux wegens de dubieuze rol die hij had gespeeld toen Elio Di Rupo onterecht beschuldigd werd van pedofilie. Ook daar lekte hij de zaak naar *De Standaard* en *Het Nieuwsblad*. Een echte heksenjacht ontspon zich.¹¹² Deze elementen op een rij, duwen ons meer in de richting dat Marnette hyper ambitieus was en elke gelegenheid gebruikte om hogerop te geraken. Een beetje manipulator kon daar makkelijk gebruik van maken.

Met de overbelaste magistraten waarvan sprake in het voorgaande citaat, wordt in de eerste plaats bedoeld op onderzoeksrechter Francine Lyna. Marnette liet een heel onderzoek helemaal mislukken, zonder dat daar iemand iets op zei. We zouden ons kunnen afvragen waarom Lyna niet sneller heeft ingegrepen. Ze had tot dan een uitstekende reputatie en was absoluut niet rechts georiënteerd.¹¹³ Maar een onderzoeksrechter hangt af van wat haar speurders van werk leveren. De uitstekende reputatie van Lyna zorgde ervoor dat ze veel dossiers op haar bureau kreeg en die kon ze niet allemaal even goed opvolgen. Marnette had tot dan een goede renomme bij het opsporen en arresteren van drugsdealers en zal van Lyna veel vrijheid gekregen hebben. Na verloop van tijd sloeg de twijfel toch toe en ondervroeg ze zelf ook WNP-leden.¹¹⁴ Die *démarche* kwam waarschijnlijk te laat en iedereen had zich al een mening gevormd. Geens vat het op de volgende manier samen: *De noodzakelijke confrontaties en vaststellingen die één en ander hadden kunnen ophelderen, waren niet gebeurd. De feiten raakten bedolven onder een groeiende berg versies van versies van versies. Mensen konden beweren wat ze wilden, en deden dat ook, want de controles gebeurden niet. Er ontstonden kampen binnen pers, gerecht en politiek, wantrouwen, paranoia en vetes die duren tot vandaag de dag.*¹¹⁵ Hiermee doelt ze op het team van Marnette die allerlei versies van versies hoorde, maar niet uitzocht welke uiteindelijk de juiste was. Een onderzoek kan niet verder komen als je geen enkele versie grondig nagaat.

Hoewel Barbier bekende en meteen Eric Lammers medeplichtig noemde, had Barbier verre van het profiel van een moordenaar. Verder spreken de pure feiten zijn schuldbelijdenis tegen. Ten eerste vertelden meerdere Bende-speurders aan Geens dat ze er van overtuigd waren dat Barbier moest opdraaien voor een moord die hij niet gepleegd had.¹¹⁶ Ten tweede herkenden de getuigen hem niet - de daders hadden eerst aangebeeld bij de bureaus van Fons en Francesca. Ten derde waren de vingerafdrukken en andere forensische sporen niet aan hem te linken. Ten vierde beschreef hij de thuiskomst van het slachtoffer, Fons, fout. Hij had verklaard dat Fons alleen was thuisgekomen, terwijl er een vriend bij was. Ten vijfde vroeg hij pas na drie dagen aan Latinus om het pistool te laten verdwijnen. Waarom zo een risico nemen om het wapen drie dagen thuis te laten liggen, terwijl hij het evengoed zelf kan weggooien? Bij de huiszoeking die volgde op zijn eerste arrestatie werd ook niets aangetroffen. Ofwel was er geen moordwapen bij Barbier, ofwel was

---

¹¹⁰ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 246.

¹¹¹ Verslag Eerste Bendecommissie, *getuigenverhoor Georges Marnette*, p. 274. (Deel 4).

¹¹² REDACTIE DE MORGEN, *Gedreven superflik met een randje*, in: <<http://www.demorgen.be/plus/gedreven-superflik-met-een-randje-b-1412187429235/>>, geraadpleegd op 26/12/2016.

¹¹³ Ze had tijdens WOII in het verzet gezeten en haar man was een communist.

¹¹⁴ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 262.

¹¹⁵ *Ibidem*, p. 253.

¹¹⁶ Persoonlijk archief, correspondentie met Hilde Geens, 15 mei 2017.

het heel goed verstopt. Hijzelf verklaarde het verscholen te hebben in het reservoir van het toilet. Geens somt er nog meer op, maar bovenstaande lijken de belangrijkste. Ook Barbier leek te beseffen dat hij te veel zijn best deed om verdacht te lijken en trok zijn bekentenissen eind 1983 terug in. Hij stelde dat hij bekend had op bevel van *De Maarschalk* 'om een dienst van de Veiligheid te doen vallen'. Latinus had hem beloofd om hem uit de gevangenis te halen, maar dat gebeurde niet. Het onderzoek zat zo opnieuw in het slop. Ook voor Lammers zijn er weinig elementen die hem rechtstreeks in verband brengen met de moorden. Ook hij kon niet gelinkt worden aan de vingerafdrukken en de forensische sporen en ook hij werd niet herkend door de getuigen. Verder had hij ook een alibi. Lammers zat op de Koninklijke Militaire School en het appel was om 22 u., ongeveer een half uur voor de moord.¹¹⁷ *Google Maps* leert dat het 20 minuten rijden is van de school in de Hobbemastraat (adres KMS) naar de Herdersliedstraat. In theorie was hij dus gecontroleerd in in het KMS. Volgens Bouten en Geens vond de moord plaats om 22u30 en vertrok Lammers meteen na het appel.¹¹⁸ Als dat juist is, ondergraaft het de bekentenis van Barbier. Die zei dat ze al om 21u30 voor het huis van Fons stonden. Barbier verklaarde ook dat hij telefonisch contact gehad had met Lammers de dag van de moord om af te spreken. Ook dat lijkt niet te kloppen, omdat men in het KMS de namen van de beller en zijn gesprekspartner steeds opschreef. De dag van de moord stonden de namen van Lammers en Barbier nergens genoteerd.¹¹⁹ Hoewel Lammers steeds alle betrokkenheid ontkende, stelden twee WNP-leden dat hij de moorden in hun bijzijn toegaf. Een ontkende dat Lammers dat deed, een ander trok zijn verklaring terug in. Maar deze laatste draaide zijn verklaring weer om en zei toen dat hij zich teruggetrokken had onder bedreiging. Uiteindelijk bleven twee van de vier erbij dat Lammers de moord bekende in hun bijzijn. Er is nooit een confrontatie geweest waarbij ze alle vier aanwezig waren.¹²⁰ In 'Operatie Staatsveiligheid' (1984) van Haquin staat te lezen dat Lammers in 1984 een brief schreef vanuit de gevangenis naar de Franstalige krant *La Dernière Heure*. Daarin staat te lezen dat hij erin geluisd werd door Latinus, Libert en Barbier, omdat hij te veel zou weten over de plannen van de WNP. In de brief staat dat de WNP het doel had om terroristische organisaties te ontmantelen. Lammers maakte in eerste instantie deel uit van de plannen, maar haakte uiteindelijk af. Hij wist echter te veel over de manier waarop dat zou gebeuren en moest daarom geloosd worden. De moord in de Herdersliedstraat zou daarom in zijn schoenen geschoven zijn.¹²¹ Hij beet Libert in de gevangenis toe dat hij onterecht werd opgesloten, maar dat hij ze nu wel een reden ging geven om wel opgesloten te worden. Hij ging diefstallen en hold-ups plegen en vermoordde in 1988 twee diamantairs.¹²²

Het blijft toch een vreemd gegeven dat Barbier een moord opbiechtte die hij misschien niet gepleegd heeft. Stel dat de moord georkestreerd werd door de WNP om Smets erin te luizen en de huiszoekingen uit te lokken (waarbij de NAVO-telexen aan de oppervlakte zouden komen), waarom liet de WNP dan de echte schuldige niet opdraaien? In het verhaal van Barbier en Latinus zitten zoveel fouten en tegenstrijdigheden en Barbier weet blijkbaar zelf niet eens goed hoe hij de moord gepleegd heeft. Het feit dat de moordenaars eerst aanbelden bij de burens getuigde ook van amateurisme. Toch werden Barbier en Lammers in 1987 aangeklaagd voor de moord op Fons Vander Meulen en Francesca Arcoulin. In mei 1987 veroordeelde het Hof van assisen van Brabant Marcel Barbier tot levensslag. Lammers werd vrijgesproken, maar bekende later

---

¹¹⁷ H. GEENS, *Beetgenomen*, pp. 250-260.

¹¹⁸ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 64.

¹¹⁹ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 246.

¹²⁰ *Ibidem*, p. 245.

¹²¹ R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, p. 142.

¹²² H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 230.

de moorden bij de Cel Waals-Brabant. Opschepperij of waarheid? Hij kan, door de wetgeving, nooit meer veroordeeld worden voor het hetzelfde feit als er nieuw bewijs is.¹²³ In elk geval werd Barbier veroordeeld zonder afdoende bewijzen. De moorden werden nooit opgehelderd en zijn tot op de dag van vandaag voer voor speculatie en discussie. Justitie blundert.

1.7. Financiers van Latinus en de zijnen

Een belangrijk punt om het verhaal van de WNP te reconstrueren, is de financiering. Hoe geraakte de WNP aan zijn inkomsten? Wanneer we willen weten wat de WNP wou bereiken en wie de opdrachtgevers waren, dan moeten we op zoek gaan naar de financiers. Dat blijkt geen gemakkelijke opdracht. De Cel Waals-Brabant onderzocht in de jaren 1988 en 1989 als eerste de bankrekeningen van de WNP. Dat heeft de Justitie in Brussel nooit gedaan. Ook niet in het onderzoek naar de WNP als privé-militie.¹²⁴ Ook Haquin schreef er een hoofdstuk over en ook Bouten spendeerde er tijd aan. Zoals reeds vermeld, was het doel van WNP waarschijnlijk om de Veiligheid van de Staat te verzwakken. De linkse elementen moesten eruit. Hun doel was dus niet geldgewin – zoals bij puur criminele organisaties – maar wel politiek. Vaak krijgen terroristische organisaties steun/hulp van geldschietters. In het geval van *Al Qaida* is het al lang geen publiek geheim meer dat er vele financiers in Saudi-Arabië verblijven. De sponsor zet vaak de lijnen uit. Latinus en de zijnen waren naar alle waarschijnlijkheid stromannen die gestuurd werden van hogerop. Hoewel nooit bewezen, zou één van de weldoeners baron Benoit de Bonvoisin geweest zijn. Hij had al banden met het extreemrechtse FJ en zou ook bij de WNP zijn invloed gehad hebben. Op zijn persoon en op het extreemrechtse netwerk als sponsor, zal nog dieper worden ingegaan.¹²⁵

Dat Latinus gesteund werd lijkt uit een aantal gegevens. Zo werd hij eind jaren '70 voorzitter van *Infor Jeunes*, een organisatie om jongeren aan informatie te helpen. Hij kondigde meteen de aanschaf van een computer aan en vroeg alle ledenlijsten op van de bestaande jongerenorganisaties. Ter illustratie: de cel Waals-Brabant moest zich begin jaren '90 nog redden met een mechanische schrijfmachine.¹²⁶ Na de onthulling van *Pour* over zijn extreemrechtse activiteiten vluchtte hij naar Chili. Met welk geld? Door wie werd hij opgevangen, wie onderhield hem? Latinus trok verder geen werklozensteun, omdat hijzelf van zijn werk op het kabinet van Goor was weggebleven. Bekend is wel dat hij veel geld van zijn moeder, een gepensioneerde schooldirectrice, toegestopt kreeg.¹²⁷ Voor wie was hij zo in de weer en van wie kreeg hij die financiële hulp? Als dat achterhaald wordt, dan weten we ook wie zijn opdrachtgevers waren.

Haquin duidde in *'Operatie Staatsveiligheid'* (1984) drie mogelijke pistes aan. In de eerste plaats was er sponsoring van de leden zelf. Haquins interviews met WNP-leden Barbier en Libert en ook Latinus leerden dat leden een deel van hun loon (meestal als militair) afstonden aan de WNP. In de tweede plaats waren mannen als Latinus, Libert en Barbier naast hun activiteiten als WNP-militanten, ook informanten van de Veiligheid. Als derde piste duikt de naam van de Arabische journalist/zakenman/advocaat/geheim agent voor de Mossad en de CIA/... Faez All Ajjaz op. Het mag duidelijk zijn, rond deze Syriër/Saoediër (hij bezat twee identiteitskaarten) hing en hangt nog steeds een waas van mysterie. Latinus zou volgens Haquin (en ook Bouten en Geens) betaalde opdrachten voor Faez hebben uitgevoerd. Dat ging van informatie

---

¹²³ *Ibidem*, p. 231.

¹²⁴ Verslag Tweede Bendecommissie, p. 16. (Bijlage II).

¹²⁵ Zie hoofdstuk 'Extreemrechts in België'.

¹²⁶ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 268.

¹²⁷ R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, p. 74.

verzamenen, tot dossiers stelen en opstellen. Haquin interviewde niet alleen Latinus en consoorten, maar praatte ook met Faez. Het bleek dat Latinus grotendeels de waarheid vertelde, maar hij durfde weleens overdrijven. Faez betaalde ongeveer 30 000 frank voor de diensten van de WNP-leden, terwijl Latinus het had over een veelvoud.¹²⁸ Ook Geens heeft het over Faez in haar boek. Zij specificeert dat Latinus Faez iedere week naar Parijs moest voeren.¹²⁹ De figuur maakte ook wat los bij de Veiligheid van de Staat. Raes moest er zelf een verklaring over afleggen in ‘Eerste Bende-commissie’. Hij verklaarde dat Faez trachtte om hier een eigen inlichtingendienst op te zetten. Faez beschikte over reusachtige financiële middelen en de Veiligheid had informatie dat hij het FJ gefinancierd zou hebben.¹³⁰ In de documenten van Lyna staat te lezen dat het Emile Lecerf, de hoofdredacteur van NEM, was die Faez heeft geïntroduceerd bij Latinus. Faez was ook een bekende van de Bonvoisin, Vanden Boeynants en Jean Violet.¹³¹ Alle drie personen die veelvuldig voorkomen in het doctoraatswerk van Klaartje Schrijvers over een neo-aristocratisch netwerk van extreemrechtse prominenten.¹³² Het hoofdstuk ‘Extreemrechts in België’ zal er dieper op ingaan.

Latinus zei in verhoren steeds dat hij werd gestuurd door Amerikanen. Wie die ‘Amerikanen’ zijn is een belangrijke vraag. Hij bleef daar heel vaag over: “*Au cours d’un rappel, j’ai eu contact avec des officier US, ils m’ont demandé de travailler pour eux. Il s’agissait de créer un climat d’insécurité à Bruxelles par des incident racistes.*”¹³³ Latinus voegde er ook aan toe dat zijn bazen nooit zouden toegeven dat hij voor hen werkte. Er werd wel onderzoek naar gevoerd door de instanties. De Veiligheid van de Staat had contacten met vier officiële Amerikaanse (inlichtingen)diensten. Het gaat hier over de CIA, FBI, Veiligheidsdienst van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de *Secret Service* (hield zich bezig met het beschermen van prominenten en valsmunterij). Bij navraag door de Veiligheid gaf geen van die vier organen toe contacten met Latinus gehad te hebben. Bij de DIA (*Defense Intelligence Agency*), de Amerikaanse militaire inlichtingendienst en het militaire equivalent van de CIA, heeft de Veiligheid geen navraag gedaan.¹³⁴ Toch werd nooit gevraagd aan de Belgische militaire inlichtingendienst om contact op te nemen met zijn Amerikaanse tegenhanger.¹³⁵ En dat laatste is toch opvallend. Latinus was een reserveofficier en had bindingen met het leger. De kwestie werd nooit opgehelderd en nooit werd er onderzoek gedaan naar de rol van het leger. Op de militaire connectie zal nog dieper ingegaan worden. Voor Bouten neemt de CIA in zijn analyse van de WNP een belangrijke plaats in. Voor hem is het duidelijk dat de geldstroom van de CIA een belangrijke bron van inkomsten was. In zijn boeken ziet hij overal spionnen van dezelfde dienst.¹³⁶ Hij ziet verder ook nog andere inkomsten: “*De financiering gebeurde via gewapende overvallen en geheime operaties zoals het verkopen van ultrageheime NAVO-documenten, het publiceren van anticommunistische propaganda, het bestuderen en intimideren van de Zairese oppositie in ruil voor het*

---

¹²⁸ *Ibidem*, pp. 75-77.

¹²⁹ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 275.

¹³⁰ Verslag Eerste Bende-commissie, *getuigenverhoor Albert Raes*, pp. 293-294. (Deel 4).

¹³¹ Persoonlijk archief, samenvattingen verhoren voor onderzoeksrechter Francine Lyna, documenten verkregen van Guy Bouten, *topic over Faez All Ajjaz*, nr. onbekend.

¹³² K. SCHRIJVERS, *L’Europe sera de droite ou ne sera pas! De netwerking van een neo-aristocratische elite in de korte 20ste eeuw*, Gent (Proefschrift ingediend tot het behalen van de graad van Doctor in de Geschiedenis Universiteit Gent), 2008, 511 p. (promotor: G. Deneckere).

¹³³ Persoonlijk archief, samenvattingen verhoren voor onderzoeksrechter Francine Lyna, documenten verkregen van Guy Bouten, *verhoor Paul Latinus*, nr. 129 II.

¹³⁴ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 268.

¹³⁵ R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, p. 73.

¹³⁶ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel: het dossier, het complot, de leden*, Leuven, Uitgeverij Van Halewyck, 2008, 552 p.; G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, Leuven, Uitgeverij Van Halewyck, 2011, 344 p. en G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel. Verraad, manipulatie en geheime diensten*, Leuven, Uitgeverij Van Halewyck, 2015, 276 p.

financiële manna van president Mobutu, de belangrijkste bondgenoot van de CIA in Afrika, het bewaken van synagogen, het leveren van wapens aan de christelijke falangisten die in Libanon de Palestijnen bestreden in opdracht van Israël, of het elimineren van personen die de werkwijze van dit netwerk in de weg stonden.”¹³⁷

1.8. Dood van Latinus

De figuur Paul Latinus is doorheen dit hoofdstuk reeds veelvuldig besproken. De rode draad door het verhaal van de *Pastorale Moorden*, en bij uitbreiding het verhaal van de WNP, is dat alles klaarblijkelijk georkestreerd was door één man: Paul Latinus. Hij wist alles van de dubbele moord. In eerste instantie vernietigde hij het moordwapen, zweeg daarna een jaar en een half over de moorden, maar komt in tweede instantie plots binnengelopen bij Marnette. Dan hing hij plots alles aan de grote klok en zorgde daarmee voor een politiek schandaal waarin niet alleen zijn extreemrechtse vrienden, maar ook de Veiligheid werd meegesleurd. Hij, als leider van de WNP, werd nooit onder aanhoudingsbevel geplaatst, maar praatte ondertussen honderduit met de pers en vertelde alles over zijn groep en hun daden. Niemand weet tot op de dag van vandaag wat de rol van Latinus inhield. Was hij, zoals hij zelf zei, een agent van Veiligheid? Of was hij een provocateur van dezelfde dienst? Of was hij een geniale oplichter die erin geslaagd is om iedereen om te tuin te leiden? Of was hij een instrument in handen van sommigen die hem na verloop van tijd omlegden toen ze hem niet meer nodig hadden en op die manier een reeks politieke schandalen gedekt hielden? Hoe het ook zij: de WNP hield eigenlijk op met bestaan wanneer hij dood werd teruggevonden op 24 april 1984 in zijn huis in Court-Saint-Etienne. Hij zou zichzelf opgehangen hebben aan een telefoonsnoer.¹³⁸ Het is zijn zwaar dronken vriendin die hem vond, enkel het overlijden kon nog vastgesteld worden. Als we de krantenartikelen uit 1984 erbij nemen dan merken we op dat het de ene week vaststaat dat het om zelfmoord gaat, de andere week zou het over moord gaan.¹³⁹ “*Het onderzoek werd afgesloten als gevolg van de vraag van de verdediging van Barbier. Zij vroegen naar aanleiding van het Assisenproces naar de dubbele moord, dat de drie andere WNP- dossiers eraan toegevoegd zouden worden voor jury en betrokken partijen. Het Parket-Generaal kon dat weigeren of toestaan, maar in dat geval moesten die onderzoeken eerst worden afgesloten. Het Parket-Generaal heeft gekozen om ze bij het Assisendossier te voegen, mogelijk om niet beschuldigd te worden van doofpotpolitiek, en het onderzoek naar de dood van Latinus werd afgesloten. Het werd overigens later in het Bende-onderzoek heropend. Dat heeft advocaat-generaal Pierre Morlet me bevestigd.*”¹⁴⁰

Het bleek uit tests dat hetzelfde type telefoonsnoer breekt bij 42 kilo, Latinus woog op het moment van zijn dood ongeveer 55. *Ongeveer 55 kilo*, want hij is nooit gewogen tijdens de eerste autopsie. Volgens de vriendin hingen Latinus zijn voeten boven de grond, maar als zijn lengte werd opgeteld bij de stukken snoer, dan moesten zijn voeten de grond raken. Het lijkt dus onwaarschijnlijk dat Latinus zichzelf heeft opgehangen aan het snoer. Verder was het wurgspoor ontdubbeld, terwijl het gevonden snoer enkel was. De thesis van moord wordt zo nog meer versterkt.¹⁴¹ Toch werden allerlei redenen aangebracht om de these ‘zelfmoord’ te bewijzen. Het ene moment was het snoer blijkbaar dubbel gebruikt, later zou het gaan om een erotische ophanging. Het strafste van al is dat de expert twee van de vier mogelijke pistes niet kon onderzoeken omdat hij een tekort had aan telefoonsnoer.¹⁴² Het toont nog maar eens aan dat er veel fouten gebeurden in de

¹³⁷ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 14

¹³⁸ H. GEENS, “De macht, met alle middelen”, in: *HUMO*, 30 (1987), 3, pp. 46-48.

¹³⁹ Rijksarchief Beveren-Waas, *PK Antwerpen 2001*, nr. 6294.

¹⁴⁰ Persoonlijk archief, interview van Lander Van de Sompel met Hilde Geens, 20 december 2016.

¹⁴¹ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 286.

¹⁴² H. GEENS, “De macht met alle middelen”, p. 47.

onderzoeken naar de WNP. Het gebeurde reeds bij de *Pastorale Moorden* en nu opnieuw met de dood van Latinus. Het is alsof men de waarheid niet wou achterhalen.

Latinus kende een bewogen leven. Reeds in zijn jonge jaren was hij actief in rechtse kringen en trachtte hij te infiltreren in linkse organisaties. Zoals reeds vermeld ging het Latinus voor de wind. De technisch ingenieur werkte op het kabinet van Cécile Goor (PSC), was informant van de Veiligheid en slaagde voor de testen van dezelfde dienst. Maar na onthullingen van het linkse weekblad *Pour* over zijn extreemrechtse sympathieën, vluchtte hij naar Chili (cfr. supra). Heel zijn 'toekomst' leek verwoest.¹⁴³ Latinus had na zijn terugkomst uit Chili geen inkomen meer, maar wist via giften te overleven. In de nadagen van de dubbele moord, raakte hij toch aan lagerwal. Toch vertoonde hij volgens ingewijden geen tekenen van levensmoetheid. Weer een aspect die de these zelfmoord meer en meer naar de achtergrond verdringt. Ook Hilde Geens vertelde me: "*De cel Waals-Braban heeft ondertussen bewezen dat Latinus is vermoord, dat heb ik uit goede bron vernomen.*"¹⁴⁴ Geens beschrijft enkele opvallendheden in '*Beetgenomen*' (2013) die haar woorden kracht bij zetten. Latinus zat de avond van zijn dood op café met zijn vriendin Mireille. Wanneer hij opgebeld werd, nam hij meteen een taxi naar huis. Mireille bleef achter. De taxibestuurder verklaarde later dat hij niet gevolgd werd, maar dat er na zijn vertrek wel een auto in de (rustige) straat reed. Verder herinnerde de buurvrouw zich dat de honden in de buurt begonnen te blaffen, driekwartier na de thuiskomst van Latinus.¹⁴⁵ Ook verklaarde De Lombaerde in zijn verhoor dat Latinus hem opbelde met het nieuws dat hij op nieuwe pistes gestoten was. Normaal gezien werd Latinus, samen met Frédéric Saucez en De Lombaerde, de dag nadien verwacht op het kantoor van commissaris Marnette. De ontmoeting zou nooit plaatsvinden.¹⁴⁶ Marnette verklaarde hierover op de 'Eerste Bendecommissie' dat Latinus hem de dag van zijn dood gebeld had met nieuws over een drugszaak. Marnette had hem wandelen gestuurd, hij moest eerst meer informatie hebben.¹⁴⁷ Ook Jean-Louis Nemry verklaarde dat Latinus hem in het paasweekend van 1984 opbelde met goed nieuws. Hij verwachtte dat de assisenzaak en het schandaal snel zouden losbarsten.¹⁴⁸ Het zijn kleine dingen die doen vermoeden dat het om meer ging dan zelfmoord.

Het moest dus lijken alsof Latinus zelf koos om uit het leven te stappen, eigenlijk zou er gesteld kunnen worden dat Latinus *gezelfmoord* is. Door wie en waarom? Zijn vriendin Mireille? Onwaarschijnlijk. Hoewel ze vaak (dronken) ruzie maakten, was zij op het moment van zijn dood in het café en te aangeschoten om zoiets uit te voeren. Toch was de relatie tussen de twee niet meer zo sterk. In '*Operatie Staatsveiligheid*' (1984) van Haquin staat te lezen dat Latinus zich verraden voelde door Mireille. Ze zou stukken uit dossiers gekopieerd en doorgespeeld hebben aan agenten van de Veiligheid. Ook de moeder van Latinus sprak op de begrafenis van haar zoon over de dubbele rol van Mireille.¹⁴⁹ Hebben zijn vroegere makkers van de WNP er iets mee te maken? Joseph Kausse, agent van de Veiligheid van de Staat zei dat er immers conflicten bestonden tussen Latinus en Michel Libert.¹⁵⁰ En verder had Latinus ook Barbier en Lammers laten zitten, waardoor ze konden vervolgd worden in de zaak van de *Pastorale Moorden*.

---

¹⁴³ C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid*, p. 146.

¹⁴⁴ Persoonlijk archief, interview van Lander Van de Sompel met Hilde Geens, 20 december 2016.

¹⁴⁵ H. GEENS, *Beetgenomen*, pp. 281-283.

¹⁴⁶ Verslag Eerste Bendecommissie, p. 155. (Deel 2).

¹⁴⁷ Verslag Eerste Bendecommissie, *getuigenverhoor Georges Marnette*, p. 275. (Deel 4).

¹⁴⁸ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 281

¹⁴⁹ R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, p. 152.

¹⁵⁰ Verslag Tweede Bendecommissie, p. 20. (Bijlage II).

Het zou ook kunnen dat Latinus om het leven werd gebracht, omdat hij teveel wist. Latinus was de leider van de WNP en had dus toegang tot heel veel informatie. Het zou in verschillenden hun belang zijn dat hij uit de weg geruimd werd. Vijanden had hij genoeg. Hier komen we op de piste van de Mossad en de Veiligheid van de Staat. Dat Latinus niet echt op een positief blaadje stond bij de top van de Veiligheid zal verder doorheen dit werk duidelijk worden. Kort gesteld wou Latinus de top compromitteren en vrij maken van communistische/KGB-infiltraties. Latinus was zelf ook een tijdje informant van de Veiligheid. Was hij dingen te weten gekomen die het publiek niet mocht zien? En hoe past de Mossad dan in dat plaatje? Het is Joseph Kausse, alias *Lapin* en commissaris van de Veiligheid, die bindingen ziet met de Mossad. Hij zei dit in een interview met journalist Guy Bouten. Dat Christian Smets een joodse vrouw heeft, versterkte alleen maar Kausse zijn geloof in de piste Mossad.¹⁵¹ Ook Geens schreef in HUMO in 1987 over de link met Mossad. In het dossier Latinus heeft onderzoeksrechter Schlicker een ambtenaar van de Veiligheid, Michel Dufrane verhoord over telexen tussen de Veiligheid en de Mossad in verband met Latinus. De WNP had een speciale afdeling die zionisten ficeerde (BQS). De kans bestaat dat dat de Mossad alarmeerde. En het gerucht begon te circuleren dat Latinus omgebracht werd door de Mossad om de Belgische Veiligheid van de Staat te plezieren. De inhoud van de telexen kwam erop neer dat de Mossad de kwestie Latinus zou aanpakken. Toch hecht Geens er niet al te veel belang aan, omdat haar informant, Michel Dufrane zich de naam van zijn informant van die beruchte telexen niet kon herinneren. Schlicker kon het gerucht dus ook niet verder onderzoeken. Het blijkt dat ook Michel Dufrane bindingen had met de Bonvoisin. Dufrane werkte voor de Veiligheid en was tegelijk lid van de CEPIC, de rechtervleugel van de PSC. Geens vult aan: “Raes had in de periode van de werkzaamheden van die commissie alle CEPIC-leden in zijn dienst bij zich geroepen en ze gevraagd te kiezen tussen hun politiek engagement, en hun engagement voor de Veiligheid, en op Dufrane na hadden de andere ambtenaren gekozen voor hun dienst.”¹⁵² Dufrane werd gedegradeerd en deed vervolgens melding van de inhoud van de telexen. Hij getuigde later ook tegen Raes en Smets in affaire van de CEPIC-nota (cfr. infra).¹⁵³ Dat zijn getuigenis daarmee op losse schroeven komt te staan, mag wel duidelijk zijn. Alweer zijn er vele versies, verhalen en verdachtmakingen. Het is moeilijk om er iets mee aan te vangen. Het onderzoek werd op een heel slechte wijze gevoerd. Het gebeurde bij de *Pastorale Moorden* en nu opnieuw.

Als leider van de WNP zou Latinus toch toegang moeten hebben tot heel veel informatie. Hij vertelde ook tegen iedereen die het wou horen dat hij enkele compromitterende dossiers in zijn bezit had. Latinus zou het hier bijvoorbeeld hebben over het dossier *Pinon*. Volgens Latinus’ moeder was dat zijn levensverzekering. Veel ingewijden verwachtten na zijn dood dat de dossiers snel gevonden zouden worden, maar verschillende huiszoekingen leverden niets op. Lyna verklaarde in de ‘Eerste Bende-commissie’ dat ze kort na de dood van Latinus over het dossier belde naar procureur des Konings van Nijvel Deprêtere. Hij antwoordde dat het dossier wel gevonden was en in zijn koffer lag. Volgens hem bevatte het dossier niets belangrijks.¹⁵⁴ Er deden over dat dossier de wildste verhalen de ronde. *Pour* had het beruchte dossier gepubliceerd van de zogenaamde *Roze Balletten*, waarbij prominenten op de fuiven van de ex-partner van de Brussels psychiater André Pinon deelnamen aan orgieën. Er zouden minderjarigen aanwezig geweest zijn en er zou zelfs een dode gevallen zijn. Blijkbaar werden de verhalen aangedikt. In de jaren ’70 zou het nog gegaan hebben over seksfeesten in Brabantse artsenkringen, maar opeens hadden magistraten, topfiguren van de rijkswacht en

---

¹⁵¹ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 83.

¹⁵² Persoonlijk archief, correspondentie met Hilde Geens, 12 mei 2017.

¹⁵³ H. GEENS, “De macht met alle middelen”, p. 47

¹⁵⁴ Verslag Eerste Bende-commissie, *getuigenverhoor Francine Lyna*, p. 438. (Deel 4).

de Veiligheid en zelfs prins Albert er iets mee te maken.¹⁵⁵ Volgens velen is het dossier *Pinon* (en de *Roze Balletten*) niet meer dan een cocktail van wilde verhalen, bedoeld om het Bende-onderzoek op het verkeerde spoor te zetten. Marnette verklaarde reeds op de ‘Eerste Bendecommissie’ dat de hetze rond het dossier gecreëerd werd door de media.¹⁵⁶ Ook Geens ziet in de *Roze Balletten* niet meer dan een vaudeville. Latinus was niet vergeten dat *Pour* hem twee jaar voordien afgeschilderd had als extreemrechtse militant. Hij schreef een artikelenreeks waar hij *Pour* belachelijk maakte, omdat de redactie het dossier *Pinon* serieus nam. Een paar jaar later nam Latinus een bocht van 180 graden en zag hij het dossier *Pinon* opeens als zijn levensverzekering.¹⁵⁷

Als het geen zelfmoord was, hoe werd Latinus dan vermoord? Het is Marcel Barbier die daar een mogelijk antwoord op heeft. Deze wordt pas anderhalf jaar later ondervraagd, en dat terwijl Latinus Barbier aan de galg praatte in de zaak rond de *Pastorale Moorden*. Opnieuw lieten de politiediensten daar een steekje vallen. Barbier vertelde tijdens zijn verhoor over een techniek met een touw waarmee je iemand in minder dan een seconde vermoordt. Barbier leerde de techniek van Calmette, specialist gevechtstechnieken. Calmette komt ook terug ter sprake in een interview van onderzoeksjournalist Guy Bouten met Marcel Barbier. Barbier verklaarde daar dat hij als beveiligingsagent werkte in shoppingcenter City 2 onder leiding van Calmette. Calmette zou hem, samen met Lammers, De Jode en Elnikoff (allen WNP-leden), speciaal opgeleid hebben voor commando-operaties. “Hij was een echte prof, leerde ons vechten en doden zonder sporen na te laten en speelde een belangrijke rol in mijn leven.”¹⁵⁸ Is Latinus zo aan zijn einde gekomen? Het onderzoek naar Latinus’ dood werd heropend in het Bende-onderzoek (cfr. supra). Een Bende-speurder verklaarde aan Geens dat er tijdens dat onderzoek bewezen werd dat Latinus vermoord werd. Dat kon vastgesteld worden aan de hand van de breuk van zijn tongbeen.¹⁵⁹

De conclusie van Latinus’ dood kan kort zijn: veel vragen, theorieën en verdachtmakingen, maar heel weinig vaststaande feiten. Het lijkt onwaarschijnlijk dat het motief en de dader(s) ooit nog boven water komen of er zou iemand moeten gaan praten. De dood van Latinus past perfect binnen de mysterieuze, gewelddadige omgeving van de WNP. Dat de politiediensten weinig moeite deden om echt tot resultaten te komen, zorgde alleen maar voor veel meer speculatie.

1.9. Conclusie verhaal van de WNP

Latinus richt bij zijn terugkomst naar België de WNP op. Het gerucht gaat dat hij in Chili contacten had met Amerikaanse diensten en extreemrechtse prominenten. Het officiële doel van de WNP was volgens Latinus om het land voor te bereiden op verzet bij een communistische invasie. Het officieuze doel zou geweest zijn om de top van Veiligheid van de Staat te compromitteren. Dat werd ook gezegd door Libert bij onderzoeksrechter Lyna: “Le but était d’accabler la Sécurité de l’état.”¹⁶⁰ De eerste acte van dat plan bestond erin om Christian Smets te verbranden. Wanneer Smets zich laat overhalen om schaduwcursussen te geven, leek dat alvast goed te lukken. Met de *Pastorale Moorden* kwam de Veiligheid nog meer onder druk te staan,

---

¹⁵⁵ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 285.

¹⁵⁶ Verslag Eerste Bendecommissie, *getuigenverhoor Georges Marnette*, pp. 275-276. (Deel 4).

¹⁵⁷ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 285.

¹⁵⁸ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 50.

¹⁵⁹ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 291.

¹⁶⁰ Persoonlijk archief, samenvattingen verhoren voor onderzoeksrechter Francine Lyna, documenten verkregen van Guy Bouten, *verhoor Michel Libert*, nr. 5 E.

want WNP-leden verklaarden dat het door de lessen van Smets was dat de moorden uitgevoerd konden worden. Dat de politiediensten de ene fout na de andere maakten, versterkte alleen nog meer het vermoeden dat er dingen niet koosjer waren. Latinus nam bij zijn dood zijn geheimen mee in zijn graf.

Hierboven staan alle feiten en gebeurtenissen beschreven die te linken zijn aan de extreemrechtse organisatie *Westland New Post*. Zo een organisatie verschijnt natuurlijk niet vanuit het niets. We moeten ons afvragen in welk breder kader de WNP past.

2. Extreemrechts in België

De ‘Tweede Bendecommissie’ kwam tot de constatacie dat het spoor van extreemrechts in het onderzoek naar de Bende van Nijvel verregaand is verwaarloosd. Volgens getuigenissen werd het spoor nooit ernstig onderzocht omdat het niet onderzocht mocht worden. Speurders die in die richting zochten, kregen te horen dat het niet hoefde.¹⁶¹ Eén van die extreemrechtse sporen dat niet degelijk nagegaan werd, was het spoor van de WNP. De extreemrechtse connectie van deze laatste was, zo zal blijken meer dan duidelijk. In het eerste hoofdstuk werd reeds aangestipt dat de *Westland New Post* de uitloper/*spin off* is van het *Front de la Jeunesse*. Verschillende leden van de WNP zoals Latinus en Barbier waren ook deel geweest van het FJ. Het *Front* stond in 1981 samen met het VMO terecht op basis van de wet op privé-milities uit 1934. Hoewel het *Front* als organisatie nooit werd veroordeeld – het VMO wel – hadden ze verregaande extreemrechtse sympathieën. Omdat het FJ zijn wonden likte na de veroordeling van veertien van zijn leden, lag de weg open voor een nieuwe, nog radicalere versie: de *Westland New Post*. Toch is enige nuance hier geboden. De WNP had meer het karakter van een operatie dan van een ideologische beweging en dat om meerdere redenen. De leider van de groep was de zeer katholieke neofascist Paul Latinus. Hij richtte een heidense neonazi groep op, huurde de nazi-ideoloog Karl De Lombaerde in en had tegelijkertijd neofascistische leden. Het heidense aspect uitte zich in de Keltische ritus en de parallele organisatie *Irmisul*, waarvan reeds sprake in het eerste hoofdstuk. Het neonazistische aspect van de groep veruitwendigde zich in bijvoorbeeld nazisymbolen aan de muren bij Marcel Barbier thuis. Ook bestond er een soort geheime politie die de militanten controleerde. Het verwees naar de *Sicherheitspolizei* (SIPO) uit de Nazitijd. WNP-leden droegen tijdens betogingen een badge met SIPO. Journalist Walter De Bock berichtte hierover in 1983 als volgt: “Het SIPO-embleem van WNP is aan verschillende politiediensten bekend waar men de ‘goede bedoelingen’ van de WNP-militanten blijkbaar erg weinig in twijfel trekt. Op die manier tracht de WNP stilaan te functioneren als een echte parallele politie- en inlichtingenorganisatie, die dankzij hoge officiële protectie, geduld en zelfs verdedigd wordt bij sommige officiële politiediensten.”¹⁶² Het neofascistische karakter van de groepsleden hing samen met een soort van nostalgisch verlangen naar het *Himmleriaanse* systeem, met een autoritaire leider, regels en orde. Sommige jongeren voelden zich aangetrokken tot deze idealen en het geweld. Het FJ en het VMO werden beschouwd als behoeders van die idealen, maar waren fel verzwakt door de processen. De jongeren hadden de behoefte zich te bevestigen in een op hol geslagen maatschappij, zonder leider, zonder visie. Ze hadden behoefte aan een nieuwe broederlijkheid en waren op zoek naar hun eigen identiteit. De leiders van de WNP beseften dat maar al te goed en maakten er handig gebruik van om hen te rekruteren en indoctrineren.¹⁶³

Vlaanderen en Wallonië kennen op het vlak van extreemrechts een verschillende geschiedenis. Extreemrechts was/is in Franstalig België neofascistisch, streng katholiek en koningsgezind. In Vlaanderen was/is extreemrechts (Vlaams)nationalistisch, republikeins, tot ronduit nazi. Een minderheid was/is heidens, de overgrote meerderheid was/is te catalogeren als katholiek conservatief. Daarom is het ook opvallend dat een Franstalige katholiek als Latinus een heidense groep oprichtte, met nazi-ideal en

---

¹⁶¹ Verslag Tweede Bendecommissie, p. 42. (Bijlage I).

¹⁶² W. DE BOCK, “Afrekening in inlichtingendiensten. Nieuwe ontdekkingen over extreemrechts”, in: *De Morgen*, 07/10/1983.

¹⁶³ R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, p. 140.

neofascistische leden en ideeën.¹⁶⁴ Het geeft de WNP het karakter van een operatie met een vooropgezet doel. De ideologische omkadering gaf de richting aan, maar bepaalde helemaal niet de acties en operaties van de *West*. Het FJ moet als voorloper beschouwd worden, maar ook deze organisatie kent zijn geschiedenis en voedingsbodem. In wat volgt zullen we de continuïteit in extremistische Belgische groeperingen nagaan en wordt de herkomst van het extreemrechtse gedachtegoed geschetst. De WNP was een hoofdzakelijk Brusselse/Franstalige groepering, alhoewel er ook Vlaamse militanten actief waren. De focus van volgend stuk zal dan ook voornamelijk op de extreemrechtse ontwikkeling in Franstalig België liggen. Er wordt daarvoor vooral beroep gedaan op het doctoraatswerk van Klaartje Schrijvers.¹⁶⁵ Zij legde een netwerk bloot van een aristocratische elite die de constructie wenste van een ‘rechts’ Europa. In Europa heerste onder een belangrijk deel van de elite een gemeenschappelijk anticommunisme (cfr. supra). De WNP en de FJ moeten ook gezien worden in de context van Koude Oorlog. De politieke context in Europa was aan het veranderen. Vredesbewegingen werden populairder en er kwam meer en meer tegenkanting tegen de aanpak van communisme. De geest van mei 1968, waar men protesteerde tegen de oude maatschappij, kapitalisme, individualisme, imperialisme..., waarde rond in Europa.¹⁶⁶ Die rechtsextremistische bewegingen kenden elk hun sponsors en dubieuze figuren. Personen als Benoit de Bonvoisin, alias de *Zwarte Baron*, Paul Vanden Boeynants (VDB), majoor Jean Bougerol, Francis Dossogne, Emile Lecerf... duiken maar wat vaak op als het gaat over de WNP, het FJ en extreemrechts. Hun invloeden, netwerken en linken met de WNP bekijken we nu van naderbij. Vooraleer daarmee gestart zal worden, is het belangrijk om kort de term extreemrechts te definiëren.

2.1. Definiëring extreemrechts

Een alomvattende definitie formuleren voor rechtsextremisme of extreemrechts, blijkt geen makkelijke opdracht. In eerste instantie zal het begrip extremisme gedefinieerd worden, daarna wordt er dieper ingegaan op de begrippen rechtsextremisme en extreemrechts. Voor Noppe *et al.* is extremisme de tweede fase in het radicaliseringproces. De eerste fase is radicalisme. Men stelt de bestaande orde in vraag en ziet de eigen overtuigingen/ideologie als enige juiste. Men gaat evenwel niet over tot geweld of andere middelen. Met radicalisme is *an sich* niets fout. Het kan zelfs leiden tot nieuwe inzichten. Het is pas wanneer men in de tweede en derde fase terechtkomt, dat het gevaarlijk kan worden. De tweede fase is extremisme. Deze fase is al gevaarlijker. Men zoekt voor de groep een gemeenschappelijke vijand en lanceert daar aanvallen tegen. De derde en laatste fase is terrorisme. Men begint steeds meer geweld te gebruiken, vaak op grotere schaal.¹⁶⁷ Wanneer we die fases terugkoppelen naar de acties van de WNP dan zien we dat in de eerste fase er werd overgegaan tot een afkeer naar alles wat links is. In de tweede en derde fase startten ze met geweld (de dubbele moord) en men creëerde gemeenschappelijke vijanden: de Veiligheid van de Staat en het communisme. Dat het extreemrechtse gedachtegoed ook vandaag de dag nog kan uitmonden in geweldplegingen, zien we aan organisaties als *Blood and Honour* en *Bloed, Bodem, Eer en Trouw*.

---

¹⁶⁴ J. SEGERS en D. PEETERS, “Inlichtingendiensten en terrorisme”, in: M. COOLS, ed., *De Staatsveiligheid: essays over 175 jaar Veiligheid van de Staat*, Brussel, Politeia, 2005, pp. 281-302.

¹⁶⁵ K. SCHRIJVERS, *L’Europe sera de droite ou ne sera pas! De netwerking van een neo-aristocratische elite in de korte 20ste eeuw*, Gent (Proefschrift ingediend tot het behalen van de graad van Doctor in de Geschiedenis Universiteit Gent), 2008, 511 p. (promotor: G. Deneckere).

¹⁶⁶ Voor meer info zie: K. ROSS, *May '68 and its afterlives*, Chicago, University of Chicago Press, 2002, 283 p.

¹⁶⁷ J. NOPPE, et al. *Preventie van radicalisering in België*, Antwerpen, Maklu, 2011, pp. 15-17.

De WNP mag verder zeker als een terroristische organisatie gezien worden. Een volledig aanvaarde definitie voor terrorisme is er tot op heden niet. Het is moeilijk om een door iedereen geaccepteerde definitie te vinden die alle soorten van terrorisme (extreemrechts-en links terrorisme, antikoloniaal terrorisme, cyberterrorisme...) dekt. De Van Dale heeft het over: 'het ontwrichten van een samenleving door daden van terreur, met een politiek oogmerk'. Met andere woorden: georganiseerd geweld om een bepaald politiek/religieus doel te bereiken en de bevolking te demoraliseren. Terrorisme is een vorm van criminaliteit waarmee men angst probeert op te wekken, niet alleen bij de bevolking maar ook bij de overheid. Als middel begaat men misdrijven zoals geweldplegingen, moord, gijzeling, materiële schade... Terrorisme is meestal geen doel op zich, maar dient als methode om aandacht te trekken voor uiteenlopende doelstellingen, zoals politieke of religieuze overtuigingen. Vandaar dat terroristen vaak de gewelddaden opeisen en er verklaringen over afleggen. Het is met deze omschrijving dat we hier aan de slag gaan.

Hetzelfde terreurvraagstuk werd ook gesteld in de 'Tweede Bendecommissie'. Daar vroegen de onderzoekers zich ook af of de Bende van Nijvel beschouwd kan worden als terreurgroep of eerder als criminele groepering. De kritiek was dat er te weinig naar het politieke karakter van de Bende werd gekeken. Hoewel vele speurders verder wilden kijken dan het puur criminele aspect van de groep, geloofde de toenmalige Procureur des Konings van Nijvel (Deprêtre), niet in een eventueel politieke piste. Volgens de commissie ligt de reden van het feit dat niet kan worden uitgemaakt of het om banditisme of terrorisme gaat, *in de mislukking van het gerechtelijk onderzoek*. Van in het begin werd het onderzoek gevoerd alsof het om gewoon banditisme ging.¹⁶⁸

Bij de WNP was dat minder het geval. Daar was het vrij duidelijk dat het om een terreurgroepering ging. Toch pleegden ze geen echte aanslag. Buiten een dubbele moord, enkele diefstallen, bedreigingen, trainingskampen en spionagegevalletjes hebben ze weinig op hun kerfstok. Maar als we de definitie van het Nederlandse Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) volgen, dan moet dat geweld niet per se gericht zijn op mensenlevens, wanneer het de maatschappij schade berokkent, is het ook terrorisme.¹⁶⁹ Speurders troffen bij huiszoeken niet alleen nazi-emblemen en extreemrechtse symbolen aan, maar ook wapens, zenderontvangers, een decoderingsrooster, geheime NAVO-documenten en blanco toegangsbewijzen voor de kazerne van de generale staf in Evere. Eén van de leden had een heel notitieboekje vol met contacten en een vrij uitgebreide agenda. Het toont aan dat ze vrij goed georganiseerd waren. We mogen zo'n splintergroep als de WNP dus niet marginaliseren. Terrorisme is meestal geen doel op zich, maar dient als methode om aandacht te trekken voor uiteenlopende doelstellingen, zoals politieke of religieuze overtuigingen. Het doel was om de Veiligheid van de Staat te verzwakken om linkse/communistische infiltraties uit te sluiten. Dat klinkt paradoxaal, maar in hun logica waren Raes en Smets (twee topmannen van de Veiligheid van de Staat) te links georiënteerd en moesten hun koppen rollen. We moeten de WNP inkaderen in het extreemrechtse klimaat dat bij de aristocratische elite heerste: *L'Europe sera de droite ou ne sera pas*' (cfr. infra).¹⁷⁰ Echt veel schade brachten ze niet aan, een echte aanslag pleegden ze niet (hun voorloper FJ stichtte wel brand bij het linkse weekblad *Pour*). De overgrote

---

¹⁶⁸ Verslag Tweede Bendecommissie, pp. 36-40. (Bijlage I).

¹⁶⁹ P. A., *De brede benadering in de terrorismebestrijding: oorsprong, ontwikkeling en stand van zaken*, in: <https://www.nctv.nl/binaries/brede-benadering-in-de-terrorismebestrijding_tcm31-31653.pdf>, geraadpleegd op 12/11/2016.

¹⁷⁰ K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, 510 p.

meerderheid van de bevolking had er dus geen last van, maar wees maar zeker dat de overheid er niet gerust in was. Met hun acties trokken ze de aandacht. De WNP past dus perfect in de gehanteerde omschrijving.

Opvallend is dat extreemrechts minder als aanzien wordt als terrorisme. Bendes als het extreemlinkse CCC (*Cellules Communistes Combattantes*) worden wel aangeduid als terreurorganisatie. Het beste voorbeeld daarvan wordt teruggezien in krantenartikelen van midden jaren '80. Wanneer de artikels over de WNP erbij genomen worden, dan wordt er vrijwel nergens over terreur geschreven wordt. En dat is erg opvallend, want bij de dossiers zit ook een map gevoegd over de CCC. Een blik op enkele van die artikels leert dat er daar wel expliciet over terreur geschreven werd.¹⁷¹ Een gegeven dat doorheen de artikels over de WNP niet wordt teruggezien. De pers speelde toen reeds een belangrijke rol in het aanduiden van welke organisaties/personen gepercipieerd worden als terreur.¹⁷² Ook vandaag is dat het geval. Vaak worden *lone wolves* als Anders Breivik geafficheerd als gevaarlijke gekken en wordt er voorbijgegaan aan het politieke rechtse karakter van de moorden. We moeten dus af van de perceptie dat terrorisme enkel gebeurt door buitenlanders en mensen die er anders uitzien dan ons. Extreemrechts terrorisme bestond en bestaat nog steeds, er moet rekening mee gehouden worden.

Ook 'rechtsextremisme' laat zich niet makkelijk definiëren. Verscheidene wetenschappers deden reeds pogingen. In wat volgt zullen we er enkele weergeven. Voor Van Donselaar en Rodrigues zijn aanhangers van het extreemrechtse gedachtegoed, personen die een afkeer hebben voor 'vreemden'.¹⁷³ Vandaag heeft dat vooral betrekking op allochtonen. Voor de WNP sloeg dat op communisten. De invulling van de extreemrechtse ideologie is duidelijk gelieerd met het tijds kader waarin men zich bevindt.¹⁷⁴ Van Donselaar en Rodrigues omschrijven extreemrechts als volgt: "*Formaties die zich meestal niet houden aan de reguliere politiek, zich keren tegen de parlementaire democratie, een nationaalsocialistisch of fascistisch gedachtegoed aanhangen en bereid zijn geweld te gebruiken.*"¹⁷⁵ Het artikel 'Rechtsextremistische groeperingen in Vlaanderen' (2013) hanteert de definitie van Wilhelm Heitmeyer uit 1992. Hij stelt dat een rechtsextremistische oriëntering wordt bepaald door (1) *an ideology of considering inequality between people as a nature given principle, and (2) an acceptance of violence as a legitimate form of political action.*¹⁷⁶ Samenvattend kunnen we stellen dat aanhangers van de extreemrechtse ideologie: tegen de bestaande orde zijn, een afkeer hebben van democratie, bereid zijn om geweld te gebruiken, afkeer voor het vreemde hebben, conservatief zijn en een hang hebben naar het autoritaire.¹⁷⁷

2.2. Ontwikkeling van het extreemrechtse gedachtegoed in België

2.2.1. Vlaanderen

In Vlaanderen kan het rechtsextremisme niet los gezien worden van de hunkering naar een Vlaamse onafhankelijkheid. Het Vlaams-nationalistische gedachtegoed ontwikkelde zich in de tweede helft van de

---

¹⁷¹ Rijksarchief Beveren-Waas, PK Antwerpen 2001 C, nr. 6297.

¹⁷² Een interessant artikel in dat kader is: P. FUCITO, *Elite Ambiguity: Framing the World Trade Center and Oklahoma City Bombings*, Washington, George Washington University, 2008, 138 p.

¹⁷³ J. VAN DONSELAAR en P. R. RODRIGUES, *Monitor racisme en extremisme (Negende rapportage)*, Amsterdam, Pallas Publications, 2010, p. 25.

¹⁷⁴ M. DE WAELE, "Rechtsextremistische groeperingen in Vlaanderen", in: *Cahier integrale veiligheid*, 39 (2013), 1, p. 6.

¹⁷⁵ J. VAN DONSELAAR en P. R. RODRIGUES, *Monitor racisme en extremisme*, p. 36.

¹⁷⁶ M. DE WAELE, "Rechtsextremistische groeperingen in Vlaanderen", p. 6.

¹⁷⁷ I. VAN DER VALK en W. WAGENAAR, *Monitor racisme en extremisme, in en uit extreemrechts*, Amsterdam, Amsterdam University Press, 2010, p. 31.

19de eeuw wanneer er een cultuurbeweging ontstond die de gelijkberechting van het Nederlands eiste. Het is beter bekend als de *Vlaamse beweging*. Later evolueerde die taalstrijd naar een onafhankelijkheidsstreven. In WO I waren daar reeds kiemen van waar te nemen met enerzijds het activisme en anderzijds de Frontbeweging¹⁷⁸, maar tijdens het interbellum en WO II radicaliseerde het Vlaams nationalisme in fascistische richting. Het activisme en de Frontbeweging worden algemeen beschouwd als de bakermat van de Vlaams-nationalistische partijen die ontstonden na de Eerste Wereldoorlog. De oprichting van het VNV (Vlaams Nationaal Verbond) door Staf De Clercq in 1933 en *Verdinaso* (Verbond van Dietsche Nationaal Solidaristen) in 1931 zijn er twee erfenissen van. Waar het VNV hoofdzakelijk stond voor een autoritaire, onafhankelijke Vlaamse staat, zag *Verdinaso* meer heil in de samenvoeging van Vlaanderen en Nederland. De eerste won het pleit. Wanneer de Duitsers in 1940 binnenvielen, dienden VNV'ers vrijwel meteen hun diensten aan in de hoop in de bezetter een partner te vinden die hun aspiraties steunde.¹⁷⁹ Vele VNV'ers collaboreerden en vochten mee aan het Oostfront. Na de oorlog volgde een grootschalige repressie. Dat gegeven bleek later een belangrijke voedingsbodem voor de Vlaams-Nationalistische en extreemrechtse beweging. Vlaamse katholieken namen het op voor de veroordeelde collaborateurs. De vraag werd openlijk gesteld of zij wel moesten gestraft worden voor hun Vlaamse idealen. In Vlaanderen werd stevast het beeld van de idealistische Vlaming die de samenwerking aanging met de Duitsers uit liefde voor Vlaanderen, opgehangen. Een groot deel van de CVP-mandatarissen zette er zich voor in om de repressie tegen de collaborateurs te minderen. Ze spraken zich uit tegen de repressie. Het paste in de electorale strategie van de CVP. De CVP haalde de collaboratie en de politieke ideeën van de voormalige collaborateurs uit de marginaliteit.¹⁸⁰ Ze zetten zich af tegen de Belgische regering die volgens hen politieke tegenstanders uit de weg wou ruimen, eerder dan een eerlijk proces. Het is toch wel heel erg opvallend dat een grote beleidspartij in een West-Europees land de nalatenschap van de (Vlaamse) collaboratie verkoos boven deze van het verzet. Er ontstond sympathie voor de oud-collaborateur door de volgens hen mateloze repressie. Sommige oud-collaborateurs trachtten nadien opnieuw een plaats te verwerven in de maatschappij en werden politiek inactief, anderen engageerden zich in organisaties die materiële bijstand verleenden aan vroegere medestanders. Daaruit ontstonden organisaties die al vlug de extreemrechtse toer opgingen. Al snel ontstond er een soort van subcultuur van misnoegde collaborateurs. Als gevolg daarvan werd een Vlaams-nationalistische partij opgericht, de Volksunie (VU), niet snel daarna kwam de VMO tot leven. In eerste instantie moest de VMO de betogingen van de VU beveiligen. Maar ze begon meer en meer de structuur van een privé-militie aan te nemen en dit mondde uit in anti-Belgische acties en geweldplegingen. De VMO werd veroordeeld in 1981, maar het Vlaamse extreemrechtse gedachtegoed blijft tot op de dag van vandaag voortleven in een partij als het Vlaams Belang.¹⁸¹ Na ettelijke staatsvormingen en federale herinrichtingen kan eigenlijk gesteld worden dat de overwinnaars van de oorlog die streden voor een unitair België verweesd achterbleven.

---

¹⁷⁸ Activisme: de Vlaamse beweging trachtte in WO I via collaboratie met de Duitsers enkele Vlaamse aspiraties te laten inwilligen. Frontbeweging: de Vlaamse boerenzonen gingen in tegen het Frans als voertaal aan het front. Voor meer info over beide termen: B. DE WEVER, *Greep naar de macht: Vlaams-nationalisme en nieuwe orde: het VNV 1933-1945*, Tielt/Gent, Lannoo, 1994, 701 p.

¹⁷⁹ B. DE WEVER, *Greep naar de macht*, pp. 19-32.

¹⁸⁰ R. VAN DOORSLAER, "Gebruikt verleden. De politieke nalatenschap van de Tweede Wereldoorlog in België, 1945-2000", in: G. DENECKERE en B. DE WEVER, eds., *Geschiedenis maken: liber amicorum Herman Balthazar*, Gent, Tijdsbeeld i.s.m. UGent en AMSAB, 2003, pp. 227-266.

¹⁸¹ J. SEGERS en D. PEETERS, "Inlichtingendiensten en terrorisme", pp. 290-295.

2.2.2. Wallonië/Brussel

In het zuiden van ons land liggen de wortels van het extreemrechtse gedachtegoed elders. Opvallend zijn de verschillen tussen Vlaanderen en Wallonië in de beeldvorming van de collaboratie, verzet en repressie. “De Vlaams-katholieke achterban koos voor de identificatie met de vervolging van de Franstalige katholieke opinie niet verzaakte aan het Belgisch patriottisme.”¹⁸² Van Doorslaer vat het als volgt samen: het verzet was hoofdzakelijk vrijzinnig en Franstalig, de collaboratie was hoofdzakelijk Vlaams en katholiek.¹⁸³ Opvallend is ook het feit dat collaboratie in Wallonië gezien wordt als een voornamelijk Vlaamse aangelegenheid. Op die manier vergrootte de polarisatie tussen beide landsdelen. De Koningskwestie zorgde ervoor dat de tegenstelling tussen het linkse Franstalige en vrijzinnige verzetskamp en het rechtse Vlaamse collaboratiekamp alleen maar werd aangescherpt.¹⁸⁴ Franstalig rechtsgezinden hielden er andere aspiraties op na dan hun Vlaamse tegenhangers. Zij beoogden geen onafhankelijk Wallonië en ook op taalgebied hadden/hebben ze geen verzuchtingen. De oorsprong van het Franstalig rechtsextremisme ligt in het interbellum. Jonge Brusselse en katholieke universitaires kregen meer en meer interesse in de beweging en gelijknamige krant *L’Action Française* van Charles Maurras. Deze beweging ontstond in Frankrijk in 1899 als uitloper van de affaire Dreyfus¹⁸⁵ en werd gekenmerkt door antisemitisme en afkeer voor alles wat zij beschouwde als vreemd aan de Franse cultuur. De beweging had veel katholieke aanhangers, maar verloor er veel nadat het Vaticaan in 1926 zich tegen *L’Action Française* uitsprak. Toch bleef de beweging ook tot na WOII invloedrijk. In Franstalig België kwam er vanaf het interbellum ook veel aandacht en bewondering voor het fascisme. Fascisme stond voor hen gelijk aan orde, anticommunisme en streng catholicisme.¹⁸⁶ De partij bij uitstek die voor die waarden stond was REX van Léon Degrelle. Deze partij collaboreerde dan ook meteen toen Hitler binnenviel. Na de oorlog vluchtte Degrelle naar Spanje waar hij verbleef tot aan zijn dood in 1994.¹⁸⁷

Na WOII was er ook in Franstalig België sprake van repressie, maar veel minder. Waar in Vlaanderen de rechtse groeperingen vaak ontstonden uit oud-collaborateurs, was dat in het zuiden van ons land meestal niet het geval. Schrijvers heeft het in haar doctoraatswerk over ‘ander extreemrechts’, waarmee ze doelt op

---

¹⁸² K. AERTS, "De bestraffing van collaboratie in België na de Tweede Wereldoorlog. Beeldvorming en onderzoek", in: *Bijdragen tot de eigentijdse geschiedenis*, 21 (2009), 1, p. 57.

¹⁸³ R. VAN DOORSLAER, "Gebruikt Verleden", p. 232.

¹⁸⁴ De Koningskwestie ontstond na WOII als gevolg van het gedrag van Leopold III tijdens de oorlog. De koning bleef in België en sprak zelfs met Hitler. Een groot deel van de bevolking zag hem als een collaborateur. Voor de socialisten en communisten was hij na de oorlog niet meer welkom, voor de christendemocraten wel. Er werd een (niet bindend) referendum uitgeschreven. Het referendum zorgde voor nog meer verdeeldheid in België doordat de Vlamingen massaal stemden vóór de terugkeer van de koning en de Walen tegen. Uiteindelijk werd de situatie opgelost door zijn zoon Boudewijn op de troon te zetten. Voor een uitgebreide analyse van de Koningskwestie zie: P. THEUNISSEN, *1950: ontknoping van de koningskwestie*, Antwerpen, Nederlandsche Boekhandel, 1984, 180 p. en J. VELAERS en H. VAN GOETHEM, *Leopold III. De Koning, het land, de oorlog*, Tielt, Lannoo, 1994, 1152 p.

¹⁸⁵ Alfred Dreyfus was een joodse officier in het Franse leger die er werd van beschuldigd te collaboreren met de Duitsers in de Frans-Duitse oorlog. Zijn veroordeling was grotendeels gebaseerd op valse verklaringen. De affaire wordt gekenmerkt door antisemitisme en nationalisme en kreeg weerklank tot op de hoogste politieke niveaus. De bekende Franse schrijver Emile Zola schreef het artikel '*J'accuse*' om de hele affaire uit te klaren, maar werd daarvoor zelf opgepakt en veroordeeld. Pas in 1906 werd Dreyfus vrijgesproken van alle beschuldigingen. Voor meer info zie: C. E. FORD, *The Dreyfus affair and the crisis of French manhood*, Baltimore/London, The Johns Hopkins University Press, 2004, 303 p.

¹⁸⁶ J. SEGERS en D. PEETERS, "Inlichtingendiensten en terrorisme", p. 285.

¹⁸⁷ Een uitgebreid en accuraat werk over REX en Degrelle is: M. CONWAY, *Collaboration in Belgium: Léon Degrelle and the Rexist movement 1940-1944*, New Haven, Yale University Press, 1933, 384 p.

het feit dat de protagonisten die de nieuwe groepen oprichtten niet gebukt gingen onder het collaboratiestigma van de Tweede Wereldoorlog. Velen hadden deel uitgemaakt van het verzet. Al stipt Schrijvers wel aan er ook leden uit de collaboratie kwamen. Het was een dunne scheidingslijn.¹⁸⁸ Jean Thiriart is hier een goed voorbeeld. Hij was de latere oprichter van *Jeune Europe*, een anticommunistische beweging.¹⁸⁹ In tegenstelling tot veel van zijn rechtse vrienden kwam hij niet uit het verzet, maar in tegendeel uit de collaboratie. Ook de medeoprichter van *Jeune Europe*, Emile Lecerf, was tijdens de oorlog redacteur van de collaborerende krant *Le Soir*. Het is een bewijs dat de scheidingslijn tussen extreemrechts verzet en extreemrechtse collaboratie moeilijk te trekken valt. Segers en Peeters brengen het ontstaan van de nieuwe extreemrechtse groepen na WOII in Franstalig België onder in drie categorieën¹⁹⁰:

1. Extreemrechtse groeperingen die ontstonden in 1950 als een soort van wedergeboorte van het fascisme. Het waren voornamelijk ex-SS'ers die het *Mouvement Social Européen* (=Fascistische internationale) oprichtten. Zij wensten zich niet neer te leggen bij de nederlaag van het nazisme. Ook in België was er een variant: *Mouvement Social Belge*. De beweging kende weinig succes.
2. De tweede categorie is een meer nationalistische groep van bewegingen die ontstond tijdens en als gevolg van de Koningskwesie. Ze waren tegen de monarchie, maar tegelijk ook tegen alles wat rook naar communisme en socialisme. Ook deze groepen hadden weinig tot geen blijvend succes nadat Leopold III troonsafstand deed ten gunste van zijn zoon Boudewijn en de rust terugkeerde.
3. De derde en de meest belangrijke categorie zijn de rechtse bewegingen die ontstonden als gevolg van de onafhankelijkheid van Congo. In 1961 werd *Parti National Belge* (PNB) en *Mouvement d'Action Civique* (MAC) opgericht. Deze laatste werd gestart door Jean Thiriart, een oud-collaborateur. De naam werd echter al snel veranderd naar *Jeune Europe*, omdat ze de ambitie hadden om uit te groeien tot een Europese beweging. Door interne conflicten werd onder leiding van Emile Lecerf een nieuwe beweging gesticht: *Front National Européen du Travail* (FNET). In 1971 werd Lecerf redacteur bij *Europe Magazine*, dat al snel omgedoopt werd tot *Nouvel Europe Magazine* (NEM). Lezers van het blad verzamelden zich in groepen: de zogenaamde NEM-clubs, waaruit later het *Front de la Jeunesse* ontstond. Vele extreemrechtse groepen uit Wallonië vonden ook inspiratie bij het *Front National* uit Frankrijk. Ook vandaag is er een partij met dezelfde benaming actief in Franstalig België.

Het is vooral deze laatste categorie die van naderbij zal bekeken worden, niet toevallig omdat *Jeune Europe* en het *Nouvel Europe Magazine* bewegingen zijn die als rechtstreekse voorganger en inspiratiebron van het FJ en de WNP beschouwd mogen worden.

2.3. Voorgangers van het Front de la Jeunesse en de Westland New Post

In haar doctoraatsonderzoek focust Klaartje Schrijvers op de verwevenheid tussen de netwerken van extreemrechts sinds het interbellum. Zij richt zich vooral op het interbellum en het absolute begin van die netwerken. Hierboven werd er reeds verwezen naar *L'Action Française* van Charles Maurras als grote inspiratiebron voor Franstalige jongeren in het interbellum. In de jaren '20 van vorige eeuw werden vele jonge katholieke intellectuelen door hem beïnvloed. In Frankrijk was zijn organisatie en gelijknamige magazine/krant de belangrijkste rechtse opiniemaker. Via *L'Action Française* kon Maurras het antimarxistisch, antiparlementair, antidemocratisch, corporatistisch, monarchistisch en nationalistisch gedachtegoed

¹⁸⁸ K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, p. 269.

¹⁸⁹ *Ibidem*, pp. 276-280.

¹⁹⁰ J. SEGERS en D. PEETERS, "Inlichtingendiensten en terrorisme", pp. 281-302.

verspreiden. Schrijvers vat samen: “Opvallend veel leden uit de Franstalige universitaire jeugd, die toen dweepten met de antidemocratische leer van Charles Maurras, vinden we later terug in de hoogste echelons van het bedrijfsleven en de politiek. Op hun beurt oefenden zij invloed uit op jongere generaties en vormden zij de hoekstenen voor de continuïteit van een Nieuwe-Ordegedachte. Charles Maurras' leer wist zich opvallend hardnekkig te handhaven tot na de Tweede Wereldoorlog. Voor wat het 20ste -eeuwse ancien-régime-denken betreft, was hij ontegensprekelijk de geestelijke vader.”¹⁹¹ Volgens Schrijvers was een hele generatie elitaire katholieke jongeren doordrongen van een Nieuwe Orde-gedachtegoed, overtuigd van de mythe van de gelijkheid en het faillissement van de democratie. In haar verhaal heeft ze het ook over Paul Vanden Boeynants, Benoit de Bonvoisin, Emile Lecerf... Zij hebben, zo zal blijken, ook linken met de WNP en vormen de protagonisten van dit verhaal. Starten doen we bij de verenigingen die ontstonden in navolging van de Congolese onafhankelijkheid: CADBA, MAC en *Jeune Europe*. Van *Jeune Europe* komen we vervolgens terecht bij de NEM-clubs en de CEPIC (*Centre Politique des Indépendants et Cadres Chrétiens*).

2.3.1. CADBA en MAC

In juli 1960 braken in Congo rellen uit die vele Belgen deden vrezen voor hun leven. In navolging daarvan werd het CADBA (*Comité d' Action et de Défense des Belges d' Afrique*) opgericht door Auguste Minet, Raphaël Matijn en E. R. Verlinden. Naast zijn rol als beschermer van de Belgen in Congo, had CADBA ook op andere domeinen duidelijke politieke meningen. Zo volgden ze koning Boudewijn die een oprichting wou zien van een zakenkabinet met sterke figuren. Dat zakenkabinet zou de bestaande regering moeten vervangen. CADBA wou nog een stap verder gaan en stond voor het vernietigen van het partijsysteem en het parlementarisme. In *se* streefde CADBA, net zoals zijn opvolger MAC (*Mouvement d'Action Civique*), naar een hiërarchische staatsstructuur geleid door een nationale elite. Verder bevatten hun bulletins vaak ronduit racistische boodschappen. Ook een notoir anticommunisme kenmerkte de beweging. Het zal blijken dat het anticommunisme een rode draad is doorheen de bewegingen die hier besproken zullen worden. Zo schreef Jean Thiriart bulletins voor CADBA waarin hij ijverde voor een sterk en rechts Europa. Volgens CADBA had de regering in de kaart van het communisme gespeeld door Lumumba te aanvaarden als nieuwe president. CADBA drong aan op een macht geconcentreerd in handen van de koning. Alleen hij kon de Belgische belangen in Congo redden.¹⁹²

In september 1960 werd *Le Comité d' Action et de Défense des Belges d' Afrique* (CADBA) omgevormd naar het *Mouvement d'Action Civique* (MAC). MAC illustreert de dunne scheidingslijn in deze bewegingen tussen extreemrechts met nazisymphatieën en extreemrechts dat anti-Duits was. In MAC vinden we effectief leden terug met voormalige nazisymphatieën, alsook leden uit het vroegere REX. De bekendste voorbeelden zijn Jean Thiriart en Emile Lecerf (cfr. supra). Het MAC kreeg de sympathie van enkele prominente extreemrechtse figuren, naar alle waarschijnlijkheid omdat het nostalgische gevoelens opriep naar het *Nationaal Legioen*, de eerste fascistische beweging in België. Deze koos ervoor om niet te collaboreren, uit Belgisch patriottische beweegredenen. Het *Nationaal Legioen* hield er, net als de MAC, een strenge rekrutering op na. Kandidaat-leden moesten aan heel wat voorwaarden voldoen. De MAC hield ook lessen judo en karate, en ook jongeren werden gerekruteerd door het organiseren van kampen. We zien diezelfde gegevens terug bij de WNP. Ook daar werden jongerenweekends georganiseerd en ook daar kwam een specialist gevechtstechnieken (J. F. Calmette) langs om lessen te geven aan de militanten van de WNP.¹⁹³ De ideologie van het MAC vertoonde volgens Schrijvers opvallende parallellen met het reactionair traditionalisme. De

¹⁹¹ K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, p. 275.

¹⁹² *Ibidem*, pp. 276-280.

¹⁹³ R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, p. 68.

NEM-clubs en de CEPIC kunnen we volgens Klaartje Schrijvers in de categorie met dezelfde overtuigingen onderverdelen. “De Franse Revolutie en de burgerlijke liberale verworvenheden werden verworpen, gezien die de basis hadden gelegd voor de democratie die juist door hen gehegeld werd. MAC streefde onomwonden naar het in ere herstellen van een aantal oude waarden, zoals de prekapitalistische en corporatieve maatschappij. Zij beschouwden de samenleving als een hiërarchisch en organisch geheel.”¹⁹⁴

2.3.2. Jeune Europe

In 1962 hield het MAC op te bestaan. De organisatie werd opgevolgd door *Jeune Europe*, waarvan oud-collaborateur Jean Thiriart de oprichter was. De opticien was een idealist en stak veel geld in zijn organisatie. Wanneer in 1968 de geldstroom opdroogde, hield *Jeune Europe* met bestaan. De beweging was erg goed uitgerust en beschikte over een eigen gebouw met conferentiezaal, sportzaal, schietstand en drukkerij. Thiriart geloofde in een extreemrechts Europa waarbij afgestapt werd van het enge nationalisme. In verschillende landen werden nationale onderafdelingen opgericht. In Thiriarts visie was Europa één unitaire staat, verdeeld in kleine etnische gebieden. Het evolueerde tot een fascistoïde beweging die ijverde voor een autoritair, verenigd Europa. In 1964 probeerden ze deel te nemen aan de gemeenteraadsverkiezingen, maar dat mislukte. Als gevolg daarvan, en door interne conflicten, vertrokken vele militanten onder leiding van Emile Lecerf. Ze stichtten een eigen beweging: *Front National Européen du Travail* (FNET).¹⁹⁵ Emile Lecerf werd in 1971 hoofdredacteur van *Europe Magazine*, een magazine met een uitgesproken anticommunistisch, rechts karakter. Lecerf was een man met rechtse sympathieën en kon als journalist beschikken over een uitgebreid netwerk. *Europe Magazine* werd al snel omgevormd naar *Nowel Europe Magazine* (NEM). Het blad kende een enorme invloed en abonnees begonnen zich te verzamelen in lezersclubs, de zogenaamde NEM-clubs. De clubs waren in eerste instantie een soort van vriendenkring die voordrachten organiseerden. Vele extreemrechtse individuen kwamen spreken over een rechts Europa en de strijd tegen het communisme. Zelfs Jean Bougerol, oprichter van PIO (cfr. infra), kwam voordragen over de linkse subversie. Allen kenden een voorliefde voor de middeleeuwen, een gegeven dat we ook terugzien bij de WNP. Na verloop van tijd begonnen die NEM-clubs zich ook op politiek vlak te roeren. Er werden pamfletten uitgedeeld, affiches opgehangen en zelfs betogingen georganiseerd. Onder leiding van Francis Dossogne richtten enkele jongeren uit de NEM-clubs het *Front de la Jeunesse* op. De NEM kreeg via het FJ een platform waarop ze haar standpunten kenbaar kon maken. Het FJ streed tegen communisme, maar ook tegen abortus, gastarbeiders en voor een sterker leger.¹⁹⁶

De NEM-clubs en het FJ leiden ons naadloos naar de WNP en de harde kern binnen de Belgische extreemrechtse scène. We kunnen bovenstaande beschouwen als voorgangers van de WNP. In volgend stuk maken we kennis met Paul Vanden Boeyants en Benoit de Bonvoisin. Beide figuren waren erg actief in de CEPIC, de uiterst rechtse vleugel van de PSC (*Parti Social Chrétien*), en in de extreemrechtse scene. Schrijvers ziet de CEPIC als voorbeeld van hoe leden in de Europeïstische bewegingen zich in hun eigen land manifesteerden. Hier zal de CEPIC anders bekeken worden: namelijk als rechtse partijvleugel die verregaande connecties had met extreemrechts en op die manier waarschijnlijk ook met de WNP. De leden van de WNP hielden er hetzelfde gedachtegoed op na dan de hierboven geschetste situatie. Ook zij waren rabiate anticommunisten.

---

¹⁹⁴ K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, p. 282.

¹⁹⁵ J. SEGERS en D. PEETERS, “Inlichtingendiensten en terrorisme”, p. 289.

¹⁹⁶ K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, pp. 285-288.

2.3.3. De CEPIC (nota)

De CEPIC (*Centre Politique des Indépendants et Cadres Chrétiens*) werd in 1972 opgericht door de rechtervleugel van de PSC (*Parti Social Chrétien*). De grote organisator was Paul Vanden Boeynants. Het doel van de CEPIC was de PSC verder naar rechts duwen. De CEPIC was de politieke motor in het ontstaan van enkele organisaties met extreemrechtse inslag. Hier hebben we het over de NEM-clubs en het *Front*, waarvan reeds sprake. De CEPIC viel in 1981 uit elkaar wanneer de beruchte CEPIC-nota gepubliceerd werd die banden met het extreemrechtse FJ blootlegde.¹⁹⁷ In volgend schrijven zal er nagegaan worden hoe de CEPIC en zijn schatbewaarder baron Benoit de Bonvoisin aan het FJ, NEM en WNP gekoppeld kan worden.

Vanden Boeynants vocht al langer tegen de groeiende linkervleugel binnen de PSC. Sinds 2002 gaat de PSC door het leven als de cdH (*Centre démocrate humaniste*) met Benoit Lutgen als voorzitter. De cdH (en voorloper PSC) wordt over het algemeen beschouwd als de Waalse tegenhanger van de CD&V (net als voorloper CVP). In 1972 werd Vanden Boeynants minister van Defensie. Hij zou dit tot in 1979 blijven. In 1972 werd eveneens de CEPIC opgericht en binnen de PSC-leiding officieel erkend. De afdeling zette zich af tegen de invloed van de vakbonden – syndicale actie was voor hen gelijk aan terrorisme - en tegen de linkse subversieve elementen in ons land. Verder lag de focus op vrijheid van ondernemen, promoten van privé-initiatief en het winstprincipe. De CEPIC zag dat de maatschappij zich in een crisis bevond en wou een krachtig signaal geven om dit vertrouwen te herwinnen. De breuklijn links-rechts was niet de enige, ook op communautair vlak was er sprake van polarisering binnen de partij. De CEPIC was een hoofdzakelijk Brusselse aangelegenheid die het Waalse overwicht in de partij wou tegengaan. Aanvankelijk bestond de CEPIC als club binnen de PSC, maar ze kenden een stormachtige ontwikkeling en werden in 1974 een echte politieke beweging.¹⁹⁸ Het werd een partij binnen een partij, met een parallelle structuur en eigen leden. Ze streefden naar een kapitalistische maatschappij met een duidelijke hiërarchie, naar een maatschappij die trouw was aan de Westerse en christelijke waarden. Op internationaal vlak stond de CEPIC dan ook voor een sterke Europese en Atlantische solidariteit tegen het communistisch gevaar. De CEPIC zag liever een autoritaire structuur, maar als deelnemer aan het parlementaire democratische bestel moest de CEPIC andere kanalen zoeken om haar antidemocratisch streven te ventileren. Dat deden ze via NEM, de NEM-clubs, *Jeune Europe* en het FJ.¹⁹⁹ Eén van CEPIC-leden met een uitgesproken extreemrechtse achtergrond is baron Benoit de Bonvoisin. Al heel jong vertoefde hij in die milieus. Zo stelde hij in 1975 zijn kasteel te Maizeret in de Ardennen ter beschikking voor een bijeenkomst van internationale fascistische organisaties.²⁰⁰ Zijn vriend, vertrouwensman en beschermheer was Paul Vanden Boeynants. Het was via hem dat de baron bij de CEPIC terecht kwam. De Bonvoisin werd er schatbewaarder.

In 1981 ontdekten Christian Smets, commissaris van de Veiligheid van de Staat en Albert Raes, Administrateur-directeur-generaal van dezelfde dienst, bindingen tussen de CEPIC en het *Front de la Jeunesse*. Uit de nota bleek dat de Bonvoisin als één van de spilfiguren en broodheren beschouwd werd van het *Front de la Jeunesse*. De CEPIC-nota uit 1981 ziet hem als de man achter het bedrijf PDG (*Production et Distribution Générale*). De NV PDG ontplooidde drie activiteiten: 1. Reclame voor Belgische bedrijven in het buitenland,

---

¹⁹⁷ W. DE BOCK, "De CEPIC. Het begin, de opkomst en het verval", in: *De Morgen*, 03/07/1989.

¹⁹⁸ S. DUMONT, "Het klavertje van vier bij de CEPIC", in: W. DE BOCK, ed., *Extreemrechts en de Staat*, Berchem, EPO, 1981, pp. 125-130.

¹⁹⁹ K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, pp. 292-295.

²⁰⁰ E. VERHOEYEN en F. UYTTERHAEGEN, *De kreeft met de zwarte scharen: 50 jaar rechts en uiterst rechts in België*, Gent, Masereelfonds, 1981, p. 106.

voornamelijk in het Nabije Oosten. 2. De publicatie van *Infopop*, een anticommunistisch tijdschrift. 3. De verkoop van antipollutie-apparaten voor wagens. Er werd in de nota gewezen op de relatie tussen de PDG, waarachter de Baron zou schuilgaan, het extreemrechtse magazine *Nouvel Europe Magazine* (NEM), het *Front de la Jeunesse*, en een aantal leden van de CEPIC. Francis Dossogne, leider van het FJ, heeft een tijdlang meegewerkt en geschreven voor NEM, en dat terwijl hij in dienst was bij de schimmige firma PDG. Toch bewijst dat niet dat de Baron er voor iets tussen zat. Later werd duidelijk dat de PDG hem een wagen ter beschikking stelde en zijn telefoonrekeningen betaalde. De Bonvoisin ontkende dat later en noemde het lenen van de wagen een vriendendienst.²⁰¹ Het werd ook duidelijk dat hij een financier was van NEM en hij had de uitgeverij van NEM, CIDEP (*Compagnie internationale d'édition populaire*), in handen. Ook was de firma PDG gevestigd in hetzelfde gebouw (*Rue Belliard 39* in Brussel) waar ook de CEPIC gevestigd was. Eén van die leden van de CEPIC die banden zou gehad hebben met het FJ en de WNP is Bernard Mercier. Hij zou een rol hebben gehad in het transporteren van de neonazi Ekkehard Weil. Weil ontsnapte in 1979 uit de gevangenis in de BRD (*Bundesrepublik Deutschland*) met de bedoeling om in Frankrijk te geraken. Bij de overbrenging vanuit Antwerpen naar de zetel van de CEPIC in Brussel, werd hij opgepakt. Hij werd uitgeleverd aan Frankrijk, het land waar hij oorspronkelijk naartoe wou. Mercier ontkende alle betrokkenheid. Een andere beschuldigde, majoor Jean Bougerol, schoof de schuld in de schoenen van Herman Geschier. Later bleek dat Geschier samen met zijn vrouw, een Duitser en WNP'er Felix De Ceulaerde, Ekkehard Weil vervoerde. Het is de eerste keer dat Herman Geschier en Felix De Ceulaerde opdoken in het dossier. Beiden waren ex-leden van *Jeune Europe* en vertoefden in extreemrechtse kringen. De Ceulaerde was een ex-Oostfrontstrijder. Geschier stond bekend als (wapen)handelaar en was een contact van Emile Lecerf - de hoofdredacteur van NEM -, majoor Bougerol en baron de Bonvoisin. Na de arrestatie van Weil, stond Geschier bekend als diegene die de neonazi aan de Veiligheid van de Staat heeft uitgeleverd. Geschier werd van dan af aan geschaduwd en de WNP maakte fiches over zijn persoon. De info werd doorgespeeld naar Kausse, commissaris van de Veiligheid van de Staat. Ook werd er ingebroken bij hem door Felix De Ceulaerde en Michel Libert. Er werd geen buit gemaakt, omdat Geschier zijn kantoor net had verhuisd. Het verhaal gaat dat hij getipt werd. De Ceulaerde maakte deel uit van wat Hilde Geens de 'Vlaamse tak van de WNP' noemt. Andere leden waren Karl De Lombaerde (de ideoloog), Guido Delvaux en Fons Jacobs. Bij deze personen hebben nooit huiszoekingen plaatsgevonden, het toont nog maar eens na hoe onzorgvuldig de politiediensten te werk gingen.²⁰²

Het was op de 'Commissie Wijninckx', die onderzoek deed naar de privémilities (cfr. infra), dat Albert Raes voor het eerst getuigde over het bestaan van bepaalde linken tussen extreemrechtse privémilities en hun financiers. Hij deed dit evenwel zonder namen te noemen. Hoewel de verklaring van Raes achter gesloten deuren plaatsvond, wist de spilfiguur – de baron - er vrijwel meteen van. Hij herkende zichzelf in de beschrijving en ging commissaris Christian Smets, één van de auteurs van de nota, opzoeken.²⁰³ De eerste ontmoeting werd geregeld via Emile Lecerf. Smets kende Lecerf nog uit de tijd dat de commissaris beroepshalve nog belast was met het volgen van subversieve bewegingen in de hoofdstad. Uit het eerste gesprek bleek dat de Bonvoisin perfect op de hoogte was van wat Raes in de commissie had getuigd. Smets was daardoor uitermate gealarmeerd en regelde een tweede ontmoeting, met goedkeuring van de adjunct-administrateur van de Staatsveiligheid Jacques De Vlieghe. De tweede ontmoeting vond enkele weken

---

²⁰¹ H. GEENS, "De vele geheimen van de Zwarte Baron", in: *HUMO*, 30 (1987), 7, p. 12.

²⁰² H. GEENS, "WNP: De Vlaamse tak", p. 7.

²⁰³ Archief Walter De Bock, *transcriptie interview van Walter De Bock met Albert Raes*, doos 1.18, rubriek 3. en Archief Walter De Bock, *verslag plenaire vergadering van de Senaat op 3 december 1983*, doos 6.10, rubriek 9.

later plaats. Het was vooral dat gesprek dat de Veiligheid deed besluiten om melding te doen aan minister van Justitie Philippe Moureaux. Het bleek dat de Bonvoisin onomwonden voorstelde aan Smets om voortaan tegen Raes te werken en voor Vanden Boeynants. De baron trachtte voor Vanden Boeynants, zo bleek uit de gesprekken, een parallel netwerk van de CEPIC uit te bouwen in de Veiligheid van de Staat. Het zou Smets zijn taak zijn om vier à vijf betrouwbare ambtenaren van de Veiligheid te selecteren en deze voor te stellen als contactpersonen aan Vanden Boeynants. De taken van de contactpersonen zouden driedelig zijn. Ten eerste zouden ze info over linkse subversieve bewegingen door moeten spelen naar de CEPIC. Ten tweede zouden ze moeten signaleren wanneer er een nieuwe positie vacant was. Deze positie zou dan moeten ingevuld worden door een ambtenaar die het dichtst aanleunde bij de ideeën van de CEPIC. Ten derde zou er nagegaan moeten worden wie gekant was tegen Mobutu. De Bonvoisin laat vervolgens nog weten aan Smets dat zijn medewerking gehonoreerd zal worden. Hij zal de plaats mogen innemen van Raes. Van al deze plannen kwam niets in huis, een rapport werd opgesteld en Moureaux bracht het in de openbaarheid.²⁰⁴ Deze info werd teruggevonden in het archief van De Bock. In andere publicaties werd er met geen woord over gerept.

Enkele maanden later werd vervolgens de CEPIC-nota gelekt naar de krant *De Morgen*. Wanneer Smets twee jaar later een rapport over de WNP opstelde, dagvaardde de baron Smets en Raes naar aanleiding van de CEPIC-nota uit 1981. Waarom de Bonvoisin Smets en Raes pas twee jaar later aanklaagde terwijl hij er vrijwel meteen weet van had, is opvallend en stof voor discussie. Er wordt in het hoofdstuk 'Rol van de Veiligheid van de Staat' dieper op ingegaan. Raes noemde tijdens zijn getuigenis in de commissie trouwens geen namen. Het was minister van Justitie Philippe Moureaux die in de Senaat de Bonvoisin linkte aan extreemrechts. De nota was dan ook niet exclusief van de hand van de Veiligheid. Ook de Brusselse politie en het kabinet van Moureaux schreven er aan mee. Het kabinet van deze laatste dikte de nota serieus aan. Terwijl de studiedienst van de Veiligheid de voorwaardelijke wijs gebruikte, deed het kabinet dat niet. Het onderzoek van de Veiligheid naar extreemrechts was tevens ook de opdracht van de socialist Moureaux. Tevens is het ook opvallend dat Jacques De Vlieghe, PS'er en de nummer twee van de Veiligheid onder Raes, de aanstoker was van een doorgedreven onderzoek naar de Baron. Het politiek karakter van de nota mag dan ook niet veronachtzaamd worden. Het was voor Philippe Moureaux zeker geen slechte zaak dat de nota naar buiten kwam. Zo werd immers de Bonvoisin uitgeschakeld en in zijn val werd ook Vanden Boeynants meegesleurd. Daardoor kon Moureaux een verkiezingsbasis in het Brusselse uitbouwen en werd zijn grote concurrent Vanden Boeynants uitgeschakeld. Maar ook voor de linkervleugel van de PSC was de nota geen slechte zaak, zij vonden de rechtervleugel te radicaal. De voorzitter van de PSC Gérard Deprez kon dan ook makkelijk de CEPIC opdoeken en de Bonvoisin uit de partij zetten.²⁰⁵

Na de onthullingen verzeilde de CEPIC in een fatale crisis, de Bonvoisin verdween uit de partij en de CEPIC ging voortaan door het leven als PLC (*Parti Liberal Chrétien*). De overgrote meerderheid van de CEPIC-leden stapte mee over, maar de nieuwe partij viel al snel uiteen. Eind 1983 vertrok de volledige leiding van PLC naar de PRL (*Parti Réformateur Libéral*) van Jean Gol. Hoewel Vanden Boeynants niet rechtstreeks te linken viel aan de beweringen in de nota, bleek wel dat hij verregaande contacten had met de Bonvoisin en andere financiers. Kort nadien begon zijn politieke ondergang. De politicus kende een bewogen carrière vol met corruptie en intriges. Net als alle andere leden was hij een rasechte Leopoldist en een voorvechter voor

---

²⁰⁴ Archief Walter De Bock, *tekst Walter De Bock naar aanleiding van de gesprekken tussen Christian Smets en Benoit de Bonvoisin*, doos. 6.10, rubriek 9.

²⁰⁵ C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid*, p. 200.

amnestie, corporatisme en controle op immigratie. Hij begon zijn carrière als schepen in Brussel, werd al snel voorzitter van de PSC, was kort Eerste Minister (1966-1968) en minister van Defensie in de periode 1972-1979. Tijdens zijn periode als minister van Defensie zou Vanden Boeynants verregaande fraude gepleegd hebben. *“Het bleek dat een hele reeks illegale financiële transacties door de Bonvoisin en andere medewerkers van Vanden Boeynants waren ondernomen om leveranciers van Landsverdediging ertoe te brengen de verkiezingscampagne te financieren als ook de CEPIC, en dit al vanaf 1974. Uiteindelijk kwam het hele dossier in de vergeetput terecht. De figuren die erin betrokken waren, bleken over te veel invloedrijke relaties te beschikken en konden niet worden gevat.”*²⁰⁶ Vanden Boeynants werd in 1989 ook nog eens ontvoerd door gangster Patrick Haemers en zijn bende. Tijdens zijn ontvoering besliste de bijzondere onderzoekscommissie in de Kamer om Vanden Boeynants niet te vervolgen wegens corruptie. Sommigen speculeerden dat hij de ontvoering zelf in scène zette om geen boetes te moeten betalen.²⁰⁷ Hij stierf in 2001 na een hartoperatie en zal altijd één van de meest controversiële politici zijn die ons land ooit gekend heeft.

Vanden Boeynants was van (uiterst)rechtse signatuur en Schrijvers weet in haar doctoraatswerk haarfijn de banden van Vanden Boeynants met extreemrechtse prominenten uit de doeken te doen.²⁰⁸ Zo vormde hij een tandem met Jo Gérard, ook een CEPIC-lid, die hoofdredacteur werd bij *Europe Magazine*, de voorganger van NEM. Samen waren ze fel gekant tegen de steeds groeiende arbeidersinvloed in de PSC. Het meest bekende voorbeeld van Vanden Boeynants extreemrechtse vriendenkring blijft toch baron Benoit de Bonvoisin, alias de *Zwarte Baron*. Hij is de zoon van Pierre de Bonvoisin, voormalig voorzitter van de *Generale Bank*, en tevens de kleinzoon van Alexandre Galopin, voormalig gouverneur van de *Société Générale de Belgique*. We zitten met de baron in de sfeer van de oude Franstalige/Belgische elite. Hij kreeg er in de nota flink van langs en zijn naam werd in de pers besmeurd. De Bonvoisin liet het daar dan ook niet bij en de nota bleek het startpunt van de vete tussen de *Zwarte Baron* en de Veiligheid van de Staat (en dan vooral met Smets en Raes). Hierboven werd reeds aangetoond dat hij steeds de intermediaire figuur was in schimmige constructies rond extreemrechts. In 1990 werd hij opgepakt op basis van het dossier PDG/CIDEP, uitgever van het extreemrechtse NEM. In 1995 werd de baron veroordeeld tot drie jaar effectief wegens afpersing, oplichting en fraude. De Bonvoisin ging in hoger beroep, maar kreeg daar vijf jaar effectief. Een jaar later werd hij door het Hof van Beroep in Brussel veroordeeld tot drie jaar effectief plus een geldboete. Hierop ging de Baron in cassatie en in 2000 werd hij vrijgesproken op basis van een gebrek aan bewijzen.²⁰⁹ Toch bleek dit voor de Bonvoisin niet genoeg. Hij zette zijn kruistocht verder. In 2013 slaagde hij erin zijn naam volledig te laten zuiveren. Na dertig jaar kreeg de Bonvoisin eerherstel. De rechtbank van eerste aanleg in Brussel heeft de Belgische staat en meer bepaald minister van Justitie Annemie Turtelboom veroordeeld tot het betalen van 100.000 euro morele schadevergoeding aan baron Benoît de Bonvoisin.²¹⁰ Ondanks vele onderzoeken en processen is de Bonvoisin nooit veroordeeld voor banden met extreemrechts. Hij bleef steeds alle beschuldigingen ontkennen. Eén van zijn advocaten Mario Spandre schreef in 2004 zelf een boek: *‘Schurkenstaat België: de samenzwering tegen Benoit de Bonvoisin’* (2004) waarin hij de onschuld van de *Zwarte Baron*

---

²⁰⁶ K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, p. 306.

²⁰⁷ *Ibidem*, pp. 304-309.

²⁰⁸ *Ibidem*, pp. 269-366.

²⁰⁹ REDACTIE SITE BENDE VAN NIJVEL, *Benoit de Bonvoisin*, in: <<http://bendevannijvel.com/andere/cepic/benoit-de-bonvoisin/5/>>, geraadpleegd op 10/04/2017.

²¹⁰ K. VAN EYKEN, *Belgische staat moet baron de Bonvoisin 100.000 euro betalen*, in: <http://www.demorgen.be/binnenland/belgische-staat-moet-baron-de-bonvoisin-100-000-euro-betalen-bf84bbf6/>, geraadpleegd op 25/03/2017.

staande houdt.²¹¹ Objectief kan het boek van Spandre en de Bonvosin allerm minst genoemd worden, maar als ook maar de helft van alle beweringen juist blijken te zijn, is een nieuw onderzoek zeker nodig. Samengevat gaat het boek over de Bonvoisin die in een complot tegen hem van politici, Veiligheid van de Staat, magistraten, industriëlen, linkse pers, ... is terechtgekomen. Alles zou daarbij georkestreerd zijn door één man: Albert Raes, voormalig Administrateur-directeur-generaal van de Veiligheid van de Staat. In een interview met Geens verklaarde de baron waarom net hij het slachtoffer werd van de Veiligheid.²¹² *“In 1980 heb ik een interpellatie voorbereid over de rol van de Staatsveiligheid, die een staat in de staat is, waarop geen enkele financiële en politieke controle bestaat. In Europa is zij de enige die zo kan handelen. Het hoofd van de Veiligheid heeft daar lucht van gekregen, want hij had één van zijn manschappen in het kantoor van de CEPIC laten infiltreren, en een lastercampagne opgezet om mij de pas af te snijden.”*²¹³ Het zou goed kunnen dat de Bonvoisin een interpellatie tegen de Veiligheid aan het voorbereiden was, maar dat verklaart nog niet waarom hij via tussenfirma's het extreemrechtse FJ zou hebben gefinancierd. De baron lijkt de feiten tegen hem te hebben, wat hij ook mag beweren. Over zijn strijd met de pers werd reeds geschreven in de inleiding (cfr. supra). In wat volgt zullen zijn verregaande banden met de WNP aangetoond worden.

2.4. De CEPIC, de Bonvoisin en de WNP

Hoe valt dit alles nu te linken aan de WNP? Hierboven werd reeds aangetoond dat enkele WNP-leden iets te maken hadden met het transport van de neonazi Weil. Een tweede link vinden we in de sfeer van de Veiligheid. Dat de CEPIC werd opgedoekt, was deels de verantwoordelijkheid van de Veiligheid. Het was immers Smets en zijn team die de verregaande bindingen tussen extreemrechts en de CEPIC ontdekten. Geens wees op de belangrijkheid van die ontdekking: *“Extreemrechts is al bij al een beperkte groep. Hij wint echter aan slagkracht in de mate dat hij invloedrijke posities kan innemen in de verschillende geledingen van de maatschappij. Door de publicatie van de nota van Veiligheid van de Staat verliezen de leiders van het extreemrechtse establishment in België niet alleen hun deftigheid, maar vooral het apparaat waarin ze zich hebben georganiseerd, de CEPIC.”*²¹⁴ Opvallend is dat in datzelfde jaar 1981 de WNP in het leven werd geroepen, een beweging die tot doel had de Veiligheid te destabiliseren. En het is nog opvallender dat Raes en Smets werden aangeklaagd in 1983, net op het moment dat de WNP uit de catacomben kwam gekropen na de aanhouding van Marcel Barbier, en dat terwijl de Baron reeds twee jaar weet had van de interne nota. Raes en Smets hadden grote schade berokkend aan extreemrechts, de kans bestaat dat extreemrechts het hierbij niet wilde laten. Of dat het hoofddoel van de WNP was, moet in het midden gelaten worden. Maar het staat in elk geval vast dat de WNP gebruikt werd om de Veiligheid in diskrediet te brengen. De WNP moest de dienst uitdagen tot fouten die hen fataal zouden worden. Wanneer Smets infiltreerde, leek dat alvast aardig te lukken. Latinus beschuldigde Christian Smets van lidmaatschap van de WNP. Smets zou dus een neonazi zijn.²¹⁵ Al lijkt dat dat contradictorisch aan het feit dat Latinus in andere gesprekken claimde dat Smets een KGB-agent was en dat het Latinus' missie was om hem te ontmaskeren, samen met nog andere kaderleden van de Veiligheid. Deze 'bekenntnissen' pasten weer in het doel van de WNP: namelijk het verzwakken en verwijderen van de linkse elementen uit de Veiligheid van de Staat. Het is niet toevallig dat Latinus Smets in een slecht daglicht wilde

---

²¹¹ M. SPANDRE, *Schurkenstaat België: de samenzwering tegen Benoit de Bonvoisin*, Leuven, Uitgeverij Van Halewyck, 2004, 160 p.

²¹² H. GEENS, “De vele geheimen van de Zwarte Baron”, in: *HUMO*, 30 (1987), 7, pp. 12-13.

²¹³ *Ibidem*, p. 12.

²¹⁴ H. GEENS, “De macht, met alle middelen”, p. 52.

²¹⁵ H. GEENS, “Moorden in de mist”, p. 39.

plaatsen. Het was hij die samen met Raes in 1981 bindingen ontdekte. Op de opvallende relatie tussen de WNP en de Veiligheid wordt nog dieper op ingegaan in het hoofdstuk 'Rol van de Veiligheid van de Staat'. De hele WNP-affaire werd klaarblijkelijk gebruikt tegen de mensen die achter de nota zaten of de Bonvoisin in opspraak brachten.²¹⁶

Het blijkt ook dat de Bonvoisin en Latinus geen onbekenden voor elkaar waren. De baron geeft dat zelf ook toe in een interview met Geens. Wel dient gezegd te worden dat hij de contacten minimaliseerde. Verder zei hij dat het Latinus was die contact met hem zocht.²¹⁷ Het is opvallend dat beide figuren elkaar kenden, want Latinus en de WNP stonden bekend als neonazi's, terwijl de Bonvoisin zijn grootvader, Alexandre Galopin, werd geëxecuteerd door Duitsgezinden. De baron zou dus gecatalogeerd mogen worden als iemand die uit de stroming van het 'ander extreemrechts' komt. Zelf kan hij nooit deel uitgemaakt hebben van het verzet, want geboren in 1939, maar zijn contacten komen toch grotendeels uit die hoek. We zien hier opnieuw dat de scheidingslijn tussen neonazistisch extreemrechts en extreemrechts uit het verzet dun was. Het maakte voor de Bonvoisin blijkbaar niet uit dat hij banden had met een neonazigroep. Het zou goed kunnen dat de Bonvoisin en Latinus elkaar gevonden hebben in hun strijd tegen gemeenschappelijke vijanden: Albert Raes en Christian Smets. *De Maarschalk* beschuldigde Smets ervan het lek naar extreemlinkse blad *Pour* te zijn. Smets zou niet gewild hebben dat Latinus zou deelnemen aan de tweede proef van het ingangsexamen van de Veiligheid. Hij verloor verder zijn job op het kabinet van Cécile Goor. Die job had hij trouwens gekregen via aanbevelingsbrieven van Vanden Boeynants. Het is nog een bewijs dat Vanden Boeynants ook de echte extreemrechtse *hardliners* in zijn contactenboekje had staan. De Bonvoisin had het ook gemunt op Christian Smets. Hij had samen met Albert Raes de CEPIC-nota gepubliceerd waaruit bleek dat de Baron één van de financiers van extreemrechts was. Het kwam in de pers en de baron kreeg de bijnaam de *Zwarte Baron*. Hij zag zijn naam besmeurd. Latinus en de Bonvoisin lijken op die manier dus beiden goede redenen te hebben om de aanval tegen de Veiligheid in te zetten. De Bonvoisin kan ook nog op andere manieren aan de WNP gelinkt worden. Zo zou Emile Lecerf, hoofdredacteur van NEM, nauwe banden gehad hebben met Michel Libert en Karl De Lombaerde. Volgens Libert zijn agenda spraken ze vaak af in een gebouw dat verhuurd werd door de Bonvoisin. Verder is de baron ook de financier achter NEM.²¹⁸ We kunnen toch tot de constatacie komen dat vele elementen aan elkaar gelinkt kunnen worden, en dat de Bonvoisin, NEM, NEM-clubs, CEPIC, Vanden Boeynants... er steeds op één of andere manier tussen zitten.

2.5. De WNP als reactie tegen de veranderende samenleving?

Toch kan de aversie van Latinus en de baron tegen Smets en Raes niet de enige reden geweest zijn voor de stichting van de WNP. We moeten trachten de WNP te vatten in een breder tijds kader en context. België verzeilde in de jaren '80 in de zogenaamde *loden jaren*. Groepen als het FJ, WNP, Bende van Nijvel, CCC... pleegden aanslagen en hielden de bevolking in greep met terreurdaden. In 'Het verhaal van de WNP' werden alle feiten weergegeven, in dit hoofdstuk ging het meer over de linken met andere extreemrechtse figuren en organisaties en hun voorgangers. Maar er mag niet alleen gefocust worden op de pure feiten. CEPIC, NEM, NEM-clubs, WNP... ontstonden niet uit het niets. Er moet een zekere voedingsbodem voor bestaan hebben, en vooral een motor die het hele gegeven sponsorde. Het is opvallend dat velen uit bovenstaand

---

²¹⁶ H. GEENS, "De vele geheimen van de Zwarte Baron", p. 13.

²¹⁷ *Ibidem*, p. 13.

²¹⁸ H. GEENS, "Operatie catacomben", p. 53.

verhaal uit dezelfde hoek kwamen: velen hebben een katholieke, extreemrechtse achtergrond en maakten vaak deel uit van het verzet in WOII. Allen hielden ze er een min of meer gelijkaardige maatschappijvisie aan over. Er kan met zekerheid gesteld worden dat het anticommunisme bij iedereen terugkwam. Volgens Van Doorslaer en Verhoeyen, en ook Schrijvers was er een aristocratische elite die samenkwam en een anticommunistische visie deelden. In *'De moord op Lahaut. Het communisme als binnenlandse vijand'* (1985) leggen Van Doorslaer en Verhoeyen enkele van die extreemrechtse/anticommunistische netwerken van tijdens en vlak na WOII bloot.²¹⁹ Het boek uit 1985 is het eerste echt wetenschappelijk onderzoek naar de moord. De gebeurtenissen bleven evenwel de publieke opinie bezighouden. In opdracht van de Senaat deed het CEGESOMA (Studiecentrum Oorlog en Maatschappij) verder onderzoek naar de moord op Lahaut.²²⁰ Het project werd geleid door Emmanuel Gerard. Hij werd bijgestaan door Widukind De Ridder en Françoise Muller. Alle drie zijn ze historici. Hoewel het boek het gerechtelijk onderzoek naar de moord fileert, focussen ook zij op de ondergrondse netwerken. Daarbij stootten ze op een document dat verwijst naar André Moyen, een inlichtingenagent die een clandestien anticommunistisch netwerk uitbouwde in België na WOII. Opvallend is dat Moyen ook meeschreef aan *Europe-Amérique*, de voorloper van *Europe Magazine* en NEM. Het zijn drukingsbladen die een Atlantische en een anti-linkse koers propageren. Verder gaan de auteurs dieper in op de context van de Koude Oorlog en de redenen waarom de daders steeds onbestraft bleven.²²¹ Schrijvers zet dat werk voort, en gaat nog vroeger terug. Zij focuste zich vooral op het ontstaan van die netwerken in de 20ste eeuw. Heel haar verhaal wordt gedragen door protagonisten uit de 20ste eeuw en “die een continuïteit in een anticommunistisch, antidemocratisch, monarchistisch, militaristisch, militant katholiek en aristocratisch denken wisten te garanderen.”²²² De figuren en organisaties waar zij het over heeft, hadden elk hun invloed op de volgende generatie extreemrechtse prominenten. Schrijvers trachtte reeds die netwerken van ondergrondse Europeïstische organisaties die een gemeenschappelijk anticommunisme aanhingen, te doorgronden. Voor onderstaande synthese zal veelvuldig verwezen worden naar haar doctoraat. Voor de rest is er heel weinig historiografie over te vinden. En ergens is dat ook wel logisch. De netwerken en organisaties waarvan sprake, streefden, zoals reeds gesteld in de inleiding, geen openbare rol na. Enkel via tijdschriften als *Nouvel Europe Magazine* (en voorgangers), en meer in detail bijvoorbeeld *Althing* (vakblad van de WNP) zien we glimpen van het gedachtegoed, maar niet over de netwerken en leden. In wat volgt zal er nagegaan worden in welke context de WNP tot stand komt en of er naast de baron nog meer figuren uit de anticommunistische netwerken terugkomen in de WNP.

Bovenstaande synthese focust op de ontwikkeling van het extreemrechtse gedachtegoed en de ontwikkeling van organisaties als MAC, NEM-clubs, CEPIC... Het bleek dat de inspiratiebron en startpunt Charles Maurras was met zijn beweging en gelijknamig magazine *L'Action Française*. Uit het doctoraat van Schrijvers blijkt dat er een netwerk aristocratische elite met dezelfde ideeën samenkwam en zich organiseerde in allerlei (ondergrondse) organisaties. Belangrijk nog te vermelden is dat extreemrechtse prominenten samenkwamen

---

²¹⁹ R. VAN DOORSLAER en E. VERHOEYEN, *De moord op Lahaut: het communisme als binnenlandse vijand*, Leuven, Kritak, 1985, 233 p.

²²⁰ Julien Lahaut, leider van de Communistische Partij in België, werd op 18 augustus 1950 doodgeschoten voor zijn deur. Nauwelijks een week eerder hadden communisten de eedaflegging van Boudewijn verstoord met de kreet “Vive la République”. De moord werd nooit opgehelderd door het gerecht, maar wel door historici. Voor een uitgebreide analyse van de moord zie: R. VAN DOORSLAER en E. VERHOEYEN, *De moord op Lahaut: het communisme als binnenlandse vijand*, Leuven, Kritak, 1985, 233 p. en E. GERARD, W. DE RIDDER en F. MULLER, *Wie heeft Lahaut vermoord? De geheime koude oorlog in België*, Leuven, Davidsfonds uitgeverij, 2015, 335 p.

²²¹ E. GERARD, W. DE RIDDER en F. MULLER, *Wie heeft Lahaut vermoord*, 335 p.

²²² K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, p. 310.

rond een soort *Europeïsme* en *Atlantisme*, wat verschilde van andere vormen van extreemrechts die zich voornamelijk heel erg nationalistisch opstellen/opstelden. Volgens Schrijvers ontstonden deze bewegingen rond 1950-1960. De stichters, *grosso modo* elitaire Franstalige katholieken, kwamen samen rond duidelijke *Nieuwe Orde*-gedachten die ontstonden in het interbellum. Het veruitwendigde zich in antidemocratische wereldbeelden, patriotisme, anti-egalitair denken, antiparlementarisme, autoritair denken, anticommunisme, en een diepgevoerde intolerantie ten aanzien van elke vorm van emancipatie ten koste van de status van de aristocratische elite, een algemene karakteristiek was bij de protagonisten.²²³ Ook de CEPIC-leden en de NEM-clubs lijken uit diezelfde hoek te komen en zorgden voor een continuïteit in extreemrechtse Belgicistische bewegingen. Velen hielden er dezelfde maatschappijvisie aan over. Volgens Schrijvers passen ze in de netwerkvorming van een aristocratische elite rond de constructie van een door hen gewenst 'rechts' Europa. "In Europa heerste onder een bepaald deel van de elite een gemeenschappelijke anticommunisme. De oorsprong van heel wat anticommunistische en royalistische relatieketens bleek terug te voeren tot het rechts verzet van tijdens WOII. Het waren ondergrondse Europeïstische organisaties van uiterst rechtse signatuur, die niet alleen een jetset in België samenbrachten maar ook die van diverse Europese landen. In tal van die organisaties zetelden niet alleen notoire Belgische protagonisten zoals Marcel De Roover, Paul de Launoit, Paul Vanden Boeynants, Benoit de Bonvoisin, maar ook internationaal gezaghebbende figuren als Otto von Habsburg, Coudenhove-Kalergi, Alfredo Sanchez-Bella, Giulio Andreotti, Antoine Pinay... (...) Niet alleen via organisaties, maar ook via tal van informele contacten ontmoette de Europese aristocratie elkaar om te debatteren over de voor hen gewenste richting die een eengemaakt Europa moest inslaan. Hun credo luidde: 'l'Europa sera de droite ou ne sera pas.'" ²²⁴ Al de verschillende organisaties en figuren bespreken, zou ons in dit werk te ver leiden. Hier en daar zullen ze worden vernoemd, als het verhaal dat nodig heeft. Het citaat toont dat het anticommunistisch gedachtegoed reeds terugging tot voor WOII. Schrijvers duidt dat uitgebreid aan in haar doctoraat, het zou ons hier te ver leiden.

Wanneer de geallieerden in 1945 Hitler de genadeslag toebrachten, leek de strijd voorbij. Maar al snel diende zich een nieuw probleem aan: het communisme. De Communistische Partij van België werd electoraal beloond door heldendaden in het verzet. Ze werden echter nooit een volwaardige regeringspartij. Wanneer Julien Lahaut op 18 augustus werd neergeschoten, kwam de partij nooit meer terug aan de oppervlakte. De Koude Oorlog ging van start en privé-milities en nationale legioenen werden in heel Europa opgericht. In België barstte ook de Koningskwesie los (cfr. supra). Vele zagen Leopold III als collaborateur en het blijkt uit zijn politiek testament dat de koning een voorstander was van een autoritair en corporatistisch regime. Ook zijn zoon Boudewijn zag België liever geleid door een kleine kring van vertrouwelingen (cfr. supra). Zijn aanhangers, de Leopoldisten, kwamen dus ook uit die hoek. Niet alleen de koning verhitte de gemoederen, ook de repressie zette de politieke tegenstellingen op scherp.²²⁵ Het is opvallend dat er na de oorlog een toenadering kwam tussen het collaborerende extreemrechts en het extreemrechts uit het verzet. We zagen in dat kader figuren als Emile Lecerf en Jean Thiriart die bij groepen terechtkwamen met veelal ex-verzetsleden. De extreemrechtse kampen en de Leopoldisten vonden elkaar en samen stond men voor royalisme/monarchisme, autoritarisme en vooral anticommunisme.²²⁶ Men trok het *Nieuwe Orde*-gedachtegoed uit het interbellum door. Opvallend is dat bij Leopoldistische bewegingen naast de terugkeer van de koning, ook het communisme centraal stond. Met de moord op Lahaut kwamen beide doelen samen.

²²³ *Ibidem*, p. 366.

²²⁴ *Ibidem*, p. 32.

²²⁵ Voor meer info over de turbulente Belgische periode vlak na WOII zie: L. HUYSE en K. HOFACK, *De democratie heruitgevonden. Oud en nieuw in politiek België, 1944-1950*, Leuven, Uitgeverij Van Halewyck, 1995, 230 p.

²²⁶ K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, pp. 366-368.

Dat royalisme en anticommunisme waren in het naoorlogse België nauw aan elkaar gelieerd. Tel daarbij nog het katholicisme op en we kennen de centrale kern van de bewegingen. “*In beel de Europese geschiedenis van het anticommunisme vond nergens elders op eenzelfde zo expliciete wijze een dergelijke symbiose plaats.*”²²⁷ Volgens Schrijvers, en de auteurs van ‘*Wie heeft Lahaut vermoord?*’ en ‘*De moord op Lahaut*’ werden dezelfde idealen gedragen door een machtige katholieke industriële en financiële elite. Ze keren steeds terug wanneer de oorsprong van extreemrechtse groeperingen van naderbij bekeken worden. Figuren die daarbij steeds terugkomen zijn Marcel de Roover en Paul de Launoit. Zij oefenden grote invloed uit op het naoorlogse anticommunisme in België. Zowel via financiering als de organisatie van het anticommunistisch verzet.²²⁸ Ook bij Van Doorslaer en Verhoeyen komen beide namen terug. De spin in dit netwerk van al die aanhangers van het anticommunisme en van Leopold III was André Moyen.

2.5.1. André Moyen en Julien Lahaut

Moyen verdiende zijn sporen tijdens WOII met zijn acties tegen de Duitse bezetter. Van Doorslaer en Verhoeyen merkten op dat er reeds in het interbellum anticommunistische acties waren, die leidden tot allianties in het rechts verzet. De strijd tegen het communisme startte dus reeds voor WOII.²²⁹ De man die deze anticommunistische activiteiten na de oorlog meteen verderzette was André Moyen. Voor Van Doorslaer *et al.* is Moyen echt een sleutelfiguur in de opzet van die anticommunistische netwerken. Voor Schrijvers niet. In haar netwerkanalyse krijgt hij niet die cruciale rol toebedeeld die hij zichzelf misschien zou toe-eigenen. Moyen richtte in 1946 *Milpol* op, een privé-inlichtingendienst. *Milpol* focuste vanzelfsprekend op de strijd tegen het communisme en hield zich daarnaast bezig met politieke en militaire inlichtingen. Als dekmantel voor *Milpol* werd *Infor* opgericht. *Infor* gaf het magazine *Météo Economique* uit en hield zich bezig met het leveren van informatie in de economische sfeer.²³⁰ Moyen schreef onder het pseudoniem *Capitaine Freddy* vaak in bladen als *Europe-Amérique* (de voorloper van *Europe Magazine* en NEM) en VRAI (Leopoldistisch blad gesticht in 1944). Zijn journalistieke carrière heeft hoogstwaarschijnlijk gediend als dekmantel voor zijn activiteiten als inlichtingenagent. Het blijkt dat *Milpol* werd gefinancierd door de *Société Générale* en *Brufina*.²³¹ *Brufina* was eigendom van de notoire Belgische industrieel Paul de Launoit. Marcel De Roover was er directeur. Ook de directeur van *Union Minière du Haute Katanga* Herman Robilliart had zijn invloed in *Milpol*.²³² Het toont nogmaals aan dat de industriële elite de anticommunistische netwerken zwaar sponsorde. Moyen had niet alleen uitgebreide contacten met de zakelijke elite, maar ook met politici op het hoogste niveau. Zo bracht de inlichtingenagent/journalist vaak verslag uit bij Albert De Vleeschauer. De Vleeschauer was van CVP-signatuur en een echte Leopoldist. Als minister van Binnenlandse zaken regelde hij de terugkeer van de koning.²³³

Uit het onderzoek van CEGESOMA blijkt dat Moyen ook een belangrijke rol had in de executie van communistenleider Julien Lahaut. Het netwerk ging dus naast inlichtingen verzamelen, ook over tot actie. Waar vele historici veronderstelden dat de moord op Lahaut verband hield met de gebeurtenissen tijdens de kroning van Boudewijn, doorprikten Van Doorslaer en Verhoeyen reeds in 1985 die mythe. Ze komen tot de conclusie dat het niet de koningskwesitie, maar de Koude Oorlog het kader is waarbinnen de moord

---

²²⁷ *Ibidem*, p. 354.

²²⁸ *Ibidem*, p. 216.

²²⁹ R. VAN DOORSLAER en E. VERHOEYEN, *De moord op Lahaut*, 233 p.

²³⁰ K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, p. 270.

²³¹ *Brufina* was een holding van de Bank van Brussel.

²³² E. GERARD, W. DE RIDDER en F. MULLER, *Wie heeft Lahaut vermoord*, pp. 195-201.

²³³ *Ibidem*, p. 203.

op Julien Lahaut moet geplaatst worden. Zoals hierboven reeds aangetoond bestonden er groepen die hun anticommunisme koppelden aan opvallende koningsgezindheid. Het blijkt dat de moord het werk was van het anticommunistische netwerk van Moyon. Dat netwerk werd, zoals reeds aangetoond, zwaar gesponsord door de zakelijke elite. Opvallend is ook dat het netwerk contacten had met de politiediensten en de Veiligheid van de Staat. De verwevenheid tussen private en publieke inlichtingendiensten was frappant. Omdat de banden van het netwerk zo groot waren, werden de daders nooit gevonden door gerechtelijk onderzoek. Drie onderzoeksrechters beten hun tanden erop stuk. Hun onderzoek leerde onder meer dat een aantal documenten wel in de archieven van politie, politici of Veiligheid van de Staat terug te vinden waren, maar nooit in handen kwamen van de opeenvolgende onderzoeksrechter. De auteurs van het boek zijn bovendien op een document gestoten, waaruit blijkt dat er al in 1948 over de liquidatie van Lahaut werd gesproken. De *smoking gun* was echter een rapport dat gevonden werd in het archief van De Vleeschouwer. Het is een rapport dat gaat over de activiteiten van *het netwerk* in de maand voordat Lahaut vermoord werd. Het laatste deel herbergde het motief voor de moord. De auteurs vonden voor het eerst een document dat op rechtstreekse wijze en zo kort na de feiten elementen over de moord verschaft.²³⁴

2.5.2. Extreemrechts en de WNP

Wanneer Latinus in 1981 terug naar België kwam, werd de WNP uit de as van het FJ opgericht. De wereld was in verandering. De Koude oorlog kwam in een nieuwe fase en de tegenstellingen werden minder fel. Verschillende landen begonnen zelf toenadering te zoeken tot de Oostbloklanden. De extreme bipolariteit begon weg te ebben. In de plaats kreeg men wel een veel complexere maatschappij. We zullen ook in het volgende hoofdstuk 'Rol van de Veiligheid van de Staat' in detail zien dat de inlichtingendiensten zich niet alleen meer op linkse, maar ook op rechtse subversie begonnen te focussen. Zo verzeilden het *Front de la Jeunesse* en de *Vlaamse Militantenorde*, beiden organisaties van uiterst rechtse signatuur, in schandalen die uitmondde in processen. Rechts werd meer en meer het onderwerp van onderzoek. Ze kregen felle klappen te verwerken, terwijl ze voordien steeds een hand boven het hoofd werden gehouden. Vaak omdat een zekere aristocratische elite veel macht en invloed had in de hoogste regionen van het land. Organisaties en initiatieven als de NEM-clubs, CEPIC, CEDI²³⁵, *Cercle des nations* (cfr. supra), ... werden steeds minder getolereerd. We moeten de WNP dus in het licht van die veranderende maatschappij zien. Het zou kunnen dat de WNP een soort van laatste stuip trekking was tegen die maatschappij in evolutie.

We zien ook aan alles dat de WNP steunde op extreemrechtse prominenten. We denken hierbij aan de advocaat Vincent Vanden Bosch die Barbier verdedigde naar aanleiding van zijn aandeel in de dubbele moord. Vanden Bosch was van extreemrechtse signatuur en rekende baron de Bonvoisin tot zijn vriendenkring. Hij verdedigde immers de baron in de fraudezaken die tegen hem liepen. Verder was de advocaat ook lid van CEDI en kwam hij dus ook in aanraking met personen als Bougerol en Vanden

---

²³⁴ *Ibidem*, pp. 133-143.

²³⁵ *Centre Européen de Documentation et d'Information*. Opgericht in 1949 door Otto von Habsburg waarbij het doel was om vanuit Christelijke idealen de Europese eenmaking te bevorderen. Er waren verschillende nationale afdelingen, waarvan ook een zetel in België. CEDI België werd opgericht door (opnieuw) Paul de Launoit en Marcel De Roover, ook de firma *Solvay* had er zijn invloed. Ze organiseerden internationale congressen en lezingen. Voor meer info zie: K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, pp. 87-94. Volgens H. Geens was het officieel wel een informatie- en documentatiecentrum, maar was het eerder bedoeld om het regime van Franco een aardiger imago te geven in de rest van Europa. Zie: H. GEENS, "De macht, met alle middelen", p. 50.

Boeynants. Het is een eerste interessante link.²³⁶ Ook leidt NEM ons naar een harde kern binnen de Belgische extreemrechtse scène. Het magazine steunde onvoorwaardelijk op Vanden Boeynants, via zijn goede vriend (en voormalig directeur van de NEM) Jo Gérard. Met beide figuren en hieraan nog toegevoegd Bonvoisin en Paul Vankerckhoven betreden we de wereld van de CEPIC, de uiterst rechtse vleugel van de PSC. Schrijvers ziet de CEPIC *als voorbeeld hoe leden in de Europeïstische bewegingen zich in hun eigen land manifesterden*. Over Paul Vankerckhoven is het in dit verhaal nog niet gegaan. Hij krijgt bij Schrijvers nochtans een grote rol toegedicht.²³⁷ Vankerckhoven was naast lid van de CEPIC ook één van de drijvende krachten achter *Cercle des Nations*. Dat was een soort van club met extreemrechtse ideeën, opgericht in 1969, waar de grootste financiële en industriële elite van België samenkwam. Ook notoire buitenlandse prominenten met dezelfde overtuigingen kwamen over de vloer. De bedoeling was om Brussel te promoten en het meest centrale, toonaangevende centrum van Europa te maken.²³⁸ Vankerckhoven was één van de Belgen met de meeste contacten in het mondiale anticommunistische netwerk. Vanuit Belgisch perspectief noemt Schrijvers de Bonvoisin en Vankerckhoven de jonge garde in de *longue durée* van het anticommunisme.²³⁹ Hun sympathieën zijn te vergelijken met die van hun voorgangers (bijvoorbeeld Marcel de Roover en Paul de Launoit), die opvallend genoeg uit naoorlogse monarchistische verzetsbewegingen komen. Ze waren doordrongen van het *Nieuwe Orde*-gedachtegoed dat ontstond in het interbellum. Zelf konden de baron en Vankerckhoven tijdens WOII geen deel uitmaken van het verzet, wegens te jong, maar ze zijn wel in die kringen te situeren. Ze gaven volgens Schrijvers vanaf de jaren 1960 tot begin 1980 de toon aan in de strijd tegen anticommunisme. Ook de WNP mag in die context gezien worden.

Verder had Paul Latinus ook contacten met buitenlandse organisaties en prominenten. Hoewel hij nooit uitweidde over zijn opdrachtgevers, zien we soms een glimp van zijn grote netwerk. Het is hier dat we voor het eerst de naam zien opduiken van Otto von Habsburg. Het is een piste die nooit onderzocht is geweest. De naam komt zelf niet voor in beide Bende commissie of andere literatuur. Bouten is de enige die zijn naam opmerkt, maar linkt hem niet aan het anticommunistische netwerk. Volgens Bouten had BURAFEX een hoofdkwartier in Keulen dat geleid werd door Otto von Habsburg.²⁴⁰ Over BURAFEX hadden we het reeds in vorig hoofdstuk. Het zou een soort van generale staf geweest zijn die de buitenlandse zaken van de WNP behartigde en dus in contact stond met gelijkaardige organisaties in het buitenland (cfr. supra). Het was Frédéric Saucez, WNP-lid, die von Habsburg vermeldde in een verhoor: “*Il est exact que je fais partie depuis 1981 du group WNP ou WNSD Orde des Chevaliers Teutoniques, ce dernier étant censé dirigé le tout est à pour Grand Maître Otto von Habsburg*”²⁴¹ Otto von Habsburg krijgt in het doctoraat van Schrijvers heel wat aandacht. “*Die figuur is ondubbelzinnig als extreemrechts te bestempelen en behoorde tot de ultra-katbolieke strekking binnen het netwerk. Met het door hem opgerichte Centre Européen de Documentation et d’Information (CEDI) vertakte het web zich tot in de hoogste regionen van de uiterst rechtse politiek in Europa.*”²⁴² Hij was de zoon van de laatste keizer van Oostenrijk-Hongarije. Zijn ideeën waren dezelfde als de hierboven reeds beschreven figuren: christelijk en aristocratisch met als doel een eengemaakt Europa. Om de vooropgestelde idealen in de praktijk te doen komen, richtte

---

²³⁶ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 60.

²³⁷ K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, p. 112.

²³⁸ S. DUMONT, “Het klavertje van vier bij de CEPIC”, p. 127.

²³⁹ K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, pp. 110-115.

²⁴⁰ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 53.

²⁴¹ Persoonlijk archief, samenvattingen verhoren voor onderzoeksrechter Francine Lyna, documenten verkregen van Guy Bouten, *verhoor van Frédéric Saucez*, nr. 115 II.

²⁴² K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, p. 53.

hij in 1949 samen met Alfredo Sanchez-Bella²⁴³ CEDI op.²⁴⁴ Ook daar stond ook het anticommunisme centraal. CEDI België werd opgericht door (opnieuw) Paul de Launoit en Marcel De Roover.²⁴⁵ Twee figuren die we reeds een paar maal tegenkwamen doorheen dit werk. Von Habsburg werd in 1972 ook voorzitter van de Paneuropese Unie. Deze laatste was nog zo een organisatie die streefde naar een aristocratisch en eengemaakt Europa, geleid door de neo-aristocratie. Von Habsburg had verregaande banden met al wat rechts, katholiek en rijk was.²⁴⁶ En blijkbaar schakelde ook de WNP zich in dit netwerk in. Eén verklaring van een WNP-lid zegt natuurlijk weinig, maar het is opvallend dat er nooit onderzoek naar werd gedaan.

Een tweede glimp van het netwerk zien we wanneer Latinus in Chili verbleef. Latinus logeerde bij Maria de Cuevas, een lid van de ambassade van Chili in Brussel. Ze had veel contacten met rechtsextremisten.²⁴⁷ Zij was tevens de kleindochter van David Rockefeller, een wereldbankier met een ongelooflijk uitgebreid netwerk in Europa. Hij ontmoette politici en ministers over de hele wereld. Hij stond voor een soort ‘wereldregering’. Rockefeller vond dat de regeringen van alle landen moesten handelen in dienst van de behoeften van de banken en multinationale bedrijven. De elite moest de belangen van het kapitalisme veiligstellen.²⁴⁸ Zijn gedachtegang sloot nauw aan bij de personen die we hier reeds van naderbij bekeken. Maria de Cuevas haar echtgenoot was de Belgische graaf Philibert de Liedekerke, een kaderlid van de AG-verzekeringsgroep. We zien diezelfde graaf ook terug als beheerder (samen met de Bonvoisin) in één van de politieke organisatie die draaien rond de CEPIC en waarvan de zetel opnieuw gevestigd is in *Rue Belliard 39* (net zoals de CEPIC en PDG).²⁴⁹ Welke conclusies we daaruit kunnen trekken, is moeilijk te zeggen. Maar het lijkt erop dat Latinus en de WNP niet alleen contacten had met Belgische extreemrechtse prominenten, maar ook met buitenlanders. “De Amerikanen” komen daarbij vaak terug. In het hoofdstuk over ‘De rol van de Veiligheid van de Staat’ zal duidelijk worden dat de Amerikanen verregaande invloed hadden in ons land.

---

²⁴³ Voormalig minister onder Franco en hevig aanhanger van regime. Voor meer info: K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, p. 91.

²⁴⁴ Voor meer info over CEDI, zie voetnoot 235.

²⁴⁵ K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, p. 92.

²⁴⁶ *Ibidem*, pp. 87-91.

²⁴⁷ W. DE BOCK, “De vlucht naar Chili”, in: *De Morgen*, 07/07/1989.

²⁴⁸ K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, pp. 178-179.

²⁴⁹ W. DE BOCK, “De vlucht naar Chili”, in: *De Morgen*, 07/07/1989.

3. Rol van de Veiligheid van de Staat

3.1. Samenstelling en geschiedenis van de Veiligheid van de Staat

De Veiligheid van de Staat, de burgerlijke inlichtingen- en veiligheidsdienst van België, heet officieel de Dienst voor de Veiligheid van de Staat/Sûreté de l'État (VSSE) en maakt vandaag deel uit van de Federale Overheidsdienst (FOD) Justitie. Hij wordt geleid door een administrateur-generaal. De Veiligheid van de Staat is opgericht in 1830, enkele dagen voor de stichting en onafhankelijkheid van het Koninkrijk België. Het is de op één na oudste geheime dienst van de wereld, na die van het Vaticaan. Hoewel het hier niet de bedoeling is om een de hele ontstaansgeschiedenis en hervormingen van de dienst weer te geven, is het wel belangrijk om er een idee over te hebben. Een goed wetenschappelijk werk over de Veiligheid is: *'De Staatsveiligheid. Essays over 175 jaar Veiligheid van de Staat' (2005)*.²⁵⁰ Het boek is opgebouwd rond 4 grote thema's: het historische, juridische, functionerings- en het sociaalwetenschappelijk en bestuurskundig kader. Het werd geschreven in 2005 naar aanleiding van de 175ste verjaardag van de dienst. Het werk heeft tot doel om de activiteiten van een inlichtingendienst op een wetenschappelijk verantwoorde manier te onttrekken aan de sfeer van geheimzinnigheid. Veel van wat hieronder beschreven staat, is, tenzij anders aangeduid, uit bovenstaand werk afkomstig.

De dienst heette in 1830 nog de *Openbare Veiligheid* en kende heel veel hervormingen om te komen tot de structuur die ze vandaag heeft. Onder het Voorlopig bewind werden vijf ministeriële departementen opgericht, waaronder de *Openbare Veiligheid*. Een jaar later werd de dienst als departement afgeschaft, maar bleef het wel verder bestaan. Hij schipperde een paar keer tussen Binnenlandse Zaken en Justitie, maar vandaag hoort de Veiligheid bij Justitie.²⁵¹ Het eerste hoofd van de Veiligheid was Isodore Plaisant. Hij werd benoemd tot administrateur-generaal.²⁵² In het begin was het takenpakket van de Veiligheid van de Staat amper afgebakend en bekend. Parlement noch regering hebben het ooit noodzakelijk geacht om het bestaan en de taken/activiteiten van de dienst in een wettekst te gieten. Het was Ludo Caeymaex, hoofd van de Veiligheid in de periode 1955-1977, die beseftte dat er geen basis was waarop de Veiligheid kon werken. Functies en doelen stonden nergens beschreven. Caeymaex trachtte via een nota de kerntaken van de Veiligheid te omschrijven. Hij zag de volgende taken weggelegd voor de Veiligheid: het bestrijden van de binnenlandse subversie (individuele of georganiseerde, van Belgische of buitenlandse oorsprong, politieke, sociale of economische); het spontaan of op aanvraag informeren van regering of bevoegde overheden; het bestrijden van buitenlandse subversie (spionage, sabotage, inmenging, rebellie...); de strijd tegen alles wat de institutionele mechanismen of het regime kan schaden; de bescherming van personaliteiten; de vreemdelingenpolitie op politiek vlak. Hij legde er voorts de nadruk op dat de Veiligheid van de Staat hoofdzakelijk een inlichtingen- en documentatiedienst is, maar het blijkt ook dat het plaatsen van af luisterapparatuur niet verboden was. Ook mocht de Veiligheid beroep doen op diensten als de (ter ziele

---

²⁵⁰ M. COOLS, ed., *De Staatsveiligheid. Essays over 175 jaar Veiligheid van de Staat*, Brussel, Politeia, 2005, 383 p.

²⁵¹ R. LIBERT, "In vogelvlucht. De geschiedenis van 175 jaar Veiligheid van de Staat", in: M. COOLS, ed., *De Staatsveiligheid. Essays over 175 jaar Veiligheid van de Staat*, Brussel, Politeia, 2005, pp. 23-47.

²⁵² Het is pas vanaf 1925 dat de baas van de Veiligheid de titel 'administrateur-directeur-generaal' krijgt, voorheen was de aanspreking 'administrateur-generaal'. De aanspreking veranderde opnieuw in 1998 naar 'administrateur-generaal'.

gegane) rijkswacht, procureurs-generaal...²⁵³ Volgens de nota van Caeymaex kan geconcludeerd worden dat de Veiligheid vooral *preventief is en dat haar taak erin bestaat zoveel mogelijk info omtrent alles wat een gevaar zou kunnen betekenen voor de Belgische openbare orde te verzamelen, te onderzoeken en door te geven aan de Belgische regering*. De dienst treedt op voor een misdrijf begaan wordt, dus op het moment dat de politiediensten nog niet kunnen ingrijpen bij gebrek aan concrete feiten. Carpentier en Moser beschrijven het als volgt: *Zonder het optreden van de Veiligheid zou het delict in voorbereiding waarschijnlijk uitgevoerd worden, zodat men zou moeten overgaan tot het zoeken naar bewijsstukken die tot bestraffing zouden kunnen leiden. De geïsoleerde delicten hebben één eigenschap gemeen: een geur van subversie tegen de Belgische staat. Het probleem hierbij is dat dit begrip nooit exact gedefinieerd werd. Dat betekent dat de opeenvolgende hoofden van de Veiligheid hun eigen definitie hebben moeten formuleren.*²⁵⁴ De term subversie komt herhaaldelijk terug in de nota, maar het is een belangrijke vraag wat er juist onder werd/wordt begrepen. Subversie is een term met vele gezichten. In de *Van Dale* staat de term ‘subversief’ omschreven als ‘ondermijnend’. Subversie zouden we kunnen omschrijven als ‘aantasting van de bestaande orde’. Als we dat projecteren op de taken van de Veiligheid, dan wordt opgemerkt dat in de Belgische context de invulling ervan in grote lijnen kan worden herleid tot drie maatschappelijke fenomenen: de arbeidersstrijd, het communisme en het Vlaams-nationalisme. Dat zijn de drie subversieve bewegingen waar de Veiligheid zich het meest op focuste, en dus tot doel hadden om de bestaande orde omver te werpen of er toch verandering in wilden verkrijgen. Toch ontbreekt voor de Veiligheid een precies afgelijnde definitie van het begrip. *“Dat is niet zonder gevolg voor het hele debat rond het vernemen van inlichtingen. Het opent voor inlichtingen- en veiligheidsdiensten immers de mogelijkheid om een heel breed spectrum aan bewegingen en groeperingen in het vizier te nemen.”* Dat zorgde voor problemen en bijgevolg bestond de kans dat de Veiligheid ‘te breed ging’ in zijn werk, net omdat hij geen allesomvattende definitie hanteerde.²⁵⁵ In 1981 heeft de toenmalige Administrateur-directeur-generaal van de Veiligheid van de Staat Albert Raes in zijn verklaring voor de Commissie Wijninckx het begrip ‘subversie’ als volgt omschreven: *“elke stroming waarvan het doel is om de werking van de democratische instellingen te verhinderen en deze instellingen te veranderen met behulp van ondemocratische en onwettelijke middelen”*.²⁵⁶ Het begrip ‘subversie’, waarop het grootste deel van de opdrachten van de Veiligheid van de Staat steunt, wordt slechts in twee nota's vermeld: de eerste is een nota van 1956, die uitging van de Hoofdcommissaris, de tweede is die van 1972 uitgaande van de Administrateur-directeur-generaal Ludo Caeymaex. De definities verwijzen naar extreemrechts en extreemlinks, naar de bedreigingen voor de openbare orde, naar sabotage, naar buitenlandse inmenging, naar spionage en opstanden. Deze definities kwamen echter niet exact overeen met de definitie gegeven door Albert Raes aan de ‘Commissie Wijninckx’ in 1981.²⁵⁷ De invulling van het begrip was blijkbaar nog niet officieel en volledig ingeburgerd binnen de dienst.

3.1.1. Hervormingen

De nota van Caeymaex was een eerste poging om tot een omschrijving van de functies, doelen en taken van de Veiligheid te komen. Maar het is toch pas door de gebeurtenissen in de jaren '80 (affaire WNP, Bende van Nijvel, CCC) dat er echte hervormingen kwamen. De dienst kreeg in die periode serieuze klappen te

²⁵³ R. LIBERT, “In vogelvlucht”, p. 44.

²⁵⁴ C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid*, pp. 79-83.

²⁵⁵ L. BURGERMAN, “De vele gezichten van een beladen term. Het begrip subversie doorheen de Belgische rechtsgeschiedenis”, in: M. COOLS, ed., *De Staatsveiligheid. Essays over 175 jaar Veiligheid van de Staat*, Brussel, Politeia, 2005, p. 153.

²⁵⁶ VAST COMITE VAN TOEZICHT OP DE INLICHTINGENDIENSTEN, *Activiteitenverslag 1995*, in: <<http://www.comiteri.be/images/pdf/Jaarverslagen/1995%20nl.pdf>>, geraadpleegd op 03/04/2017.

²⁵⁷ *Ibidem*.

verwerken De Veiligheid werd in de pers aangevallen (cfr. infra) en ook politici stelden zich vragen. De werking van politie- en veiligheidsdiensten was meer dan eens aan kritiek onderhevig. Het leidde tot enkele onderzoekscommissies die op hun beurt leidden tot hervormingen en wetten om de Veiligheid (maar ook het politiewezen) beter te controleren. De tijd leek rijp om de dienst te hervormen en de taken en doelen in een wettekst te gieten.

In 1981 werd er naar aanleiding van de acties van extreemrechtse organisaties als het *Front de la Jeunesse* en de *Vlaamse Militantenorde* een parlementaire onderzoekscommissie met de naam ‘*Parlementaire onderzoek betreffende de problemen in verband met de ordehandhaving en de private militias*’, beter bekend als de ‘Commissie Wijninckx’ (genoemd naar de voorzitter, de socialist Jos Wijninckx), opgericht. Reeds dan rezen vragen over de werking van de politie- en veiligheidsdiensten. De Commissie deed onderzoek naar de toepassing van de wet op privé-milities uit 1934. De Commissie concludeerde dat het FJ en VMO verweven waren. Beiden hadden ook contacten met buitenlandse (extreemrechtse) organisaties. Opvallend is wel dat veel leden van het FJ een verleden hadden in het leger (net als de WNP-leden). In de commissie situeert zich wellicht ook de oorsprong van de conflicten tussen de Veiligheid en baron Benoit de Bonvoisin. Het was Albert Raes, het toenmalig hoofd van de Veiligheid, die in de Commissie, onder druk van de commissieleden, sprak over de rol van de Bonvoisin in extreemrechtse organisaties en zijn banden met privé-milities. Het nieuws lekte uit in de krant *De Morgen*.²⁵⁸ Het kreeg de naam de CEPIC-nota, waarover reeds sprake (cfr. supra). De werkzaamheden van de Commissie werden onverwachts stopgezet op 10 juni 1981. Het bleek dat extreemrechts, met Paul Vanden Boeynants op kop, een deal realiseerde met de toenmalige minister van Justitie Philippe Moureaux. Het was zijn broer Serge Moureaux die hem in de Senaat over deze kwestie interpeleerde.²⁵⁹

De eerste kiemen van de hervormingen van de Veiligheid van de Staat werden gelegd in de ‘Commissie Wijninckx’, maar de echte stap werd pas gezet na de ‘*Parlementaire onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar de wijze waarop de bestrijding van het banditisme en het terrorisme georganiseerd wordt*’, beter bekend als ‘Eerste Bendecommissie’ (1988). Op 3 april 1990 legde ze haar rapport voor.²⁶⁰ Voor de Veiligheid van de Staat werd gesuggereerd om de taken en bevoegdheden duidelijker te omschrijven. Een betere parlementaire controle op haar werkzaamheden en een wettelijke regeling van de taakomschrijving en de bevoegdheidsafbakening drong zich op. Het was gebleken dat de werking van de inlichtingendiensten niet voldeed. De regering reageerde met het Pinksterplan, een verwijzing naar een motie van de Commissie. Het betrof een programma van de regering om een geïntegreerd politie- en veiligheidsbeleid te ontwikkelen, waarbij de coördinatie van het politiebeleid, de aanpassing van het strafrechtelijk beleid, de structurele aanpassingen met betrekking tot de werking van politie- en inlichtingendiensten en de realisatie van de wet op het politieambt centraal stonden.²⁶¹ Het plan werd geconcretiseerd met de wet van 18 juli 1991. De wet van 18 juli 1991 heeft de controle van de politie- en inlichtingendiensten door het parlement geregeld. Bij deze wet werd het Comité P opgericht, een orgaan dat toezicht moet houden op de politie- en veiligheidsdiensten. Ook het Comité I werd opgericht. Dit orgaan deed hoofdzakelijk toezicht op de

---

²⁵⁸ C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid*, pp. 126-139.

²⁵⁹ Archief Walter De Bock, *verslag plenaire vergadering van de Senaat op 3 december 1983*, doos 4.31, rubriek 9.

²⁶⁰ Verslag Eerste Bendecommissie, IV + 1014 p.

²⁶¹ COMITE P, *Over het Comité P. Opdracht*, in: <<http://www.comitep.be/nl/index.asp?ID=Intro>>, geraadpleegd op 04/04/2017.

inlichtingendiensten. Het waren de eerste initiatieven die de werking van de Veiligheid van de Staat wettelijk moesten omkaderen. Verder werd er ook een College voor de Inlichtingendiensten in het leven geroepen.²⁶² Met de wet van 18 juli 1991 was het Pinksterplan nog niet geheel uitgevoerd. De opdrachten en bevoegdheden van de inlichtingendiensten waren nog steeds niet wettelijk omschreven. Er waren enkel toezichtsorganen opgericht. Daarom kwam er nog een wet: de wet van 30 november 1998, waarbij de Veiligheid van de Staat qua taken, bevoegdheden en externe organisatie voor het eerst aan een omvattende regeling werd onderworpen.²⁶³ *Uiteindelijk voorzag de organieke wet van 30 november 1998 in een wettelijk statuut voor de Veiligheid van de Staat. Na 168 jaar van bestaan en werken, meestal in moeilijke en delicate omstandigheden, kreeg de Belgische civiele veiligheids- en inlichtingendienst een eigen wettelijk kader.*²⁶⁴ De twee wetten waren een serieuze vooruitgang en zorgden voor een wettelijk kader. Voortaan werd de Veiligheid niet meer aan zijn lot overgelaten. Het probleem was dat er geen directieven of krachtlijnen voor de werking werden verstrekt. De wetten en de controle moeten ervoor zorgen dat er nagegaan kan worden of de Veiligheid de regels volgt. Affaires zoals de WNP en de infiltratie van Smets zouden in de toekomst niet meer mogen voorvallen.

Vandaag staan de hoofdtaken beschreven op de site van FOD Justitie:²⁶⁵

- De fundamentele waarden en belangen van de staat beschermen, meer bepaald de inwendige en uitwendige veiligheid van de staat, het voortbestaan van de democratische en grondwettelijke orde en de bescherming van het wetenschappelijk en economisch potentieel;
- Veiligheidsonderzoeken uitvoeren over personen die wegens hun ambt in het bezit moeten zijn van een veiligheidsmachtiging om toegang te hebben tot geheime of vertrouwelijke informatie;
- De door de wet toevertrouwde opdrachten uitvoeren, bv. de verwerking van aanvragen voor het dragen van een vuurwapen door personen die geen verblijfplaats in België hebben.

Verder moet de Veiligheid ook de bescherming en beveiliging van personen op zich nemen. Deze personen worden aangewezen door de minister van Binnenlandse Zaken. Het gaat over volgende personen: buitenlandse staatshoofden en hun familieleden, buitenlandse regeringshoofden en hun familieleden, Belgische en buitenlandse regeringsleden en sommige belangrijke personen die het voorwerp zijn van bedreigingen.²⁶⁶

3.2. De Veiligheid en de WNP

Op het moment dat de affaire WNP in 1983 losbarstte was de situatie binnen de Veiligheid als volgt: aan het hoofd stond Albert Raes, hij was de Administrateur-directeur-generaal (adg.) van de Openbare Veiligheid. De Openbare Veiligheid was onderverdeeld in een Dienst Vreemdelingenzaken en de Staatsveiligheid. Beide werden geleid door adjunct-administrateurs. De adjunct-administrateur van de Staatsveiligheid was Jacques De Vlieghe, die van de Dienst Vreemdelingenzaken was Jean-Claude Godfroid. De Dienst Vreemdelingenzaken verhuisde in 1994 naar Binnenlandse Zaken en zit daar nu nog

---

²⁶² R. LIBERT, "In vogelvlucht", pp. 23-47.

²⁶³ S. DE CLERCK en J. HUYGH, "Een kleine geschiedenis van de wetgeving op de inlichtingendiensten", in: M. COOLS, ed., *De Staatsveiligheid. Essays over 175 jaar Veiligheid van de Staat*, Brussel, Politeia, 2005, p. 199.

²⁶⁴ R. LIBERT, "In vogelvlucht", p. 46.

²⁶⁵ FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTITIE, *Veiligheid van de Staat*, in: <https://justice.belgium.be/nl/overheidsdienst_justitie/organisatie/onafhankelijke_diensten_en_commissies/v_eiligheid_van_de_staat>, geraadpleegd op 23/03/2017.

²⁶⁶ F. GOOSSENS, "De Veiligheid van de Staat: haar wettelijk kader", in: M. COOLS, ed., *De Staatsveiligheid. Essays over 175 jaar Veiligheid van de Staat*, Brussel, Politeia, 2005, p. 207.

steeds.²⁶⁷ De Veiligheid hoort vandaag, zoals reeds gezegd, bij Justitie en wordt geleid door een administrateur-generaal (sinds 2014 is dat Jaak Raes, die voor alle duidelijkheid geen familie is van Albert Raes) en een adjunct. Een mandaat duurt vijf jaar en kan éénmaal verlengd worden.²⁶⁸ In de jaren '80 kwam de Veiligheid voor het eerst serieus in opspraak met de affaire WNP. In een eerste versie van Marcel Barbier omtrent zijn rol bij de dubbele moord, verkondigde hij dat het eigenlijk een oefening was van *Canard* alias Christian Smets, een commissaris van de Veiligheid van de Staat. Smets ontkende later niet dat hij lessen schaduwen gaf, maar weigerde in verband gebracht te worden met de moorden.²⁶⁹ Toen startte een grote campagne van de WNP bij pers en gerecht om Smets voor te stellen als een neonazi die de WNP gebruikte voor zijn operaties. Die beschuldigingen lijken vreemd, *Canard* had in 1981 zelf bindingen tussen de CEPIC (*Centre Politique des Indépendants et Cadres Chrétiens*), rechtervleugel van de PSC (*Parti Social Chrétien*), en het *Front de la Jeunesse* blootgelegd (cfr. supra). Door een grootschalige perscampagne werd de Veiligheid toch in diskrediet gebracht. Velen stelden zich de vraag of het nu de Veiligheid was die infiltreerde in de WNP of was erger, infiltreerde de WNP zelf in de Veiligheid? Dat tweede zou veel gevaarlijker zijn. Het onderzoek naar de *Pastorale Moorden* werd meer een onderzoek naar de rol van de Veiligheid dan een echt moordonderzoek. Zo schreef *Le Soir*-journalist René Haquin eind 1984 een boek over de WNP met de titel '*Operatie Staatsveiligheid*' (1984).²⁷⁰ Dat zegt veel. Het is niet uit zijn uiteenzetting dat de meest waardevolle info kon gehaald worden, maar wel (en vooral) in het nawoord van Walter De Bock. Reeds dan wist de *De Morgen*-journalist op een kritische en onderbouwende manier de rol van Christian Smets en de Veiligheid van de Staat in het algemeen, in relatie met de WNP uit de doeken te doen.²⁷¹ Zijn persoonlijk archief, geschonken aan het universiteitsarchief van Leuven, hielp ook bij het schrijven van deze synthese. Hij schreef in de jaren '80 enkele opmerkelijke artikels die in het archief bewaard worden. Zo was/is zijn reeks (in co-auteurschap met Jan Lippens en Paul Goossens) over de 'Staatsveiligheid' aan de vooravond (mei 1989) van de 'Tweede Bendecommissie' onthullend en nog steeds bijzonder relevant. Ze interviewden ambtenaren van de Veiligheid en spraken ook met de toenmalige baas van de dienst, Albert Raes. De geïnterviewde ambtenaar wou anoniem blijven en dat vraagt natuurlijk om bijzondere omzichtigheid. Er moet mee rekening gehouden worden dat de persoon in kwestie zelf betrokken partij was en bijgevolg een gekleurde visie verkondigde. Toch kan het interview als een goede bron beschouwd worden, zeker omdat Jacques De Vlieghe, adjunct-administrateur van de Veiligheid ten tijde van de WNP, later verklaarde dat de beweringen van de anonieme ambtenaar "voor 98 procent juist zijn".²⁷² Volgens Bouten waren deze interviews fake, in de inleiding werd deze kwestie reeds uitvoerig behandeld (cfr. supra).

In 1981 ontdekten Smets en Raes, Administrateur-directeur-generaal van de Veiligheid van de Staat, bindingen tussen het FJ en de CEPIC.²⁷³ Zoals reeds aangetoond in vorig hoofdstuk verloor extreemrechts door de acties van Smets en Raes aan slagkracht. Dat de WNP werd opgezet om wraak te nemen op Raes en Smets en om Veiligheid als institutie te verzwakken, is dan ook een gangbare these. Latinus zei zelf in verschillende interviews dat de top van de Veiligheid doordrongen was met KGB-agenten. Hij had het hier over Albert Raes, Jacques De Vlieghe, Jean Van Gorp (directeur van de Buitendiensten van de Veiligheid),

---

²⁶⁷ W. DE BOCK, "De brigades van de Meeûssquare", in: *De Morgen*, 23/05/1989.

²⁶⁸ REDACTIE SITE BENDE VAN NIJVEL, *Geschiedenis van de Staatsveiligheid*, in: <<http://bendevannijvel.com/daders/staatsveiligheid/geschiedenis/>>, geraadpleegd op 28/03/2017.

²⁶⁹ F. BUYL, "Bijna ruzie om een valse verklaring", in: *De Nieuwe Gazet*, 09/10/1987.

²⁷⁰ R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, 211 p.

²⁷¹ *Ibidem*, pp. 159-180.

²⁷² W. DE BOCK, "Ons werd nooit gevraagd naar een politieke piste", in: *De Morgen*, 26/05/1989.

²⁷³ Zie hoofdstuk 'Extreemrechts in België'.

Christian Smets... Maar volgens diezelfde Latinus waren er ook agenten die de linkse elementen wilden ontmaskeren en dus als positief onthaald werden binnen zijn groepering. Hier had hij het over Victor Massart, Joseph Kausse en Bernard Estiévenart.²⁷⁴ In 1981 was er nog geen sprake van de WNP, dat veranderde toen eerst de ploeg van Kausse en later commissaris Christian Smets in maart 1983 hun eerste officiële rapporten indienden over de Westland New Post. Het rapport van Smets wees op verregaande connecties van de WNP met de verschillende politie- en veiligheidsdiensten. Het is vreemd dat Smets dan pas een verslag indiende. Ten eerste was hij immers al veel langer geïnfiltrerd en gaf hij ook reeds twee spionagelessen. Ten tweede was Latinus niet langer zijn informant, want Smets had in 1982 de sectie 'extremistische bewegingen' verlaten en hij was overgeplaatst naar Charleroi. Kausse ging de sectie leiden en nam Latinus over als informant. Amper twee maanden later kwam Smets terug naar Brussel waar hij de sectie B7 ging leiden. Officieel was hij belast met de bescherming en begeleiding van ministers en VIP's in België. Een beweging als de WNP viel dus eigenlijk niet meer onder zijn verantwoordelijkheid.²⁷⁵ Ten derde is het opvallend dat Smets zijn rapport pas indiende na dat van Kausse. En dat terwijl Smets al veel langer geïnfiltrerd was. Ook Kausse vond dat opmerkelijk en wanneer hij Libert wilde natrekken, ontdekte hij dat er nog geen dossier over bestond: *"J'ai fait contrôler dans la documentation sur Libert avant de la recruter. Il n'y avait aucun dossier. Par la suite j'ai appris que Smets avait des contacts avec Libert depuis deux ans. Smets savait que Libert était d'extrême droite, mais n'a jamais fait de rapport."*²⁷⁶ Let wel, op dat moment had men nog geen weet van bestaan van de WNP. Die organisatie kwam pas boven water in maart 1983.²⁷⁷

Toch is het antwoord op de vraag waarom Smets dan pas zijn rapport indiende wellicht eenvoudiger. Smets verklaarde dat hij met medeweten van Albert Raes actief was gebleven op de zaak rond de groep. Er werd in die jaren informatie gelekt van binnen de Veiligheid naar kringen van extreemrechts. Het was Smets' taak om onderzoek te voeren naar die lekken. Dat was buiten het medeweten van de collega's van Smets, van wie het lek afkomstig moest zijn. Maar Kausse werd na zijn rapport over de WNP en Smets wel gesanctioneerd en overgeplaatst.²⁷⁸ Hij werd in 1985 zelf onderworpen aan een psychiatrisch onderzoek. Volgens Kausse was dat om hem mentaal ongeschikt te laten verklaren. De analogie met de KGB-technieken was volgens Kausse groot. Kausse zei in de 'Eerste Bendecommissie' dat zijn problemen met de Veiligheid begonnen sinds hij de naam Smets liet vallen in zijn rapporten over de WNP.²⁷⁹ Had Kausse dingen ontdekt? Of werd hij gestraft omdat net hij één van die lekken was? Dat laatste lijkt een aannemelijke piste. De Bock en Geens ontdekten ook dat Kausse dingen doorspeelde naar de pers en ook de 'Tweede Bendecommissie' onthulde dit (cfr. infra). Verder zei Barbier in een verhoor dat commissaris Kausse de WNP een hand boven het hoofd hield.²⁸⁰ Het is dan wel te begrijpen dat er sancties volgden. Guy Bouten is één van de weinige journalisten die hem nog geloven. Kausse's geloofwaardigheid werd ook serieus aangetast toen hij loog voor het Hoog Comité van Toezicht over de brandstichting bij *Pour*. Kausse had gezegd dat een collega van Smets, Christian De Roock, een vals alibi had geschonken aan één van de daders.

---

²⁷⁴ H. GEENS, "Operatie Catacomben", p. 32.

²⁷⁵ R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, p. 171.

²⁷⁶ Kausse had eerst Latinus als informant, maar toen die in Chili zat werd Michel Libert zijn bron. Persoonlijk archief, samenvattingen verhoren voor onderzoeksrechter Francine Lyna, documenten verkregen van Guy Bouten, *verhoor van Joseph Kausse*, nr. 144 IV.

²⁷⁷ Verslag Eerste Bendecommissie, *getuigenverhoor Joseph Kausse*, p. 346. (Deel 4).

²⁷⁸ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 83.

²⁷⁹ Verslag Eerste Bendecommissie, *getuigenverhoor Joseph Kausse*, p. 345. (Deel 4).

²⁸⁰ Verslag Tweede Bendecommissie, p. 14. (Bijlage II).

Een bewering waar niets van waar bleek te zijn.²⁸¹ Het is moeilijk geloofwaardigheid te geven aan verhalen, wanneer voorgaande niet waar blijken te zijn. Verder sprak Kausse zichzelf ook tegen. In 1987 verklaarde hij als getuige op het proces van de dubbele moord dat hij ervan overtuigd was dat Smets een neonazi was en deel uitmaakte van de groep.²⁸² Twintig jaar herhaalde hij deze woorden in een interview met Guy Bouten.²⁸³ Maar in de ‘Eerste Bendecommissie’ getuigde Kausse dat hij niet geloofde dat Smets de uiterst rechtse ideeën van de WNP deelde. Hij zei: “*Hij is eerder het slachtoffer geworden van zijn eigen ambitie en wou de WNP op zijn manier ontmaskeren.*”²⁸⁴ Wat Kausse zijn rol ook was, er kan geconcludeerd worden dat hij net hetzelfde deed als de WNP-leden, namelijk Smets verbranden en de top van de Veiligheid (nota bene zijn eigen dienst) erbij te betrekken.

Het verhaal van de overplaatsing van Smets blijft vreemd. Officieel klonk het dat Smets te grote conflicten had met Victor Massart, Joseph Kausse en Bernard Estiévenart en daarom zijn overplaatsing vroeg. Kausse vertelde jaren later in een interview met Guy Bouten dat Smets de nieuwe sectie SSP (*Service Section Spéciale*) ging leiden binnen de Veiligheid. Zoals gezegd was die officieel belast met de bescherming van ministers en VIP’s, maar volgens Kausse hadden ze ook ‘geheime opdrachten’ en werden ze gefinancierd door een zwarte kas.²⁸⁵ Het is dus best mogelijk dat Smets gewoon in het kader van zijn nieuwe functie de WNP bleef opvolgen. Kausse zijn woorden zijn gebaseerd op de verklaring van Michel Dufrane, gewezen agent van de Veiligheid, maar ook lid van de PSC en de CEPIC, aan onderzoeksrechter Schlicker. Volgens Dufrane kwam Smets na zijn overplaatsing naar Charleroi terug naar Brussel om een nieuwe afdeling te leiden. Op de vraag wat die afdeling juist inhield, antwoordde Smets volgens Dufrane dat ze de louche zaken van Raes moesten uitvoeren.²⁸⁶ We hebben reeds aangetoond dat Dufrane zijn geloofwaardigheid niet bijster groot is. En research leert dat de SSP eigenlijk gewoon de benaming was voor de sectie B7 die in 1985 werd opgericht. De B7 werd tussen 1983-1985 de SSP genoemd, toen hoorde de SSP nog onder de B2. Raes richtte twee nieuwe brigades op (cfr. infra), waarvan de B7 er één was. In extreemrechtse middens werd deze SSP vanaf 1983, toen de controverse begon over de rol van commissaris Smets in de neonazigroep WNP, bestempeld als een geheime cel die, onder direct toezicht van Raes, betrokken zou zijn geweest in illegale politieke acties.²⁸⁷

3.2.1. Perscampagne

Twee dagen nadat Smets zijn rapport over de WNP indiende bij de top van de Veiligheid (in 1983) kondigde de Bonvoisin aan in *Le Soir* dat hij Smets en Raes ging dagvaarden naar aanleiding van de CEPIC-nota uit 1981. Hij trok van leer tegen de top van Veiligheid en had het over provocaties van dezelfde dienst. Ook Emile Lecerf schreef over dezelfde kwestie in zijn blad *Nouvel Europe Magazine* en dit binnen een tijdspanne van enkele dagen. Het is ook opvallend dat de Bonvoisin een klacht indiende over een nota van twee jaar terug en dat net na het rapport van Smets over de WNP. De nota was trouwens niet enkel van de hand van de Veiligheid, ook het kabinet van minister van Justitie Philippe Moureaux en de Brusselse politie schreven er aan mee. De Bonvoisin viel enkel de Veiligheid (en dan vooral Smets) aan, Moureaux en de Brusselse

---

²⁸¹ C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid*, pp. 260-265.

²⁸² W. DE BOCK, “Open oorlog bij de Staatsveiligheid”, in: *De Morgen*, 12/05/1987.

²⁸³ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 79.

²⁸⁴ Verslag Eerste Bendecommissie, *getuigenverhoor Joseph Kausse*, p. 347. (Deel 4).

²⁸⁵ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 79. Zie ook: Verslag Eerste Bendecommissie, *getuigenverhoor Joseph Kausse*, p. 345. (Deel 4).

²⁸⁶ C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid*, p. 241.

²⁸⁷ W. DE BOCK, “De brigades van de Meeûssquare”, in: *De Morgen*, 23/05/1989.

politie liet hij met rust.²⁸⁸ Over het politieke karakter van de nota werd reeds geschreven in het hoofdstuk ‘Extreemrechts in België’. Verder was de *Zwarte Baron* immers al twee jaar op de hoogte van de nota, hij gaat Smets zelf persoonlijk opzoeken (cfr. supra). Smets bracht later verslag uit van die gesprekken.²⁸⁹ Voelde de Bonvoisin zich verraden en wou hij daarom Smets dagvaarden? Het is toch verwonderlijk hoe een vertrouwelijke nota bij de spilfiguur terecht komt. Een mogelijke verklaring wordt gegeven door De Bock. Volgens hem waren er van binnen de Veiligheid lekken naar de pers – als journalist van de krant *De Morgen* (de krant die de nota publiceerde) had hij natuurlijk een bevoorrechte positie. De Bonvoisin kon enkel vernomen hebben van de nota via bronnen binnen de Veiligheid. Geens en De Bock zijn het erover eens dat commissaris Joseph Kausse, alias *Lapin* en Bernard Estiévenart, alias *Chien* bij de klokkenluiders hoorden. Geens las in de agenda’s van Libert dat Kausse geconsulteerd werd over de perscontacten van de WNP, de pagina is als illustratie afgedrukt bij het HUMO-artikel.²⁹⁰

Smets had dus klaarblijkelijk serieuze conflicten met zijn oude sectie B2, waar Massart en Kausse de leiding hadden. Het feit dat Smets achter hun rug onderzoek deed naar extreemrechts in Brussel (hun verantwoordelijkheid) deed daar geen goed aan. In de ‘Tweede Bendecommissie’ werd er duidelijkheid over geschept: “Deze ontdekking leidde tot grote spanningen tussen de leden van die sectie en de leiding van de veiligheid van de staat, temeer omdat van het optreden van Smets volgens hen niets was terug te vinden in de documentatie van de dienst en zo het vermoeden rees dat hij inderdaad was overgelopen. Om in dit conflict hun gelijk te halen hebben enkele van deze medewerkers in 1983-1984 mogelijk gelekt naar de pers over het optreden van Smets en op deze manier een bijdrage geleverd aan de smadelijke acties tegen hun organisatie.”²⁹¹ Massart en Kausse zouden dus zelf gelekt hebben en op die manier dus bijgedragen hebben aan de perscampagne van Raes en Smets. Opnieuw speelde Kausse een dubieuze rol.

De CEPIC-nota betekende voor Vanden Boeynants en voor de Bonvoisin het begin van het einde van hun politieke carrière, maar ook voor Raes bleek het een startpunt van veelvuldige aanvallen tegen zijn persoon. De nota was niet de eerste keer dat Raes in aanraking kwam met Vanden Boeynants. Bouten doet verslag van een incident tussen Raes en Vanden Boeynants. Raes wist blijkbaar dat er Luikse huurlingen geronseld werden om het Mobutu-regime te doen vallen. Hij bracht de politicus hiervan niet op de hoogte. Hierop zou Vanden Boeynants Raes de huid vol gescholden hebben. Een in zijn eergekrenkte Raes zwoer daarop dat hij Vanden Boeynants zou doen vallen. Volgens Bouten kwam dan de CEPIC-nota.²⁹² Raes zegt daar zelf over dat men toen al bezig was met de nota en daarom Vanden Boeynants niet op de hoogte bracht van de huurlingen.²⁹³ Raes hield wel woord, want de CEPIC en Vanden Boeynants vielen inderdaad.

De groots opgezette perscampagne tegen commissaris Smets en de top van de Veiligheid van de Staat was niet de eerste poging om met de WNP naar buiten te komen. In het hoofdstuk ‘Het verhaal van de WNP’ werd er reeds gewag gemaakt van *Operatie Catacomben*, waarbij de WNP er alles aan deed om bekend te worden. Michel Libert, alias *Von Graffenberg* en één van de leiders van de WNP, trachtte in februari ’83 zijn appartement in brand te steken. Hij hing een verhaal op dat zijn Chileense buur hem wou verraden als anticommunist. Libert vroeg om commissaris *Lapin* van de Veiligheid te bellen omdat er bij de Chileen

---

²⁸⁸ C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid*, p. 135.

²⁸⁹ *Ibidem*, p. 137.

²⁹⁰ H. GEENS, “Operatie Catacomben”, p. 34.

²⁹¹ Verslag Tweede Bendecommissie, p. 51. (Bijlage I).

²⁹² G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 73.

²⁹³ Archief Walter De Bock, *transcriptie interview van Walter De Bock met Albert Raes*, doos 1.18, rubriek 3.

gestolen NAVO-telexen zouden liggen. De brandweer ging er niet op in en de poging om de WNP in de aandacht te brengen, faalde.²⁹⁴ Het was pas met de geënceneerde aanhouding van Barbier in verband met de *Pastorale Moorden* in augustus 1983 dat de WNP pas echt in de kranten kwam. Bij hem thuis werd het hele archief van de WNP en de gestolen NAVO-telexen uit het transmissiecentrum van de Generale Staf van Evere gevonden (cfr. supra). Toch leek het onderzoek naar de dubbele moord een stille dood te sterven, maar dan liep Paul Latinus binnen bij rechercheur Marnette in Ottignies-Louvain-La-Neuve. Hij kwam met ‘informatie’. Latinus vertelde echter enkel wat hij wilde en het merendeel daarvan was erop gericht om aan te tonen dat Smets een neonazi was. Het is vreemd dat een extreemrechtse organisatie zelf naar buiten komt. In de regel trachten extreemlinkse en -rechtse groepen steeds hun identiteit af te schermen. De WNP gooide heel hun archief, leden, netwerken... zomaar in de schoot van de inlichtingendiensten.

3.3. Albert Raes: breuk met traditie?

Het leek alsof er bij een brede laag van de Veiligheid onvrede heerste over de aanpak van extreemrechts, getuige de lekken in de pers. Albert Raes' aanpak van extreemrechts paste niet in de traditie van het 'huis'. En ook Smets was niet bepaald populair. Neem bijvoorbeeld Victor Massart, de man die Latinus introduceerde als informant bij de Veiligheid. Massart was van de oude garde van de Veiligheid. Hij was één van die agenten die zich enkel richtte op de linkse subversie en daarbij waren ze niet verlegen om infiltranten/informanten uit het (extreem)rechtse milieu in te zetten. De jonge garde, met Smets als beste voorbeeld, keken op een andere manier naar hun job en waren over het algemeen minder conservatief. De oudere garde, met Massart op kop, achtte de extreemrechtse subversie veel minder belangrijk dan hun linkse tegenhanger. Er kan dus gesproken worden van een soort van generatieconflict. Eind jaren '70 was het nog steeds die oudere garde die de leiding had, maar wanneer Smets in begin de jaren '80 zijn overplaatsing aanvraagde wegens aanslepende conflicten, was de eerste echte clash een feit. Voor Massart werd het als verraad beschouwd. Met de infiltratie van Smets achter de rug van Massart werd het er niet beter op (cfr. supra). Ook met/door de aanstelling van Albert Raes in 1977 veranderden een aantal dingen fundamenteel. Hoewel Raes uit het CVP-kabinet komt, werd hij in brede kringen gesteund. Raes werd benoemd door Alfons Vranckx, een socialist, en later bevorderd door Herman Vanderpoorten, een liberaal. Geens: *“Raes zijn voorgangers, Robert De Foy en Ludovic Caeymaex, waren beiden echte Atlantisten. Zij waren de eerste bazen van de Veiligheid na WOII. Ze werkten graag en veel samen met de Amerikanen en waren anticomunisten. Toen zij aan het hoofd stonden van de Veiligheid van de Staat hadden de Amerikanen bij de dienst grote speelruimte. Raes veranderde de verhoudingen met Amerikanen structureel en praktisch.”*²⁹⁵

Voordat Raes aan de macht kwam, ging het er anders aan toe. Het is belangrijk eerst die naoorlogse situatie te schetsen, vooraleer de veranderingen onder Raes beschreven worden. Het was Robert De Foy die na WOII opnieuw als Administrateur-directeur-generaal van de Veiligheid benoemd werd. En dat mag best opmerkelijk genoemd worden, want De Foy werd tijdens de oorlog verguisd vanwege zijn dubieuze gedrag. Toch werd hij in zijn positie hersteld na de oorlog. Dat was tekenend voor het klimaat dat toen heerste. De wereld verzeilde in een splitsing tussen het kapitalistische Westen en het communistische Oosten. Na de oorlog hadden de communisten overal veel sympathie veroverd, zo ook in België. Hoewel na de verkiezingen in 1946 de KP (Kommunistische Partij van België) sterk kwam opzetten, viel de opmars snel terug. De angst voor een Russische invasie nam toe. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de regering Spaak

---

²⁹⁴ H. GEENS, “Operatie Catacomben”, p. 30.

²⁹⁵ Persoonlijk archief, interview door Lander Van de Sompel met Hilde Geens, 20 december 2016.

(in 1947) er één was zonder de KPB. In de eerste plaats hield de Veiligheid zich in de nadagen van WOII zich voornamelijk bezig met het oppakken en vervolgen van nazi's en collaborateurs. Daar waren extra mensen voor nodig en het aantal agenten van de Veiligheid werd drastisch verhoogd. De focus werd verlegd naar het linkse spectrum wanneer de sociale onrusten toenamen. Agenten van de Veiligheid infiltrerden in vakbonden en de KPB en brachten hun leiders en leden in kaart. De schrik voor communisten zat er duidelijk in.²⁹⁶ Dat een echte *Atlantist* als De Foy dan terug in zijn functie als Administrateur-directeur-generaal werd hersteld, hoeft dan ook niet te verbazen.

België werd in 1949 lid van de NAVO en beschikte nu over een gemeenschappelijk verdedigingssysteem tegen de Oostbloklanden. België werd *in se* een bondgenoot van de Amerikanen. Het was ook dan dat de Amerikanen in verschillende West-Europese landen *Stay Behind*-netwerken begonnen uit te bouwen, maar daarover later meer. De Belgische en Amerikaanse inlichtingendiensten werkten samen, althans zo werd het toch voorgesteld. In de praktijk was de Belgische veiligheid een 'lijfeygene' van de CIA. Die afhankelijke relatie van de Belgen ten opzichte van de CIA werd nog versterkt wanneer Charles De Gaulle in 1967 uit de NAVO stapte en het hoofdkwartier van de SHAPE naar het Belgische Casteau (in de buurt van Bergen) verhuisde. SHAPE (*Supreme Headquarters Allied Powers Europe*) is het centrale commandocentrum van de militaire troepen van de NAVO. Als gevolg van die verhuizing begon de Veiligheid opnieuw mensen aan te werven in functie van de noodzaak om België beter te beschermen als hoofdzetel van de militaire hoofdzetel van de NAVO. Op zich is dat niets speciaals, maar volgens een ambtenaar van de Veiligheid gebeurde dat op vraag van de Amerikanen. De Belgische Veiligheid werd zo nog afhankelijker en de dienst werd geïntegreerd in een Atlantisch bondgenootschap. De nieuwe rekruten werden ingezet in de contraspionage, gericht op mogelijke agenten uit het Warschaupact in ons land. Opvallend is ook dat de Amerikaanse inlichtingendienst een groot deel van het budget van de Belgische Veiligheid sponsorde.²⁹⁷ Inlichtingen zijn koopwaar en de inlichtingendienst die het grootste deel van het budget inbrengt, bepaalt ook de richting en oriëntatie waarin wordt gewerkt.

3.3.1. Raes en de Amerikanen

Halverwege de jaren '70 veranderde de houding van de Veiligheid ten opzichte van de Amerikanen. De man die daarvoor zorgde was Albert Raes. Hij kwam in 1965 terecht bij de Openbare Veiligheid – overkoepelende dienst voor de Veiligheid van de Staat en de Dienst voor Vreemdelingenzaken – en werd in 1977 de opvolger van Ludo Caeymaex als Administrateur-directeur-generaal van de Openbare Veiligheid. Daarvoor was hij adjunct-administrateur van de Veiligheid. Raes zette vooral in op de Veiligheid van de Staat en verwaarloosde – al is dat een zwaar woord – de Dienst voor Vreemdelingenzaken.²⁹⁸ In de jaren voordat Raes adg. werd, kon hij zich een goed beeld vormen van hoe de Amerikanen te werk gingen. Bij zijn aanstelling heeft Raes ze dan ook meteen op hun plaats gezet. Dat is bevestigd in de 'Eerste Bende-commissie' door Jacques De Vlieghe (de nummer twee van de Veiligheid ten tijde van de WNP)²⁹⁹, in de reeks in *De Morgen* van Walter De Bock over 'de Staatsveiligheid' en valt vooral te lezen in het boek van Carpentier en Moser.³⁰⁰ Ook Kausse vertelde dit aan Guy Bouten in diens eerste boek.³⁰¹ Raes voerde

---

²⁹⁶ C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid*, pp. 74-78.

²⁹⁷ W. DE BOCK, "Het CIA-koninkrijk", in: *De Morgen*, 27/05/1989.

²⁹⁸ C. CARPENTIER EN F. MOSER, *De staatsveiligheid*, p. 236.

²⁹⁹ Verslag Eerste Bende-commissie, *getuigenverhoor Jacques De Vlieghe*, p. 322. (Deel 4).

³⁰⁰ C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid*, 293 p.

³⁰¹ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel. Het dossier, het complot, de leden*, p. 356.

vrijwel meteen nieuwe zaken in. Zo wou hij vanaf dan ook de binnenlandse extreemrechtse bewegingen in kaart brengen, en niet alleen meer focussen op het ‘rode gevaar’. Door die nieuwe focus van Raes (samen met minister Philippe Moureaux) kwam de Veiligheid ongewild uit de schaduw, want precies op het moment dat de inlichtingendienst zich over het kleine wereldje van de Bonvoisin en co boog, begonnen de problemen.³⁰²

Doordat de Veiligheid zijn aandacht nu niet meer alleen richtte op de linkse, maar ook op de rechtse groeperingen, zorgde dat ervoor dat de Amerikanen minder info ontvingen. Voorts hervormde hij de dienst ‘contraspionage’ (B4), het paradepaardje van de naoorlogse Veiligheid. Westerse inlichtingendiensten hechtten tijdens de Koude Oorlog heel veel belang aan contraspionage. Zoals de term het zegt heeft contraspionage het doel spionage te counteren. Hun taak bestaat erin om spionage te lokaliseren, te identificeren en te neutraliseren. De afdeling was ingedeeld in secties: schaduwing/observatie, techniek en drie informatiesecties (Sovjetunie en satellietstaten, ondervragingen en onderzoeken).³⁰³ De mensen die daar werkten, waren de elite. Die brigade monopoliseerde praktisch alle middelen en het werk van de andere brigades werd er ondergeschikt aan gemaakt. *“De mensen en de middelen werden dus jarenlang verdeeld volgens een waardenschaal en prioriteiten die precies beantwoordden aan wat de Amerikanen en de NAVO van ons verwachtten”*, dixit de (anonieme) correspondent van Walter De Bock.³⁰⁴ Omdat de brigade contraspionage ergens anders gevestigd was dan de andere diensten³⁰⁵, was deze moeilijker te controleren. Amerikanen liepen binnen en buiten in de Stuyvesant-building aan het Louisaplein, de hoofdzetel van de B4, en namen vaak gewoon dossiers mee. Niemand hield ze tegen en dat terwijl er een verbindingsbureau was. De CIA keek zelfs dossiers in vooraleer de dienstchef ze te zien kreeg. Raes reageerde en richtte in 1981 een nieuwe brigade op (B6), waar alle logistieke diensten vanaf dan zouden onder ressorteren. Voor de hervormingen van Raes hingen de logistieke diensten exclusief vast aan de B4. Taken van de logistieke diensten waren bijvoorbeeld het plaatsen van microfoons en het onderhouden van communicatiemiddelen, de B6 was verder ook verantwoordelijk voor het schaduwen van personen. Door de wijzigingen van Raes kon de hoofdcommissaris zelf beslissen welke brigade prioritair beroep kon doen op de B6. Raes richtte in 1985 ook de reeds vernoemde brigade B7 op. Bijgevolg genereerde de contraspionage minder informatie en de Amerikanen dus ook.³⁰⁶ Raes kreeg hier blijkbaar veel kritiek voor te slikken. Pers en politici verweten hem dat hij de dienst contraspionage aan het ontmantelen was en zo de KGB-agenten vrij spel gaf. De geïnterviewde weerlegde deze beschuldigingen en stipte aan dat Raes enkel de interne structuren veranderd had, zodat alle brigades in functie van hun noden een beroep konden doen op de gemeenschappelijke hulpdiensten. Door de hervormingen werden de Amerikanen meer aan banden gelegd. Dossiers zouden via de normale weg moeten opgevraagd worden en er zou een wisselwerking moeten komen in het uitwisselen van informatie.³⁰⁷ Raes draaide ook de financiële en logistieke steun van de Amerikanen terug. De Belgische Veiligheid werd zo wel aanzienlijk armer, maar ook wel onafhankelijker. Jacques De Vliegheer beaamde in de ‘Eerste Bendecommissie’ de verklaringen van de anonieme agent. *“Dat is inderdaad één van de verdiensten van de heer Raes. Op het einde van de jaren ’70 heeft hij tegenover de CIA een politiek van ‘roll back’ moeten toepassen. De*

---

³⁰² C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid*, p. 78

³⁰³ W. SPIESSCHAERT, “Contraspionage. Van Koude Oorlog naar partnership”, in: M. COOLS, ed., *De Staatsveiligheid. Essays over 175 jaar Veiligheid van de Staat*, Brussel, Politeia, 2005 pp. 115-128.

³⁰⁴ W. DE BOCK, “Het CIA-koninkrijk”, in: *De Morgen*, 27/05/1989.

³⁰⁵ De andere diensten waren gevestigd in de Wolstraat, Brussel. Later werden alle diensten samengebracht op de Meeûssquare.

³⁰⁶ W. DE BOCK, “Het CIA-koninkrijk”, in: *De Morgen*, 27/05/1989.

³⁰⁷ C. CARPENTIER EN F. MOSER, *De staatsveiligheid*, pp. 237-238.

Amerikanen zijn imperialisten. Ze beschouwen de inlichtingendiensten van hun bondgenoten als ondergeschikt aan hun CIA. Maar ze zijn hier niet in bezet land. Sedertdien zijn we erin geslaagd die situatie tendele (sic) recht te trekken. Ik zeg wel tendele (sic) want het staat vast dat ze op ons grondgebied nog altijd operaties uitvoeren waar wij niet de vereiste controle of informatie over hebben."³⁰⁸ De twee nieuw opgerichte brigades (B6 en B7) zorgden niet alleen voor wrevel bij de Amerikanen, maar ook binnen de eigen dienst. Het creëren van de nieuwe brigades zorgde voor een aderslating inzake personeel en bevoegdheden voor de brigades B2 en B4. Vooral B4 (contraspionage) kreeg het hard te verduren, en verloor heel wat aan middelen. Het zorgde voor een blijvend ongenoegen en slepende interne oorlogen. Het bestaan van twee clans binnen de Veiligheid heeft zeker bijgedragen aan het troebel klimaat waar de Veiligheid in verzeilde, de perslekken zijn hier niet vreemd aan.

Tegenover onderzoeksrechter Schlicker had Christian Souris, de hoofdredacteur van *Pourquoi Pas*, verteld dat Raes verdachte contacten had met Joegoslavische collega's.³⁰⁹ Geens hoorde van haar bronnen dat Raes probeerde via zijn contacten in Joegoslavië een opening te vinden in Oost-Europa: *"Uit het artikel dat Souris daarover schreef, maakte ik op dat hier in de anticommunistische en Atlantische hoek geen applaus over klonk. Volgens mijn bronnen waren er eind jaren '70 opeens aanslagen op Joegoslavische doelwitten op Belgisch grondgebied die niet werden opgehelderd."*³¹⁰ Raes zou dus goede contacten gehad hebben met Joegoslavië. Hij werd daarvoor fel bekritiseerd uit anticommunistische hoek en ook de Amerikanen konden niet lachen met de banden van de topman van de Veiligheid met een communistisch land. De aanslagen op Joegoslavische doelwitten zorgden ervoor dat de verhouding tussen Raes en de Joegoslaven vertroebelde.³¹¹ Er kan wel gesteld worden dat Raes openingen zocht naar het Oosten. Hij zou een aanhanger kunnen zijn van de *Harmel doctrine*, opgesteld in 1967. De doctrine draagt de naam van Pierre Harmel. Hij was van begin jaren '50 tot eind jaren '70 actief in de Belgische en Europese politiek. Hij zorgde voor toenadering naar de Oostbloklanden en wou een stabielere relatie tussen het Westen en zijn tegenhanger. De NAVO beschrijft de *Harmel doctrine* als volgt: *"The "Harmel Doctrine" advocated a strong defence combined with good diplomatic relations with the countries of the Warsaw Pact, and helped to pave the way for the East-West détente of the early 1970s. While the international security situation has changed dramatically since then, the "Harmel process" remains an example and inspiration to the Alliance as we prepare a new Strategic Concept."*³¹²

Het is toch opvallend dat de Amerikanen zoveel invloed wilden in België. Daar zijn verschillende factoren voor aan te duiden. Ten eerste werd in 1967 het commandocentrum van de geallieerde strijdkrachten van de NAVO (SHAPE) naar ons land verhuisd. Ten tweede was ook de zetel van het geheime commandocentrum van de *Stay Behind*-netwerken (A. C. C) gevestigd in ons land. Over deze netwerken zal verder in dit onderzoek dieper op ingegaan worden. Ten derde waren/zijn ook belangrijke Europese instellingen hier geïnstalleerd. Ten vierde raakte begin jaren '80 het nieuws bekend dat de Amerikanen kernraketten gingen plaatsen.³¹³ In een CIA-rapport stond België begin 1981 met stip genoteerd als hoogst

---

³⁰⁸ De informatie wordt uit een krantenartikel van W. De Bock gehaald: W. DE BOCK, "Ons werd nooit gevraagd naar een politieke piste", in: *De Morgen*, 26/05/1989. Zelfde informatie wordt teruggevonden in: Verslag Eerste Bende-commissie, *getuigenverhoor Jacques De Vlieghere*, p. 322. (Deel 4).

³⁰⁹ Persoonlijk archief, correspondentie met Hilde Geens, 15 mei 2017.

³¹⁰ Persoonlijk archief, interview door Lander Van de Sompel met Hilde Geens, 20 december 2016.

³¹¹ Persoonlijk archief, interview door Lander Van de Sompel met Hilde Geens, 20 december 2016.

³¹² NATO, *Statement by the NATO Secretary General on the passing away of Pierre Harmel 16 Nov. 2009*, in: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_59164.htm?mode=news>, geraadpleegd op 28/12/2016.

³¹³ G. DENECKERE, T. DE PAEPE en B. DE WEVER, *Een geschiedenis van België*, Gent, Academia Press, 2012, pp. 226-227.

strategisch, maar instabiel.³¹⁴ Instabiel omdat er blijkbaar een sterke vredesbeweging op kwam zetten. De rakettenkwestie veroorzaakte grote betogingen in ons land. Hoewel de Koude Oorlog ontdooide, vonden de Amerikanen – waar Ronald Reagan ondertussen president was geworden – het noodzakelijk om meer wapens op Europees grondgebied te plaatsen. De bevolking aanvaardde dit niet en kwam massaal op straat.³¹⁵ De aanstelling van Reagan in 1981 was een belangrijke omwenteling die misschien ook de aanvallen tegen de Veiligheid van de Staat kan verklaren. Reagan was een republikein en stond bekend als een rabiaat anticommunist. Hij zag de Sovjetunie als ‘*an evil empire*’ met ‘*dark purposes*’. We zagen in zijn regeerperiode een laatste opstoot van de spanningen tussen beide wereldmachten. De plaatsing van kernraketten was hier niet vreemd aan.³¹⁶ Reagan en zijn administratie vonden de voorgaande aanpak van de communisten dus ook te soft. De daad werd bij het woord gevoegd en ‘communistenvreter’ Bill Casey werd directeur van de CIA.³¹⁷ Deze belangrijke transitie deden zich voor ter zelfder tijd dat de WNP zijn activiteiten ontplooiden. De Amerikaanse opdrachtgevers waar Latinus het dus over had, zouden wel eens uit die kringen kunnen komen. Wanneer het in dit onderzoek over ‘de Amerikanen’ gaat, is het belangrijk deze gegevens in het achterhoofd te houden.

Bovenstaande heeft duidelijk gemaakt dat de Veiligheid onder Raes een hele metamorfose heeft ondergaan. Langs de ene kant positief: de Veiligheid werd minder afhankelijk van hun overzeese bondgenoot. Langs de andere kant negatief: de Veiligheid kwam voor het eerst echt uit de schaduw en raakte verstrengeld in vele schandalen. Enkele jaren na de aanstelling van Raes begonnen de verdachtmakingen, eigenlijk ongezien voor de baas van de Veiligheid. Raes zou een KGB-agent zijn, Raes zou met louche zaken bezig zijn, Raes heeft banden met de WNP, Raes heeft iets te maken met de Bende van Nijvel, en ga zo maar door. Of die verdachtmakingen geënceneerd zijn door de Amerikanen is kort door de bocht, maar het moge duidelijk zijn dat hij voor velen niet de juiste man op die plaats was. Het is wel duidelijk af te leiden dat de CIA het liefst zou teruggedaan zijn naar de toestand van voor 1977, waarbij ze alles te zeggen hadden. Verregaande verdachtmakingen en herhaalde aanvallen van onder andere Benoit de Bonvoisin, zorgden ervoor dat Raes een stap opzij zette. Wanneer hij bijna drie jaar later vrijgesproken werd van alle beschuldigingen door de Raad van State, wilde Raes opnieuw zijn oude functie bekleden. Melchior Wathelet – toenmalig minister van Justitie en oud-CEPIC lid – zag dit niet meteen zitten en stelde Raes een andere functie voor. Hij werd Administrateur-directeur-generaal van de Burgerlijke wetgeving en de Erediensten.³¹⁸ Later werd hij vrijgesproken van alle verdachtmakingen door het hof van Beroep van Brussel.

3.3.2. Raes en de WNP

Raes kwam dus begin jaren '80 in serieuze opspraak. Getuigenissen van onderzoeksrechter Francine Lyna in de ‘Eerste Bendecommissie’ en van Georges Marnette (de commissaris belast met het onderzoek naar de WNP) in een interview met Hilde Geens deden Raes zijn persoon geen goed. Marnette vertelde dat zijn onderzoek naar de *Pastorale Moorden* en de WNP aan de basis lag van de problemen die de Veiligheid kreeg. Verder onthulde hij dat verschillende agenten van de Veiligheid hem onder druk hadden gezet. Zo had procureur des konings Francis Poelman hem na een telefoontje van Albert Raes gevraagd had om de

---

³¹⁴ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 12.

³¹⁵ G. DENECKERE, T. DE PAEPE en B. DE WEVER, *Een geschiedenis van België*, p. 227.

³¹⁶ R. PALMER, J. G. COLTON en L. KRAMER, *A history of the modern world since 1815*, Boston, McGraw-Hill, 2007, pp. 1022-1023.

³¹⁷ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 13.

³¹⁸ Archief Walter De Bock, *transcriptie interview van Walter De Bock met Albert Raes*, doos 1.18, rubriek 3.

processen-verbaal over de schaduwcursussen van Smets aan de WNP te vernietigen. Hij heeft daarover wel nooit een verslag over opgesteld.³¹⁹ In de ‘Eerste Bendecommissie’ stelde Marnette onder ede nochtans dat hij nooit druk van buitenaf had ervaren in het onderzoek naar de dubbele moord. Waarom verklaarde hij 10 jaar later aan Geens en aan de ‘Tweede Bendecommissie’ opeens van wel? Marnette vertelde verder nog dat hij de zaak had gelekt naar de pers, omdat hij schrik had dat de zaak anders in de doofpot zou komen.³²⁰ Maar deed Marnette daarmee net niet wat de WNP wou? De WNP wou toch net in de kranten komen? Marnette heeft zo misschien ongewild meegewerkt aan *Operatie Catacomben* van de *West*, waarbij de Veiligheid gecompromitteerd werd. Hoewel er hier en daar enkele tegenstrijdigheden in het verhaal van Marnette op te merken vallen, is het toch opvallend dat onderzoeksrechter Francine Lyna, die bevoegd was voor de moord in de Herdersliedstraat en het WNP-dossier, in de ‘Eerste Bendecommissie’ ook gewag maakte van ongeoorloofde praktijken van de Veiligheid.

Naar haar gevoel werd alles in het werk gesteld om de dubbele moord, als een ‘gewone’ moord neer te zetten. Zij had ook het gevoel dat er zowel bij het parket als bij de politie parallelle/*under-cover* dossiers bestonden. Lyna beschuldigde Raes van sabotage van haar onderzoek naar de *Pastorale Moorden* en de WNP. Zo zou Raes verhinderd hebben dat Smets, die geïnfilteerd was in de groep, in verdenking zou worden gesteld. Raes dekte Smets en zei dat de infiltratie in opdracht van de dienst gebeurde en met Raes’ medeweten. Het is daarom dat Smets nooit vervolgd werd.³²¹ Lyna wou het onderzoek niet laten rusten en ging langs in de gebouwen van de Veiligheid om dossiers over de WNP te gaan opvragen. “*De heer Raes leek ontstemd wanneer hij haar zag. Hij deelde haar mede dat het dossier over de WNP zich bij de minister van Justitie bevond en beloofde het haar de volgende week te brengen. Tot grote verbazing van mevrouw Lyna overhandigde de heer Raes haar de volgende week slechts één enkele bladzijde over de WNP en die dagtekende uit 1981.*”³²² Toch verklaarde Lyna niet dat ze ooit druk heeft ondervonden van de Veiligheid. Achteraf heeft ze wel vernomen dat de heer Raes zou gezegd hebben tegen zijn medewerkers: “*Geef mij het dossier van die Lyna of dat van haar echtgenoot.*”³²³ Lyna’s man was de communistische advocaat Jules Chomé die een paar keer in opspraak kwam voor controversiële politieke meningen.

Lyna vertelde verder dat er bij de eerste verhoren van Barbier en Latinus een agent van de Veiligheid aanwezig was geweest. Het zou gaan om Claude Janssens, codenaam *Viandox*.³²⁴ Het dossier zat toen nog bij het parket en dus nog niet bij een onderzoeksrechter. Het is/was vrij ongezien dat een ambtenaar van de Veiligheid aanwezig is bij de ondervragingen. De Veiligheid is immers een preventieve dienst. Zodra er een wetsovertreding in het spel is, behoort de zaak niet langer tot hun bevoegdheid. Personen of zaken die in gerechtelijk onderzoek genomen worden, behoren niet langer tot het werkterrein van de dienst. Die aanwezigheid van *Viandox* is zeker bizar, want ze gebeurde op vraag van het parket, en niet van de Veiligheid. Verder is haar getuigenis opmerkelijk omdat ze de rol van het parket nog meer in vraag stelde. Ze stelde dat het parket ongewoon lang treuzelde om de zaak in handen te geven van de twee Brusselse onderzoeksrechters, Lyna zelf en haar collega Coppieters ’t Wallant - die het ook eigenaardig vond. Lyna vond het op de koop toe vreemd, dat de voor het WNP-dossier verantwoordelijke substituut, André

---

³¹⁹ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 262.

³²⁰ *Ibidem*, p. 261.

³²¹ Verslag Eerste Bendecommissie, *getuigenverhoor Francine Lyna*, p. 436. (Deel 4).

³²² Verslag Eerste Bendecommissie, *getuigenverhoor Francine Lyna*, pp. 436-437. (Deel 4).

³²³ Verslag Eerste Bendecommissie, *getuigenverhoor Francine Lyna*, p. 438. (Deel 4).

³²⁴ G. BOUTEN, *Verraad, manipulatie, geheime diensten*, p. 43.

Vandooren, opeens werd vervangen door zijn collega Delecourt.³²⁵ De rol van het Parket van Brussel in het onderzoek is nooit uitgeklaard.

Door de getuigenis van Lyna besliste de ‘Eerste Bendecommissie’ om dieper in te gaan op de rol van de Veiligheid in het WNP-dossier en de dood van Latinus.³²⁶ De media stortte zich op de uitspraken van Lyna, en Raes werd zo nog meer gecompromitteerd.

Later heeft Lyna haar getuigenis van bij de ‘Eerste Bendecommissie’ grotendeels aangepast in een gesprek met Carpentier en Moser. Ze stelde dat ze zich grotendeels gemanipuleerd voelde door Victor Massart.³²⁷ Het was Massart die haar had verteld dat Raes de dossiers van Lyna en haar man wou laten opvragen. Het bleek dat daar niets van waar was. Verder bevestigde ze nogmaals dat ze zich op geen enkel moment onder druk gezet voelde.³²⁸

3.5. Slaagde de WNP in zijn opzet?

Latinus en de zijnen verklaarden dat het bedoeling was om de ‘linkse elementen’ uit de top van de Veiligheid te verwijderen. Met die ‘linkse elementen’ doelden ze vooral op Albert Raes en Christian Smets. De vraag of de WNP in zijn opzet slaagde en de Veiligheid van de Staat inderdaad gedestabiliseerd werd, kent een dubbel antwoord. Langs de ene kant waren ze zeker succesvol: Raes werd geduwd naar een nieuwe functie en Smets werd geschorst tot 1996. Ook Jacques De Vlieghere, adjunct-administrateur van de Staatsveiligheid, verliet kort na de affaire WNP de dienst en werd directeur-generaal van het gevangeniswezen. De top van de Veiligheid werd op die manier fel aangetast. Alles was in gang gezet met de dubbele moord. Op het proces hoorden de juryleden heel de tijd verhalen over KGB-spionnen en de rol van Veiligheid, maar amper over de dubbele moord. De Bock merkte het reeds op in 1987: *“Uit bijna elke pagina van het dossier blijkt trouwens dat een onzichtbare hand met de dubbele moord niet zozeer de slachtoffers heeft willen treffen als wel het hoofd van de staatsveiligheid. Het profiel van de slachtoffers blijft immers zo vaag en anoniem dat onvermijdelijk de indruk is ontstaan dat ze niet meer zijn dan pionnen die werden opgeofferd in een heel ander, politiek scenario. (...) Toen de vermoedelijke daders anderhalf jaar later werden ingerekend, startte meteen een oordeelkundig gevoerde campagne die de betrokkenheid van de Veiligheid bij de moorden in het licht stelde.”*³²⁹ Daarmee slaagde Latinus dus eigenlijk al in zijn opzet en werd de Veiligheid gedestabiliseerd en gecompromitteerd. Verder blijkt dat sinds 1983 de Veiligheid zich steeds minder bezighield met extreemrechts, omdat ze daar steeds in de problemen mee kwamen.³³⁰ Men liet het extreemrechtse wereldje steeds meer met rust. Niemand durfde dat soort werk nog aan te pakken. Die malaise en schrik zijn begonnen vanaf het moment ze hoger begonnen te klimmen en meer en meer Franstalig rechts onderzochten. Sluitende bewijzen zijn daar niet voor, maar de aanvallen tegen de dienst startten toen *De Morgen* de CEPIC-nota publiceerde over de rol van de extreemrechtse connecties die baron de Bonvoisin had. De anonieme ambtenaar, die getuigde bij De Bock, beweerde dat sinds 1983 de activiteiten van de dienst voor 50 tot 60 percent lam lagen. *“Voor een inlichtingendienst is elk gat in de informatie op een bepaald terrein definitief onherstelbaar. Dat maakt men in elk geval nooit meer goed. Als men met een gat zit van vier jaar inzake informatie over extreemrechts, dan kan dat misschien binnen vijf tot tien jaar dramatische gevolgen*

³²⁵ Verslag Eerste Bendecommissie, *getuigenverhoor Francine Lyna*, p. 436. (Deel 4).

³²⁶ W. DE BOCK, “De Staatsveiligheid saboteerde werk van Justitie in WNP-zaak”, in: *De Morgen*, 14/04/1989.

³²⁷ C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid*, pp. 185-190.

³²⁸ *Ibidem*, p. 189.

³²⁹ W. DE BOCK, “Open oorlog bij de Staatsveiligheid”, in: *De Morgen*, 12/05/1987.

³³⁰ W. DE BOCK, “Beijer verliet Zaventem via ministeriële weg, zonder controle en met rijkswachtescorte”, in: *De Morgen*, 23/05/1989.

hebben. (...) *Inlichtingenwerk is langetermijnarbeid.*"³³¹ In dat opzicht slaagde de *West* zeker in hun opzet. De Vliegheer getuigde in de 'Eerste Bendecommissie' dat de WNP er in geslaagd is om de dienst in de luren te leggen. "Ook ik heb lang geloofd dat de WNP veel groter was dan wat inmiddels is gebleken. Ik voel mij in die zaak abominabel gemanipuleerd. (...) Het zal jaren duren vooraleer de staatsveiligheid van de schade is hersteld die zodoende bij haar werd aangericht."³³²

Maar langs de andere kant zorgde het FJ en de WNP (en zeker ook de Bende van Nijvel) voor doorgedreven hervormingen. Niet alleen binnen het politiewezen, maar zeker ook binnen de inlichtingendiensten. Voor wat het de hervormingen binnen Justitie betreft, was het vooral de zaak Dutroux die daarvoor zorgde. De Veiligheid van de Staat stond vanaf 1991 onder parlementaire controle en zeven jaar later werden uiteindelijk ook de doelen, activiteiten, functies... van de dienst duidelijk omschreven en in een wettelijk kader gegoten. Over het algemeen kan dat beschouwd worden als een vooruitgang. De ruimte om deontologische fouten te maken, zoals Smets, werd veel kleiner. Door het feit dat de taken van de Veiligheid nergens exact omschreven waren ten tijde van de WNP, konden de agenten handelen naar wat zij belangrijk vonden. De ambtenaren van de Veiligheid hadden voor de hervormingen steeds moeten werken zonder wettelijk kader, en dus ook zonder vangnet. Ze dienden steeds te improviseren op eigen risico en werden aan hun lot overgelaten. Dat is waarschijnlijk wat er gebeurd is bij de infiltratie van Smets: hij wou de leden van de groep ontmaskeren, en improviseerde door spionagetechnieken aan te leren, maar ging daardoor zijn boekje te buiten. Stel dat er reeds dan parlementaire controle was geweest, dan kon het hoofd van de Veiligheid aan zijn controleurs zeggen: "Kijk we zijn dit en dat van plan. Ok?" Stel dat het achteraf nog misloopt (zoals gebeurde bij Smets) dan was er tenminste nog een klare situatie en kwam het niet allemaal op de nek van Raes en Smets terecht. Het is opvallend dat de WNP weet had van die wettelijk onzekere situatie binnen de Veiligheid en ze maakte er dan ook dankbaar gebruik van. We zouden het als volgt kunnen stellen: de WNP wou de top van de Veiligheid verleiden tot fouten die hen in de problemen zou brengen. Wanneer Smets zich laat overhalen om schaduwcursussen te geven, leek dat alvast goed te lukken. Met de *Pastorale Moorden* kwam de Veiligheid nog meer onder druk te staan, want verscheidene WNP-leden verklaarden dat ze de slachtoffers hadden geschaduwd. Ze startten een grootschalige perscampagne op en de Veiligheid werd langs alle kanten aangevallen. Media, publiek en politici begonnen zich serieuze vragen te stellen bij de rol van de Veiligheid en het mondde zelf uit tot huiszoekingen bij Raes en op de kantoren van de Veiligheid.³³³ Op dat vlak slaagde de WNP dus zeker in zijn opzet.

De onderzoekscommissies (Gladiocommissie, Bendecommissie I en II) volgden de publieke opinie en zorgden voor een focus op de rol van de Veiligheid. Raes heeft een paar keer moeten getuigen in de commissies en gaf ook interviews (cfr. infra). Sedert het begin van de jaren '80 wordt de Veiligheid (en dan vooral Raes en Smets) met de meest uiteenlopende zaken in opspraak gebracht. Raes en Smets werden neergezet als lid van de KGB, maar hadden tegelijkertijd de hand in de extreemrechtse *Westland New Post*. Smets zou zelf een neonazi zijn. Raes zou volgens onderzoeksrechter Lyna het onderzoek naar de WNP gemanipuleerd hebben. Verder was er hier en daar te lezen dat de Veiligheid iets te maken had met de brand bij het linkse weekblad *Pour*, dat ze deelnamen aan de *Roze Balletten* en ondertussen hadden ze ook nog eens een rol in de Bende van Nijvel. Het blijft toch opvallend dat de Veiligheid zelf niet naar buiten kwam met enkele verklaringen om de vele verhalen en verdachtmakingen te weerleggen. Blijkbaar paste dat niet in de

---

³³¹ W. DE BOCK, "Het verboden interview", in: *De Morgen*, 23/05/1989.

³³² Verslag Eerste Bendecommissie, *getuigenverhoor Jacques De Vliegheer*, p. 316. (Deel 4).

³³³ Archief Walter De Bock, *transcriptie interview van Walter De Bock met Albert Raes*, doos 1.18, rubriek 3.

strategie van het huis en was het doel om zo geheim en onafhankelijk mogelijk te werken. Maar zo kon de pers blijven publiceren zonder dat ze van antwoord gediend werden. De verhalen bleven opgepikt worden en bleven in omloop. De Veiligheid reageerde in eerste instantie niet. Raes gaf later wel enkele interviews aan *La libre Belgique*, *Knack*, *De Morgen* en *BRT*. Het zijn de eerste ontmoetingen met de pers. Hij reageerde daarmee op de beschuldigingen van Lyna, en de huiszoekingen bij de Veiligheid en zijn privéwoning. Het was ongezien voor het hoofd van de Veiligheid, die eigenlijk best zoveel mogelijk in de schaduw blijft. Maar echt beschuldigingen weerleggen deed hij daar niet. Carpentier en Moser deden het dan maar voor hem en de Veiligheid. Zij weerlegden vele verhalen. Dat was helemaal geen gemakkelijke opgave, want van de Veiligheid zelf waren er geen archieven beschikbaar. Carpentier en Moser brengen in hun boek een uitstekende analyse van alle verhalen en verdachtmakingen naar de Veiligheid toe. Na verificatie blijven nog weinig verhalen staande. Van al die activiteiten is nooit een spoor van bewijs geleverd. Tot op de dag van vandaag heeft men bij alle onderzoeken in die affaires tot nu toe nooit maar iets kunnen vinden dat er op wees dat de Veiligheid inderdaad daden heeft gesteld die men kan kwalificeren als misdrijven of misdaden.³³⁴ Het enige verhaal dat overeind blijft, en waar bewijzen en bekentenissen van zijn, is dat van commissaris Smets die spionagelessen gaf aan leden van de *West*. De stelling dat Smets zelf lid was van de groepering en een overtuigd neonazi, werd doorheen dit werk reeds ontkracht. Smets infiltreerde om te weten te komen wie de leden waren en was bezig met een onderzoek naar lekken naar extreemrechts uit de eigen dienst. Smets deed dit naar alle waarschijnlijkheid te ijverig en zorgde er ongewild voor dat de Veiligheid in het oog van de storm terecht kwam. Door zijn infiltratie en de lessen gaf hij langs de ene kant geloofwaardigheid aan het verhaal van Latinus dat Smets één van de leidinggevenden was binnen de groep. Langs de andere kant dachten nu ook de WNP'ers dat ze werkten voor de Veiligheid in hun strijd tegen het internationaal terrorisme, en dat zo ook al hun acties gedekt werden door de dienst en bijgevolg legitiem waren. Libert vertelde dit ook in zijn verhoor: *“Mon activité consistait dans la collecte de renseignement pour la Sécurité de l'état. Le WNP travaillait en collaboration étroite avec la Sécurité de l'état qui était représenté par Smets, lequel avait le grade de colonel.”*³³⁵ Ook Saucez zei op de eerste dag van het WNP-proces dat hij opdrachten moest uitvoeren voor een parallelle organisatie van de Veiligheid van de Staat, omdat de officiële inlichtingendiensten die niet voor hun rekening konden nemen.³³⁶ En ook Barbier verklaarde jaren later aan Bouten: *“Ik heb die moorden in elk geval bekend aan commissaris Marnette, maar dit gebeurde op bevel van Latinus die me verzekerde dat de Staatsveiligheid me wel uit de cel zou halen, want tenslotte werkten we er toch voor. Maar er gebeurde niets.”*³³⁷

Wie baat had bij die destabilisatie van de dienst, is een moeilijk te beantwoorden vraag. De lijst met vijanden die Raes en Smets hadden, is nogal lang. Er kan wel gesteld worden dat de aanvallen vooral uit het kamp van extreemrechts kwamen, maar Raes voerde bijvoorbeeld ook een doorgedreven onderzoek naar het extreemlinkse PVDA. In een interview met Walter De Bock verklaarde Raes dat de CCC en PVDA twee verschillende verschijningsvormen van dezelfde beweging waren. PVDA zou op clandestiene wijze invloed trachten te verkrijgen over stakende mijnwerkers. Ze lagen blijkbaar ook vaak aan de oorsprong of in de spits van sociale onrusten. Vandaar de focus van de Veiligheid.³³⁸ Toch is het opvallend dat net wanneer minister van Justitie Philippe Moureaux samen met Albert Raes besliste om zich meer te gaan focussen op

³³⁴ C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid*, 293 p.

³³⁵ Persoonlijk archief, samenvattingen verhoren voor onderzoeksrechter Francine Lyna, documenten verkregen van Guy Bouten, *verhoor van Michel Libert*, nr. 43 II.

³³⁶ W. DE BOCK, “Sûreté en generaal Close manipuleerde WNP”, in: *De Morgen*, 26/01/1988.

³³⁷ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 61.

³³⁸ Archief Walter De Bock, *transcriptie interview van Walter De Bock met Albert Raes*, doos 1.18, rubriek 3.

extreemrechtse organisaties dat de problemen echt begonnen.³³⁹ De nieuwe focus op rechts was tegen de traditie van het huis in, en zodra er duidelijk verbanden opdoken tussen extreemrechts, prominenten als Benoit de Bonvoisin en de CEPIC (rechtervleugel van de PSC) kwam er een kentering. De dienst raakte zwaar in opspraak door de verwickelingen rond te WNP. Niet alleen deze figuren hadden er baat bij, ook de Amerikanen wilden terug naar de situatie van voor Albert Raes. Toen hadden zij alles te zeggen. Voor Guy Bouten is het dan ook duidelijk dat het de CIA is die veelal verantwoordelijk is voor de situatie in België in de jaren '80. Het zijn zware beschuldigingen die weinig bijval krijgen bij andere onderzoekers, omdat de hypothese veel te weinig onderbouwd wordt. Velen, waaronder ook Geens, hadden het gevoel dat er meer achter de misdaden in de jaren '80 zat, maar zonder bewijzen wordt het moeilijk om dat te diepgaand te onderbouwen. Amerikaanse inlichtingendiensten, zo werd reeds aangetoond, hadden zeker baat bij een destabilisatie van de Veiligheid. Op die manier kregen ze opnieuw vrij spel, maar het obstakel Albert Raes zat in de weg.

Wie ook baat zou hebben bij het ondermijnen en verzwakken van de dienst is de Rijkswacht. In dit werk ontbreekt de plaats om uit te wijden over de rol van de Rijkswacht, maar er is toch een opvallende rol voor weggelegd. De agent die uit de biecht klapte bij Walter De Bock wist te vertellen dat de Rijkswacht eigenlijk de Veiligheid wou opsloppen. De Rijkswacht zou een rol gespeeld hebben in de destabilisatie van de Veiligheid – en niet alleen in de affaire WNP. Beide diensten doen/deden aan inlichtingenwerk, maar het verschil is dat de Veiligheid enkel aan preventief inlichtingenwerk doet. De rijkswacht deed zowel preventief als repressief werk. Zij hadden dubbele petjes op. Bij de Rijkswacht is de bekoring natuurlijk tamelijk groot om de repressieve bevoegdheid te gebruiken om politiek inlichtingenwerk dienstig te zijn. Als men gerechtelijk onderzoek combineert met inlichtingenwerk bestaat de neiging om inlichtingen te vergaren met het doel om iemand te doen veroordelen door Justitie. Het inlichtingenwerk is dan ingegeven door repressieve bedoelingen. In België is er nooit een duidelijke keuze gemaakt (ondertussen wel, want de Rijkswacht is opgedoekt). Er was geen duidelijk afbakening en geen reële coördinatie tussen de bestaande inlichtingendiensten. Dat leverde ook heel wat praktische problemen op. De Rijkswacht combineerde de twee functies en deed dus ook hetzelfde werk als de Veiligheid. Dat zorgde voor strijd.³⁴⁰ Bij de Veiligheid merkten ze een zekere verbetering bij leden of ex-leden van de Rijkswacht om hun dienst zwart te maken bij de publieke opinie. In 1989 was er de huiszoeking, waarvan reeds sprake, op de kantoren van de Veiligheid. Deze kwam er na verklaringen van ex-BOB'er Robert Beijer die claimde dat hij een reeks garageboxen huurde in opdracht van de Veiligheid. Er waren ook rijkswachters aanwezig bij de huiszoeking, en die namen – volgens de anonieme correspondent – nogal hun tijd om ook andere documenten in te kijken die niets met de zaak te maken hadden.³⁴¹

In het eerste hoofdstuk 'Het verhaal van de WNP' werd reeds de ex-BOB'er Madani Bouhouche vermeld. Het was Hilde Geens die op deze piste stootte wanneer ze het onderzoek naar de kogels voor de dubbele moord fileerde. Het blijkt uit haar onderzoek dat hij in staat was om de artisanale kogels – die vermoedelijk gebruikt werden bij de dubbele moord – zelf te fabriceren. Hij had de apparatuur en de knowhow. Bouhouche kende Latinus en stond er volgens Geens ook met in contact. Bouhouche kwam als onderofficier terecht bij de *Bewaking-en Opsporingsbrigade* van de Rijkswacht. In 1983 verliet hij de Rijkswacht,

---

³³⁹ C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid*, p. 78.

³⁴⁰ W. DE BOCK, "Beijer verliet Zaventem via ministeriele weg, zonder controle en met rijkswachtescortie", in: *De Morgen*, 23/05/1989.

³⁴¹ W. DE BOCK, "Het verboden interview", in: *De Morgen*, 23/05/1989.

als gevolg van enkele schandalen, en startte samen met Robert Beijer³⁴² een detectivebureau. Bouhouche zou vertoefd hebben in extreemrechtse kringen en volgens Bouten lid geweest zijn van het FJ.³⁴³ De rol van de Rijkswacht is reeds uitvoerig onderzocht in Bendecommissie I en II en in literatuur rond de Bende van Nijvel, maar op het vlak van de WNP is er veel braak terrein waar menig onderzoeker, journalist, historicus... op kan doorwerken. De mistoestanden binnen de BOB en de dubieuze levenswandel die veel van haar agenten erop nahielden, leidden in 1991 tot een demilitarisering van de Rijkswacht en later tot een afschaffing van de Rijkswacht en de oprichting van een federale politie en lokale politie (wet van 7 december 1998).³⁴⁴ Tastbare of sluitende bewijzen dat de Rijkswacht iets met de WNP of de Bende te maken had, zijn er niet, maar dat er enkele dubieuze figuren tussen zaten die maar wat graag de Veiligheid in diskrediet brachten, mag duidelijk zijn. Toch blijft de vraag wie achter de destabilisatie van de Veiligheid zat – en dus ook achter de WNP – in de huidige stand van openheid en beschikbaarheid van de bronnen een onmogelijk met zekerheden te beantwoorden vraag.

Hoewel de Belgische inlichtingendiensten enkele moeilijke jaren kenden in de jaren 1980 – 1990, beseft vandaag iedereen hoe noodzakelijk een efficiënte inlichtingendienst is. De aanslagen van 11 september zorgden voor een ‘nieuwe wereld’. De hervormingen, wetten en controleorganen zorgden voor een hernieuwd vertrouwen in de dienst. De twee wetten waren ook een serieuze vooruitgang en zorgden voor een wettelijk kader. *Een lange en indringende denkoefening is nodig geweest om een afweging te maken tussen twee op het eerste zicht tegenstrijdige belangen, met name de eerbiediging van het privéleven van de burger en de nood aan informatie vanwege de Staat. De inlichtingendiensten hebben steeds meer en meer taken gekregen en die taken zijn ook veel technischer geworden door de explosie van elektronische communicatiemogelijkheden.*³⁴⁵ Na het einde van de Koude Oorlog is de wereld echter in veel onduidelijker context terecht gekomen die de taken van een inlichtingendienst er allesbehalve gemakkelijker op hebben gemaakt. Door de toename van het jihadistisch terrorisme stelt de vraag zich de voorbije jaren met nadruk of deze taken kunnen worden vervuld met het bestaande personeelsbestand en de beschikbare middelen.

---

³⁴² Ook een voormalig rijkswachter die betrokken is geweest bij enkele overvallen en moorden. Werd veroordeeld voor een overval samen met Bouhouche. Die laatste schoot daarbij iemand dood. Beijer verklaarde zelf dat hij opdrachten uitvoerde voor een privé-inlichtingendienst tegen de invloed van de Sovjetunie. Voor meer info zie het boek van Guy Bouten: G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel. Het dossier, het complot, de leden*, Leuven, Uitgeverij Van Halewyck, 2008, 552 p.

³⁴³ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel. Het dossier, het complot, de leden*, p. 259.

³⁴⁴ Voor een geschiedenis van de rijkswacht zie: M. EASTON, *De demilitarisering van de Rijkswacht*, Brussel, VUBPRESS, 2001, 351 p.

³⁴⁵ S. DE CLERCK en J. HUYGH, “Een kleine geschiedenis van de wetgeving op de inlichtingendiensten”, p. 196.

4. PIO (Public Information Office)

Voor journalisten als Walter De Bock, Hugo Gijsels, Jan Willems en Guy Bouten leek de WNP een privé-inlichtingendienst in het verlengde van PIO (*Public Information Office*). Ook Hilde Geens ziet banden. Er zijn inderdaad een aantal interessante parallellen te trekken tussen beiden. Ook namen als Vanden Boeynants en baron Benoit de Bonvoisin komen hier opnieuw terug. In wat volgt zal PIO dieper uitgespit worden en zal er nagegaan worden hoe de WNP hieraan gelinkt kan worden.

PIO werd opgericht in 1974 door majoor Jean Bougerol in opdracht van Paul Vanden Boeynants die toen minister van Defensie was. PIO werd in het leven geroepen om te reageren op de toenemende aversie tegen al wat militair was. De geest van mei 1968 – waar de nieuwe generatie zich afzette tegen de bestaande orde en Vietnam - waarde rond in Europa. De top van het leger was van mening dat er dringend iets gedaan moest worden aan de kritische aanpak van het leger van sommige massamedia. In die context groeide de idee van een tegenoffensief. De bedoeling was om het standpunt van het leger over te brengen naar een brede laag in de bevolking. Men wou niet alleen de publieke opinie beïnvloeden, ook de militairen die reeds in dienst waren, moesten ‘beschermd’ worden tegen het linkse en subversieve gedachtegoed.³⁴⁶ In eerste instantie was het de bedoeling om een soort van propagandadienst op te richten. *Militaire conferenciers* gingen spreken op conferenties en organiseerden lezingen. Ook Jean Bougerol was zo een welbespraakt spreker. Sommigen, onder wie ook Bougerol, stonden nauw in contact met journalisten. Deze militaire tak van PIO hield zich naast de propagandataken ook echt bezig actieve interventie. Men saboteerde en infiltreerde bijeenkomsten van subversieve bewegingen en men ging ook groepen als het FJ, NEM-clubs en CEPIC gebruiken om hun gedachtegoed te verspreiden.³⁴⁷ In 1977 startte ook de publicatie van *Inforep*, een anticommunistisch tijdschrift. Het was de burgerlijke tak van PIO die de uitgave verzorgde. Naast al deze activiteiten hield PIO zich van in het begin ook bezig met het verzamelen van informatie en contra-informatie. Daarvoor richtte Bougerol de *Groep Miller* op, naar zijn eigen pseudoniem waaronder hij schreef in de krant *La Dernière Heure*.³⁴⁸ Deze groep was samengesteld uit zogenaamde ‘subversieteams’ die verspreid werden over een aantal regio’s. Volgens het ‘*Parlementair onderzoek met betrekking tot het bestaan in België van een clandestien internationaal inlichtingennetwerk*’, in de volksmond beter bekend als de ‘Commissie Gladio’, waren er op het hoogtepunt van PIO in 1978 bij PIO 445 personen betrokken. Zowel burgers als actieve militairen en reserveofficieren.³⁴⁹

Deze activiteiten kostten handenvol geld en een deel van de inkomsten werd gegenereerd uit privé-sponsoring. Zo werd het magazine *Inforep* gepubliceerd door de NV PDG, een firma die later gelinkt werd aan het extreemrechtse FJ en tevens ook *Nouvel Europe Magazine* publiceerde (cfr. supra). Volgens De Bock stonden op de *payroll* van de PDG figuren als Bougerol, commandant Auguste Servais, Emile Lecerf (hoofdredacteur NEM) en Francis Dossogne (leider FJ). De CEO van de NV PDG was J. M. Detournay. De Bonvoisin kwam nergens voor als beheerder van PDG, PIO of NEM, maar kon door verschillende structuren aan vele touwtjes trekken (cfr. supra). Verder stelde De Bock dat de NV PDG talloze giften in ontvangst nam van bedrijven die op die manier Vanden Boeynants en de CEPIC wilden steunen.³⁵⁰ PDG

---

³⁴⁶ Verslag Commissie Gladio, p. 84.

³⁴⁷ Verslag Commissie Gladio, pp. 83-86.

³⁴⁸ H. GIJSELS, *Netwerk Gladio*, Leuven, Kritak, 1991, p. 115.

³⁴⁹ Verslag Commissie Gladio, p. 85.

³⁵⁰ W. DE BOCK, “Het web van de Bonvoisin”, in: *De Morgen*, 03/07/1989.

droeg ook de publicatiekosten van *Inforep* en betaalde de reiskosten van majoor Bougerol terug.³⁵¹ De dienst contra-informatie en inlichtingen van PIO werd in 1979 opgedoekt door generaal Amerijckx. Hij wist dat PIO in het vaarwater van extreemrechts terecht was gekomen. Verder drukte de dienst ook teveel op het budget. Hij vond dat één militaire inlichtingendienst, de SGR/SDRA³⁵² afhankelijk van de Generale staf, voldoende was. Vanaf 17 juni 1979 bestond er op landsverdediging dus geen dienst meer die PIO heette. De militaire conferenciers en de actiegroep bleven officieel wel bestaan. Ze kregen wel een nieuwe naam: *Bureau des conférenciers militaires*. Er waren vooral reserveofficieren actief. Ook *Inforep* werd verder gepubliceerd door PDG.³⁵³ De dienst die de inlichtingen en contra-informatie moest vergaren, werd opgedoekt. In werkelijkheid werd de dienst gewoon verhuisd en deze kwam onder de vleugels van de CEPIC terecht. Bougerol kreeg officieel een nieuwe functie binnen het leger, maar bleef de activiteiten van PIO gewoon verderzetten. PIO werd *de facto* een privé-initiatief en een privé-inlichtingendienst.³⁵⁴ In dat kader ontmoette Bougerol nog steeds bepaalde figuren van de Rijkswacht en de Veiligheid van de Staat. Bougerol noemde PIO een soort trechter voor inlichtingen aan de Rijkswacht en de Veiligheid van de Staat. Administrateur-directeur-generaal Albert Raes ontkende steevast dat PIO samenwerkte met de Veiligheid³⁵⁵, maar volgens de artikels van De Bock zou Victor Massart, chef van de Brigade B2 van de Veiligheid van de Staat, informatie uit dossiers en rapporten over extreemlinkse personen en organisaties hebben doorgespeeld aan PIO.³⁵⁶ Het was eigenlijk een jarenlang lek naar de privésector. Massart verklaarde daar later over dat hij niet wist dat PIO niet meer onder het leger ressorteerde. Bougerol stelde zich nog steeds voor als hoofd van PIO en als agent van de SDRA – wat hij volgens de bevoegde instanties nooit geweest is. Er werd hem serieuze indiscretie verweten.³⁵⁷

4.1. PIO en de WNP

De dienst die de inlichtingen en contra-informatie moest vergaren, werd dus opgedoekt. Maar PIO en Bougerol gingen na de schrapping uit het organigram van het leger gewoon verder met de activiteiten. Ditmaal als privé-inlichtingendienst en onder de dekmantel van de CEPIC – en dus eigenlijk voor persoonlijk gewin van de Bonvoisin, Vanden Boeynants en consoorten. CEPIC was gevestigd in de *Rue Belliard* 39, dat was het rijk van de Bonvoisin. Hij had op datzelfde adres de zetel van de PDG ondergebracht. De PDG stelde kantoren ter beschikking van de CEPIC en PIO. Volgens De Bock kreeg PIO van de Bonvoisin in een aanpalend gebouw kantoren waar enkele officieren uit de NEM-clubs de activiteiten van PIO konden voortzetten.³⁵⁸ De verregaande beweringen van De Bock werden niet teruggevonden in ‘Commissie Gladio’, maar ook daar zag men de rol van PDG, CEPIC en de Bonvoisin.³⁵⁹ Schrijvers volgde De Bock wel. Zij baseerde zich daarvoor wel op artikels daterend voor De Bock en de Commissie.³⁶⁰

---

³⁵¹ Verslag Commissie Gladio, p. 86.

³⁵² SDRA = *Service de Documentation, de Recherche et d’Action*/ SGR = *Service Général du Renseignement et de la Sécurité*.

³⁵³ Verslag Commissie Gladio, p. 89.

³⁵⁴ W. DE BOCK, “Het web van de Bonvoisin”, in: *De Morgen*, 03/07/1989.

³⁵⁵ Archief Walter De Bock, *transcriptie interview van Walter De Bock met Albert Raes*, doos 1.18, rubriek 3.

³⁵⁶ W. DE BOCK, “De brigade binnenlandse subversie”, in: *De Morgen*, 03/07/1989.

³⁵⁷ Verslag Commissie Gladio, p. 87.

³⁵⁸ W. DE BOCK, “Het web van de Bonvoisin”, in: *De Morgen*, 03/07/1989.

³⁵⁹ Verslag Commissie Gladio, p. 95.

³⁶⁰ K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, p. 300.

Het was ook De Bock die voor het eerst de link legde tussen de WNP en PIO. Opvallend is dat net op het moment dat PIO verdween in de structuur van het leger (1979) dat Latinus als informant werd voorgesteld bij Christian Smets, eveneens door Victor Massart. Latinus had verder ook contacten met Vanden Boeynants en de Bonvoisin en was volgens De Bock ook een bekende van Bougerol.³⁶¹ Zij hebben zijn carrière als extreemrechtse infiltrant in linkse organisaties mogelijk gemaakt. Latinus kreeg van Massart de opdracht om te infiltreren in linkse organisaties en laat dat net de opdracht zijn die Bougerol zijn reserveofficieren gaf in PIO. Ook Latinus was een reserveofficier. Bougerol had verder contacten met Bernard Mercier, CEPIC- en WNP-lid, en zou ook een rol hebben gehad in het transport van de neonazi Ekkelhard Weil (cfr. supra). Hij zou verder ook banden gehad hebben met verschillende leden van het FJ. Zoals reeds aangetoond vonden enkele leden van het FJ elkaar terug in de WNP.

Om te stellen dat de WNP een rechtstreekse opvolger of uitloper was van PIO is nogal kort door de bocht – en ook moeilijk te bewijzen –, maar er kan vastgesteld worden dat er inderdaad een aantal interessante parallellen te trekken zijn. Zo was bij beiden de hoofdactiviteit – namelijk inlichtingen verzamelen – dezelfde. De laatste activiteit van PIO werd door de ‘Commissie Gladio’ waargenomen omstreeks 1981, het startjaar van de WNP. De positie van Bougerol was niet langer houdbaar, en het is frappant dat net op het moment dat Bougerol verdween, Latinus op het toneel verscheen en de *West* oprichtte. Het is verder ook opvallend dat achter beide organisaties dezelfde figuren schuilgingen – in het bijzonder de Bonvoisin en Vanden Boeynants – en dat de firma PDG steeds een rol van betekenis speelde. Uit een opvallende verklaring uit de ‘Commissie Gladio’, blijkt ook dat op een vergadering van de militaire tak van PIO zowel Vanden Boeynants als de Bonvoisin present waren. Voor de aanwezige militairen was het van dan af duidelijk voor welke rekening ze werkelijk actief waren.³⁶² Voor De Bock was het evenwel ook helder dat Latinus nog voor de rekening van PIO gewerkt heeft. Volgens Latinus zelf werd hij gerekruteerd voor zijn WNP-missie tijdens één van zijn rappels als reserveofficier. Mogelijk doelde hij op PIO. Latinus en Bougerol werden vaak samen gespot op vergaderingen van de reserveofficieren. Verder kende Latinus vrijwel alle betrokken figuren en waren de latere activiteiten van de WNP allemaal afgestemd op de actie tegen de zogenaamde linkse subversie – net zoals PIO.³⁶³ Een anonieme correspondent getuigde bij Geens over Bougerol en PIO: *“Onze opdracht was de strijd tegen de linkse subversie. Tweedracht zaaien op antimilitaristische vergaderingen, in de vredesbeweging, valse lezersbrieven naar kranten sturen. Dat soort missies heb ik vaak voor de majoor vervuld.”*³⁶⁴ Let wel, voor eventuele bindingen tussen PIO en de WNP zijn nooit sluitende bewijzen geleverd.³⁶⁵ Maar is de vraag ooit wel echt gesteld? Volgens Geens alvast te weinig. Volgens haar liet het onderzoek naar ‘de WNP als privé-militie’ serieuze kansen liggen. Zeker omdat er nooit onderzoek werd gedaan naar Fons Jacobs, de man die de WNP-archieven liet stelen (cfr. supra).³⁶⁶

Al deze gegevens op een rij wijzen op verregaande bindingen. En het is wederom opvallend dat het alweer notoire/machtige extreemrechtse prominenten zijn die een eigen privé-netwerk van privé-inlichtingendiensten uitbouwden. We zagen het reeds in de jaren net na WOII met André Moyen, en begin jaren ’80 opnieuw met PIO en de WNP. PIO kan dus beschouwd worden als een doorslag van het netwerk van André Moyen. Ook daar zagen we een merkwaardige samenwerking tussen officiële- en

---

³⁶¹ W. DE BOCK, “De brigade binnenlandse subversie”, in: *De Morgen*, 03/07/1989.

³⁶² Verslag Commissie Gladio, p. 86.

³⁶³ W. DE BOCK, “De maarschalk: Wat voorafging”, in: *De Morgen*, 01/07/1989.

³⁶⁴ H. GEENS, “Operatie Catacomben”, p. 50.

³⁶⁵ Verslag Commissie Gladio, p. 90.

³⁶⁶ Persoonlijk archief, interview van Lander Van de Sompel met Hilde Geens, 20 december 2016.

veiligheidsdiensten met clandestiene inlichtingennetwerken (zoals *Milpol*), anticommunistische groepen en buitenlandse veiligheids- en inlichtingendiensten. Het is Cécile Harnie, Agalev-senator die daar reeds op wees in haar Gladio-Senaatsdebat.³⁶⁷ Echter zijn er voor de banden van *Milpol* (en extreemrechtse organisaties/bewegingen) met die netwerken bewijzen.³⁶⁸ Bij PIO en WNP zijn die er niet. Het mag wel duidelijk zijn dat PIO, NEM-clubs, CEPIC, FJ en ook de WNP diep met elkaar verstrengeld waren.

---

³⁶⁷ Archief Walter De Bock, *tussenkoms*t van Cécile Harnie in het Gladio-Senaatsdebat van 21 april 1992, doos 4.31, rubriek 4.

³⁶⁸ Zie daarvoor de werken: R. VAN DOORSLAER en E. VERHOEYEN, *De moord op Lahaut*, 233 p.; E. GERARD, W. DE RIDDER en F. MULLER, *Wie heeft Lahaut vermoord*, 335 p. en K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, 511 p. Het werd ook reeds uitgebreid behandeld in het hoofdstuk 'Extreemrechts in België'.

5. Stay Behind-netwerken

Op 25 oktober 1990 gaf de toenmalige Italiaanse premier Giulio Andreotti het bestaan toe van een zogenaamd geheim Gladionetwerk (Latijnse vertaling van ‘zwaard’). Het is de Italiaanse benaming voor een *Stay Behind*-netwerk. Het werd gesponsord en opgezet door de CIA, MI6 en de NAVO met als doel verzet te bieden bij een eventuele bezetting/invasie van de Sovjets. Dat zou moeten gebeuren in de vorm van sabotage, het verzamelen van inlichtingen, propaganda en het opzetten van ontsnappingsroutes.³⁶⁹ Naast het verzet bij een eventuele invasie, was een ander doel het terugdringen van het communisme in West-Europa zelf. Klaartje Schrijvers duidde reeds aan dat de ondergrondse netwerken van extreemrechtse prominenten er dezelfde doelstelling op nahielden.³⁷⁰ De rekruten kregen geen specifieke gevechtsopleiding, maar werden hoofdzakelijk opgeleid voor communicatie-activiteiten en *exfiltratie*. Dat laatste is het binnen- en wegsluizen van militairen in/uit bezet gebied. In de documentaire *‘We Were Gladio’* (2014) van Lucio Mollica getuigden meerdere voormalige *Stay Behind*-agenten dat ze hiervoor meermaals voor trinden.³⁷¹ Het was een clandestien geallieerd netwerk van internationale inlichtingendiensten. Er ontstond heel wat commotie en kritiek op het geheime netwerk en ook in België was de regering genoodzaakt om het één en ander toe te lichten. Het was toenmalig minister van Defensie Guy Coëme die erkende dat er ook in België nog steeds *Stay Behind*-netwerken actief waren – hoewel hij in eerste instantie ontkende er iets van af te weten. Op 23 oktober 1990 besloot de Belgische regering om het netwerkprogramma in België te ontbinden. Vervolgens werd eind december een parlementair onderzoek ingesteld (net als in Italië en Zwitserland) met als titel: *‘Parlementair onderzoek met betrekking tot het bestaan in België van een clandestien internationaal inlichtingennetwerk’*.³⁷² Deze Senaatscommissie is beter gekend als ‘Commissie Gladio’, genoemd naar de Italiaanse variant. De Commissie kreeg veel te weinig tijd, amper zes maanden, en de werking werd steeds fel gesaboteerd door geheimhouding.³⁷³ In wat volgt zal de organisatie en ontwikkeling van de Belgische variant van ‘Gladio’ van naderbij bekeken worden, waarbij de internationale context niet vergeten zal worden. Het is niet de bedoeling om daar te uitgebreid op in te gaan. Daarna zullen we eventuele linken/parallelle van de netwerken met de WNP van naderbij te bekijken.

Over het onderwerp werd reeds veel gepubliceerd. In navolging van Italië, werden in Zwitserland en België parlementaire onderzoekscommissies opgericht die de rol van de netwerken moesten bestuderen. Ook in de meer populaire literatuur en de journalistieke wereld kreeg het onderwerp veel aandacht.³⁷⁴ Er werden ook enkele documentaires over gemaakt, veruit de beste is die van Lucio Mollica.³⁷⁵ In het archief van onderzoeksjournalist Walter De Bock werden vele artikels over het *Stay Behind*-netwerk verzameld. Het archief bevat daarnaast ook brieven aan de bevoegde instanties en documenten over de geschiedenis, pistes, welke mensen ze rekruteerden...³⁷⁶ Verder is een uitstekend wetenschappelijk werk dat van de Zwitser

---

³⁶⁹ Verslag Commissie Gladio, p. 15.

³⁷⁰ K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, pp. 212-213.

³⁷¹ L. MOLLICA, *We were Gladio*, Italië, GA&A Productions, 2014.

³⁷² Verslag Commissie Gladio, p. 1

³⁷³ Archief Walter De Bock, *tussenkomst van Cécile Harnie in het Gladio-Senaatsdebat van 21 april 1992*, doos 4.31, rubriek 4.

³⁷⁴ In dat kader verwijzen we naar: H. GIJSELS, *Netwerk Gladio*, Leuven, Kritak, 1991, 174 p. en J. WILLEMS, *Gladio*, Berchem, EPO, 1991, 190 p.

³⁷⁵ L. MOLLICA, *We Were Gladio*, Italië, GA&A Productions, 2014.

³⁷⁶ Archief Walter De Bock, *Dossier 4: Criminaliteit, intelligence, spionage*, doos 4.29; 4.30; 4.35; 4.82.

Daniele Ganser.³⁷⁷ Ganser weet als eerste het *Stay Behind*-netwerk in heel Europa bevattelijk te maken, maar zijn werk kreeg veel tegenkanting van derden. Hoewel hij erg veel interviews afnam, was de steeds terugkerende kritiek het gebrek aan gebruik van openbare archieven. Dat is niet zijn verantwoordelijkheid, want de archieven zwijgen tot op de dag van vandaag. Ook is de grote focus op de rol van de NAVO als organisator opvallend, maar ook daarvoor deed hij veelal beroep op secundaire bronnen. Zijn beweringen worden op die manier niet hard gemaakt. Het is daarom niet uit zijn werk dat de meeste info gegenereerd wordt, maar wel uit de parlementaire onderzoekscommissie. Toch is het opvallend dat voor de Belgische *case* na de onderzoekscommissie nooit initiatieven voor verder onderzoek werden genomen. Het is nochtans een terrein waarin nog heel wat baanbrekend werk van verricht worden. Eigenlijk kan er gesteld worden dat alles wat we weten, achterhaald aan het worden is. De netwerken zijn nog steeds gekenmerkt door heel wat geheimhouding, vaak worden ze daarom gelinkt aan terroristische organisaties zoals de WNP, de Bende van Nijvel en de CCC. Omdat er nooit namen werden geopenbaard, wordt er tot op de dag van vandaag gespeculeerd.

5.1. Strategie van de spanning

Volgens sommigen pasten de netwerken in de ‘strategie van de spanning’, net als de Bende van Nijvel. Belangrijk is om vooreerst het verschil aan te duiden. De ‘strategie van de spanning’ is een *strategie*, een strategie die erop gericht is regeringen sterker te maken door ze eerst te stabiliseren en zo hervormingen te triggeren. De *Stay Behind*-netwerken zouden binnen deze strategie gepast hebben. De netwerken zijn een *operatie* om de strategie in de praktijk te brengen. Gijsels suggereert in zijn boek *“De bende en co: 20 jaar destabilisering in België”* (1990) dat de Bende van Nijvel past in een zogenaamde ‘strategie van de spanning’.³⁷⁸ Ook Bouten plaatst de Bende in deze strategie. De ‘strategie van de spanning’ is een concept van de Amerikaanse generaal Westmoreland. De ‘Commissie Gladio’ kon in 1990 kennis nemen van een document uit 1970 van de hand van de generaal. Er moet omzichtig omgesprongen worden met de nota-Westmoreland, want de authenticiteit ervan kan niet aangetoond worden. De nota gaat over de te volgen Amerikaanse strategie in buitenlandse affaires. Er wordt in aangeraden *“over te gaan tot rechtstreekse interventies van de ‘agents on special operations’ in de gastlanden die ervan verdacht worden al te laks op te treden tegen het communisme of de subversie van communistische oorsprong. Die interventies hebben tot doel de regeringen en de publieke opinie van die landen te overtuigen dat het gevaar reëel is dat krachtdadig optreden dringend geboden is.”*³⁷⁹ De nota suggereert verder ook dat de Amerikaanse inlichtingendiensten acties moeten kunnen ondernemen, buiten het medeweten van het gastland, wanneer zij vinden dat de regering te passief zou blijven ten opzichte van het communisme. De nota somt enkele methodes op. Zo werd gesteund op de gecombineerde terreur van zowel rechts als links om zo een gevoel van onveiligheid te creëren bij de bevolking.³⁸⁰ De opzet was om de Westerse democratieën te versterken. Voor die opdrachten werd volgens journalist Bouten parallelle *Stay Behind*-netwerken opgezet.³⁸¹ Parallelle netwerken, want het officiële netwerk was gekend bij de regering van het gastland. De ‘Tweede Bendecommissie’ volgde voor de omschrijving van de ‘strategie van de spanning’ die van Ponsaers en Dupont:³⁸² *“Door het zaaien van blinde terreur de interne spanningen dermate opdrijven dat een psychose*

---

³⁷⁷ D. GANSER, *Nato's secret armies: operation GLADIO and terrorism in Western Europe*, London, Cass, 2005, 315 p.

³⁷⁸ H. GIJSELS, *De Bende en Co: 20 jaar destabilisering in België*, Leuven, Kritak, 1990, 224 p.

³⁷⁹ Verslag Commissie Gladio, p. 81.

³⁸⁰ J. WILLEMS, *Gladio*, pp. 90-100.

³⁸¹ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, pp. 9-10.

³⁸² P. PONSAERS en G. DUPONT, *De Bende: een documentaire*, Berchem, Epo, 1988, 307 p.

van onveiligheid ontstaat bij de bevolking. Deze strategie van de spanning moet dan aanleiding geven tot een verlies aan democratie in de samenleving en het opdrijven van het politieel arsenaal. Het moet duidelijk zijn dat deze 'strategie van de spanning' thuishoort in geperverteerde geesten van bepaalde fracties in het extreemrechtse politieke landschap. Toeval of niet, maar in elk van de doorgevoerde onderzoeken, is op de achtergrond een dergelijke politieke schaduw aanwezig."³⁸³ Het doel zou dus zijn om terreur te zaaien bij de bevolking om zo politie en Rijkswacht te versterken in de strijd tegen het communisme.

In zowel de Eerste als de 'Tweede Bendecommissie' onderzocht men of de misdaden van de Bende van Nijvel de concretisering vormden van een op destabilisering van de Belgische staat gerichte 'strategie van de spanning'. Men ging daarvoor op zoek naar bewegingen, organisaties, groepen die een dergelijke strategie hanteerden. Zo kwamen de leden van de Bendecommissies snel uit bij het *Front de la Jeunesse* en de *Westland New Post*.³⁸⁴ De diefstal van de NAVO-telexen van enkele WNP-leden lijkt die strategie het duidelijkst in de praktijk naar voor te laten komen. Latinus en Libert verklaarden later dat de diefstal werd uitgevoerd om aan te tonen hoe zwak de beveiliging was van het transmissiecentrum van de generale staf te Evere. Vertrouwelijke NAVO-documenten werden gedurende enkele maanden structureel ontvreemd uit het transmissiecentrum en gepubliceerd in het vakblad van de WNP. De diefstal werd pas ontdekt bij huiszoekingen bij Libert in verband met de dubbele moord. Ook de herhaaldelijke aanvallen op de Veiligheid en het in diskrediet brengen van Raes en Smets lijken in de strategie te passen. Volgens de 'Tweede Bendecommissie' zouden dusdanige ondernemingen waarschijnlijk hetzelfde doel nastreven: het gebrek aan efficiëntie van de in België genomen veiligheidsmaatregelen aan de kaak te stellen.³⁸⁵

Ook de opvallende uitspraak van Michel Libert in een gesprek met Hilde Geens lijkt te bevestigen dat de WNP een onderdeel was van een veel grotere strategie. Libert: *"We waren een instrument in handen van vuile politici. En dat woord is nog niet grof genoeg. Van crapuul dat tot alles in staat is om macht te verwerven. Ik heb mijn jeugd verloren in de WNP. Men heeft ons gebruikt om mensen in elkaar te timmeren, om ze te schaduwen, in hun woningen in te breken en hun telefoons af te luisteren. Alles werd doorgespeeld aan Latinus, die het overbracht aan zijn opdrachtgevers. Zij gebruikten de informatie voor politieke chantage, al zou ik dat niet zo noemen. Ik noem dat de pragmatische benadering: als je crapuul chanteert, chanteer je niet. Op de stichtingsvergadering van de WNP had Latinus een van de doelstellingen omschreven: de bestaande partijen tegen elkaar uitspelen, de spanning opdrijven om zo de macht te herschikken tot iets nieuws. Wat, daar heb ik het raden naar, maar of het iets goeds was betwijfel ik."*³⁸⁶

5.2. Ontstaan van de Stay Behind-netwerken

Na de Tweede Wereldoorlog maakte de euforie van de overwinnaars al snel plaats voor een nieuwe vijand: de Sovjetunie. De gebeurtenissen in Berlijn, de onrusten in de verschillende Oostbloklanden, de Praagse coup, de Koreaoorlog... boezemden de geallieerde strijdkrachten angst in. Men wou maar beter goed voorbereid zijn bij een eventuele invasie van de Sovjets. Dezelfde fouten maken als in 1940-1945 wou men absoluut vermijden. In verscheidene Europese landen kregen de communistische partijen steeds meer invloed, een gegeven dat de Amerikanen niet graag zagen gebeuren. Ze namen de leiding op zich en wilden de invloed van het communistisch gedachtegoed terugdringen. Dat gebeurde op twee manieren. In de eerste plaats was de doelstelling om de West-Europese landen op te nemen als politieke en militaire bondgenoten.

---

³⁸³ Verslag Tweede Bendecommissie, p. 41. (Bijlage I).

³⁸⁴ Verslag Tweede Bendecommissie, p. 50. (Bijlage I).

³⁸⁵ Verslag Tweede Bendecommissie, p. 40. (Bijlage I).

³⁸⁶ H. GEENS, *Beetgenomen*, p. 251.

Zo was er de *Marshallhulp*. Deze moest de Europese economie nieuw leven inblazen en opnieuw integreren in de kapitalistische, liberale wereld die de VS voor ogen had. Naast deze officiële en openlijke hulp, startten de Amerikanen ten tweede reeds snel na de oorlog met de uitbouw van een geheim netwerk in Europa tegen het communisme. Verantwoordelijk daarvoor was de nieuw opgerichte dienst OPC (*Office of Policy Coordination*), een dienst die het vuile werk opknapte voor de eveneens nieuwe dienst CIA (*Central intelligence Agency*).³⁸⁷ Ook de Britten wilden de communistische invloed terugdringen. In 1949 was er een briefwisseling tussen Stewart Menzies, hoofd van het Britse MI6, en Paul-Henri Spaak, toenmalig Belgisch Eerste Minister, over de opzet en organisatie van een samenwerking tussen de veiligheidsdiensten van België, Londen en Washington. Spaak was ervan overtuigd dat zonder hulp van buitenaf de Belgische Veiligheid niet genoeg middelen had om aan eventuele dreigingen het hoofd te bieden. De brief is ook bijgevoegd als bijlage in het verslag van de ‘Commissie Gladio’.³⁸⁸ De samenwerking kwam er uiteindelijk onder de noemer *Tripartite Meeting Belgium/Brussels* (TMB). Ook andere landen bouwden gelijkaardige netwerken uit. Het *Geheim Comité van de Westerse Unie* (C.C.U.O) verenigde deze landen. Het was groter dan T.M.B want ook Nederland, Luxemburg, Verenigd Koninkrijk en Frankrijk waren naast België lid. De VS nam niet deel. Het doel was een gemeenschappelijke handelswijze ontwikkelen bij een eventuele invasie. Het C.C.U.O kreeg dan al snel een nieuwe naam: *Coordination and Planning Committee* (C.P.C). In 1958 werden alle landen verenigd in het *Allied Coordination Committee* (A.C.C). Het A.C.C moet gezien worden als het geheime commandocentrum van het *Stay Behind*-netwerk. De leden waren: België, Frankrijk, Bondsrepubliek Duitsland, Italië, Denemarken, Noorwegen, Nederland en Luxemburg.³⁸⁹ De Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk waren ook lid, maar moeten beschouwd worden als *stuurmannen* van de netwerken. Er was dus sprake van een zekere samenwerking over de grenzen heen. Er waren gemeenschappelijke procedures, maar elk land behield *de facto* zijn eigen autonomie en was zelf verantwoordelijk voor de organisatie van de *Stay Behind*-netwerken. Belangrijk detail is dat na het vertrek van Frankrijk uit de NAVO, het hoofdkwartier van A.C.C van Parijs naar Brussel werd overgebracht. Het toont aan dat 1. België een centrale rol speelde in gemeenschappelijke organisatie van de *Stay Behind*-netwerken en 2. Er toch sprake was van een band van de NAVO. Ook de commissie ziet vage banden, al vallen die moeilijk te bewijzen.³⁹⁰ John Galvin, voormalig opperbevelhebber van de geallieerde strijdkrachten in Europa en generaal Manfred Wörner, voormalig secretaris-generaal van de NAVO getuigden dat SHAPE (het hoofdkwartier van de geallieerde strijdkrachten van de NAVO) een belangrijke rol speelde in de uitbouw van de netwerken.³⁹¹ Zoals reeds vermeld, is die dienst sinds 1967 gevestigd in Casteau, nabij Bergen. Ook Cécile Harnie zag een verregaande rol weggelegd voor de NAVO en de SHAPE.³⁹²

5.3. Uitbouw van de Belgische Stay Behind-netwerken

In België viel de organisatie van het netwerk uiteen in twee secties: de SDRA 8 en de STC/Mob. De SDRA (*Service de Documentation, de Recherche et d’Action*) was eigenlijk de militaire inlichtingendienst. De SDRA was nog verder opgesplitst in verschillende clandestiene takken. SDRA 8 was daar één van. Het bestond uit paracommando’s, die naast hun geheime werk voor de SDRA 8 ook gewoon para waren. Het was hun taak

³⁸⁷ Verslag Commissie Gladio, pp. 75-77.

³⁸⁸ Brief van S. Menzies aan Paul-Henri Spaak, 27/01/1949, opgenomen als bijlage in verslag Commissie Gladio.

³⁸⁹ Verslag Commissie Gladio, pp. 17-25.

³⁹⁰ Verslag Commissie Gladio, p. 21.

³⁹¹ G. GANSER, *Nato’s secret armies*, p. 28.

³⁹² Archief Walter De Bock, *tussenkomst van Cécile Harnie in het Gladio-Senaatsdebat van 21 april 1992*, doos 4.31, rubriek 4.

om burgers te rekruteren, op te leiden en aan te sturen. De rekruten werden intensief geschoold in technieken voor radiocommunicatie en kregen ook praktijkoefeningen voorgeschoteld. In het geval van een invasie van België werden ze verondersteld om de radiocommunicatie van een clandestien netwerk te verzorgen. Het waren slapende cellen, maar deze moesten meteen kunnen worden geactiveerd bij een Sovjetinvasie.³⁹³ In grote lijnen zou de SDRA 8 instaan voor sabotage, militaire spionage en contra-informatie. Er werden veel radiotechnici opgeleid, omdat bij een eventuele invasie de Belgische regering (ook al waren ze in ballingschap) te allen tijde in contact zou kunnen staan met het Belgische grondgebied. Zo zouden belangrijke beslissingen en acties van bijvoorbeeld het verzet eerst passeren bij de Belgische regering.³⁹⁴

De andere (civiele) sectie was de STC/Mob (*Sectie Training, Communicatie en Mobilisatie*). Deze was een onderdeel van de Veiligheid van de Staat, ze stonden dus onder toezicht van de Administrateur-directeur-generaal. Ook zij rekruteerden burgers die speciale opleidingen kregen. De rekruten kwamen vrijwel altijd uit anticommunistische kringen.³⁹⁵ De STC/Mob had drie grote taken: spionage, evacuatie van personen en doorgeven van informatie. Ook de Veiligheid van de Staat had een taak bij een eventuele invasie. Zij zouden instaan voor de inlichtingen, de psychologische oorlogvoering en de evacuatie van VIP's.³⁹⁶ Het *Stay Behind*-netwerk was dus samengesteld uit leden van de Veiligheid van de Staat en de SDRA 8 die op hun beurt een netwerk van burgers moesten uitbouwen.

Maar dan kwam er op 23 oktober 1990 een eind aan de netwerken in België. Het was de premier van Italië Giulio Andreotti die de Belgische regering wees op het bestaan van *Stay Behind*-netwerken. Een maand voor de onthullingen had nog een top plaatsgevonden in Brussel waar alle landen die *Stay Behind*-netwerken uitbouwden, op aanwezig waren. Laat dat een bewijs zijn dat de netwerken nog steeds actief waren. Ook over de grenzen heen. In eerste instantie ontkende kolonel Legrand, die aan het hoofd stond van de SDRA 8, dat de meeting had plaatsgevonden. De waarheid haalde hem later in. Eind december werd er een onderzoekscommissie van de Senaat ingesteld. In de kranten werden er snel linken gelegd tussen de netwerken en de bloedige jaren '80 (cfr. supra). Het was de bedoeling om klaarheid te brengen en een einde te maken aan allerhande verdachtmakingen. Andere doelstellingen:³⁹⁷

- Structuur, doelstellingen en activiteiten van de netwerken achterhalen
- Nagaan wat de banden waren van de *Stay Behind*-netwerken met Belgische en buitenlandse inlichtingen-en politiediensten. Men ging op zoek naar eventuele bindingen met de NAVO of de CIA.
- Nagaan welke controle er op de netwerken werd uitgevoerd.
- Aan het licht brengen of er banden bestonden tussen het netwerk en de terroristische en criminele organisaties in de jaren '80.

---

³⁹³ K. CLERIX, *Na 45 jaar stilzwijgen mag deze man eindelijk zijn geheim openbaren*, in: <<http://www.mo.be/interview/na-45-jaar-stilzwijgen-mag-deze-man-eindelijk-zijn-geheim-openbaren>>, geraadpleegd op 13/02/2017.

³⁹⁴ Verslag Commissie Gladio, p. 26.

³⁹⁵ K. CLERIX, *De strapatsen van de Luxemburgse geheime dienst*, in: <<http://www.mo.be/artikel/de-strapatsen-van-de-luxemburgse-geheime-dienst>>, geraadpleegd op 14/02/2017.

³⁹⁶ C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid*, p. 65.

³⁹⁷ Verslag commissie Gladio, pp. 5-8.

- Achterhalen of er linken waren tussen de netwerken en de personen/organisatie uit de ‘Commissie Wijninckx’ (1980) en de ‘Eerste Bendecommissie’ (1987).

De Senaatscommissie kreeg maar zes maanden de tijd om een rapport op te stellen. Ze gaf zelf ook aan dat dat heel erg weinig was.³⁹⁸ Leden van de Veiligheid van de Staat (organisators van de netwerken) verleenden hun medewerking, maar gingen er prat op dat ze nooit namen bekend zouden maken. Hoewel Albert Raes het steeds had over eerbare burgers, sloot hij ook niet uit dat bepaalde officieren hun ambt misbruikt hebben om informatie los te weken en te gebruiken voor hun eigen parallelle privé-inlichtingdienst.³⁹⁹ Raes had het in dat kader over majoor Jean Bougerol en PIO (cfr. supra). Maar over het algemeen kan wel gesteld worden dat de leden van de *officiële* netwerken mannen van hoog moreel gezag waren. In de Italiaanse onderzoekscommissie werden de namen van de ‘gladiolen’ wel vrijgegeven. Het bleek te gaan over mannen uit de middenklasse. Eerbare burgers, onberispelijk en buiten elke verdenking. Ze hadden één kenmerk gemeen: allemaal waren ze het anticommunistisch gedachtegoed genegen.⁴⁰⁰ Namen werden in de Belgische onderzoekscommissie niet achterhaald, de werking en organisatie werd door de commissie wel gereconstrueerd. Het bestaan van de netwerken werd zo bewezen, maar er werden geen bindingen tussen het netwerk en tussen terroristische groeperingen, extreemrechts en -links ontdekt.

Kunnen we stellen dat de commissie een gemiste kans was? Het opzet was, gezien de beperkte tijd, veel te breed. Onderzoekscommissies waarbij de protagonisten (het leger en de Veiligheid) geen namen van betrokkenen vrijgeven, zijn een maat voor niks. Of kunnen we de geheimhouding van de personen catalogeren als *raison d'états*? Tegen de motivering dat de identiteit van gegoede burgers, dixit Raes, niet zomaar mag vrijgegeven worden, is weinig in te brengen. Raes en kolonel Legrand beriepen zich op moreel, beroeps en militair geheim.⁴⁰¹ De hele waarheid zullen we waarschijnlijk nooit kennen. De organisatoren wilden liefst zo weinig mogelijk informatie vrijgeven. Er werd zelfs getracht de documenten aangaande de netwerken te vernietigen. Bewijs daarvoor is een brief van de adjunct-administrateur van de Veiligheid Stephan Schewebach aan toenmalig minister van Justitie Melchior Wathelet. Daarin staat te lezen: “*Alle operationele gegevens van de sectie bevinden zich op twee plaatsen in het buitenland. Deze gegevens zijn opgeborgen in verzegelde metalen kisten (telkens 4) die zich in Groot-Brittannië (Londen – Engelse dienst) en Verenigde Staten van Amerika (Washington – Amerikaanse dienst) bevinden. (...) Gezien de grote hoeveelheid documenten die moeten worden vernietigd is een team van twee sectieleden verantwoord. Voor een vernietiging van deze documenten kan een gecombineerde zending Washington via Londen georganiseerd worden.*” In de kisten zouden zich de volledige operationele dossiers van de agenten bevinden. Daarnaast zou het ook het codemateriaal van de agenten bevat hebben.⁴⁰² Opvallend is de datum van de brief (27 november 1990), het is een kleine maand voor de start van de ‘Commissie Gladio’. Of de documenten daadwerkelijk vernietigd werden, daar werd geen informatie over gevonden. Toch bewijst het dat men niet van plan was om al te veel details van de netwerken vrij te geven. Geens vult aan: “*De Cel Waals-Brabant is de kisten gaan bekijken, maar zo te zien heeft dat niet tot opheldering gezorgd in het*

³⁹⁸ Verslag Commissie Gladio, p. 10.

³⁹⁹ F. DE MOOR, “De eer van Gladio”, in: *KNACK*, 20 (1991), 9, pp. 28-29.

⁴⁰⁰ L. MOLLICA, *We Were Gladio*, Italië, GA&A Productions, 2014.

⁴⁰¹ F. DE MOOR, “De eer van Gladio”, p. 29.

⁴⁰² Archief Walter De Bock, *brief van adjunct-administrateur van de Veiligheid Stephan Schewebach aan minister van Justitie Melchior Wathelet*, doos 4.31, rubriek 4.

Bendedossier.”⁴⁰³ Het is nogmaals een bewijs dat de gerekruteerde burgers voor het officiële netwerk inderdaad zogenaamde rechtschapen personen waren.

5.4. WNP en Stay Behind-netwerken

“Noch uit de hoorzittingen van de Commissie, noch uit de aandachtige lezing van de talrijke gerechtelijke dossiers of dossiers van de Staatsveiligheid door deskundige magistraten, is gebleken dat er verdachte banden bestonden tussen misdadige of extreemrechtse organisaties of personen en de Stay Behind. (...) Het valt echter de betreuren dat door de weigering op sommige vragen van de magistraten te antwoorden, ondanks alle waarborgen die door de Commissie werden gegeven, het niet mogelijk is om het bestaan van een dergelijke laakbare band eens en voor altijd uit te sluiten.”⁴⁰⁴ Aldus het verslag van de ‘Commissie Gladio’.

Bovenstaand citaat vat het eigenlijk perfect samen: de vraag of er banden zijn geweest met verschillende extreemrechtse organisaties of personen, kan niet met zekerheid beantwoord worden. De betrokkenen weigerden stevast een lijst met namen van ‘gladiolen’ vrij te maken en op verscheidene vragen te antwoorden. De theorie dat de WNP (en de Bende van Nijvel) een soort van activatie was van een Belgisch *Stay Behind*-netwerk, is tot op de dag van vandaag niet van de baan. Die geruchten werden in de eerste plaats gevoed door verklaringen van toenmalig minister van Defensie Guy Coëme. Hij stelde dat hij wou nagaan of er een verband was tussen het clandestiene netwerk en de bloedige jaren 1980.⁴⁰⁵ Ook de onafgewerkte ‘Eerste Bendecommissie’ en de ‘Commissie Gladio’, waar ze zich niet van de indruk konden ontdoen dat er meer achter de misdaden zat, droegen bij tot de verdachtmakingen. Verder versterkte de situatie bij de Italianen ook de vermoedens. Daar waren in de jaren 1960-1970 enkele aanslagen gebeurd die gelinkt werden aan Gladio (cfr. infra). Roger Durez, twintig jaar lang verantwoordelijke voor clandestiene telecommunicatie binnen de SDRA 8, vermoedde dat er in de Italiaanse variant maffiosi waren geïnfilteerd.⁴⁰⁶ Ook het Luxemburgse *Stay Behind*-netwerk leek banden te hebben met terrorisme. In 1984 en 1985 werd Luxemburg opgeschrikt door een reeks bomaanslagen. De zogenaamde *Bommeleeër-affaire* werd nooit opgehelderd. Naar analogie met de hypothese in België en Italië over de verschillende aanslagen, waren ook daar theorieën die de zaak linkten aan de *Stay Behind*-netwerken.⁴⁰⁷

Er zijn enkele elementen die de WNP in de richting van *Stay Behind* duwen. Zo duiden Carpentier en Moser aan dat STC/Mob, waarvoor de Veiligheid verantwoordelijk was, voor een deel gefinancierd werd door de CIA, één van de organisatoren van de netwerken.⁴⁰⁸ In het hoofdstuk ‘Rol van de Veiligheid van de Staat’ werd er reeds gewezen dat in de schoot van de Veiligheid sinds het aanstellen van Albert Raes een metamorfose bezig was. Ze richtten zich niet alleen meer op het ‘rode gevaar’, maar ook groeperingen uit het rechtse spectrum werden onderwerp van onderzoek. Er was ook sprake van een duidelijke tweedeling binnen de Veiligheid, waarvan de ene zijde niet akkoord was met nieuwe aanpak van de andere zijde (cfr.

---

⁴⁰³ Persoonlijk archief, interview van Lander Van de Sompel met Hilde Geens, 20 december 2016.

⁴⁰⁴ Verslag Commissie Gladio, p. 109.

⁴⁰⁵ Verslag Commissie Gladio, p. 74.

⁴⁰⁶ K. CLERIX, *Na 45 jaar stilzwijgen mag deze man eindelijk zijn geheim openbaren*, in: <<http://www.mo.be/interview/na-45-jaar-stilzwijgen-mag-deze-man-eindelijk-zijn-geheim-openbaren>>, geraadpleegd op 13/02/2017.

⁴⁰⁷ K. CLERIX, *De strapatsen van de Luxemburgse geheime dienst*, in: <<http://www.mo.be/artikel/de-strapatsen-van-de-luxemburgse-geheime-dienst>>, geraadpleegd op 14/02/2017.

⁴⁰⁸ C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid*, pp. 63-70.

supra). De Amerikanen en dan zeker de CIA waren, tot Albert Raes hoofd werd van de dienst, oppermachtig binnen de Belgische Veiligheid. Zij sponsorden, dus zij bepaalden de richting. Toen Raes deze tendens wou keren, kreeg hij felle tegenwind uit het Amerikaanse kamp. Men dient ook in het achterhoofd te houden dat in 1981 Reagan als Amerikaans president werd verkozen. Hij stond bekend als een felle tegenstander van het communisme (cfr. supra). Ook de *Atlantisten* binnen de Veiligheid (Massart, Kausse...) gingen niet akkoord met de nieuwe benadering. Het lijkt op het eerste zicht ambigue: de Veiligheid van de Staat leidde de uitbouw van de netwerken in goede banen, maar de WNP was vermoedelijk een organisatie gericht tegen de Veiligheid. Hoe kan de WNP, die gericht is tegen de top van de Veiligheid, dan een activatie zijn van zo'n *Stay Behind*-netwerk – waarvoor de Veiligheid deels, naast het leger, verantwoordelijk was voor de uitbouw ervan? Verder werd het ook steeds benadrukt dat de leden van het officiële netwerk 'eerbare burgers' waren. De Italiaanse casus bewees dat ook. Zoals reeds vermeld werden in de Italiaanse onderzoekscommissie wel namen vrijgegeven. Het bleek dat de gerekruteerde burgers voor het officiële netwerk geen banden hadden met de aanslagen (cfr. supra). Het is dus vrij onwaarschijnlijk dat de top van de Veiligheid een *Stay Behind*-netwerk activeerde. Wat wel een mogelijke verklaring kan zijn, is dat de WNP een parallel *Stay Behind*-netwerk vormde, onder supervisie van (een?) bepaalde Amerikaanse diensten, met de hulp en financiering van extreemrechtse elementen in België, tegen de gemeenschappelijke vijand: de Veiligheid van de Staat.

De methodes die de WNP gebruikte, zoals het gebruik van codenamen, de militaire training, de schietcursussen... doen zeker denken aan een *Stay Behind*-netwerk.⁴⁰⁹ Tegelijk verleenden ze hand- en spandiensten aan het extreemrechts zakenmilieu. En dan zijn er ook nog andere verklaringen die WNP-leden aflegden bij onderzoeksrechter Lyna, die één en ander doen vermoeden. Latinus getuigde bij Lyna: *“En résumé le mouvement était présenté aux membres comme un réseau de résistance à l'invasion soviétique, en temps de paix comme organisation au service de la Sûreté de l'état. J'ai reçu des assurances de Smets.”*⁴¹⁰ Latinus vertelde hier dus dat zijn organisatie streed tegen het communisme en moest optreden als zich een communistische invasie voordeed. En laat dat nu net ook de taak van de *Stay Behind*-netwerken zijn. Hij betrok er ook opnieuw Smets, commissaris van de Veiligheid, bij. Ook Frédéric Saucez, WNP-lid, alludeerde op dezelfde feiten: *“Libert m'a dit qu'il faisait partie d'une organisation travaillant pour le Sûreté de l'état et la police. Il m'a même montré une carte d'appartenance à ces services avec photo empreinte. Le but était de lutter contre le communisme.”*⁴¹¹ Verder had Barbier het in een brief aan journalist Haquin over een 'operatie waarvan hij zich de naam niet meer herinnerde'.⁴¹² En dan beweerde ook de moeder van Latinus in verschillende interviews dat haar zoon voor kolonel Haig van de NAVO opdrachten uitvoerde.⁴¹³ De NAVO was, zoals reeds aangetoond, verantwoordelijk voor de uitbouw van de netwerken. Dat Latinus de opperbevelhebber van de strijdkrachten van de NAVO (SHAPE) zou gekend hebben, voedde natuurlijk de speculaties. Als laatste vertelde Kausse jaren later in een interview met Guy Bouten dat Smets de nieuwe sectie SSP (*Service Section Spéciale*) ging leiden binnen de Veiligheid. Er werd reeds naar verwezen in het hoofdstuk 'Rol van de Veiligheid van de Staat'. Officieel zou die sectie, die vanaf 1985 bij de nieuwe Brigade B7 hoorde, belast geweest zijn met de bescherming van VIP's. Maar

⁴⁰⁹ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 58.

⁴¹⁰ Persoonlijk archief, samenvattingen verhoren voor onderzoeksrechter Francine Lyna, documenten verkregen van Guy Bouten, *verhoor van Paul Latinus*, nr. 196 I.

⁴¹¹ Persoonlijk archief, samenvattingen verhoren voor onderzoeksrechter Francine Lyna, documenten verkregen van Guy Bouten, *verhoor van Saucez*, nr. 116 II

⁴¹² R. HAQUIN, *Operatie staatsveiligheid*, p. 85.

⁴¹³ C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid*, p. 142.

Kausse, die na al die jaren nog steeds grote conflicten had met Smets, beweerde dat de SSP de louche zaken van Raes moest opknappen.⁴¹⁴ Ook Michel Dufrane uitte gelijkaardige beschuldigingen.⁴¹⁵ Mogelijk doelden ze op Gladio. Het is moeilijk om hierover verdere uitspraken te doen. Bouten is echter vrijwel zeker dat de SSP onderdeel van een *Stay Behind*-netwerk was. Hij baseert zich hiervoor op de verklaringen van Joseph Kausse, voormalig agent van de Veiligheid. Hier zijn verder geen bewijzen voor en we zagen reeds dat Kausse reeds vaak gecontesteerd werd. Ook is het vrij onwaarschijnlijk dat Raes een *Stay Behind*-netwerk zou activeren, want Raes was net een hervormer die de invloed van de CIA trachtte terug te dringen. Bouten ging hier deels mee akkoord, maar volgens hem werd Raes vanaf begin jaren '80 gemanipuleerd en onder druk gezet. Hij zou dus zijn kar gekeerd hebben. Hier zijn, alweer, geen bewijzen voor.⁴¹⁶ Het is ook in tegenspraak met het feit dat uitgesproken pro-Amerikaanse kranten en bladen aanvallen lanceerden tegen de hervormingen van Raes. We hebben het hier over *Pourquoi Pas* en Charles Bricman van *Le Vijf*.⁴¹⁷

Er zijn ook een aantal elementen die de WNP niet kenmerken als een *Stay Behind*-netwerk. De WNP gedroeg zich ten eerste helemaal niet als een *Stay Behind*-netwerk. Het had meer het karakter van een privé-inlichtingendienst, maar in 1983 verschoof de focus van inlichtingen verzamelen naar aanvallen tegen de top van de Veiligheid. Laat het net de Veiligheid zijn die verantwoordelijk was voor de STC/Mob, de civiele tak van het *Stay Behind*-netwerk. Ten tweede moest een *Stay Behind*-netwerk een geheim netwerk zijn. De WNP deed net het tegenovergestelde. We hebben het in dat kader reeds gehad over een grootschalige perscampagne en leden van de WNP die honderduit vertellen over de structuur van hun beweging (cfr. supra). Bovenstaande lijkt dus te bevestigen dat de WNP zeker geen officiële *Stay Behind*-cel was, maar eerder een parallelle dienst. Verder vond de 'Commissie Gladio' geen bewijzen voor relaties tussen extreemrechts terrorisme en het *Stay Behind*-netwerk. Zoals reeds gezegd kan dit moeilijk als een sluitende conclusie gezien worden, want de commissie kreeg veel te weinig tijd en namen werden door zowel Raes (Veiligheid van de Staat) als kolonel Legrand (Defensie) niet vrijgegeven.

5.4.1. WNP als parallelle Stay Behind-cel?

De 'Commissie Gladio' besloot geen aanwijzingen te hebben dat de gebeurtenissen uit de jaren '80 te linken waren met de officiële *Stay Behind*-netwerken. Over parallelle netwerken sprak zij zich echter niet uit, in eerste instantie omdat zij daaromtrent geen doorgedreven onderzoek had verricht. Er zijn toch sterke vermoedens dat er soortgelijke parallelle netwerken bestonden. Het bestaan van die parallelle netwerken werd geleverd in Italië. Daar werden in de schaduw van Gladio andere netwerken opgericht. Die zouden wel iets te maken hebben gehad met moorden en bomaanslagen. De officiële netwerken werden in Italië, zoals reeds gezegd, bevolkt door eerbare burgers. De documentaire van Lucio Mollica laat onderzoekers en historici aan het woord die de verschillende bomaanslagen in Italië onderzochten. Op 12 december 1969 vond in Milaan een bomaanslag plaats. Balans: dertien doden. Het bleek het werk van 'ander', 'zwart' Gladio, een parallel netwerk dat volledig onbekend was. Waar de officiële gladiolen eerbare burgers waren, deinsden de leden van deze parallelle netwerken niet terug voor terreur. Ook in Luxemburg waren een reeks bomaanslagen (cfr. supra). Hier kwam het de politie ten goede. Ze kregen meer bevoegdheid, personeel en wapens.⁴¹⁸

---

⁴¹⁴ G. BOUTEN, *De Bende van Nijvel en de CIA*, p. 78.

⁴¹⁵ C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid*, p. 241.

⁴¹⁶ Persoonlijk archief, interview van Lander Van de Sompel met Guy Bouten, 4 mei 2017.

⁴¹⁷ C. CARPENTIER en F. MOSER, *De staatsveiligheid*, p. 255.

⁴¹⁸ L. MOLLICA, *We Were Gladio*, Italië, GA&A Productions, 2014.

We moeten het ontstaan van die parallelle netwerken ook in zijn context plaatsen. Het is onmogelijk om er een datum op de plakken, maar laten we stellen dat halverwege de jaren '60 de angst voor een Sovjetinvasie steeds meer verdween. Er doken overal jongerenprotesten op. In de eerste plaats in de Verenigde Staten zelf waar jongeren massaal op straat kwamen tegen de oorlog in Vietnam. De Amerikaanse inlichtingendiensten counterden met een psychologische oorlog tegen de subversie, en ook in Europa begonnen vooral militaire geheime diensten zich zorgen te maken over de *give peace a chance*-generatie. In Rome organiseerde een stichting van het ministerie van Landsverdediging in 1965 de beruchte *Pollio conferentie*, die algemeen geldt als basis van de 'strategie van de spanning'. Hieruit is *Operation Chaos* voortgekomen, waarbij de militaire diensten met gerichte acties tegen het communistisch gedachtegoed wilden ingaan. Ze deden dat door bijvoorbeeld te infiltreren in vredesbewegingen. De operatie lekte zowel in de Verenigde Staten als in Italië uit. Een uitstekend werk in dat kader is dat van de Italiaanse hoogleraar Anna Cento Bull, een expert op het vlak van neofascisme.⁴¹⁹ Of deze operatie ook in België werd opgezet, en of de WNP daar een onderdeel van was, blijft een open vraag.

Regeringen en veiligheidsdiensten vreesden dus een linkse opstand. De officiële *Stay Behind*-netwerken waren niet geschikt om die dreiging tegen te houden. Daarom werden parallelle netwerken opgericht, waarvoor extreemrechtse volgelingen werden gerekruteerd. Daniele Ganser beweert in zijn boek *Nato's secret armies. Operation Gladio and terrorism in Western Europe* dat in verschillende landen de parallelle *Stay Behind*-netwerken leidden tot extreemrechts terrorisme.⁴²⁰ Die parallelle netwerken zouden ook opgericht zijn door de CIA. Volgens de documentaire van Lucio Mollica wisten de Amerikanen maar al te goed van het bestaan van het nieuwe 'zwarte' Gladio.⁴²¹ De bomaanslagen en terreur in Italië (en België?) kwamen hen in zekere zin goed uit.

Aangezien het officiële netwerk weinig of geen taken had in tijde van vrede, is het niet ondenkbaar dat er ook in België parallelle netwerken actief bezig waren met het ondermijnen van de positie van de communisten en later nieuw links. In dat kader kan er zeker verwezen worden naar de moord op communistenleider Julian Lahaut in 1950 door het netwerk van André Moyon (cfr. infra). Ook de WNP, FJ en de NEM-clubs waren actief bezig met de strijd tegen de communisten. Er waren ook magazines als NEM die antisovjet literatuur publiceerden. Bewijzen dat bovenstaande organisaties *Stay Behind*-netwerken waren, is niet mogelijk. Maar er kan wel vastgesteld worden dat ze dezelfde doelstelling hadden.

Het bestaan van de parallelle netwerken wordt ook door William Colby, ex-directeur van de CIA, bevestigd in zijn mémoires. Volgens hem werden er dergelijke netwerken opgericht die, in het geval van een regeringswissel die niet positief voor zijn dienst zou zijn, geactiveerd konden worden.⁴²² Ook ex-gladiolid Michel Van Ussel deelde zijn mémoires. Hij schreef het boek omdat hij naar eigen zeggen geschokt was toen hijzelf en zijn collega's gelinkt werden aan de Bende van Nijvel. In zijn uiteenzetting, waar zijn chefs trouwens van op de hoogte waren, stelt hij dat er volgens hem een doorgedreven selectie was, maar hij sloot niet uit dat er parallelle netwerken werden gecreëerd. In een interview met het weekblad HUMO herhaalde

---

⁴¹⁹ A. C. BULL, *Italian Neofascism: The Strategy of Tension and the Politics of Nonreconciliation*, New York, Berghahn Books, 2007, 196 p.

⁴²⁰ D. GANSER, *Nato's secret armies*, 315 p.

⁴²¹ L. MOLLICA, *We Were Gladio*, Italië, GA&A Productions, 2014.

⁴²² W. COLBY en P. FORBATH, *Honorable men: my life in the CIA*, US, Simon & Schuster, 1978, 493 p.

hij zijn woorden.⁴²³ Verder is er ook de voormalig CIA-agent Richard Brenneke. Hoewel zijn woorden vaak gecontesteerd worden/werden, de CIA weigert te erkennen dat hij voor de dienst werkte, claimde hij dat hij tijdens zijn dienst drugs- en misdadig geld doorsluisde naar Italiaanse netwerken. Met dat geld zou de CIA acties gefinancierd hebben die ze zelf niet konden uitvoeren. Voor hem is het duidelijk: het geld diende voor terreur, bomaanslagen, het zaaien van de grootst politieke verwarring en het destabiliseren van het systeem. Hoewel zijn geloofwaardigheid niet erg groot is, kon hij met documenten en getuigenissen aanduiden dat hij wel degelijk een voormalige CIA-agent was. Volgens Brenneke is een onderzoek voeren naar de financiële geldstroom de enige manier om het hele ‘Gladioverhaal’ te ontrafelen. Vele archieven zouden vernietigd zijn, maar volgens hem laten geldtransacties via bedrijven en banken blijvende sporen na.⁴²⁴

Ook in de ‘Commissie Gladio’ werd er aandacht besteed aan het bestaan van de parallelle netwerken. In België zou er wel degelijk een dergelijk parallel netwerk actief zijn geweest. Om die bewering te staven deed de commissie beroep op door journalist De Bock verzamelde documenten. Het betroffen vrijgegeven documenten van het *State Department* die duidelijk aangeven dat in de jaren ’60 elk nationaal *Stay Behind*-netwerk gedubbeld werd door een parallel netwerk.⁴²⁵ De Amerikanen zochten pro-Amerikaanse personen die in geval van een Sovjetinvasie in actie konden komen. De organisatie bestond uit drie onafhankelijke cellen: inlichtingen, actie en communicatie. Er hebben dus meerdere *Stay Behind*-netwerken bestaan, die niet onder controle stonden van de burgerlijke overheid of van het leger. Het blijkt dat de leden van het parallelle netwerk in het bezit waren van een Colt 45. WNP-lid Marcel Barbier was de eigenaar van zo’n wapen. Het is een wapen dat makkelijk op de zwarte markt kan gekocht worden, maar de ‘Commissie Gladio’ vond het element belangrijk genoeg om het op te nemen in haar rapport.⁴²⁶ Tel dat op bij het feit dat Latinus en Barbier beweerden voor een Amerikaanse geheime dienst te werken, de gelijkaardig gehanteerde methodes en Latinus die kolonel Haig kende, en het is dus een plausibele these om te stellen dat de WNP een parallel *Stay Behind*-netwerk was. In ieder geval pasten de gelijkaardige doelstellingen van de WNP helemaal in dit kader. Deze keer was het doel niet alleen de communisten counteren, maar ook het ondermijnen van de Veiligheid van de Staat.

Er kunnen heel veel hypothesen gesteld worden, maar zonder echte bewijzen mogen we niets catalogeren als waarheid. Enkel in Italië werden bewijzen geleverd van de parallelle netwerken. Voor Gerard, De Ridder en Muller stond het evenwel vast dat het netwerk van Moyon een parallel *Stay Behind*-netwerk was. Ook Gijssels is daarvan overtuigd.⁴²⁷ Echte bewijzen zijn hier niet voor, maar ook zonder officiële connecties kon Moyon zijn rol spelen.⁴²⁸ Ook PIO en de WNP kenden, zoals hierboven reeds aangetoond, heel wat gelijkenissen en connecties met de *Stay Behind*-netwerken. De relatie tussen de overheid – en de veiligheids- en inlichtingendiensten – en deze parallelle netwerken blijft in vele gevallen moeilijk te duiden. Wel zien we dat *Milpol*, PIO en WNP steeds werden gesponsord door een uiterst rechtse elite. Vaak waren het vooraanstaande industriëlen, maar met het ontstaan van de *Stay Behind*-netwerken werkten ook de militaire en inlichtingendiensten er aan mee. Ze vonden elkaar in de anticommunistische strijd. *Milpol*, PIO, WNP

---

⁴²³ H. GIJSELS, “Georges 932 en de rebellenclub”, in: *HUMO*, 34 (1991), 17, pp. 166-167. Het boek waarover het gaat is: M. VAN USSEL, *Georges 923, un agent du Gladio belge parle*, s.l., La longue vue, 1991, 169 p.

⁴²⁴ H. GIJSELS, “Radio Gladio”, in: *HUMO*, 34 (1991), 13, p. 23.

⁴²⁵ Verslag Commissie Gladio, p. 77.

⁴²⁶ Verslag Commissie Gladio, p. 83.

⁴²⁷ H. GIJSELS, *Netwerk Gladio*, p. 45.

⁴²⁸ E. GERARD, W. DE RIDDER en F. MULLER, *Wie heeft Lahaut vermoord*, pp. 286-287.

en Stay Behind zijn perfect in te passen in de *histoire longue durée* van de anticommunistische strijd.⁴²⁹ Wanneer we de gehele waarheid willen kennen, zullen de veiligheids- en inlichtingendiensten hun informatie uit de periode van de Koude Oorlog moeten vrijgeven en onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek mogelijk maken. Dat geldt voor de binnenlandse diensten, maar ook voor die van de geallieerde naties, de CIA en de NAVO in het bijzonder. Dan pas kan de geschiedenis van de Koude Oorlog volledig geschreven worden. Dan pas kan de twijfel over de netwerken weggenomen worden en kunnen de terroristen zich niet meer verschuilen. Tot die tijd zijn eigenlijk alle verdenkingen niet alleen onvermijdelijk, maar ook gerechtvaardigd.

5.5. De militaire connectie van de WNP

Met de *Stay Behind*-netwerken en PIO zitten we helemaal in de sfeer van het leger. Het is opvallend: de kopstukken van de WNP (Latinus, De Lombaerde, Barbier, Lammers, Libert ...) hadden ook allen een verleden in het leger. Vele militairen verzeilen/verzeilden tijdens hun loopbaan in extreemrechtse middens. Ook vandaag de dag is dat gegeven waar te nemen. *Bloed, Bodem, Eer en Trouw*, een afdeling van het neonazistische *Blood and Honour*, had onder zijn leden een grote schare militairen. De leider van de beweging was Thomas Boutens, een beroepsmilitair.⁴³⁰ En ook in Duitsland barstte onlangs een schandaal los, omdat er een extreemrechts netwerk werd ontdekt in het Duitse leger.⁴³¹ Het is een gegeven dat recurrent is. Militairen zijn blijkbaar vatbaar voor de extreemrechtse ideologie. Toch werd er in het geval van de WNP nooit onderzoek gedaan naar de militaire connectie. Ook de literatuur doet heel weinig moeite om de connectie tussen het leger en extreemrechts op te helderen.⁴³² Nochtans waren in het geval van de WNP enkele topfiguren op één of andere manier gelieerd aan dubieuze organisaties. Eén daarvan was majoor Jean Bougerol. Hij was chef van de inlichtingendienst PIO (*Public Information Office*). PIO werkte in eerste instantie voor het leger, maar werd later opgedoekt. Toch bleef de dienst haar activiteiten gewoon verderzetten onder de dekmantel van de CEPIC, zij het deze keer als clandestiene privé-inlichtingendienst. Voor PIO werden vaak reserveofficieren gebruikt. Ook Latinus was een reserveofficier. Hij zat in de Brusselse vriendenkring voor reserveofficieren BROC (*Brussels Reserve Officers Club*), waar hij relaties aanknoopte die hem later in contact brachten met bepaalde inlichtingendiensten. Volgens De Bock zou BROC opgericht zijn onder impuls van Vanden Boeynants. De ledenlijst van die club was indrukwekkend, velen komen later in contact met extreemrechts.⁴³³ Een bloemlezing: “Naast hemzelf als lid vindt men op die lijst een ganse reeks namen die men kan situeren als militairen uit de inlichtingendiensten, of als reserveofficieren uit uitgesproken rechtse hoek. Namen zoals Jean-Marie Borsu, een inspekteur (sic) van de gerechtelijke politie in Brussel wiens broer sedert jaren aan het hoofd staat van de extreemrechtse Europese Partij/Parti Européen (EPE), Pierre Eveillard, een kabinetsmedewerker van Defensie minister VDB, Jean-Pierre Dutry, de schoonzoon van VDB (...) Freddy Stolting, een extreemrechtse militant in de PSC uit de jaren zestig die later reservekolonel werd bij de Rijkswacht. (...) Of ook nog Paul Detrembleur, een man die na 1980 chef wordt van de militaire inlichtingen-en aktiedienst (sic) van het leger, de SDRA. En dan is er vooral de ook politiek aktieve (sic) luitenant-kolonel Gaspard Vnylsteke die later nog een zekere reputatie zal krijgen door de publikatie (sic) van een open brief aan SP-voorzitter Karel Van Miert in verband met de rakettenkwestie. In de jaren 1980/1984 was hij overigens verbonden aan de NAVO. Als Latinus de BROC frekwenteert (sic) is Vnylsteke al een belangrijk lid van het zgn. Speakersbureau

⁴²⁹ K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, p. 213.

⁴³⁰ M. DE WAELE, “Rechtsextremistische groeperingen in Vlaanderen”, pp. 16-18.

⁴³¹ S. LINDHOUT, *Duitse defensie minister in het nauw na arrestatie extreemrechtse officier*, in: <<http://www.demorgen.be/buitenland/duitse-defensie-minister-in-het-nauw-na-arrestatie-extreemrechtse-officier-b6ec7cfe/>>, geraadpleegd op 05/05/2017.

⁴³² Verslag Tweede Bendecommissie, p. 59. (Bijlage I).

⁴³³ W. DE BOCK, “De maarschalk: Wat voorafging”, in: *De Morgen*, 01/07/1989.

op Landsverdediging waarvan de koördinatie (sic) berust bij majoor Bougerol. Van Latinus en Vuyksteke naar Bougerol is een kleine stap.”⁴³⁴ Het citaat wijst een opvallende link aan tussen het leger en de extreemrechtse hoek. Waar De Bock zijn bronnen haalde, vermeldt hij jammer genoeg niet. De Bock vergat hier ook de naam te vermelden van Paul Vankerckhoven, die ook lid was van BROOC, en die reeds behandeld werd in het hoofdstuk over extreemrechtse netwerken.⁴³⁵ Verder is het ook opvallend dat Latinus in 1980 nog werd gepromoveerd tot luitenant in het reservekader. Hij had toen reeds een extreemrechts parcours afgelegd in het FJ (cfr. supra).⁴³⁶

Het was trouwens niet voor het eerst dat een extreemrechtse, ondergrondse privé-inlichtingendienst bestond. In vorig hoofdstuk hebben we het reeds gehad over André Moyon en *Milpol*. André Moyon bracht ook rechtstreeks verslag uit bij kolonel René Mampuy die op dat ogenblik het hoofd was van de militaire inlichtingendienst. *Milpol* was een clandestiene privé-inlichtingendienst en hield er grotendeels dezelfde taken op na als PIO. Toch waren de contacten tussen *Milpol* en de top van het leger niet officieel. De dienst werd, zoals reeds vermeld, gesponsord door de *Société Générale* en *Brufina* (cfr. supra). Volgens Gijsels werden eind jaren 1940 binnen *Milpol* ook een aantal parallelle *Stay Behind*-netwerken opgericht (cfr. infra). Andere private inlichtingendiensten waren *L-3 verbond* en *Paix et Liberté*. Beiden hadden dezelfde doelstelling als *Milpol*: inlichtingen verzamelen en het communistische gevaar indijken.⁴³⁷ Ook PIO had datzelfde doel, maar het grote verschil was dat het in het begin geen clandestiene inlichtingendienst was. PIO hing van 1974 tot 1979 af van de Generale Staf van de Landmacht. Het werd pas later een privé-inlichtingendienst.⁴³⁸

Zowel *Milpol*, PIO (vanaf 1979) als de WNP kunnen beschouwd worden als clandestiene privé-inlichtingendiensten die verregaande banden hadden met extreemrechtse prominenten en militairen. Serge Moureaux (broer van minister van Justitie Philippe Moureaux) zag in 1983 als één van de weinigen reeds de rol van het leger in extreemrechtse organisaties. Hij interpelleerde in de Senaat en had het over de banden van de Bonvoisin met het *Front*. Ook wees hij op het feit dat vele militairen het extreemrechtse gedachtegoed genegen waren. Hij had het in dat kader over het magazine *Infoprep*, een anticommunistisch en extreemrechts magazine waarvan de NV PDG de publicatie verzorgde. Op het blad waren volgens Moureaux vele militairen geabonneerd. Volgens hem werd dat niet genoeg gecontroleerd. Militairen die in opspraak kwamen door banden met extreemrechtse organisaties, kregen amper straffen. Hij vroeg zich af of dezelfde procedure zou gevolgd worden indien ze aan de andere kant van het spectrum stonden. Hij klaagt aan: “Wanneer militairen van middel of hoge rang extreemrechtse sympathieën hebben, werd hen geen strobreed in de weg gelegd.”⁴³⁹ Ook het blad *Nouvel Europe Magazine* kende veel militairen als lezer. Francis Dossogne, leider van het FJ, schreef er zelf een licentiaatsverhandeling over.⁴⁴⁰ Schrijvers vat samen: “NEM omschreef zichzelf als een grote

---

⁴³⁴ W. DE BOCK, “De maarschalk: Wat voorafging”, in: *De Morgen*, 01/07/1989.

⁴³⁵ H. GEENS, “Operatie Catacomben”, p. 50.

⁴³⁶ W. DE BOCK, “Aanslagen en provocaties. De bittere vruchten van Latinus”, in: *De Morgen*, 06/07/1989.

⁴³⁷ Voor meer info zie: H. GIJSELS, *Netwerk Gladio*, 174 p. en R. VAN DOORSLAER en E. VERHOEYEN, *De moord op Lahaut*, 233 p.

⁴³⁸ Verslag Commissie Gladio, pp. 84-90.

⁴³⁹ Archief Walter De Bock, *verslag plenaire vergadering van de Senaat op 3 december 1983*, doos 6.10, rubriek 9.

⁴⁴⁰ F. DOSSOGNE, *Le Nouvel Europe Magazine. Monographie d'un mensuel de Droite*, Brussel (onuitgegeven licentiaatsverhandeling ULB), 1975, s. p.

familie bestaande uit een sociale, intellectuele of militaire elite van oud-kolonialen, integristische katholieken, Oost-Europese vluchtelingen, officieren bij de parachutisten, oud-Oostfrontstrijders, authentieke verzetslui enz.”⁴⁴¹

We zagen in bijstaande, korte, synthese dat de WNP verregaande banden had met het leger. En ook *Milpol* en *PIO* zijn in dezelfde kringen te situeren. Verdere uitspraken zijn hierover niet mogelijk. Op het vlak van de militaire connectie en hun rol in extreemrechtse bewegingen, is nog een hele weg af te leggen.

---

⁴⁴¹ K. SCHRIJVERS, *De netwerking van een neo-aristocratische elite*, p. 289.

6. Conclusie

Het doel van dit onderzoek was om de *Westland New Post* vanuit een andere, bredere context te bekijken. Daarvoor werd in de eerste plaats het verhaal van de WNP geschetst. Daar is nog steeds veel speculatie rond. De echte daders van de *Pastorale Moorden* zijn volgens velen nog niet gevat. Vervolgens werd de focus verlegd naar de kringen waarin de WNP-militanten gesitueerd konden worden. Er werd nagegaan hoe deze in de ontwikkeling van het extreemrechtse gedachtegoed, de extreemrechtse netwerking en de continuïteit ervan konden worden ingepast. Vervolgens werd de rol van de Veiligheid van de Staat van naderbij bekeken. De Veiligheid werd verscheurd door interne conflicten en de infiltratie van commissaris Christiaan Smets zette alles op scherp. De media sprong erop en de Veiligheid kwam in het oog van de storm terecht. Deze omwentelingen vielen samen met het moment dat de WNP uit de catacomben kwam gekropen. Als laatste punt van onderzoek werd er gekeken hoe de WNP paste in anticommunistische organisaties als PIO en de *Stay Behind*-netwerken.

Het is nu tijd om het betoog af te ronden en over te gaan tot een algemeen besluit. We zagen in het eerste hoofdstuk de daden van de WNP. De WNP was betrokken bij een dubbele moord, de diefstal van de NAVO-telexen en het verzamelen van inlichtingen van subversieve personen en organisaties. Hoewel gestart als een neonazistische privé-militie, werd het al snel een inlichtingen- en actiedienst. De spilfiguur in dat alles was Paul Latinus. Na zijn thuiskomst uit Chili richtte hij in 1981 de WNP op. De dubbele moord vond plaats in 1982, maar het onderzoek kwam pas later in stroomversnelling wanneer Barbier werd opgepakt na een straatrel. Hij bekende, maar trok daarna zijn bekentenissen terug in. Latinus liep daarop binnen bij inspecteur Georges Marnette. Hij vertelde alles over de dubbele moord, vertelde honderduit over de rol van commissaris Smets en de Veiligheid van de Staat. Hij deed dit, voor een goed begrip, anderhalf jaar na de feiten. Opeens hing hij alles aan de grote klok en zorgde daarmee voor een politiek schandaal, waarin niet alleen zijn extreemrechtse medestanders, maar ook de Veiligheid van de Staat werd meegesleurd. Latinus praatte met de pers, vertelde vrijwel alles over de WNP (behalve wie zijn echte opdrachtgevers waren) en werd meermaals ondervraagd, maar werd nooit onder aanhoudingsbevel geplaatst. Hijzelf, hoofd van de WNP, bleef vrijwel altijd buiten schot. In 1984 viel de organisatie uiteen, nadat Latinus 'gezelfmoord' werd teruggevonden in de kelder van huis van zijn vriendin.

Latinus blijft tot op de dag van vandaag de speculaties voeden. Was Latinus een neonazi? Was hij een agent van de Veiligheid van de Staat of een provocateur van dezelfde dienst? Of doodgevoorn een geniale oplichter die erin geslaagd is zowat iedereen om de tuin te leiden? Of was hij een instrument in handen van sommigen die hem nadien hebben omgelegd om een reeks politieke schandalen gedekt te houden? Hij wist uiterst handig leugen en waarheid voortdurend en welbewust te vermengen. Dat maakt hem tot op de dag van vandaag een ongelooflijke interessante en mysterieuze persoon.

Waar de literatuur en de kranten veelal focussen op de rol van de Veiligheid en de aard van de moorden, vergeten ze vaak te kaderen uit welke hoek de WNP-militanten kwamen. Het bleek dat de WNP van oorsprong een neonazimilitie was, met verregaande banden met extreemrechtse prominenten zoals politicus Paul Vanden Boeynants en baron Benoit de Bonvoisin. Deze twee, samen met Paul Vankerckhoven waren voorvechters van een nieuwe generatie neo-aristocratische en elitaire anticommunisten. De voorgaande generatie had zich volgens Klaartje Schrijvers verregaand georganiseerd in extreemrechtse netwerken. Die netwerken, zo werd reeds in 1985 bewezen door Rudi Van Doorslaer en Etienne Verhoeyen en in 2012

door Emmanuel Gerard, werden gesponsord door grote en machtige bedrijven als *Brufina* en *Société Générale*. Ook de WNP mogen we in deze context begrijpen. Hoewel er geen rechtstreekse banden konden aangetoond worden, blijkt dat Vanden Boeynants en vooral zijn vriend de Bonvoisin er altijd voor iets tussen zaten. Ze kunnen beschouwd worden als een uiterst rechtse Belgische elite. Ze verloren aan macht door de nieuwe focus op groepen uit het rechtse spectrum door de Veiligheid van de Staat. De WNP leek een laatste poging om zich te verzetten tegen deze evolutie. De Belgische Veiligheid van de Staat, onder leiding van Albert Raes, begon steeds meer te functioneren als een echte democratische wachtpost. De pers focuste zich in die periode veelal op de rol van die Veiligheid. In de kranten werd de dienst neergezet als de grote schuldlige. Na de affaires waren agenten van de Veiligheid bevreesd om nog onderzoeken in te stellen naar extreemrechts. Voorgaande gevallen had hen geleerd dat ze daar alleen maar in de problemen mee kwamen. Daarmee slaagde de WNP dus eigenlijk in zijn opzet: namelijk het destabiliseren van de Veiligheid van de Staat. Het was Walter De Bock die ons daar als eerste op wees. Christian Carpentier en Frank Moser vervoegden. Ook Hilde Geens is ervan overtuigd dat de aanvallen op de Veiligheid pasten in een strategie. Guy Bouten op zijn beurt, ziet nog altijd de Veiligheid (en dan vooral Raes en Smets) als de grote manipulator in de affaire WNP. Volgens hem was het de Veiligheid die het land moedwillig destabiliseerde.

Toch werd de rol van Veiligheid in het verhaal van de WNP (en ook in de Bende van Nijvel) nooit achterhaald, twee Bendecommissies ten spijt. Er zijn ook belangrijke onbeantwoorde vragen gebleven: heeft de Veiligheid van de Staat de WNP enkel gebruikt voor inlichtingen of zit er meer achter? Of heeft de WNP de Veiligheid gebruikt, en waarom? De rol van de dienst had uitgeklaard moeten worden, en dat is nooit gebeurd. Ook de betekenis van de WNP zelf werd al evenmin grondig onderzocht.

De zaak WNP zou immers de sleutel kunnen zijn om de gebeurtenissen van de jaren '80 te kunnen ontrafelen. Het is een affaire die het duidelijkst is van allemaal, want de leden zijn bekend. Dat is iets wat niet gezegd kan worden van de Bende van Nijvel. De WNP had ook, in tegenstelling tot de Bende, een duidelijk doel: de Veiligheid van de Staat in diskrediet brengen en de kop van Albert Raes doen rollen. Wat had moeten gebeuren is de onderzoeken apart van elkaar voeren en niet samenvoegen, want zo zijn belangrijke sporen niet onderzocht geweest. Er had een diepgaand onderzoek naar de dubbele moord en de leden van de WNP gevoerd moeten worden, dat had een ander licht op de Bende van Nijvel kunnen werpen. Op die manier was er makkelijker bij de eigenlijke opdrachtgevers gekomen. Het is een enorm spijtige zaak dat het onderzoek zo slecht gebeurde.

We koppelden ook PIO en de *Stay Behind*-netwerken aan de WNP en zagen een aantal opvallende tendensen en parallellen. De WNP startte als een neonazimilitie, maar na de terugkeer van Latinus uit Chili werd het eerder een clandestiene inlichtingen- en actiedienst. Ze toonden een opvallende gelijkenis met PIO. Latinus zou zelfs opdrachten hebben uitgevoerd voor majoor Jean Bougerol. PIO was op zijn beurt een doorslag van *Milpol* van André Moyen. Beiden zetten zich af tegen het communisme. Ze waren in dienst van een uiterst rechts netwerk. Ook de WNP past in deze omschrijving, al zijn hier geen sluitende bewijzen voor. Het is wel gerechtvaardigd om te stellen dat de WNP past in de *histoire longue durée* van de anticommunistische strijd. Ook de *Stay Behind*-netwerken werden opgezet om te strijden tegen het communistisch verhaal. Doorheen Europa werden overal van die netwerken opgezet. Of de WNP een *Stay Behind*-netwerk was (officieel of parallel), kan met de beschikbare info onmogelijk bewezen worden, maar de gelijkenissen waren zeker aanwezig. Niet in het minst omdat ze er dezelfde doelstelling op nahielden, namelijk zich afzetten tegen het communisme. Verder claimden Latinus en Barbier meer dan eens dat ze werkten voor een buitenlandse geheime dienst. Latinus zou zijn Amerikaanse opdrachtgevers ontmoet hebben in Chili. Hij

zou er gelogeed hebben bij verwanten van David Rockefeller. Een man die bekend stond door zijn uitgebreid netwerk en contacten.

‘De Amerikanen’ bestaan niet. Wanneer we het in deze thesis over ‘de Amerikanen’ hadden, dan verwezen we naar de Amerikaanse geheime diensten. Maar ook daar zijn verschillende tendensen waar te nemen, die op hun beurt vaak een andere invulling krijgen bij een nieuw verkozen president. In 1981 werd Ronald Reagan, die bekend stond als een anticommunist, president. In zijn zog werd de ‘communistenvreter’ Bill Casey aangesteld als directeur van de CIA. Beiden vonden de bestaande *Stay Behind*-netwerken te soft en ijverden voor een radicalisering. Het is mogelijk dat Latinus gerekruteerd werd door de OPC, de met de CIA gelieerde dienst die instond voor de ‘*covert action*’ en de ‘vuile taken’, waarmee de CIA in geen geval openlijk wou geassocieerd worden. Later bleek Reagans presidentschap één van de laatste gevaarlijke periodes in de Koude Oorlog. Hij installeerde kernwapens op Europees grondgebied, zo ook in België, en noemde de Sovjetunie een gevaarlijke natie. Het zorgde voor een laatste verharding van de tegenstellingen tussen beide grootmachten. België zat er middenin, en was voor de Amerikanen van strategisch belang (denk aan de SHAPE, NAVO, Europese instellingen...). Een groeiende vredesbeweging, tolerantie naar nieuw links toe en een Veiligheid van de Staat die zich minder op het ‘rode gevaar’ begon te focussen, was een doorn in het oog van de Amerikanen. Ze konden onmogelijk toelaten dat het hart van Europa die richting zou uitgaan.

6.1. Hypothese

Doorheen het schrijfproces begon het te dagen dat verschillende elementen op een bepaalde manier aan elkaar te linken vallen. De laatste acte van dit onderzoek bestaat er dan ook in om een hypothese te ontwikkelen die de onderzochte elementen aan elkaar weet te schakelen.

We zagen reeds in bovenstaand stuk dat de hypothese gewettigd is dat bepaalde Amerikaanse diensten de WNP in een andere richting hebben gestuurd. Opvallend zijn ook de verregaande banden met extreemrechts. De WNP en PIO opereerden binnen in decor van extreemrechtse groeperingen. Zo kwam meermaals baron Benoit de Bonvoisin in opspraak als financier van extreemrechtse groeperingen. Rechtstreekse banden met de WNP konden evenwel niet worden aangetoond. Het lijkt er wel op dat bepaalde Amerikaanse diensten en extreemrechts elkaar vonden in hun strijd tegen de gemeenschappelijke vijand: de Veiligheid van de Staat. Het was een symbiose van twee krachten die hoofdzakelijk communistisch waren en tegen de Veiligheid streden.

De aanvallen tegen de Veiligheid leken verregaand georkestreerd vanuit een buitenlandse geheime dienst. We denken hier in de eerste plaats aan een Amerikaanse geheime dienst. Die geheime dienst waarover sprake zou wel eens de CIA, en dan vooral de OPC, geweest kunnen zijn. Deze maakten door de aanstelling in 1981 van Bill Casey als nieuwe directeur een radicalisering door. De Amerikaanse diensten kantten zich tegen de nieuwe aanpak van Raes en ook extreemrechts was verbolgen over de onderzoeken naar hun reilen en zeilen. Extreemrechts sponsorde in het verleden reeds anticommunistische privé-inlichtingendiensten. Hierbij kan er gedacht worden aan *Milpol* van André Moyon en ook de *Groep Miller* van majoor Bougerol past in deze omschrijving. Ook Moyon werkte voor bepaalde Amerikaanse diensten (en ook voor de Belgische Militaire Veiligheid). Volgens Gerard *et al.* was het netwerk van Moyon een parallel *Stay Behind*-netwerk, dat verregaand gesponsord werd door extreemrechtse elitaire netwerken en bedrijven (*Société Générale* en *Brufina*). Of de WNP ook zo een constructie was, is zeker een plausibele these. Wel mogen we de opmerkelijke continuïteit en gelijkenissen waarnemen.

Het werd aangetoond dat het vrijwel onmogelijk was dat leden van de officiële *Stay Behind*-netwerken misdaden pleegden. We zagen wel dat de OPC parallelle netwerken opzette waarbij ze pro-Amerikaanse en anticommunistische personen zochten. Het is bewezen dat deze parallelle netwerken in Italië achter de bomaanslag in 1969 in Milaan zaten. Het doel was spanning creëren en zo de bestaande orde tegen elkaar opzetten. In het geval van de WNP was de gemeenschappelijke vijand niet alleen meer het ‘rode gevaar’, maar ook (en vooral) de burgerlijke Veiligheid. Op die manier kreeg het parallelle *Stay Behind*-netwerk gewoon een andere invulling en vijand.

Deze complexe elementen zijn nog maar zelden op deze manier aan elkaar gekoppeld geweest. Ook de continuïteit is erg opvallend. Deze hypothese is op deze manier nog nooit zo expliciet naar voor gebracht en verdient, naar mijn bescheiden mening, een grondige wetenschappelijke studie.

Hierbij mag evenwel de context van de Koude Oorlog niet veronachtzaamd worden. Het leek een laatste poging om zich af te zetten tegen een maatschappij die ingrijpend aan het veranderen was. Reagan mocht dan wel raketten installeren in Europa gericht tegen de Sovjetunie, de bevolking begon zich er meer en meer tegen af te zetten. Ook de Veiligheid van de Staat, onder leiding van Raes, focuste zich niet meer uitsluitend op groepen uit het linkse kamp. Ook extreemrechts werd steeds meer gezien als een bedreiging voor de democratie.

Mijn hypothetische conclusie luidt bijgevolg dat de WNP een laatste pop-up of poging was van een aan macht en invloed verliezende uiterst conservatieve elite om een privé- inlichtingendienst- en actiedienst op te richten, tegen links en de Veiligheid van de Staat. Ze deden dit niet zonder hulp, ook de Amerikanen zagen heil in een vervanging van de top van de Belgische Veiligheid. Let wel, Latinus en de zijnen waren louter stromannen en geen machtige organisatie. De WNP was een verzameling van gekken die nuttig waren voor bepaalde activiteiten van die elite die een laatste poging wou ondernemen om te evolueren naar een anti-linkse en autoritaire staat. Maar de samenleving veranderde en ook de Veiligheid van de Staat evolueerde mee. De Veiligheid werd meer en meer een echte wachtpost van de democratie. Uitwassen als PIO en *Milpol* werden niet meer getolereerd. De WNP lijkt een wanhoopspoging te zijn geweest. Daarom was hun prioritaire doelstelling het in diskrediet brengen van de Veiligheid van de Staat. De man die het hele kluwen zou hebben kunnen ontwarren, Paul Latinus, is echter dood. Dit onderzoek is nog lang niet afgelopen. Het woord is nu aan de historicus van de toekomst.

7. Opgave van bronnen en literatuur

7.1. Archivalia

België

Universiteitsarchief Leuven, Archief Walter De BOCK.

*Dossier 0: Personalia Walter De Bock, persknipsels eigen publicaties.*⁴⁴²

- PUB (8) DE BOCK (W.). “Massart en Smets: de handige tegenstellingen.” In: *De Morgen*, 05/07/1989.
- DE BOCK (W.). “Afrekening in inlichtingendiensten. Nieuwe ontdekkingen over extreemrechts.” In: *De Morgen*, 07/10/1983.
- DE BOCK (W.). “De CEPIC. Het begin, de opkomst en het verval.” In: *De Morgen*, 03/07/1989.
- DE BOCK (W.). “Sûreté en generaal Close manipuleerde WNP.” In: *De Morgen*, 26/01/1988.
- DE BOCK (W.). “De brigades van de Meeûsquare.” In: *De Morgen*, 23/05/1989.
- DE BOCK (W.). “Ons werd nooit gevraagd naar een politieke piste.” In: *De Morgen*, 26/05/1989.
- DE BOCK (W.). “Het CIA-koninkrijk.” In: *De Morgen*, 27/05/1989.
- DE BOCK (W.). “De Staatsveiligheid saboteerde werk van Justitie in WNP-zaak.” In: *De Morgen*, 14/04/1989.
- DE BOCK (W.). “Beijer verliet Zaventem via ministeriële weg, zonder controle en met rijkswachtescorte.” In: *De Morgen*, 23/05/1989.
- DE BOCK (W.). “Het verboden interview.” In: *De Morgen*, 23/05/1989.
- DE BOCK (W.). “Open oorlog bij de Staatsveiligheid.” In: *De Morgen*, 12/05/1987.
- DE BOCK (W.). “Het web van de Bonvoisin.” In: *De Morgen*, 03/07/1989.
- DE BOCK (W.). “De brigade binnenlandse subversie.” In: *De Morgen*, 03/07/1989.
- PUB (9) DE BOCK (W.). “De maarschalk: Wat voorafging.” In: *De Morgen*, 01/07/1989.

---

⁴⁴²De krantenartikelen komen uit het archief van De Bock, maar zijn gepubliceerde bronnen, doorheen het werk werden ze dus ook als dusdanig vermeld. In de bibliografie staat de volledige toegang en naam van het bestand weergegeven. Omdat het krantenknipsels zijn, is de paginanummering er meestal afgevallen.

DE BOCK (W.). “Aanslagen en provocaties. De bittere vruchten van Latinus.” In: *De Morgen*, 06/07/1989.

DE BOCK (W.). “De vlucht naar Chili.” In: *De Morgen*, 07/07/1989.

DE BOCK (W.). “De zoete wraak van de echte nazi’s.” In: *De Morgen*, 11/7/1989.

DE BOCK (W.). “WNP-leden gaan vrijuit.” In: *De Morgen*, 02/10/1990.

DE BOCK (W.). “Via scherpschutter Robert Thomas naar de Staatsveiligheid.” In: *De Morgen*, 04/07/1989.

DE BOCK (W.). “Informateur Latinus. De linkse vertrouwensman.” In: *De Morgen*, 07/07/1989.

Dossier nr. 1: Personen en instellingen.

Doos 1.18. Rubriek 3 Transcriptie interview van Walter De Bock met Albert Raes (datum onbekend).

Dossier nr. 4: Criminaliteit, intelligence en spionage.

Doos 4.30. Rubriek 3 DE MOOR (F.). “De eer van Gladio.” In: *KNACK*, 20 (1991), 9, pp. 28-29.

GIJSELS (F.). “Radio Gladio.” In: *HUMO*, 34 (1991), 13, pp. 22-23.

GIJSELS (H.). “Georges 932 en de rebellenclub.” In: *HUMO*, 34 (1991), 17, pp. 166-167.

Doos 4.31. Rubriek 4 Brief van adjunct-administrateur van de Veiligheid Stephan Schewebach aan minister van Justitie Melchior Wathelet (27 november 1990).

Tussenkomenst van Cécile Harnie in het Gladio-Senaatsdebat van 21 april 1992.

Dossier nr. 6: Radicaal Rechts.

Doos 6.10. Rubriek 9 Verslag plenaire vergadering van de Senaat op 3 december 1983.

Tekst Walter De Bock naar aanleiding van de gesprekken tussen Christian Smets en Benoit de Bonvoisin.

Rijksarchief Beveren-Waas.

PK Antwerpen 2001 C

- Nr. 6294   *Mug shots* Christian Pavlov en Marcel Barbier (bijlage 4 en 5).
BUYL (F.). “Bijna ruzie om een valse verklaring.” In: *De Nieuwe Gazet*, 09/10/1987.
- Nr. 6295   Ledenlijst WNP, samengesteld door de Gerechtelijke Politie van Antwerpen, 04/12/1986 (bijlage 2)
BUYSE (J.). “Werd Paul Latinus ‘verzelfmoord’.” In: *Het Nieuwsblad*, 02/06/1989.
- Nr. 6296   DRIESMANS (R.) en LAGASSE (J.). “Michel Libert bekend.” In: *De Post*, 24/11/1989.

Privé-archief Hilde Geens

Agenda's van Michel Libert.

Verhoor van Michel Libert door BOB van Waver op 09/04/1986.

Verhoor van Christian Souris door BOB'er Guy Dussart op 13/08/1985.

Verhoor van Christian Smets door onderzoeksrechter Coppieters 't Wallant op 11/10/1983.

7.2. Eigen verzameling van de auteur

Mondelinge bronnen

1. Interview van Lander Van de Sompel met Hilde Geens, 20 december 2016.
2. Interview van Lander Van de Sompel met Guy Bouten, 4 mei 2017.

Correspondentie

Correspondentie met Hilde Geens, 12 mei 2017.

Correspondentie met Hilde Geens, 15 mei 2017.

Documenten verkregen van onderzoeksjournalist Guy Bouten

Samenvattingen verhoren voor onderzoeksrechter Francine Lyna.

- Verhoor Frédéric Saucez, nr. 115 II en 116 II.
- Verhoor van Marcel Barbier, nr. 96 en 65 H.
- Verhoor van Michel Libert, nr. 137 H; 5 E en 43 II.

- Verhoor van Christian Smets, nr. 135 II.
- Verhoor van Joseph Kausse, nr. 144 IV.
- Verhoor van Paul Latinus, nr. 196 I en 129 II.
- Verhoor van Guy Van Vynck, nr. onbekend.
- Topic over Faez All Ajjaz, nr. onbekend.

7.3. Parlementaire onderzoekscommissies

“Parlementair onderzoek betreffende de problemen in verband met de ordehandhaving en de private militias.” Verslag namens de bijzondere commissie uitgebracht door de heer Gramme, 24 juni 1981, 259 p.⁴⁴³

“Parlementair onderzoek naar de wijze waarop de bestrijding van het banditisme en het terrorisme georganiseerd wordt.” Verslag namens de onderzoekscommissie uitgebracht door de heren Van Parys en Laurent, 26 april 1990, IV + 1014 p.⁴⁴⁴

“Parlementair onderzoek met betrekking tot het bestaan in België van een clandestien internationaal inlichtingenwerk.” Verslag namens de onderzoekscommissie uitgebracht door de heren Erdman en Hasquin, juni 1991, 250 p.⁴⁴⁵

“Parlementair onderzoek naar de noodzakelijke aanpassingen van de organisatie en de werking van het politie- en justitiewezen op basis van de moeilijkheden die gerezen zijn bij het onderzoek naar de Bende van Nijvel.” Verslag namens de onderzoekscommissie uitgebracht door de heren Landuyt en Viseur, 14 oktober 1997, II + 218 p.⁴⁴⁶

7.4. Literatuur

AERTS (K.). "De bestraffing van collaboratie in België na de Tweede Wereldoorlog. Beeldvorming en onderzoek." In: *Bijdragen tot de eigentijdse geschiedenis*, 21 (2009), 1, pp. 55-92.

BOUTEN (G.). *De Bende van Nijvel: het dossier, het complot, de leden*. Leuven, Uitgeverij Van Halewyck, 2008, 552 p.

BOUTEN (G.). *De Bende van Nijvel en de CIA*. Leuven, Uitgeverij Van Halewyck, 2011, 344 p.

BOUTEN (G.). *De Bende van Nijvel. Verraad, manipulatie en geheime diensten*. Leuven, Uitgeverij Van Halewyck, 2015, 276 p.

BULL (A. C.). *Italian Neofascism: The Strategy of Tension and the Politics of Nonreconciliation*. New York, Berghahn Books, 2007, 196 p.

---

⁴⁴³ Doorheen het werk verkort: ‘Verslag Commissie Wijninckx’.

⁴⁴⁴ Doorheen het werk verkort: ‘Verslag Eerste Bendecommissie’.

⁴⁴⁵ Doorheen het werk verkort: ‘Verslag Commissie Gladio’.

⁴⁴⁶ Doorheen het werk verkort: ‘Verslag Tweede Bendecommissie’.

- BURGERMAN (L.). “De vele gezichten van een beladen term. Het begrip subversie doorheen de Belgische rechtsgeschiedenis.” In: COOLS (M.), ed. *De Staatsveiligheid. Essays over 175 jaar Veiligheid van de Staat*. Brussel, Politeia, 2005, pp. 131-154.
- CARPENTIER (C.) en MOSER (F.). *De staatsveiligheid. Geschiedenis van een destabilisatie*. Leuven, Uitgeverij Kritak, 1994, 293 p.
- COLBY (W.) en FORBATH (P.). *Honorable men: my life in the CIA*. US, Simon & Schuster, 1978, 493 p.
- CONWAY (M.). *Collaboration in Belgium: Léon Degrelle and the Rexist movement 1940-1944*. New Haven, Yale University Press, 1933, 384 p.
- COOLS (M.), ed. *De Staatsveiligheid: essays over 175 jaar Veiligheid van de Staat*. Brussel, Politeia, 2005, 383 p.
- DE BOCK (W.), ed. *Extreem-rechts en de Staat*. EPO, Berchem, 252 p.
- DE WAELE (M.). “Rechtsextremistische groeperingen in Vlaanderen.” In: *Cahier integrale veiligheid*, 39 (2013), 1, pp. 3-34.
- DE WEVER (B.). *Greep naar de macht: Vlaams-nationalisme en nieuwe orde: het VNV 1933-1945*. Tiel/Gent, Lannoo, 1994, 701 p.
- DE CLERCK (S.) en HUYGH (J.). “Een kleine geschiedenis van de wetgeving op de inlichtingendiensten.” In: M. COOLS, ed. *De Staatsveiligheid. Essays over 175 jaar Veiligheid van de Staat*. Brussel. Politeia, 2005, pp. 183-198.
- DENECKERE (G.), DE PAEPE (T.) en DE WEVER (B.). *Een geschiedenis van België*. Gent, Academia Press, 2012, 239 p.
- DOSSOGNE (F.). *Le Nouvel Europe Magazine. Monographie d'un mensuel de Droite*. Brussel (onuitgegeven licentiaatsverhandeling ULB), 1975, s. p.
- DUMONT (S.). “Het klavertje van vier bij de CEPIC.” In: DE BOCK (W.), ed. *Extreemrechts en de Staat*. Berchem, EPO, 1981, pp. 125-139.
- EASTON (M.). *De demilitarisering van de Rijkswacht*. Brussel, VUBPRESS, 2001, 351 p.
- FORD (C. E.). *The Dreyfus affair and the crisis of French manhood*. Baltimore/London, The Johns Hopkins University Press, 2004, 303 p.
- FUCITO (P.). *Elite Ambiguity: Framing the World Trade Center and Oklahoma City Bombings*. Washington, George Washington University, 2008, 138 p.
- GANSER (D.). *Nato's secret armies: operation GLADIO and terrorism in Western Europe*. London, Cass, 2005, 315 p.
- GEENS (H.). *Beetgenomen: zestien manieren om de Bende van Nijvel nooit te vinden*. Antwerpen, Manteau, 2013, 432 p.
- GEENS (H.). “De macht, met alle middelen.” In: *Humo*, 30 (1987), 3, pp.46-56.
- GEENS (H.). “Operatie catacomben.” In: *Humo*, 30 (1987), 4, pp. 28-34.

- GEENS (H.). “Moorden in de mist.” In: Humo, 30 (1987), 5, pp. 38-45.
- GEENS (H.). “WNP: De Vlaamse tak.” In: Humo, 30 (1987), 6, pp. 6-9
- GEENS (H.). “De vele geheimen van de zwarte baron.” In: Humo, 30 (1987), 7, pp. 12-13.
- GERARD (E.), DE RIDDER (W.) en MULLER (F.). *Wie heeft Labaut vermoord? De geheime koude oorlog in België*. Leuven, Davidsfonds uitgeverij, 2015, 335 p.
- GIJSELS (H.). *De Bende en Co: 20 jaar destabilisering in België*. Leuven, Kritak, 1990, 224 p.
- GIJSELS (H.). *Netwerk Gladio*. Leuven, Kritak, 1991, 174 p.
- GOOSSENS (F.). “De Veiligheid van de Staat: haar wettelijk kader.” In: COOLS (C.), ed. *De Staatsveiligheid. Essays over 175 jaar Veiligheid van de Staat*. Brussel, Politeia, 2005, pp. 199-224.
- HAQUIN (R.). *Operatie staatsveiligheid. De Staatsveiligheid en de WNP*. Berchem, EPO, 1984, 211 p.
- HUYSE (L.) en HOFLACK (K.). *De democratie heruitgevonden. Oud en nieuw in politiek België, 1944-1950*. Leuven, Uitgeverij Van Halewyck, 1995, 230 p.
- LIBERT (R.). “In vogelvlucht. De geschiedenis van 175 jaar Veiligheid van de Staat.” In: COOLS (M.), ed. *De Staatsveiligheid. Essays over 175 jaar Veiligheid van de Staat*. Brussel, Politeia, 2005, pp. 23-47.
- NOPPE (J.) et al. *Preventie van radicalisering in België*, Antwerpen, Maklu, 2011, 186 p.
- PALMER (R.), COLTON (J. G.) en KRAMER (L.). *A history of the modern world since 1815*. Boston, McGraw-Hill, 2007, 1212 p.
- PONSAERS (P.) en DUPONT (G.). *De Bende: een documentaire*. Berchem, Epo, 1988, 307 p.
- ROSS (K.). *May '68 and its afterlives*. Chicago, University of Chicago Press, 2002, 283 p.
- SCHRIJVERS (K.). *L'Europe sera de droite ou ne sera pas! De netwerking van een neo-aristocratische elite in de korte 20ste eeuw*. Gent (Proefschrift ingediend tot het behalen van de graad van Doctor in de Geschiedenis Universiteit Gent), 2008, 511 p. (promotor: G. Deneckere).
- SEGBERS (J.) en PEETERS (D.). “Inlichtingendiensten en terrorisme.” In: COOLS (M.), ed. *De Staatsveiligheid: essays over 175 jaar Veiligheid van de Staat*. Brussel, Politeia, 2005, pp. 281-302.
- SPANDRE (M.). *Schurkenstaat België: de samenzwering tegen Benoit de Bonvoisin*. Leuven, Uitgeverij Van Halewyck, 2004, 160 p.
- SPIESSCHAERT (W.). “Contraspionage. Van Koude Oorlog naar partnership.” In: COOLS (M.), ed. *De Staatsveiligheid. Essays over 175 jaar Veiligheid van de Staat*. Brussel, Politeia, 2005 pp. 115-128.
- THEUNISSEN (P.). *1950: ontkenning van de koningskwestie*. Antwerpen, Nederlandsche Boekhandel, 1984, 180 p.
- VAN DER VALK (I en WAGENAAR (W.). *Monitor racisme en extremisme, in en uit extreemrechts*. Amsterdam, Amsterdam University Press, 2010, 163 p.

VAN DONSELAAR (J.) en RODRIGUES (P. R.). *Monitor racisme en extremisme (Negende rapportage)*. Amsterdam, Pallas Publications, 2010, 252 p.

VAN DOORSLAER (R.). “Gebruikt verleden. De politieke nalatenschap van de Tweede Wereldoorlog in België, 1945-2000.” In: DENECKERE (G.) en DE WEVER (B.), eds. *Geschiedenis maken: liber amicorum Herman Balthazar*. Gent, Tijdsbeeld i.s.m. UGent en AMSAB, 2003, pp. 227-266.

VAN DOORSLAER (R.) en VERHOEYEN (E.). *De moord op Labaut: het communisme als binnenlandse vijand*. Leuven, Kritak, 1985, 233 p.

VAN USSEL (M.). *Georges 923, un agent du Gladio belge parle*. s.l., La longue vue, 1991, 169 p.

VANSINA (J.). *Kingdoms of the Savanna*. Madison, The University of Wisconsin Press, 1966, 364 p.

VELAERS (J.) en VAN GOETHEM (H.). *Leopold III. De Koning, het land, de oorlog*. Tielt, Lannoo, 1994, 1152 p.

VERHOEYEN (E.) en UYTTERHAEGEN (F.). *De kreeft met de zwarte scharen*. Gent, Masereelfonds, 1981, 174 p.

WHITE (L.). “Telling More: Lies, Secrets, and History.” In: *History and Theory*, 39 (2000), 4, pp. 11- 22.

WILLEMS (J.). *Gladio*. Berchem, EPO, 1991, 190 p.

7.5. Internetbronnen

BBC. *Operation Gladio*. In: <<https://www.youtube.com/watch?v=yXavNe81XdQ>>, geraadpleegd op 23/10/2016.

CLERIX (K.). *Na 45 jaar stilzwijgen mag deze man eindelijk zijn geheim openbaren*. In: <<http://www.mo.be/interview/na-45-jaar-stilzwijgen-mag-deze-man-eindelijk-zijn-geheim-openbaren>>, geraadpleegd op 13/02/2017.

CLERIX (K.). *De strapatsen van de Luxemburgse geheime dienst*. In: <<http://www.mo.be/artikel/de-strapatsen-van-de-luxemburgse-geheime-dienst>>, geraadpleegd op 14/02/2017.

COMITE P. *Over het Comité P. Opdracht*. In: <<http://www.comitep.be/nl/index.asp?ID=Intro>>, geraadpleegd op 04/04/2017.

FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTITIE. *Veiligheid van de Staat*. In: <https://justice.belgium.be/nl/overheidsdienst_justitie/organisatie/onafhankelijke_diensten_en_commissies/veiligheid_van_de_staat>, geraadpleegd op 23/03/2017.

LINDHOUT (S.). *Duitse defensie minister in het nauw na arrestatie extreemrechtse officier*. In: <<http://www.demorgen.be/buitenland/duitse-defensie-minister-in-het-nauw-na-arrestatie-extreemrechtse-officier-b6ec7cfe/>>, geraadpleegd op 05/05/2017.

NATO. *Statement by the NATO Secretary General on the passing away of Pierre Harmel 16 Nov. 2009*. In: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_59164.htm?mode=news>, geraadpleegd op 28/12/2016.

P. A. *De brede benadering in de terrorismebestrijding: oorsprong, ontwikkeling en stand van zaken*. In: <https://www.nctv.nl/binaries/brede-benadering-in-de-terrorismebestrijding_tcm31-31653.pdf>, geraadpleegd op 12/11/2016.

REDACTIE DE MORGEN. *Gedreven superflik met een randje*. In: <<http://www.demorgen.be/plus/gedreven-superflik-met-een-randje-b-1412187429235/>>, geraadpleegd op 26/12/2016.

REDACTIE SITE BENDE VAN NIJVEL. *Het Front de la Jeunesse*. In: <<http://bendevannijvel.com/andere/extreem-rechts/front-de-la-jeunesse/>>, geraadpleegd op 22/02/2017.

REDACTIE SITE BENDE VAN NIJVEL. *Benoit de Bonvoisin*. In: <<http://bendevannijvel.com/andere/cepic/benoit-de-bonvoisin/5/>>, geraadpleegd op 10/04/2017.

REDACTIE SITE BENDE VAN NIJVEL. *Geschiedenis van de Staatsveiligheid*. In: <<http://bendevannijvel.com/daders/staatsveiligheid/geschiedenis/>>, geraadpleegd op 28/03/2017.

S. N. *Extreemrechts werkte mee aan overvallen Bende van Nijvel*. In: <<https://www.youtube.com/watch?v=Mv7pCZyqbTk>>, geraadpleegd op 12/02/2017.

VAN EYKEN (K.). *Belgische staat moet baron de Bonvoisin 100.000 euro betalen*. In: <<http://www.demorgen.be/binnenland/belgische-staat-moet-baron-de-bonvoisin-100-000-euro-betalen-bf84bbf6/>>, geraadpleegd op 25/03/2017.

VAST COMITE VAN TOEZICHT OP DE INLICHTINGDIENSTEN. *Activiteitenverslag 1995*. In: <<http://www.comiteri.be/images/pdf/Jaarverslagen/1995%20nl.pdf>>, geraadpleegd op 03/04/2017.

7.6. Documentaires

MOLLICA (L.). *We Were Gladio*. Italië, GA&A Productions, 2014.

8. Bijlages

Bijlage 1: Persoonsregister⁴⁴⁷

All Ajjaz Faez:	Arabische journalist/zakenman/advocaat/geheim agent voor de Mossad en de CIA/... Rond deze Syriër/Saoediër (hij bezat twee identiteitskaarten) hing en hangt nog steeds een waas van mysterie. Paul Latinus voerde opdrachten uit voor hem. Volgens Albert Raes trachtte Faez een inlichtingendienst uit te bouwen in ons land. Faez kocht verder de gestolen NAVO-telexen op en verkocht deze door aan Argentinië.
Arcoulin Francesca:	De nieuwe partner van Fons Vander Meulen. Samen waren ze slachtoffer van de dubbele moord in de Herdersliedstraat.
Barbier Marcel:	Barbier was één van de leiders van de WNP. Gaf vorm aan de afdeling 'spieren'. Zou één van de daders zou zijn van de dubbele moord. Werd in 1988 veroordeeld tot levenslang.
Bougerol Jean:	Majoor Jean Bougerol richtte in 1974 in opdracht van Vanden Boeynants PIO op. PIO was een privé-inlichtingendienst in handen van extreemrechts, maar werd in eerste instantie opgericht door het leger om te reageren op de toenemende aversie tegen al wat militair was. Bougerol was een contact van Latinus, Lecerf, VDB, de Bonvoisin...
Bouhouche Madani:	De naam Madani Bouhouche loopt als een rode draad doorheen de bloedige jaren '80. De ex-BOB'er zou een assistent van de WNP geweest zijn en had contacten met Latinus. Bouhouche was een echte wapenfreak. Stierf in Frankrijk bij een houthakkersongeval, maar volgens sommigen zette hij zijn eigen dood in scène. Zijn rol werd nooit volledig uitgeklaard.
Caeymaex Ludovic:	Ludo Caeymaex was hoofd van de Veiligheid van de Staat in de periode 1955-1977. Hij beseftte dat er geen basis was waarop de Veiligheid kon werken. Caeymaex trachtte via een nota de kerntaken en doelen van de Veiligheid te omschrijven. Getuigde ook in de 'Eerste Bendecommissie'.

---

⁴⁴⁷ Zoals reeds gezegd in de inleiding is dit een niet-exhaustief persoonsregister. Enkel de namen die meerdere malen terugkomen en belangrijk waren voor de affaire WNP zullen hier worden opgenomen.

- De Bonvoisin Benoit: Baron Benoit de Bonvoisin, alias de *Zwarte Baron*, kwam in 1981 voor het eerst in opspraak als financier van het extreemrechtse FJ. De Bonvoisin was een goede vriend van VDB en had ook contacten met Lecerf, Latinus, Bougerol... Hoewel nooit bewezen, zou hij verregaande banden gehad hebben met extreemrechts. Zijn naam loopt als een rode draad door de extreemrechtse misdaden in de jaren '80.
- De Launoit Paul: De Launoit was eigenaar van *Brufina*, een holding van de Bank van Brussel, en sponsorde het clandestiene netwerk van André Moyen. Verder richtte hij samen met Marcel De Roover CEDI op. De Launoit was een aanhanger van het *Nieuwe Orde*-gedachtegoed.
- De Lombaerde Karl: Sloot zich tijdens WOII aan bij de Duitsers en vocht aan het Oostfront. Werd later de ideoloog van de WNP.
- De Roover Marcel: De Roover moeten we situeren in elitaire extreemrechtse kringen. Hij oefende samen met Paul De Launoit grote invloed uit op het naoorlogse anticommunisme in België. Hij was directeur van *Brufina*.
- De Vlieghe Jacques: De Vlieghe was ten tijde van de WNP de adjunct-administrateur van de Veiligheid van de Staat. Kwam uit de PS.
- Dufrane Michel: Michel Dufrane was een agent van de Veiligheid van de Staat. Daarnaast was hij ook een CEPIC-lid en werd hij bij de Veiligheid later doorgestuurd omwille van zijn banden met extreemrechts. Verspreidde in de pers vele verdachtmakingen rond Raes en Smets. Dufrane had ook contacten met baron de Bonvoisin.
- Estiévenart Bernard: Agent van de Veiligheid van de Staat. Werd door Latinus aangeduid als 'één van de goeie' binnen de Veiligheid. Latinus was ook een tijdlang zijn informant. Zou samen met Kausse en Massart gelect hebben over de rol van de Veiligheid in de affaire WNP.
- Geschier Herman: Geschier stond bekend als (wapen)handelaar en was een contact van Emile Lecerf (de hoofdredacteur van NEM), majoor Bougerol en baron

de Bonvoisin. Hij heeft geholpen met het transport van neonazi Ekkehard Weil. Vanaf dan stond Geschier bekend als diegene die de neonazi aan de Veiligheid van de Staat heeft uitgeleverd. Geschier werd van dan af aan geschaduwd en de WNP maakte fiches over zijn persoon. Er werd ook ingebroken door de WNP in zijn kantoor, maar hij had net alles verhuisd.

Gobert Marcelle: De ex-vrouw van Fons Vander Meulen (slachtoffer Pastorale Moorden) met wie ze eigenlijk nog steeds getrouwd was. Man en vrouw leefden al jaren gescheiden en hadden beiden reeds een nieuwe partner. Marcelle haar nieuwe geliefde luisterde naar de naam Marcel Barbier. Barbier zou later veroordeeld worden voor de moord op Goberts ex-man.

Haig Alexander: Kolonel Haig was hoofd van SHAPE, het militaire hoofdkwartier van de NAVO. De moeder van Latinus claimde dat haar zoon contacten had met kolonel Haig. In 1979 overleefde Haig een aanslag van de *Rote Armee Fraktion*.

Jacobs Fons: Maakte deel uit van de Vlaamse tak van de WNP. Zijn rol is nooit onderzocht geweest, maar hij zou volgens onderzoeksjournalist Hilde Geens wel eens de sleutel kunnen zijn om door te stoten naar de organisatie achter de WNP. Liet de WNP-archieven stelen toen Barbier en Libert in de gevangenis zaten.

Kausse Joseph: Agent van de Veiligheid van de Staat. Volgde Smets op als hoofd van de sectie B2-C. Ontdekte dat Smets was geïnfiltrerd in de WNP. Lekte dat naar de pers en zorgde op die manier voor veelvuldige aanvallen van pers en politici tegen de Veiligheid. Had grote conflicten met Christian Smets.

Lahaut Julien: Lahaut was de leider van de Communistische Partij van België. Werde op 18 augustus 1950 neergeschoten voor zijn deur. Nauwelijks een week eerder hadden communisten de eedaflegging van Boudewijn verstoord met de kreet "Vive la République". Het netwerk van André Moyer zat achter de moord.

Lammers Eric: Bijgenaamd 'La Bête'. Lammers was een WNP-lid en zou één van de daders geweest zijn van de dubbele moord. Ontkende steeds zijn

betrokkenheid. Werd in 1988 vrijgesproken, maar vermoordde datzelfde jaar nog twee diamantairs.

- Latinus Paul: De van opleiding technisch ingenieur maakte een snelle opgang in het extreemrechtse wereldje. Eind jaren '70 werd hij kabinetsmedewerker van Cécile Goor van de PSC. Op dat moment werd hij opgepikt als informant van de Veiligheid van de Staat. Na het uitlekken van zijn extreemrechtse levenswandel vluchtte hij naar Chili. Bij terugkomst richtte hij in 1981 de *Westland New Post* op uit de assen van het *Front de la Jeunesse*. In 1984 werd hij dood aangetroffen in het huis van zijn vriendin. Hij zou 'gezelfmoord' zijn. De daders werden nooit gevonden. Met zijn dood viel de WNP uiteen.
- Lecerf Emile: Lecerf richtte in midden de jaren '60 het extreemrechtse FNET op. In 1971 werd hij de hoofdredacteur van extreemrechtse blad *Europe Magazine* dat later werd omgedoopt tot *Nouvel Europe Magazine*. Had contacten met Latinus, de Bonvoisin en VDB.
- Libert Michel: Libert was één van de leiders van de WNP. Gaf vorm aan de inlichtingendienst van de WNP. Bij een huiszoeking werden op zijn zolder gestolen NAVO-telexen gevonden. Komt nog geregeld in het nieuws, omdat hij banden zou gehad hebben met de Bende van Nijvel. Voordat Libert zijn WNP-activiteiten van start gingen, werkte hij bij de zeemacht in Gent, Oostende en Knokke en later in Evere op het transmissiecentrum van de Generale Staf van het leger (waar hij ook de NAVO-telexen stal). Hij was ook werkzaam als informant van de Veiligheid van de Staat.
- Lyna Francine: Onderzoeksrechter Francine Lyna was belast met het onderzoek naar de dubbele moord en de WNP als privé-militie. Getuigde later in de 'Eerste Bendecommissie' dat Raes haar onderzoek had gesaboteerd, maar zwakte die beschuldigingen later grotendeel terug af.
- Marnette Georges: Commissaris Georges Marnette van de sectie Banditisme arresteerde in 1983 Marcel Barbier voor de tweede maal. Op die manier nam hij het onderzoek naar de WNP over van commissaris Willy Meurillon. Marnette liet het onderzoek naar de dubbele moord helemaal mislukken.

- Massart Victor: Chef van de sectie B2 van de Veiligheid van de Staat. Bracht Smets in contact met Latinus, maar kwam later in conflict met Smets. Kon niet verkroppen dat Smets achter zijn rug onderzoek voerde en lekte samen met Kausse veelvuldig naar de pers over de rol van Smets.
- Meurillon Willy: De dubbele moord kwam in eerste instantie in handen van commissaris Willy Meurillon van de sectie Moord. Focuste op de privé-situatie van het koppel, maar kon geen doorbraak forceren. Commissaris Georges Marnette nam in 1983 het onderzoek over.
- Moureaux Philippe: Moureaux was een PS'er en werd in 1981 minister van Justitie en vroeg meer onderzoeken in de richting van extreemrechts. Kende een rijke politieke carrière en was van 1993 tot 2012 burgemeester van Sint-Jans-Molenbeek.
- Moureaux Serge: Broer van Philippe Moureaux (en tevens ook PS'er). Serge Moureaux was als senator erg actief lid van de 'Commissie Wijninckx'. Hij was één van de eersten die de banden van het leger met extreemrechts opmerkte.
- Moyen André: Maakte tijdens WOII deel uit van het rechtse verzet. Richtte na de oorlog *Milpol* op, een anticommunistische privé-inlichtingen- en actiedienst. Was ook actief als journalist, maar dat was als dekmantel van zijn inlichtingenactiviteiten. Zijn netwerk zat achter de moord op communist Julien Lahaut in 1950.
- Raes Albert: Administrateur-directeur-generaal van de Veiligheid van de Staat in de periode 1977-1990. Legde in 1981 bindingen bloot tussen het extreemrechtse FJ en de CEPIC en voer binnen de Veiligheid een minder pro-Amerikaanse koers. Zette naar aanleiding van herhaaldelijke aanvallen op zijn persoon een stap opzij in 1990. Werd drie jaar later vrijgesproken van alle verdachtmakingen, maar werd niet meer hersteld in zijn oude functie als hoofd van de Veiligheid van de Staat.
- Saucez Frédéric: Saucez was een WNP-lid. Saucez kwam in 1988 voor bendevorming voor de rechter, maar werd niet veroordeeld omdat de feiten verjaard waren. Nam ook deel aan de diefstal van de NAVO-telexen.

- Smets Christian: Agent van de Veiligheid van de Staat. Was hoofd van de B2-C dat bevoegd was voor Brusselse subversieve bewegingen. Werde later weggepromoveerd naar Charleroi, maar kwam enkele maanden alweer terug naar de hoofdstad om de nieuwe sectie SSP te leiden. Infiltrerde in de WNP en gaf enkele schaduwlessen aan militanten. Bracht daarmee zijn dienst verregaand in diskrediet. Op die manier konden de WNP-leden geloofwaardigheid geven aan het verhaal dat ze voor de Veiligheid werkten. Voor de één was Smets een neonazi die de WNP gebruikte voor zijn eigen acties, voor de ander was hij een overijverig agent die deontologische fouten maakte.
- Vanden Boeynants Paul: Paul Vanden Boeynants (bijgenaamd VDB) was een rechts politicus, maar was tevens ook actief als vleeshandelaar. Het is één van de meest controversiële politici die ons land ooit kende. Had een goede band met de extreemrechtse baron Benoit de Bonvoisin. Hij begon zijn carrière als schepen in Brussel, werd al snel voorzitter van de PSC, was kort Eerste Minister (1966-1968) en minister van Defensie in de periode 1972-1979. Tijdens zijn periode als minister van Defensie zou Vanden Boeynants verregaande fraude gepleegd hebben. Hij werd hier echter nooit veroordeeld. In 1989 werd hij ontvoerd door de bende Haemers. Hij stierf in 2001 aan een hartoperatie.
- Vander Meulen Fons: Slachtoffer van de dubbele moord. Was officieel nog getrouwd met Marcelle Gobert, maar had reeds een nieuwe relatie met Francesca Arcoulin (ook vermoord). Fons zou volgens de WNP een KGB-spion geweest zijn, maar daar zijn bewijzen voor.
- Vankerckhoven Paul: Vankerckhoven was naast lid van de CEPIC ook één van de drijvende krachten achter *Cercle des Nations* (een club met extreemrechts ideeën en leden). Hij maakte samen met VDB en de Bonvoisin deel uit van de nieuwe generatie neo-aristocratische en elitaire anticommunisten.

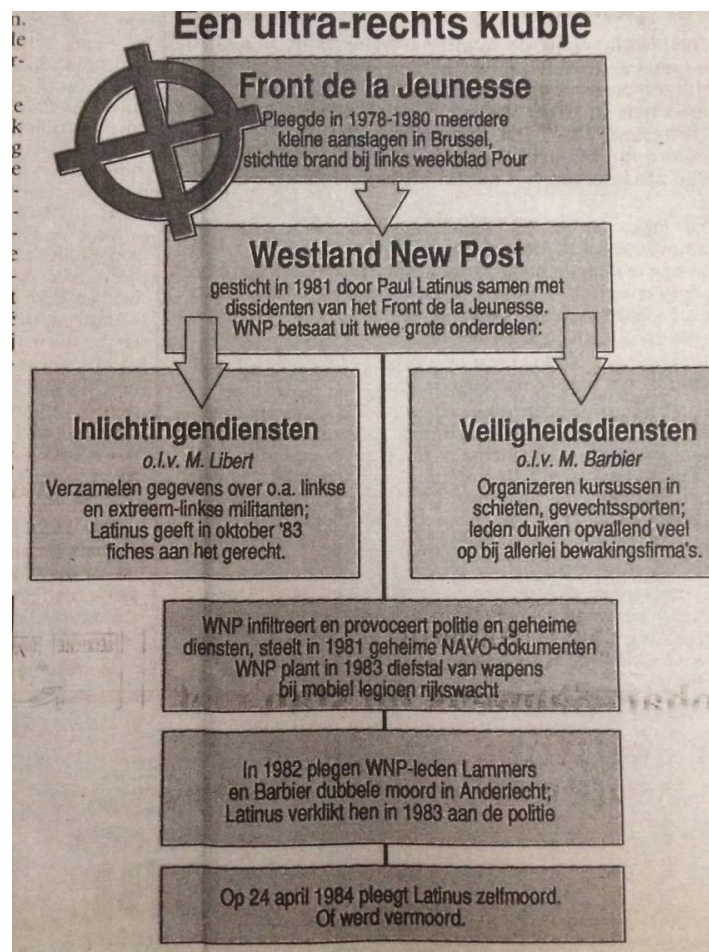
17 namen de neerlands/lonen

- AL AYAZ Faeg
Imp. LECERF Emile
X VAN KEERD BERGEN huc "Rocky"
?? SMETS Christian
X FERRARI COLMETTE Jean-Francois
?? Colonel HUYEARD
X Polixt Moree = van DER MEIREN Moree
"EGGLINA" = Eric, in front row.
X DAUPHIN Jean-Paul "ALPHADIA"
X TACK Jozefus, ch^{te} du C.T.B.
X CORDENIER ? 2 fiers
" "
X MEGNY Béatrice, f. SAUCEZ
X MERCIER Bernard, X Nitche Christ.
X GOBERT Marcelle
X PABRA Françoise, of al ~~travaille~~ Mercier
X HUGELIER Joes
X PHILIPPE Christian "Le GARARD."
X ? Rose Marie, comit ELTIKRAFF
X VAN DEN HERREWEGHEN Philiffe (7.2.58) "Loki"

Locatie: Rijksarchief Beveren-Waas

Toegang: PK Antwerpen 2001 C, nr. 6295.

Bijlage 3: Structuur Westland New Post

Locatie: Persoonlijk Archief

Foto op basis van een artikel in het Rijksarchief Beveren-Waas: J. BUYSE, "Werd Paul Latinus 'verzelfmoord'", in: *Het Nieuwsblad*, 02/06/1989.

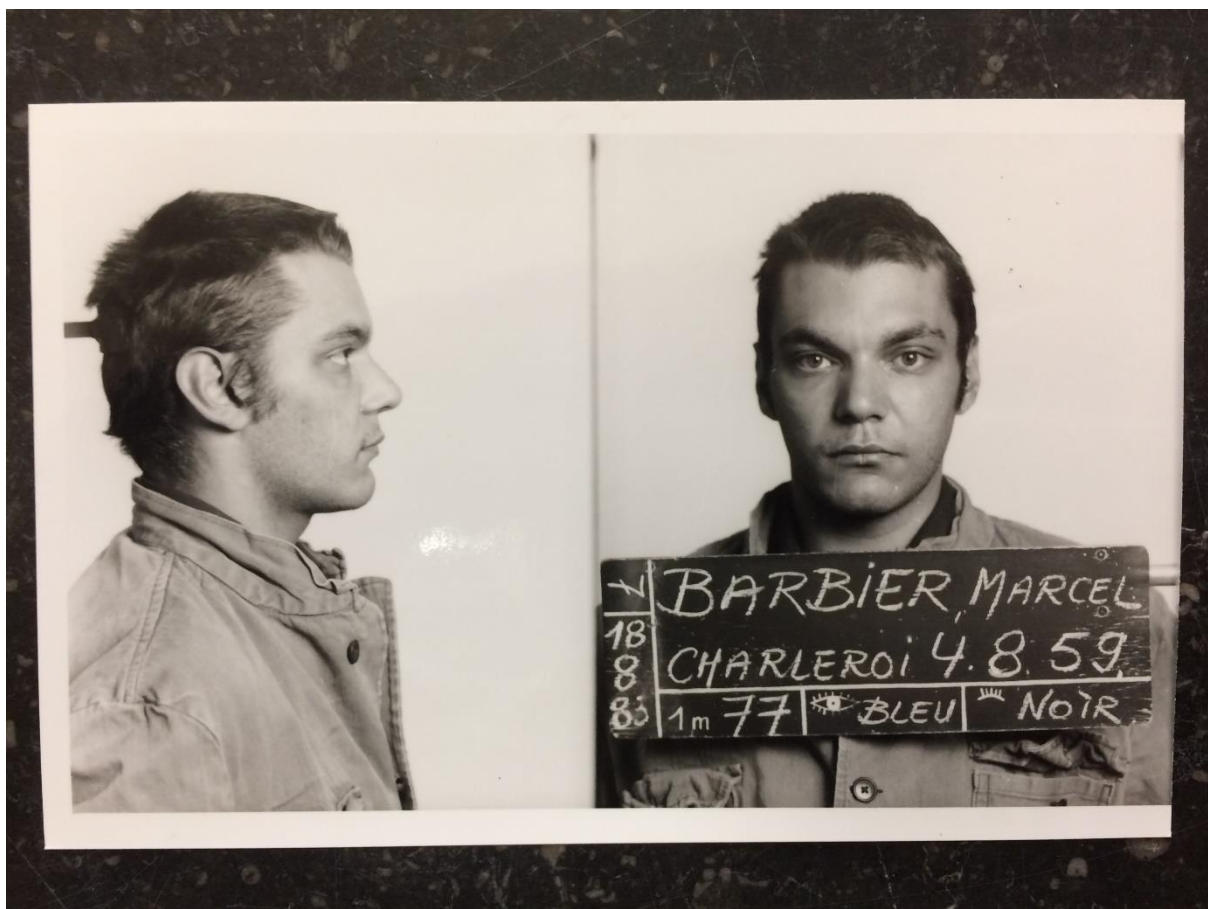
Bijlage 4: mug shot Christian Pavlov

Locatie: Rijksarchief Beveren-Waas

Toegang: PK Antwerpen 2001 C, nr. 6294.

Bijlage 5: mug shot Marcel Barbier

Locatie: Rijksarchief Beveren-Waas

Toegang: PK Antwerpen 2001 C, nr. 6294.

